

פרק א

הציווי על מניין בני ישראל

(א) וַיְדַבֵּר יְדֹד אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְבַּר סִינַי בְּאַהֲל מוֹעֵד בְּאַחַד לַחֲדָשׁ הַשְּׁנִי בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִית לְצֵאתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֵאמֹר.

(ב) הַכְּתוּב מִפְּרֹט מִן הַכֹּלֵל אֶל הַפְּרֹט: שָׂאוּ- סִפְרוּ אֶת רֹאשׁ כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְפִי לְמִשְׁפַּחְתְּכֶם וְגַם לְפִי לְבֵית אֲבֹתְכֶם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת- שִׁתְּדַעוּ לֹא רַק אֶת הַמִּסְפָּרִים אֲלֵא גַם אֶת הַשְּׁמוֹת, כָּל זָכָר לְגִלְגֻלְתְּכֶם- זֹאת אוֹמֶרֶת שֶׁהַמְּנִיין הוּא אִישִׁי וְכֹל אֶחָד בַּעֲצָמוֹ צָרִיךְ לְבוֹא וּלְהִימָנוּת. לְסִיכּוּם- סוֹפְרִים אֶת כֹּל הַקְּהֵל, לְשִׁבְטֵי, לְפִי הַמִּשְׁפָּחוֹת, וְכֹל מִשְׁפָּחָה מִתְחַלֶּקֶת לְכַמָּה "בְּתֵי אֲבִי", וְכֹל בֵּית אֲבִי מִחוּלֵק לְכַמָּה זָכָרִים, הֵינּוּ שֶׁלְכֹל אֶחָד שִׁימְנָה יִדְעוּ אֶת הַשּׁוֹשֶׁלֶת שֶׁלּוֹ כְּלִפִּי מַעֲלָה עַד לְרֹאשׁ הַשִּׁבְטֵי שֶׁלּוֹ.

(ג) מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעֲלָה הוּא כָּל יֵצֵא צָבָא בְּיִשְׂרָאֵל- וְזוֹ מִטְרַת הַמְּנִיין- לְדַעַת כַּמָּה אֲנָשִׁי צָבָא יֵשׁ בְּיִשְׂרָאֵל לְפָנַי הַכְּנִיסָה לְאֶרֶץ וְהַמִּלְחָמָה עֲלֶיהָ, תִּפְקְדוּ תִסְפְּרוּ אֹתָם לְצִבְאֹתְכֶם- לְפִי הַצָּבָא שֶׁל כֹּל שִׁבְט, אֶתְּהָ וְאֶתְּהָרֵן.

(ד) וְאֹתְכֶם יִהְיוּ לְעֹזֹר לְכֶם בַּמְּנִיין אִישׁ אִישׁ לְמִטָּה- לְכֹל שִׁבְט, וְכֹל אִישׁ- רֹאשׁ לְבֵית אֲבֹתָיו הוּא- הֵינּוּ שֶׁהָאֲנָשִׁים שְׂאוֹתָם תִּקְחוּ יִהְיוּ הָאֲנָשִׁים הַחֲשׁוּבִים מְכֹל שִׁבְט.

(ה) וְאַלְהָ שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר יַעֲמְדוּ אִתְּכֶם (לְפִי סֵדֵר הָאֲמָהוּת, מִלְּבַד בְּנֵי הַשְּׁפָחוֹת שֶׁהֵם מְעוֹרְבִים), לְשִׁבְט לְרֹאשׁוֹן אֶלְיָצוֹר בֶּן שְׁדִיאֹר.

(ו) לְשִׁמְעוֹן שְׁלֵמִיאֵל בֶּן צוּרִישְׁדִי. (ז) לְיְהוּדָה נַחֲשׁוֹן בֶּן עֲמִינָדָב. (ח) לְיִשָּׁשְׁכָר נְתַנְאֵל בֶּן צוּעָר. (ט) לְזְבוּלֹן אֶלְיָאֵב בֶּן חֶלֶן. (י) לְבִנְיָמִן יוֹסֵף לְאֶפְרַיִם אֶלְיָשָׁמַע בֶּן עַמִּיהוּד לְמַנָּשֶׁה גְּמִלְיָאֵל בֶּן פְּדָהצוּר. (יא) לְבִנְיָמִן אֲבִידֹן בֶּן גְּדַעֲנִי. (יב) לְדָן אַחִיעֶזֶר בֶּן עַמִּישְׁדִי. (יג) לְאֶשֶׁר פְּגַעִיאֵל בֶּן עֶכְרֹן. (יד) לְגַד אֶלְיָסָף בֶּן דְּעוּאֵל. (טו) לְנַפְתָּלִי אַחִירַע בֶּן עֵינָן.

(טז) אֵלֶּה קְרוּאֵי הַעֲדָה- הָאֲנָשִׁים הַחֲשׁוּבִים שֶׁלָּהֶם קוֹרָאִים בְּכֹל עֲנִיין הַצָּרִיךְ הַכְּרַעָה בְּיִשְׂרָאֵל, נְשִׂאֵי מִטּוֹת אֲבוֹתָם, רֹאשֵׁי אֶלְפֵי יִשְׂרָאֵל הֵם.

(יז) וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאֶתְּהָרֵן אֶת הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר נִקְבְּוּ הַתְּפָרְשׁוּ בְּשְׁמוֹת- שֶׁהֵי אֲמַר לוֹ בְּפִירוּשׁ מִי הֵם.

(יח) וְאֵת כָּל הַעֲדָה הַקְּהִילוּ בְּאַחַד לַחֲדָשׁ הַשְּׁנִי וַיִּתְּיָלְדוּ- נִמְנוּ לְפִי הַתּוֹלְדוֹת שֶׁלָּהֶם עַל מִשְׁפַּחְתְּכֶם לְבֵית אֲבֹתְכֶם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעֲלָה לְגִלְגֻלְתְּכֶם.

(יט) כֹּאֲשֶׁר צִוָּה יְדֹד אֶת מֹשֶׁה וַיִּפְקְדֶם בְּמִדְבַּר סִינַי.

מניין השבטים

כַּעַת לֹא צִיטְטָנוּ כֹּאֵן אֶת כֹּל פִּירוּט הַמְּנִיין, רְצוּי לְהַסְתַּכֵּל בְּחוּמֵשׁ.

סֵדֵר הַשִּׁבְטִים בַּמְּנִיין הוּא לְפִי דְגִלְיָהֶם (כֹּאֲשֶׁר נִלְמַד בְּהַמְשָׁךְ), כֹּל רֹאשׁ דָּגֵל וְהַחֲוֹנִים עֲלָיו מִנָּאֵם זֶה אַחֵר זֶה, וְלִכֵּן גַּד מוֹפִיעַ כֹּאֵן מִיֵּד לְאַחַר רֹאשׁוֹן וְשִׁמְעוֹן וְלֹא כִּפִּי שְׁמוֹפִיעַ בַּמְּנִיין הָרֵאשׁוֹן.

(מו) וַיִּהְיוּ כָּל הַפְּקָדִים שֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלְפֵי וּשְׁלֹשֶׁת אֶלְפִים וְחֲמִשׁ מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים.

(מז) וְהַלּוּיִם לְמִטָּה אֲבֹתָם לֹא הִתְּפַקְדוּ בְּתוֹכָם.

תפקידי הלויים

(מח) וַיְדַבֵּר יְדֹד אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר.

(מט) אַךְ אֲבֵל אֶת מִטָּה לְוִי לֹא תִּפְקְדוּ- לֹא תִמְנָה לְתַפְקִידֵי הַצָּבָא בְּיִשְׂרָאֵל, וְאֵת רֹאשֵׁים לֹא תִשָּׂא-

תספור בתוך בני ישראל.

- (נ) ואתה הפקד- מנה אותם להיות אחראיים את הלויים על משכן העדת ועל כל פליו ועל כל אשר לו, המה ישאו- יטלו אותו במסעות את המשכן ואת כל פליו- תפקיד 1, והם ישרתהו- יתקנו כל הדרוש תיקון ויעשו כל נצרך- תפקיד 2, וסביב למשכן יחנו.
- (נא) ובנסע המשכן יורידו- יפרקו אתו הלויים- תפקיד 3, ובחנת המשכן יקימו- יבנו אתו הלויים- תפקיד 4, והזר- מי שאינו לוי הקרב- לעשות אחת מעבודות הלויים יומת- בידי שמים.
- (נב) וחנו בני ישראל איש על מחנהו- בשבט שלו, ואיש על דגלו- קבוצה של שלושה שבטים, כמו שנראה לקמן לצבאתם.
- (נג) והלויים יחנו סביב למשכן העדת ולא יהיה קצף- כעס גדול מה' על עדת בני ישראל בכך ש ושמרו הלויים את משמרת משכן העדות- שלא לתת לאנשים טמאים שאסור להם להיכנס למשכן, להיכנס אליו. זהו תפקיד 5.
- (נד) ויעשו בני ישראל ככל אשר צוה ידוד את משה בן עשו.

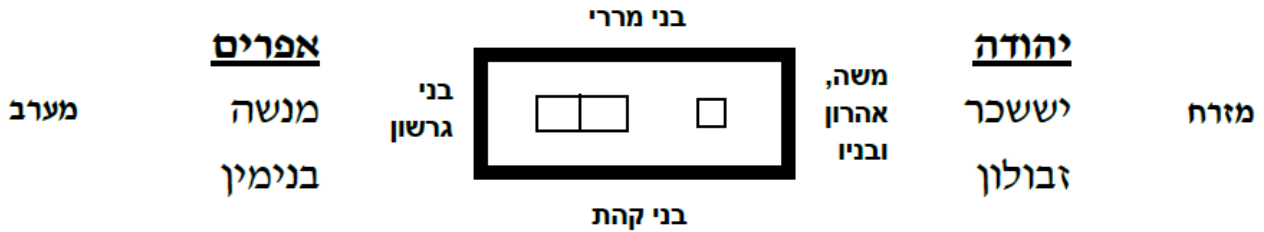
סדר חניית השבטים וסדר מסעם

מלבד שבט לוי החונה סביבות המשכן, כל שאר שנים עשר שבטי ישראל נחלקו לארבעה דגלים (קבוצות) כאשר בכל דגל, שלושה שבטים - השבט החשוב והעיקרי (ראש הדגל) ושני שבטים נוספים החונים עליו (עימו), וכל דגל חנה ברוח אחרת.

כמו כן, מתארת התורה את סדר נסיעתם היאך הוא (למדנו בכיתה כדעת האומר שנסיעתם פקודה, דהיינו בשורה עורפית כפשט הפסוקים).

- א. החונים קדמה מזרחה, דגל מחנה יהודה ועליו יששכר וזבולון - "ראשונה יסעו".
- ב. החונים תימנה, דגל מחנה ראובן ועליו שמעון וגד - "שניים יסעו".
- ג. החונים ימה, דגל מחנה אפרים ועליו מנשה ובנימין - "שלושים יסעו".
- ד. החונים צפונה, דגל מחנה דן ועליו אשר ונפתלי - "לאחרונה יסעו לדגליהם".

זו
אשר
נפתלי

ראובן
שמעון
גד

פרק ב

(א) וַיְדַבֵּר יְדֹד אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אֶהֱרֹן לֵאמֹר:

(ב) אִישׁ כָּל אִישׁ יַחֲנֶה עַל דָּגְלוֹ- קְבוּצָה שֶׁל 3 שְׁבֵטִים (וְלֹא כְּפִי הַפִּירוּשׁ שֶׁל הַמִּילָה בַּעֲבֵרִית בַּת יַמִּינֹו), אֲךְ שְׁלוֹשֶׁת שְׁבֵטֵי הַדָּגֵל לֹא יַחֲנוּ מֵעוֹרֹבִים, אֲלֵא בְּאֵתֶת סִימָנִים (כָּל שְׁבֵט הִיָּה מְסוּמָן בַּמִּפָּה צְבוּעָה (דָּגֵל בִּלְשׁוֹנֵנוּ), צַבְעוּ שֶׁל זֶה לֹא כַצְבְּעוּ שֶׁל זֶה) לְבֵית אֲבֹתָם כָּל שְׁבֵט מְסוּמָן וְחוֹנָה בִּנְפִרֵד בַּתוֹךְ הַדָּגֵל, כָּל שְׁבֵט וּמְקוֹמוֹ הוּא, יַחֲנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, מִנְּגִד מִמּוֹל, סְבִיב לְאֹהֶל מוֹעֵד יַחֲנוּ:

(ג) וְהַחֲנִים קְדָמָה מִזְרָחָה דָּגֵל מַחֲנֶה יְהוּדָה לְצַבָּאתָם וְנָשִׂיא לְבְנֵי יְהוּדָה נַחֲשׁוֹן בֶּן עַמִּינָדָב: (ד) וַצַּבְאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם אַרְבָּעָה וּשְׁבַעִים אֶלְף וְשֵׁשׁ מֵאוֹת:

(ה) וְהַחֲנִים עָלָיו מִטָּה יִשָּׁשְׁכָר וְנָשִׂיא לְבְנֵי יִשָּׁשְׁכָר נְתַנְאֵל בֶּן צוּעֵר: (ו) וַצַּבְאוֹ וּפְקֻדֵיו אַרְבָּעָה וְחֲמִשִּׁים אֶלְף וְאַרְבַּע מֵאוֹת:

(ז) מִטָּה זְבוּלֹן וְנָשִׂיא לְבְנֵי זְבוּלֹן אֶלְיָאֵב בֶּן חֵלֹן: (ח) וַצַּבְאוֹ וּפְקֻדֵיו שְׁבַעָה וְחֲמִשִּׁים אֶלְף וְאַרְבַּע מֵאוֹת:

(ט) כָּל הַפְּקֻדִים לְמַחֲנֶה יְהוּדָה, מֵאֵת אֶלְף וּשְׁמָנִים אֶלְף וּשְׁשֵׁת אֲלָפִים וְאַרְבַּע מֵאוֹת לְצַבָּאתָם, רֵאשֻׁנָה יִסָּעוּ- נוֹסְעִים רֵאשׁוֹנִים בַּמִּסְעָה בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

(י) דָּגֵל מַחֲנֶה רְאוּבֵן תִּימְנָה דְרוֹמָה לְצַבָּאתָם וְנָשִׂיא לְבְנֵי רְאוּבֵן אֶלְיָצוּר בֶּן שִׁדְיָאוּר: (יא) וַצַּבְאוֹ וּפְקֻדֵיו שָׁשָׁה וְאַרְבָּעִים אֶלְף וְחֲמִשׁ מֵאוֹת:

(יב) וְהַחֲזֹנִם עָלָיו מִטָּה שְׁמַעוֹן וְנָשִׂיא לְבְנֵי שְׁמַעוֹן שְׁלֹמִיאֵל בֶּן צוּרִישַׁדָּי: (יג) וַצַּבְאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם תְּשַׁעָה וְחֲמִשִּׁים אֶלְף וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת:

(יד) וּמִטָּה גָד וְנָשִׂיא לְבְנֵי גָד אֶלְיָסָף בֶּן רְעוּאֵל: (טו) וַצַּבְאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם חֲמִשָּׁה וְאַרְבָּעִים אֶלְף וְשֵׁשׁ מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים:

(טז) כָּל הַפְּקֻדִים לְמַחֲנֶה רְאוּבֵן, מֵאֵת אֶלְף וְאַחַד וְחֲמִשִּׁים אֶלְף וְאַרְבַּע מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים לְצַבָּאתָם, וּשְׁנַיִם יִסָּעוּ:

(יז) וְנָסַע אֶהָל מוֹעֵד הוּא מַחֲנֵה הַלְוִיִּם בְּתוֹךְ בֵּין הַמַּחֲנֵה בְּאִמְצַע מִסַּע הַדְּגָלִים, שְׁנַיִם לִפְנֵי וּשְׁנַיִם לְאַחֲרָיו, בֵּין דָּגֵל מַחֲנֵה רְאוּבֵן וּבֵין דָּגֵל מַחֲנֵה אֶפְרַיִם (לֹא הִרְחַבְנוּ כָּאֵן, וּבַעֲ"ה בִּפְרֹשֶׁת בְּהַעֲלוֹתָךְ נִלְמַד בִּיתֵר בִּיאֹוֹר כִּיצַד מִסַּע הַלְוִיִּם), כִּי פָּאָשׁוּ יַחְנֹוּ בֶן יִסְעוּ כְּלוּמַר אִישׁ עַל יָדוֹ מִקוּמוֹ לְדַגְלֵיהֶם כֹּל שֶׁבֶט בְּמִקוּמוֹ בְּתוֹךְ הַדָּגֵל (אֲךָ אֵין הַכוּוֹנָה שֶׁנִּסְעוּ כְּתִבָּה כְּצוֹרֵת חֲנִייתָם, אֲלֹא פֶשֶׁט הַדְּבָרִים שֶׁמִּסַּעם כְּקוֹרָה הִיָּה, אֶחָד אַחֵר הַשְּׁנַיִם):

(יח) דָּגֵל מַחֲנֵה אֶפְרַיִם לְצַבְאֹתָם יָמָה מֵעֵרֵבָה וְנָשִׂיא לְבְנֵי אֶפְרַיִם אֶלְיִשְׁמַע בֶּן עֲמִיהוּד: (יט) וְצַבְאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם אַרְבָּעִים אֶלֶף וַחֲמִשׁ מֵאוֹת:

(כ) וְעֲלִיו מִטָּה מְנַשֶּׁה וְנָשִׂיא לְבְנֵי מְנַשֶּׁה גְּמַלְיָאֵל בֶּן פְּדָהצוֹר: (כא) וְצַבְאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף וּמֵאוֹתָיִם:

(כב) וּמִטָּה בְּנִימִן וְנָשִׂיא לְבְנֵי בְּנִימִן אֲבִידָן בֶּן גְּדַעֲנִי: (כג) וְצַבְאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם חֲמִשָּׁה וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת:

(כד) כָּל הַפְּקֻדִים לְמַחֲנֵה אֶפְרַיִם, מֵאֵת אֶלֶף וּשְׁמֹנֶת אֲלָפִים וּמֵאָה לְצַבְאֹתָם, וּשְׁלֹשִׁים יִסְעוּ: (כה) דָּגֵל מַחֲנֵה דָן צִפְנָה לְצַבְאֹתָם וְנָשִׂיא לְבְנֵי דָן אַחִיעֶזֶר בֶּן עֲמִישַׁדִּי: (כו) וְצַבְאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם שְׁנַיִם וּשְׁשִׁים אֶלֶף וּשְׁבַע מֵאוֹת:

(כז) וְהַחֲנִים עֲלָיו מִטָּה אֲשֶׁר וְנָשִׂיא לְבְנֵי אֲשֶׁר פִּגְעִיאֵל בֶּן עֲכָרֹן: (כח) וְצַבְאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם אֶחָד וְאַרְבָּעִים אֶלֶף וַחֲמִשׁ מֵאוֹת:

(כט) וּמִטָּה נִפְתָּלִי וְנָשִׂיא לְבְנֵי נִפְתָּלִי אַחִירַע בֶּן עֵינָן: (ל) וְצַבְאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת:

(לא) כָּל הַפְּקֻדִים לְמַחֲנֵה דָן, מֵאֵת אֶלֶף וּשְׁבַעֶה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וּשְׁשֵׁ מֵאוֹת, לְאַחֲרָנָה יִסְעוּ לְדַגְלֵיהֶם: (לב) אֵלֶּה פְּקוּדֵי הָאֲנָשִׁים שֶׁנִּמְנוּ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְבֵית אֲבֹתָם כָּל פְּקוּדֵי הַמַּחֲנֵה לְצַבְאֹתָם שֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף וּשְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וַחֲמִשׁ מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים:

(לג) וְהַלְוִיִּם לֹא הִתְּפַקְדוּ נִמְנוּ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי צִוָּה יְדוּד אֶת מֹשֶׁה: (לד) וַיַּעֲשׂוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה יְדוּד אֶת מֹשֶׁה, בֶּן חֲנֹו לְדַגְלֵיהֶם וְכֵן נָסְעוּ אִישׁ לְמִשְׁפַּחְתּוֹ עַל בֵּית אֲבֹתָיו:

טבלת סיכום מפקד בני ישראל וסדר חנייתם ומסעם

השבת	נשיא השבט	מספר הפקודים	ראש הדגל	צד החניה	מקומו במסע
יהודה	נחשון בן עמינדב	74,600	יהודה	מזרח	ראשונה
יששכר	נתנאל בן צוער	54,400	יהודה	מזרח	ראשונה
זבולון	אליאב בן חלון	57,400	יהודה	מזרח	ראשונה
ראובן	אליצור בן שדיאור	46,500	ראובן	דרום	שניים
שמעון	שלמיאל בן צורישדי	59,300	ראובן	דרום	שניים
גד	אליסף בן רעואל	45,650	ראובן	דרום	שניים
אפרים	אלישמע בן עמיהוד	40,500	אפרים	מערב	שלישים
מנשה	גמליאל בן פדהצור	32,200	אפרים	מערב	שלישים
בנימין	אבידן בן גדעני	35,400	אפרים	מערב	שלישים
דן	אחיעזר בן עמישדי	62,700	דן	צפון	אחרונה
אשר	פגעיאל בן עכרון	41,500	דן	צפון	אחרונה
נפתלי	אחירע בן עינן	53,400	דן	צפון	אחרונה

משפחת הכהונה

עד עתה מנה משה את בני ישראל לפקודיהם, מלבד שבט לוי שלא נמנה עימהם. עתה, בבואו למנות את שבט לוי למשפחותיו, פתח במקודשים שבהם, הם הכהנים. משה נמנה עם משפחת הכהונה, לפי שהוא עצמו למעלה מהם במעלה, ושימש בכהונה שבעת ימים ועוד שבא בכל עת אל הקודש פנימה לדבר עם ה'.

פרק ג

(א) וְאֵלֶּה תּוֹלְדֹת הַיְלָדִים שֶׁל אֶהֱרֹן, וּמֹשֶׁה יַחַד עִם מֹשֶׁה (משה טפל לאהרן בכהונה שהרי אינו לדורות. תולדותיו של משה לא מוזכרים כאן ויזכרו לקמן במשפחת העמרמי), בְּיוֹם דִּבְרַר יְדֹד אֶת מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי בְּמַעֲמַד הַר סִינַי, אִזְ עַדִּיין הָיוּ לֵאחֶרֶן אַרְבַּע בָּנִים:

(ב) וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי אֶהֱרֹן הַבְּכוֹר נֹדָב וְאֶבִיהוּא אֶלְעָזָר וְאִיתָמָר:

(ג) אֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי אֶהֱרֹן, הַכֹּהֲנִים הַמְּשֻׁחִים שֶׁנִּמְשְׁחוּ בְשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה אֲשֶׁר מִלֵּא יָדָם מִינֵה וְהִסְמִיךְ אוֹתָם לְכַהֵן- לְשֵׁרֶת בַּמִּשְׁכָּן:

(ד) וַיָּמָת נֹדָב וְאֶבִיהוּא לְפָנָי יְדֹד בְּקוֹדֶשׁ, מוֹל אַרְוֹן ה' בְּהַקְרִיב אֵשׁ זָרָה אֲשֶׁר לֹא צִוִּיה אוֹתָם לְפָנָי יְדֹד עַל מִזְבֵּחַ הַקְּטוֹרֶת, בְּמִדְבַר סִינַי, וּבָנִים לֹא הָיוּ לָהֶם, עַל כֵּן וַיְכַהֵן רַק אֶלְעָזָר וְאִיתָמָר עַל פְּנֵי בְחֵי אֶהֱרֹן אֲבִיהֶם אֲלוֹ הֵם כֹּהֲנֵי הַהֲדִיּוֹט הַיְחִידִים שֶׁנִּמְשְׁחוּ בְשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה בַּעֲדֵי אֲבִיהֶם מִכַּהֵן כַּכֹּהֵן גָּדוֹל:

עבודת הלויים

(ה) וַיְדַבֵּר יְדֹד אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר:

(ו) הַקְּרִיב קָח אֶת מִטָּה שֶׁבֶט לְוֵי וְהַעֲמַדְתָּ אוֹתוֹ לְפָנָי אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן עַל מִנְתַּ שֶׁ וְשָׂרְתוּ אוֹתוֹ יַעֲזְרוּ וְיִסְיִיעוּ לוֹ בְּכָל עֲבוֹדֹת הַקְּדוֹשׁ, כְּמוֹ שֶׁמְבַאֵר:

(ז) וְשָׁמְרוּ אֶת מִשְׁמֵרְתוֹ יַעֲזְרוּ לוֹ בְּעֲבוֹדָתוֹ (משמרת היא עבודה המוטלת על אדם והיא באחריותו), שֶׁהִיא וְאֵת מִשְׁמֵרֶת כָּל הָעֵדָה לְפָנָי אֶהֱל מוֹעֵד שֶׁהִיא עֲבוֹדָה זוֹ מוֹטֶלֶת עַל כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהַלְוִיִּים עוֹבְדִים תַּחְתָּם לְעַבְדֵי אֶת עֲבֹדַת הַמִּשְׁכָּן:

(ח) וְשָׁמְרוּ אֶת כָּל כְּלֵי אֶהֱל מוֹעֵד לְשֵׁאתָם בַּעַת הַמַּסַּע, לְתַקְנָם בַּעַת הַצּוֹרֵךְ וְלִהְרַחֵק יִשְׂרָאֵל מֵהֶם, שֶׁהִיא וְאֵת הֵיתָה מִשְׁמֵרֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, לְעַבְדֵי אֶת עֲבֹדַת הַמִּשְׁכָּן:

(ט) וְנִתְּנָה אֶת הַלְוִיִּים לְאֶהֱרֹן וּלְבָנָיו לְשֵׁרֶתָם בְּמִלְאֲכַת אוֹהֵל מוֹעֵד וְלִסְיִיעַ בִּידָם בְּכָל עֲבוֹדֹת הַקְּדוֹשׁ נְתוּנִים וְנִתּוּנִים הֵמָּה לוֹ מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְדוֹרוֹת:

(י) אַךְ, וְאֵת אֶהֱרֹן וְאֵת בָּנָיו תִּפְקֹד תִּמְנֶה אוֹתָם וְשָׁמְרוּ אֶת כְּהֻנָּתָם לְעַבֹּד בְּעֲצָמָם אֶת עֲבוֹדֹת הַכַּהֲוֹנָה, וְלִבֵּל יִקְרַב אָדָם זֶר (אף לוי) לַעֲשׂוֹת אַחַת מֵעֲבוֹדֹת הַקְּדוֹשׁ הַמִּיּוֹחֲדוֹת בָּהֶם, וְהָזָר שְׁאִינוֹ כֹּהֵן הַקְּרִיב לַעֲשׂוֹת אַחַת מֵעֲבוֹדֹת הַכַּהֲוֹנָה יוֹמָת מִיָּתָה בִּידֵי שָׁמַיִם:

עבודת בני לוי תחת הבכורות

אחר הכות ה' בבכורי המצרים ואת בכורינו הציל, הקדיש את בכורי בני ישראל להיות לו, לעבוד את עבודת ה' בכל אשר יצוה בהם "קִדְּשׁ לִי כָּל בְּכוֹר, פֶּטֶר כָּל רֶחֶם בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאָדָם וּבַבְּהֵמָה,

לי הוא". אולם, אחר שחטאו בני ישראל בעגל ובכללם בכוריהם, הסירם מעבודתו וקרבו תחתם את בני לוי אשר ניקו מעוון זה.

(יא) וַיְדַבֵּר יְדֹד אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר:

(יב) וַאֲנִי הִנֵּה לִקְחָתִי אֶת הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, תַּחַת בְּמִקּוֹם כָּל בְּכוֹר פֶּטֶר שִׁפְתַּח אֶת הַרְחִם מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְהָיוּ לִי עֵתָה הַלְוִיִּם:

(יג) כִּי לִי כָּל בְּכוֹר בְּיוֹם הַכֹּתִי כָּל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם (ואת בכורות ישראל לא הכיתי) הַקִּדְשֹׁתַי לִי לְעִבּוּדִתִּי כָּל בְּכוֹר בְּיִשְׂרָאֵל מֵאֲדָם עַד בְּהֵמָה, לִי יִהְיוּ אֲנִי יְדֹד אִף עֵתָה אַחֵר שִׁחַטְאוֹ בְּעַגְל קְדוּשִׁים הֵם לִי, וְצָרִיכִים פְּדִיוֹן, שֶׁהָרִי גַם עֵתָה בְּקְדוּשַׁתָּם עֹמְדִים הֵם:

מנין משפחות בני לוי עבור פדיון בכורות בני ישראל

את בני לוי ציוה ה' למנות פעמיים. האחת, כל זכר מבן חודש ומעלה, שהרי תכלית המנין היא פדיון בכורות בני ישראל שחיוב פדיונם הוא מבן חודש (עד חודש ימים הולד לא יצא מתורת נפל, ועל כן לא חלה עליו עדיין חובת פדיון). המניין השני שיתקיים בהמשך הוא מניין של כל זכר מבן שלושים שנה ועד בן חמשים שנה, הוא גיל העבודה במשכן, שתכלית מנין זה לדעת מספר בני לוי הראויים לעבודת המשכן.

(יד) וַיְדַבֵּר יְדֹד אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְבַּר סִינִי לֵאמֹר:

(טו) פֶּקֶד סִפּוֹר אֶת בְּנֵי לְוִי לְבֵית אֲבֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם הַמְנִיךְ יַעֲשֶׂה עַל פִּי מִשְׁפַּחֹת וּבְתֵי אֲבוֹת, כָּל זָכָר מִבֶּן חֹדֶשׁ וְמַעְלָה תִּפְקְדֵם תִּמְנֶנָּה אוֹתָם:

(טז) וַיִּפְקְדֵם מִנָּה אֹתָם מֹשֶׁה עַל פִּי יְדֹד כַּאֲשֶׁר צִוָּה:

(יז) וַיְהִי אֵלֶּה בְּנֵי לְוִי בְּשֵׁמֹתָם, גֵּרְשׁוֹן וְקָהָת וּמֵרָרִי:

(יח) וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי גֵרְשׁוֹן לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבִנֵי וְשִׁמְעִי:

(יט) וּבְנֵי קָהָת לְמִשְׁפַּחְתָּם עֲמָרָם וַיִּצְהָר חֲבֵרוֹן וְעִזִּיאֵל:

(כ) וּבְנֵי מֵרָרִי לְמִשְׁפַּחְתָּם מַחֲלִי וּמוּשִׁי אֵלֶּה הֵם מִשְׁפַּחֹת הַלְוִי לְבֵית אֲבֹתָם:

התורה מפרטת עבור כל אחד מבתי האב לבית לוי, חמישה דברים:

א. משפחותיו

ב. מספר פקודיו

ג. מקום חנייתו

ד. נשיא בית האב

ה. משמרתו - העבודה שבאחריותו

בני גרשון

(כא) לְגֵרְשׁוֹן מִשְׁפַּחַת הַלְבְּנִי וּמִשְׁפַּחַת הַשִּׁמְעִי, אֵלֶּה הֵם מִשְׁפַּחַת הַגֵּרְשֹׁנִי:

(כב) פֶּקֶדֵיהֶם הָאֲנָשִׁים שֶׁנִּמְנוּ בְּמִסְפַּר כָּל זָכָר מִבֶּן חֹדֶשׁ וְמַעְלָה, פֶּקֶדֵיהֶם שִׁבְעַת אֲלָפִים וַחֲמִשׁ מֵאוֹת:

(כג) מִשְׁפַּחַת הַגֵּרְשֹׁנִי אַחֲרֵי הַמִּשְׁכָּן יִחֲנוּ יָמָּה מֵעֵרְבָה:

(כד) וַנְּשִׂיא בֵּית אָב לְגֵרְשֹׁנִי, אֶלְיָסָף בֶּן לָאֵל:

(כה) ומשמרת העבודה המוטלת עליהם והיא באחריותם בני גרשון באהל מועד, המשכן יריעות המשכן והאהל יריעות העזים מכסהו שני המכסים, מכסה עורות האילים המאדמים ומכסה עורות התחשים ומסך פתח אהל מועד:

(כו) וקלעי החצר אריג שש העשוי מעשה רשת (קליעה) ומקיף את החצר ואת מסך פתח החצר אשר על המשכן ועל המזבח סביב, ואת מיתריו מיתרי יריעות המשכן והאהל (ולא של קלעי החצר, שהרי הם משמרת בני מררי) לכל עבדתו כל העבודה הנדרשת בהם - קיפולם, נקיונם, תיקונם, משאם, הקמתם וכו':

בני קהת

(כז) ולקהת, משפחת העמרמי ומשפחת היצהרי ומשפחת החברני ומשפחת העזיאלי, אלה הם משפחת הקהתי:

(כח) במספר פל זכר מבן חדש ומעלה, שמנת אלפים ושיש מאות, שמרי משמרת כלי הקדש שהם המקודשים ביותר:

(כט) משפחת בני קהת יחנו על ירך צד המשכן תימנה דרומה:

(ל) ונשיא בית אב למשפחת הקהתי, אליצפן בן עזיאל:

(לא) ומשמרתם, הארן והשלחן והמנרה והמזבחת - שני המזבחות של העולה והקטורת, וכלי הקדש אשר ישרתו בהם - הכלים שבהם משרתים על גבי כלים אלו כגון המחנות, היעים והמזרקות וכו', והמסך היא פרוכת המסך (ואינה במשמרת בני גרשון בכלל הבדים ויריעות המשכן, כיון שפרוסה היא בשעת המסעות על ארון הברית, כאשר נראה בהמשך, שהוא בכלל משא בני קהת) וכל עבדתו:

(לב) ונשיא נשיאי הלוי אשר מופקד על כל בני לוי, למעלה מנשיאים אלו, הוא אלעזר בן אהרן הפהן, פקדת תפקידו הוא להיות על כל שמרי משמרת הקדש, הם בני לוי כולם:

בני מררי

(לג) למררי, משפחת המחלי ומשפחת המושי, אלה הם משפחת מררי:

(לד) ופקדיהם במספר כל זכר מבן חדש ומעלה, ששטת אלפים ומאתים:

(לה) ונשיא בית אב למשפחת מררי, צוריאל בן אביחיל, על ירך צד המשפך יחנו צפנה:

(לו) ופקדת תפקידים משמרת שבאחריותם בני מררי, קרשי המשפך ובריחיו ועמדיו עמודי

הפרוכת ומסך פתח אוהל מועד ואדניו וכל פליו טבעות, והכלים המסייעים להקמתם וכל עבדתו:

(לז) ועמדי החצר סביב ואדניהם ויתדתם ומיתריהם של קלעי החצר:

אוהל משה, אהרן ובניו

(לח) והחנים לפני המשפך קדמה לפני אהל מועד- בכניסה שלו, מזרחה, משה ואהרן ובניו, הם שמרים משמרת המקדש המשכן כולו על כל ענייניו, האחריות העליונה מוטלת עליהם על כן חונים הם במזרח, כנגד פתח החצר למשמרת בני ישראל לשמור שלא יקרב אדם מישראל שאינו ראוי לכך למשכן, והזר הקרב למשכן כאשר זה נאסר עליו, וכגון שהוא טמא- ינמת יתחייב מיתה בידי שמים:

סיכום מנין בני לוי

(לט) כל פקודי הלויים אשר פקד מנה משה ואהרן (נקוד על 'ואהרן' לציין שאהרן לא נמנה עימהם במנין זה, שהרי לקח חלק פעיל בחטא העגל, והיאך יוכל לפדות את בכורי ישראל שחטאו בחטא זה) על פי ידוד למשפחתם כל זכר מבן חדש ומעלה, שננים ועשרים אלף ובחשבון עולה 22,300 דהיינו 300 נוספים, ומדוע חיסרתם תורה? אלא ש- 300 לויים אלו בכורות היו בעצמם, ואינם יכולים לפדות בכורות ישראל, שהרי הם עצמם כבר מקודשים לה' ואינם צריכים לקדושת בכורות ישראל כדי לקדשם לעבודה, והתורה מנתה רק את הלויים שיכולים לפדות את בכורות ישראל:

מספר פקודי הצבא (פרשת נשא)	מקום חנייתו	נשיא המשפחה	משמרתו (העבודה שבאחריותו)	פקודיו מבן חודש	משפחותיו	בית האב לבית לוי
2630	ימה	אליסף בן לאל	כל הבדים והיריעות שבמשכן (מלבד הפרוכת) + מיתרי יריעות המשכן	7500	הלבני והשמעי	גרשון
2750	תימנה	אליצפן בן עוזיאל	כל כלי הקודש + הפרוכת	8600	העמרמי והיצהרי, החברוני והעזיאל	קהת
3200	צפונה	צוריאל בן אביחיל	כל הקרשים והעמודים וכל כליהם	6200	המחלי והמושי	מררי

			(אדנים, בריחים וכו') ומיתרי החצר סביב			
--	--	--	--	--	--	--

מנין הבכורות ופדיונם

(מ) וַיֹּאמֶר יְדֹד אֶל מֹשֶׁה פֶּקֶד כָּל בְּכֹר זָכָר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִבֶּן חֹדֶשׁ וּמַעְלָה וְשֵׂא סֵפֹר אֶת מִסְפָּר שְׁמֹתָם וְלֹא רַק אֶת מִסְפָּרָם. וכך עשו רשמו את שמם ושם אביהם על פתק ומסרו למשה, ומשה מנה את הפתקים ועלה לפניו מספרם:

(מא) וְלִקְחֹתָ אֶת הַלְוִיִּם לִי לְעִבּוּדֹתַי אֲנִי יְדֹד, תַּחַת בְּמִקּוֹם כָּל בְּכֹר בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל, וּבְנוֹסֵף וְאֶת בְּהֵמַת הַלְוִיִּם גַּם תִּקַּח תַּחַת כָּל בְּכוֹר בְּבִהֵמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל- הַמְדוּבָר כֹּאֵן הוּא רַק עַל פֶּטֶר חֲמוֹר (שהרי בכור בהמה טהורה אינו נפדה כלל אלא ניתן לכהן שיקריבו על גבי המזבח). ואף פטר חמור אינו צריך לפדיון בבהמת בני לוי שהרי כתוב 'ופטר חמור תפדה בשה' דהיינו שפודים אותנו בשה ונותנו לכהן, אלא שכהוראת שעה הורה ה' למשה שיפדו את בכורות החמורים בבהמת הלויים, שבתמורה לכל פטר חמור יתנו להם הלויים שה:

(מב) וַיִּפְקֹד מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְדֹד אֶת כָּל בְּכֹר בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל:

(מג) וַיְהִי כָל בְּכוֹר זָכָר בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִסְפָּר שְׁמוֹת מִבֶּן חֹדֶשׁ וּמַעְלָה לִפְקֻדֵיהֶם שְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים אֶלֶף שְׁלֹשָׁה וְשִׁבְעִים וּמֵאָתָיִם: זאת אומרת, שיש לנו 22,000 לויים שאינם בכורים, ולעומתם 22,273 בכורים מבני ישראל.

(מד) וַיְדַבֵּר יְדֹד אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר:

(מה) קַח אֶת הַלְוִיִּם תַּחַת כָּל בְּכוֹר בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת בְּהֵמַת הַלְוִיִּם תַּחַת בְּהֵמַתָּם וְהָיוּ לִי הַלְוִיִּם אֲנִי יְדֹד:

(מו) וְאֵת פְּדוּיֵי הָאֲנָשִׁים שְׁצָרִיכִים פְּדִיוֹן, שֶׁהֵם הַשְּׁלֹשָׁה וְהַשְּׁבָעִים וְהַמֵּאָתָיִם, מִפְּנֵי שֶׁהֵם הָעֲדָפִים שֶׁהֵם יוֹתֵר עַל הַלְוִיִּם מִבְּכוֹר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

(מז) וְלִקְחֹתָ חֲמִשָּׁת חֲמִשָּׁת שְׁקָלִים לְגִלְגָּלֶת- לְכָל אֶחָד, בְּשֵׁקֶל הַקֹּדֶשׁ תִּקַּח, עֶשְׂרִים גֵּרָה הַשְּׁקָל. כל אחד מ- 273 הבכורים העודפים יצטרך לשלם 5 שקלים כסף. וכיצד קבעו מי מהבכורות ישלם חמשה שקלים ומי לא? אומרים חז"ל שלקחו 22,000 פתקים שעליהם רשמו לוי, ועוד 273 פתקים שעליהם רשמו חמשה שקלים, וכל בכור היה צריך להרים פתק, מי שהרים פתק " בן לוי" נפדה על ידי לוי ומי שהרים פתק "חמשה שקלים" היה צריך לשלם חמשה שקלים:

(מח) וְנִתְּתָה הַכֶּסֶף לְאַהֲרֹן וּלְבְנָיו, אֶת הַכֶּסֶף שֶׁל פְּדוּיֵי הָעֲדָפִים בָּהֶם:

(מט) וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת כֶּסֶף הַפְּדִיּוֹם הַפְּדִיּוֹן מֵאֵת הָעֲדָפִים עַל פְּדוּיֵי הַלְוִיִּם:

(נ) מֵאֵת בְּכוֹר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָקַח אֶת הַכֶּסֶף, שֶׁהָיָה בְּסֵךְ הַכֹּל חֲמִשָּׁה וְשָׁשִׁים וְשָׁלֹשׁ מֵאוֹת וְאַלְפֵי- (1,365) בְּשֵׁקֶל הַקֹּדֶשׁ:

(נא) וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת כֶּסֶף הַפְּדִיּוֹם לְאַהֲרֹן וּלְבְנָיו עַל פִּי יְדֹד כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְדֹד אֶת מֹשֶׁה:

תפקיד בני קהת וכיסוי הכלים

פרק ד

(א) וַיְדַבֵּר יְדֹד אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אֶהֲרֹן לֵאמֹר אַהֲרֹן שׁוֹתֵף לְסִפְיַרְתָּ בְנֵי קַהֲת בְּלִבְדָּ וְלֹא לְשֵׂאֵר מִשְׁפַּחֹת הַלְוִי, מֵהַסִּיבָה שֶׁמִּשְׁמַרְתָּ הַקְּהָתִים שְׁלוּבָה וְקִשׁוּרָה לְכַהֲנִים- בְּהַכֵּנַת הַכֵּלִים:

(ב) נִשְׂאָ סֵפֹר אֶת רֹאשׁ בְּנֵי קַהֲת מִתּוֹךְ בְּנֵי לְוִי מִבֵּין כָּל שֵׂאֵר מִשְׁפַּחֹת הַלְוִי לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם:

(ג) מִן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְיַמְעֵלָה וְעַד בֶּן חֲמִשִּׁים שָׁנָה שאז כוחם במתניהם לשאת את הכלים, כָּל בָּא לְצַבֵּא- להתאספות, שמטרתה לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה בְּאֵהָל מוֹעֵד:
(ד) זֹאת עֲבַדְתָּ בְּנֵי קֹהֵל בְּאֵהָל מוֹעֵד- שהיא קִדְשׁ הַקִּדְשִׁים- הכלים הקדושים שהם עיקר המשכן:
❖ בטרם ישאו בני קהת את הכלים מוטלת החובה על בני אהרן לכסות את כלי הקודש, ורק אז רשאים בני קהת לנושאם שאם יגעו או יראו את הכלים יתחייבו מיתה בידי שמיים.

סדר כסוי הכלים:

א. הארון: - פרוכת המסך, עור תחשים, ועל הכל בד כליל תכלת.
ב. שולחן: בד כליל תכלת, שעליו מניחים את כל כלי השולחן, תולעת שני ותחשים.
ג. המנורה: בגד תכלת, עורות תחשים, כלי השרת של המנורה נעטפו ונשאו על המוט.
ד. מזבח הקטורת: בגד תכלת, תחשים, כלי השרת של המזבח נעטפו בתכלת ובתחשים ונתנו על המוט.

ה. מזבח העולה: בגד ארגמן, במזבח דלקה אש כל הזמן גם בעת המסעות והאש כוסתה בכלי, על בגד הארגמן שמו את כליו, ומכסה בעור תחשים.
אם כן יש ארבעה כלים היוצאים דופן מהשאר באופן כיסויים:

א. הארון - כיון שאינו מכוסה בכיסוי עור תחש מלמעלה כשאר כלי הקודש אלא על הכיסוי עור תחש פרוס היה בגד תכלת לכבוד ולתפארת, ובנוסף היה מכוסה בפרוכת (סך הכל 3 כיסויים).

ב. השולחן- שהיו לו שלושה כיסויים.

ג. מזבח הזהב - כיון שכליו אינם נישאים עמו יחד אלא בנפרד (בשונה מכל שאר כלי הקודש).

ד. מזבח הנחושת- הוא היחיד שאינו מכוסה בבגד תכלת.

(ה) וּבָא אֶהָרֹן וּבָנָיו בְּנִסְעֵי הַמִּחֲנֶה כאשר נעלה עמוד הענן וְהוֹרְדוּ אֶת פְּרוֹכֶת הַמִּסְךָ- המבדילה בין הקודש לבין קודש הקדשים, יורידו אותה מהווים וְכִסּוּ בָּהּ אֶת אֶרֶן הָעֵדוּת כאשר ידיהם המחזיקות בפרוכת מורמות מעלה כך שמסתירה מעיניהם את ארון הברית:

(ו) וְנִתְּנוּ עָלָיו- על הארון שעליו פרכת המסך כְּסוּי מַעוֹר תַּחֲשׁ - מכסה העשוי כעין נרתיק המקיף את הכלי מכל צדדיו כולל מתחתיו ושומר עליו מפני הרוחות הגשמים וסופות החול וכדו' שיש במדבר, וּפְרָשׁוּ בְּגָד- בניגוד לכסוי, הבגד הוא אריג רגיל הפרוש על הכלי לשם כבוד ואינו עוטר אותו כמו הכיסוי, כְּלִיל- שכולו תְּכֵלֶת מְלַמְעֵלָה עוטר את הארון מכל צדדיו אך לא מלמטה, וְשָׂמוּ בְּדָיו-למדנו בפרשת תרומה שהבדים אינם סרים מהארון לעולם, אלא הכוונה היא שבזמן שהארון היה בקדש הקדשים היו מושכים את הבדים לכיוון הפרכת כדי שיבלטו בה, וכשהיו צריכים לנסוע היו מסדרים את הבדים באופן שהרווחים מהארון החוצה יהיה שווים בשני צידי הארון וכך יהיה נוח לנשיאה:

(ז) וְעַל שֻׁלְחָן שעליו נותנים את לחם הַפָּנִים (לקראת מסע המחנה הורדו הלחמים מהקשוות והונחו על דף השולחן) יִפְרָשׁוּ בְּגָד תְּכֵלֶת במטרה להבדיל בין הלחמים לכל שאר כלי השולחן, וְנִתְּנוּ עָלָיו- על בגד התכלת אֶת הַקְּעֵרֶת- שבהן היו אופים את הלחם וְאֶת הַכַּפֹּת- ספלים שבהן היתה הלבונה על השולחן, וְאֶת הַמִּנְקִית- כמין עמודים שהיו עולים מצידי השולחן ועליהם היו מונחות הקשוות, וְאֶת קְשׁוֹת הַנִּסְךָ- כמין חצאי צינורות שעליהם היה מונח הלחם, והם היו

מסוככות על השולחן, וגם **וְלַחֵם הַתְּמִיד עָלָיו יִהְיֶה** על השולחן, שיש להקפיד שתמיד השולחן יהיה מלא בלחמים:

(ח) **וּפְרָשׁוּ עֲלֵיהֶם בְּגָד תּוֹלַעַת שָׁנִי וְכִסּוּ אֹתוֹ בַּמַּכְסָּה עוֹר תַּחֲשׁ וְשָׂמוּ אֶת בְּדָיו סֹה"כ** שלשה כיסויים:

(ט) **וְלָקְחוּ בְּגָד תְּכֵלֶת וְכִסּוּ אֶת מְנֹרַת הַמָּאֹר וְאֶת נֹרְתֶיהָ**- הבזיכים שהיו בראש המנורה בהם שמו את השמן והפתילות, **וְאֶת מִלְקַחֶיהָ**- שאיתם היו שמים ולוקחים את הפתילות **וְאֶת מַחְתֵּיהָ**- כמין כפות שאיתם היו מוציאים את האפר מהמנורה, **וְאֶת כָּל כְּלֵי שְׂמֹנָה**- הכלים בהם שמים את השמן **אֲשֶׁר יִשְׁרְתוּ לָהּ בָּהֶם** הכלים המסייעים להדלקת המנורה:

(י) **וְנָתַנוּ אֹתָהּ וְאֶת כָּל כְּלֵיהָ הַבִּיאָהּ** אותה אל הכיסוי **אֶל מַכְסָּה עוֹר תַּחֲשׁ וְנָתַנוּ עַל הַמּוֹט**- מכיוון שלמנורה לא היו בדים (מקלות בצידיה) היו צריכים לשאת אותה על מוט:

(יא) **וְעַל מִזְבַּח הַזֶּהָב יִפְרָשׁוּ בְּגָד תְּכֵלֶת וְכִסּוּ אֹתוֹ בַּמַּכְסָּה עוֹר תַּחֲשׁ וְשָׂמוּ** והכניסו **אֶת בְּדָיו**:

(יב) **וְלָקְחוּ אֶת כָּל כְּלֵי הַשָּׂרֵת אֲשֶׁר יִשְׁרְתוּ בָּם בַּקֹּדֶשׁ**- הכלים שאיתם היו משרתים את מזבח הזהב, כגון מחתות, **וְנָתַנוּ אֵל בְּגָד תְּכֵלֶת וְכִסּוּ אֹתָם בַּמַּכְסָּה עוֹר תַּחֲשׁ וְנָתַנוּ עַל הַמּוֹט**- שמיועד לנשיאת כלי השרת של מזבח הזהב:

(יג) **וְדָשְׁנוּ אֶת הַמִּזְבֵּחַ**- הנחושת (העולה), היינו שהוציאו את האפר משריפת הקרבנות והעצים כדי שלא ילכלך את הכיסויים, **וּפְרָשׁוּ עָלָיו בְּגָד אַרְגָּמָן** (על הכהנים להקפיד שאש תמיד תוקד גם בזמן המסעות ולכן כיסו אותה בסיר נחושת ועליו נתנו את כיסוי הארגמן):

(יד) **וְנָתַנוּ עָלָיו אֶת כָּל כְּלֵי אֲשֶׁר יִשְׁרְתוּ עָלָיו בָּהֶם** שהם **אֶת הַמַּחְתֹּת** איתם היו לוקחים גחלים למזבח הזהב, **אֶת הַמִּזְלָגֹת** איתם היו הופכים את הבשר במזבח על מנת למהר את שריפתו, **וְאֶת הַיָּעִים** איתם היו אוספים את הדשן שעל המזבח לתוך הסירות כדי להוציאו אל מחוץ למחנה, **וְאֶת הַמִּזְרְקֹת** איתם היו זורקים את הדם על המזבח, שהם **כָּל כְּלֵי הַמִּזְבֵּחַ**, **וּפְרָשׁוּ עָלָיו כִּסּוּי עוֹר תַּחֲשׁ וְשָׂמוּ בְדָיו**:

(טו) **וְכֹלָה סִיִּים אֶהְרֹן וּבָנָיו לְכֹסֶת אֶת הַקֹּדֶשׁ הָאֲרוֹן וְאֶת כָּל כְּלֵי הַקֹּדֶשׁ** שאר כלי המשכן המקודשים, **בְּנִסְעַ הַמַּחֲנֶה**, ורק **וְאַחֲרַי כֵּן יָבֹאוּ בְנֵי קֹהֵת לְשֵׂאת** להרים את הכלים ועל ידי כך **וְלֹא יָגִעוּ אֶל הַקֹּדֶשׁ** בכלים הקדושים ואז **וּמָתוּ** אם יגעו בהם. **אֵלֶּה מִשָּׂא בְנֵי קֹהֵת בְּאֵהֶל מוֹעֵד**:

(טז) **וּפְקֻדֹת אֲלַעֲזָר בִּן אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן** אחריותו האישית היתה על **שָׂמֶן הַמָּאֹר** למנורה ו**קִטְרֹת הַסַּמִּים** למזבח הקטרת ו**מִנְחַת הַתְּמִיד** יין וסולת שהיו מקריבים בבוקר ובערב עם עולת התמיד **וְשָׂמֶן הַמִּשְׁחָה** איתו היו מושחים את הכהן הגדול, וחוף מזה היתה לו גם אחריות של **פְּקֻדֹת כָּל הַמִּשְׁכָּן וְכָל אֲשֶׁר בּוֹ בְּקֹדֶשׁ וּבִכְלָיו** אחראי על כל הדברים השייכים לקודש שהם כליו, זאת אומרת שהוא הגזבר של בני קהת. יוצא שלא לעזר היו שלושה תפקידים: א. נשיא נשיאי הלוי. ב. גזבר של הקהתים. ג. אחריות אישית על שמן המאור וכו':

אזהרה למשה, אהרן ובניו

(יז) **וַיְדַבֵּר יְדֹד אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אֶהֱרֹן לֵאמֹר**:

(יח) **אֵל תִּכְרִיתוּ** תגרמו להם שימותו **אֶת שִׁבְט** (נקראים שבט משום שיש להם נשיא אישי כמו לשאר השבטים) **מִשְׁפַּחַת הַקֹּהֲתִי מִתּוֹךְ הַלְוִיִּם** שהרי הם עוסקים בדברים הקדושים ביותר:

(יט) **וְזֹאת עָשׂוּ לָהֶם** ועל ידי כך **וְחָיו יַמְשִׁיכוּ** לחיות **וְלֹא יָמָתוּ**, **בְּגִשְׁתֶּם אֶת קֹדֶשׁ הַקֹּדֶשִׁים** כאשר הם יגשו אל הכלים הקדושים כדי לשאת אותם, אז **אֶהֱרֹן וּבָנָיו יָבֹאוּ וְשָׂמוּ אֹתָם אִישׁ אִישׁ עַל עַבְדָּתוֹ וְאֶל מִשָּׂאוֹ**- אהרן ובניו יתנו אותם על משמרתם, כגון: פלוני בן פלוני נושא את הארון

וכדומה, וזה כדי שלא יבואו לריב זה עם זה על העבודות השונות ומתוך כך יגיעו למצב של נגיעה בכלים שלא לצורך או ראייתם:

(כ) ולא יבאו לראות כבלע כשיכסו את הקדש ומתו- ע"י כך שיודעים שמסירת המשמרת תהיה רק ע"י אהרן ובניו לא יזדרזו לבוא בטרם עת וכך לא יראו את הכלים בטרם יבלעו בתוך כיסויים ובאמצעות הכלל הזה לא ימותו:

פרשת נשא

אחר ציווי ה' למשה למנות את בני קהת הראויים לעבודת המשכן, ציוהו למנות את בני גרשון ומררי הראויים לעבודת המשכן.

- לעומת בני קהת שבחלקם ישנה רק עבודת משא - דהיינו נשיאת כלי הקודש בשעת המסעות, בני גרשון ומררי עובדים עבודה ועבודת משא. עבודת עבודה היא פירוק המשכן בנסוע המחנה ובנייתו בחנותם ואלו עבודת משא היא נשיאת הדברים שבאחריותם בשעת המסעות. כל זאת מלבד העבודה הסדירה של בני לוי כולם (בני גרשון, קהת ומררי) במשכן - משוררים, שוערים, שומרים וכד'.

- אלעזר בן אהרן הכהן הוא הגזבר האחראי על בני קהת ואילו איתמר בן אהרן הכהן הוא הגזבר האחראי על בני גרשון ומררי.

- כבני קהת, אין העבודה מחולקת לבני גרשון ומררי על פי כל הקודם זוכה, אלא "על פי ידוד פקד מינה אותם ביד משה, איש איש על עבדתו ועל משאו", משה מינה כל אחד על פי ה' על עבודתו ועל משאו, היא משמרתו המוטלת עליו באחריותו והיא קבועה לו לתמיד ונקודה זו היא בניגוד לבני קהת ששם נשיאת כל כלי לא היתה קבועה כל פעם אלא משתנה (על מנת לאפשר לכולם לשאת גם את הכלים הכי מקודשים). עם זאת, אין בן לוי ניגש למלאכתו אלא בהוראת אהרן ובניו "אהרן ובניו יבאו ושמנו אותם איש איש על עבדתו ואל משאו".

בני גרשון ותפקידם

(כא) וידבר ידוד אל משה לאמר:

(כב) נשא ספור את ראש בני גרשון גם הם, לבית אבתם למשפחתם:

(כג) מבין שלשים שנה ומעלה עד בן חמשים שנה תפקדו תספור אותם, כל הבא לצבא צבא- להתאסף לעבד עבדה באהל מועד:

(כד) זאת עבדת משפחת הגרשני, לעבד לפרקו בנסוע המחנה ולהקימו בחנייתם ולמשא בשעת המסעות. לעומת בני קהת שעבודתם עבודת משא בלבד, בני גרשון ומררי עובדים אף עבודת עבודה:

(כה) ונשא את יריעת המשכן היריעות התחתונות ואת אהל מועד יריעות העזים מכסהו מכסה עורות האילים המאדמים ומכסה התחש אשר עליו מלמעלה, ואת מסך פתח אהל מועד:

(כו) ואת קלעי החרצ ואת מסך פתח שער החרצ אשר על המשכן ועל המזבח סביב, ואת מיתריהם מיתרי המשכן ואת כל כלי עבדתם הכלים בהם היו מקימים ומתקנים יריעות אלו, כגון פטישים ומחטים, ואת כל אשר יעשה להם כל הדרוש תיקון בהם ועבדו הם יתקנו:

(כז) על פי הוראת אהרן ובניו תהיה כל עבדת בני הגרשני, לכל משאם עבודת משא ולכל עבדתם עבודת עבודה ופקדתם תמנו עליהם במשמרת עבודה קבועה המוטלת עליהם להיות באחריותם בקביעות את כל משאם:

(כח) זאת עבדת משפחת בני הגרשני באהל מועד, ומשמרתם האחריות על עבודתם ועל הכלים שבאחריותם - הגזברות ביד איתמר בן אהרן הכהן:

בני מררי ותפקידם

(כט) בני מררי למשפחתם לבית אבתם, תפקדו תספור אתם:

(ל) מבן שלשים שנה ומעלה ועד בן חמשים שנה תפקדו כל הבא לצבא לעבד את עבדת אהל מועד:

(לא) וזאת משמרת משאם העבודה המוטלת עליהם לשאתה לכל עבדתם באהל מועד, קרשי המשכן ובריחיו ועמודיו עמודי הפרכת והמסך ואדניו:

(לב) ועמודי החצר סביב ואדניהם ויתדתם ומיתריהם מיתרי החצר, לכל כליהם כלי העבודה הנדרשים לצורך הקמתם ותיקונם ולכל עבדתם התיקונים הנדרשים בהם לעשותם, ובשמות תפקדו תמנו כל אחד ואחד בשמו את על כלי משמרת משאם - זאת אומרת שלכל אחד היה תפקיד קבוע על קרש פלוני ועמוד פלוני וכדומה:

(לג) זאת עבדת משפחת בני מררי לכל עבדתם באהל מועד, ביד איתמר בן אהרן הכהן: התחלת המניין בפועל:

(לד) ויפקד משה ואהרן ונשיאי העדה (אותם צירף משה מדעתו מפני שהלויים הם שלוחי ישראל בעבודתם) את בני הקהתי, למשפחתם ולבית אבתם:

(לה) מבן שלשים שנה ומעלה ועד בן חמשים שנה כל הבא לצבא לעבדה באהל מועד:

(לו) ויהיו פקדיהם למשפחתם, אלפים שבע מאות וחמשים:

(לז) אלה פקודי משפחת הקהתי כל העובד באהל מועד אשר פקד ספר משה ואהרן על פי ידוד ביד משה:

(לח) ופקודי בני גרשון למשפחתם ולבית אבתם:

(לט) מבן שלשים שנה ומעלה ועד בן חמשים שנה כל הבא לצבא לעבדה באהל מועד:

(מ) ויהיו פקדיהם למשפחתם לבית אבתם, אלפים ושיש מאות ושלשים:

(מא) אלה פקודי משפחת בני גרשון כל העבד באהל מועד אשר פקד משה ואהרן על פי ידוד:

(מב) ופקודי משפחת בני מררי למשפחתם לבית אבתם:

(מג) מבן שלשים שנה ומעלה ועד בן חמשים שנה כל הבא לצבא לעבדה באהל מועד:

(מד) ויהיו פקדיהם למשפחתם, שלשת אלפים ומאתים:

(מה) אלה פקודי משפחת בני מררי אשר פקד - ספר משה ואהרן על פי ידוד ביד משה:

(מו) כל הפקדים האנשים שנימנו אשר פקד ספר משה ואהרן ונשיאי ישראל את הלויים למשפחתם ולבית אבתם:

(מז) מבן שלשים שנה ומעלה ועד בן חמשים שנה כל הבא לעבד עבדת עבדה בנייה ופירוק ועבדת משא באהל מועד:

(מח) ויהיו פקדיהם, שמונת אלפים וחמש מאות ושמנים:

(מט) על פי ידוד פקד מינה אותם לעבודה ביד משה, איש איש על עבדתו בחנות המחנה ועל משאו בנסוע המחנה, ופקדיו מבני לוי אשר נימנו, היו כפי אשר צוה ידוד את משה דהיינו מבן 30

עד 50:

שילוח הטמאים אל מחוץ למחנה

כעת, אחר שמחנה ישראל שוכן לשבטיו, איש על ידו לדגליהם, ומחנה שכינה בתוך המחנות, מצוה
ה' על שילוח הטמאים אל מחוץ למחנה.

פרק ה

(א) **וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר:**

(ב) **צו את בני ישראל וישלחו מן המחנה - מחוץ לדגלים שבהם נמצאים עם ישראל, כל צרוע וכל
זב וכל טמא לנפש:**

(ג) **מזכר עד נקבה תשלחו, אל מחוץ למחנה תשלחום, כדי ש ולא יטמאו את מחניהם אשר אני
שכן בתוכם ובכך אוכל להשרות שכינתי בתוכם:**

(ד) **ויעשו כן בני ישראל וישלחו אותם אל מחוץ למחנה, כאשר דבר ידוד אל משה כן עשו בני
ישראל:**

אשם גזילות

בסוף פרשת ויקרא, למדנו על אשם גזילות הבא על עבירה של לקיחת ממון מהזולת שלא ביושר
בכל צורה שהיא (גזל, מעילה בפיקדון, אי החזרת הלוואה אי השבת אבידה וכו').
בכל המקרים הללו מדובר שבא האדם לדרוש ולתבוע את כספו או חפצו מאת רעהו, וחבירו
הכחיש שהוא חייב לו זאת וכפר בו, ואף נשבע על כך לשקר ובכך פטר עצמו מהשבת הממון.
למדנו, כי אם רוצה הוא לחזור בתשובה אחר כך על מעשיו, עליו לעשות שלושה דברים:

א. **והשיב את הגזלה אשר גזל -** היא הקרן (הראש)

ב. **וחמישתיו יסף עליו -** חמישית ערך הממון

ג. **ואת אשמו יביא לידוד איל תמים מן הצאן בערךך לאשם**

פרשה זו אשר לפנינו, חוזרת על הנאמר בסוף פרשת ויקרא, ומחדשת שני דינים:

- שאך אם הודה בחטאו והתוודה, עליו להוסיף חומש ולהביא קרבן אשם.
- דין הנגזל שמת ואין לו גואל (כגון גר צדק שאין לו יורש), שמשיב את הגזילה וחומשה
לכהן.

(ה) **וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר:**

(ו) **דבר אל בני ישראל איש או אשה כי יעשו מכל חטאת האדם חטאים שבין אדם לחברו בגזילת
ממון, למעל מעל לבגוד בידוד שהרי נשבע על שקר, ואשמה - ותהיה חוטאת הנפש ההוא:**

(ז) **כשירצו לחזור בתשובה והתודו יודו ויתוודו את על חטאתם אשר עשו, והשיב את אשמו
בראשו היא הגזילה - הקרן, שהיא הראש והעיקר, כשם שהראש הוא עיקר הגוף, וחמישתו יסף
עליו, ונתן לאשר אשם לו לנגזל:**

(ח) **ואם הנגזל נפטר ו אין לאיש גאל יורש, קרוב משפחה להשיב את האשם אליו (כגון גר צדק
שנפטר בלא יורש), אז האשם המושב לידוד, לכהן עליו להשיבו לה', אלא שה' מורה לנו לנותנו
לכהן, וזה מלבד חוץ מ איל הכפרים קרבן האשם אשר יכפר בו עליו שעליו להביאו לכהן על מנת
להעלותו על גבי המזבח:**

שני דינים נוספים הקשורים בכך:

(ט)אגב עניין אשם הגזילות, אומרת התורה עוד שני דינים הקשורים לכך בעקיפין- **וְכָל תְּרוּמָה לְכָל קִדְשֵׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִקְרִיבוּ יִתְנוּ לַכֹּהֵן**, כל התרומות הניתנות לכהנים על ידי ישראל, וכן כל סוגי הקדושים הניתנים לו, **לו יִהְיֶה** התרומה נחשבת כממונו ורכושו, והגוזל מהכהן (אף אם הוא עצמו כהן) דינו כגוזל ממון זולתו, ואין הוא יכול לטעון שגם הוא זכאי לקבל תרומה כזו:
(י) **וְאִישׁ אֶת קִדְשָׁיו** כל הדברים הקדושים לה' שהוא צריך לתיתם לכהן, **לו יִהְיוּ**- רכוש הבעלים הם, ואין הכהן יכול לכופו לתת לו, מפני שהבעלים יכול לתיתם לכל כהן שירצה, אבל **אִישׁ אֲשֶׁר יִתֵּן לַכֹּהֵן** לאחר שהוא כבר נתן לכהן את המתנה **לו יִהְיֶה** שייכים הם לכהן להיות כרכושו ואין הבעלים או כהן אחר רשאים לקחתם ממנו:

אשה סוטה

בעלה של אשה זו הזהיר אותה שלא תיסתר עם איש זה, אך היא לא שמרה על צניעותה, סתתה מדרך הישר וניסתרה עמו ויש עדים לכך, אך אין עדות שנטמאה עמו - במקרה זה מביאה הבעל אל הכהן על מנת להשקותה ממי המרים ולידע הדבר אם מותרת היא לו או שלא.

- הבאת האשה עם קרבנה עליה, היא **מנחת הקנאות** - עשירית האיפה **קמח שעורים** בלי שמן ולבונה, אל הכהן.
- לקיחת מים קדושים מהכיוור בכלי חרש ונתינה לתוכם מעפר המשכן (מהקודש).
- פריעת ראש האשה ונתינת המנחה על כפיה.
- השבעת האשה בשבועת האלה, ואמרה האשה **אמן** **אמן**.
- כתיבת האלות על קלף ומחייתם (מחיקתם) אל תוך המים.
- הנפת מנחת הקנאות ע"י הכהן והאשה יחד, ולאחר מכן הקרבת הקומץ על גבי המזבח.
- השקיית האשה ממי המרים המאררים.

(יא) **וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר:**

(יב) **דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם, אִישׁ אִישׁ כִּי תִשָּׁטֵה אִשְׁתּוֹ** סתתה מדרך הישר - דרך נשות ישראל הצנועות **וּמַעַל בּוֹ מַעַל בַּגְּדָה בְּבַעֲלָהּ**. מדובר במקרה שהאשה הסתתרה והתייחדה עם איש אחר:

(יג) ובעלה חושד בה שמא **וְשָׁכַב אִישׁ אַחַר אֶתָּה שְׁכַבְתָּ זָרַע, וְנִעַלְמָה** נסתר מעיני אישה בעלה - הוא איננו יודע בודאות שהיא שכבה עם איש זר, שהרי אין עדים אלא שהיא נסתרה עימו אך לא שנטמאה, שהרי **וְנִסְתַּרְתָּ** עם איש זר, וכנראה **וְהָיָה נְטִמָּאָה** שהיא גם נטמאה עימו (כך חושד הבעל), אך **וְעַד אֵין בָּהּ שְׁנִטְמָאָה**, ומצד שני- **וְהוּא לֹא נִתְפָּשָׂה** לא נאנסה בניגוד לרצונה להתייחד איתו, אלא עשתה זאת מרצונה:

(יד) **וְעָבַר עָלֶיךָ רוּחַ קְנָאָה** נקמה, על מעשה הטומאה של אשתו **וְקָנָה אֶת אִשְׁתּוֹ וְהוּא אִכּוֹן נְטִמָּאָה**, או אולי **עָבַר עָלֶיךָ רוּחַ קְנָאָה וְקָנָה אֶת אִשְׁתּוֹ וְהוּא לֹא נְטִמָּאָה** אמנם חטאה היא בכך שנסתרה עם איש זר, אך לא נטמאה עימו:

הבאתה אל הכהן

(טו) **וְהִבִּיא הָאִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ אֶל הַכֹּהֵן** על מנת לברר זאת, **וְהִבִּיא אֶת קִרְבָּנָהּ עִלְיָהּ** בשבילה **עֲשִׂיֹת הָאִיפָה קִמַּח שְׁעָרִים** (דווקא קמח שעורים פשוט, ולא סלת משובחת כשאר המנחות, שהרי זאת

מנחה שמזכרת עוון כדלקמן, ועוד שהשעורים מאכל בהמה הם ויזכירו עוונה שעשתה מעשה בהמה), לא יצק עליו שָׁמֶן וְלֹא יִתֵּן עָלָיו לְבָנָה כדי שהמנחה תהיה ללא הדר ויופי, להזכיר עוונה, כִּי- שהרי מְנַחַת קְנָאת נקמות הוא (לשון זכר - עולה על הקמח), מְנַחַת זָכְרוֹן ככל המנחות אשר מקטירים מהן את אזכרתן המזבחה להזכיר האדם לפני ה', אלא שכאן מְזַכְּרֵת עוֹן היא, מזכירה היא לפני ה' את עוון האשה, להביא עליה האלה והפורענות:

(טז) וְהִקְרִיב אֹתָהּ הִכְהֵן את המנחה וְהֶעֱמְדָה לִפְנֵי יְדֹד בחצר אהל מועד:
(יז) וְלִקַּח הִכְהֵן מִיַּם קֹדְשִׁים מהכיוור בְּכֹלֵי חֹרֵשׁ להשקותה בכלי פחות, שהרי אין זו מנחה רגילה לכבוד ה', וּמִן הָעֶפְרָא אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּקֹרֶקַע הַמִּשְׁכָּן מהעפר שבקודש יִקַּח הִכְהֵן וְנָתַן אֶל הַמִּיִּם:
(יח) וְהֶעֱמִיד הִכְהֵן אֶת הָאִשָּׁה לִפְנֵי יְדֹד בחצר אהל מועד, וּפָרַע אֶת רֹאשׁ הָאִשָּׁה מגלה את שיער ראשה (על מנת לבזותה, כדי שבמקרה שהיא נטמאה היא תודה במעשיה בעצמה ולא יצטרך הכהן למחות את שם ה' על המים), וְנָתַן עַל כַּפֵּיהָ הפרושות אֶת מְנַחַת הַזָּכְרוֹן מְנַחַת קְנָאת נקמות הוא, וּבִיד הִכְהֵן יִהְיוּ מֵי הַמַּרְיָם שאם חטאה יהיו בה למריס הַמַּאֲרָרִים המקללים, שבהמשך ימחו לתוכם את האלה הכתובה על הספר:

השבועתה בשבועת האלה

(יט) וְהִשְׁבִּיעַ אֹתָהּ הִכְהֵן, וְאָמַר אֶל הָאִשָּׁה, אִם לֹא שָׁכַב אִישׁ אִתְּךָ וְאִם לֹא שָׁטִית לעשות טְמֵאָה תַּחַת רְשׁוֹת אִישׁ בְּעַלְךָ, אִזְ הִנְקִי מִמֵּי הַמַּרְיָם הַמַּאֲרָרִים הָאֵלֶּה הֵם לא יגרמו לך שום נזק:
(כ) וְאֵת כִּי אִם שָׁטִית תַּחַת אִישׁ (כמסתבר, שהרי נסתרת) וְכִי אִם נְטֵמֵאת, וְיִתֵּן אִישׁ בְּךָ אֶת שְׁכַבְתּוֹ מִבְּלַעַד־י חוץ מֵאִישׁךָ:

(כא) מכיוון שהתארך התנאי, חוזרת התורה לומר שהכהן משביע אותה (אך מדובר על אותה שבועה). וְהִשְׁבִּיעַ הִכְהֵן אֶת הָאִשָּׁה בְּשִׁבְעַת הָאֵלֶּה שבועה שיש בה קללה, וְאָמַר הִכְהֵן לָאִשָּׁה יִתֵּן יְדֹד אוֹתְךָ לָאֵלֶּה לקללה - שכל המקלל את חברו יאמר לו, יארע לך כפלוגנית, וְלִשְׁבַּעָה כל הנשבע ורוצה לאמת דבריו - יאמר, יארע לי כפלוגנית אם שקר בפי, בְּתוֹךְ עֲמֻךָ שאת תהיי סמל לחרפה בישראל, בְּתַת יְדֹד- כאשר ה' יתן אֶת יְרֵכְךָ נִפְלֵת- שאת תפלי מרוב הייסורים שלך, וְאֵת בְּטִנְךָ צָבָה מתנפחת:

(כב) וּבְאוֹ הַמִּיִּם הַמַּאֲרָרִים המקללים הָאֵלֶּה בְּמַעֲיָד, לַצְּבוֹת לנפח בָּטָן וְלִנְפֹל יָרֵךְ, וְאָמְרָה הָאִשָּׁה אָמֵן אָמֵן שמקבלת היא עליה את השבועה (ואומרת פעמיים לחיזוק הדבר):

השקייתה ממי המריס

(כג) וְכָתַב אֶת הָאֵלוֹת הקללות הָאֵלֶּה הכתובות לעיל (מפסוק כא' "יִתֵּן ה'" עד פסוק כב' "וְלִנְפֹל יָרֵךְ") הִכְהֵן בְּסִפְרָ בְּדִיו על קלף, וּמָחָה יִמַּחֵק אֶל מֵי הַמַּרְיָם ימחק את האלות הכתובות בדיו אל תוך המים, על ידי שישים את הקלף במים:

(כד) וְהִשְׁקָה אֶת הָאִשָּׁה אֶת מֵי הַמַּרְיָם הַמַּאֲרָרִים, (לא עתה, אלא אחר הקטרת הקומץ מן המנחה, אלא שהתורה רצתה 'לסגור' את הנעשה במים לאחר מחיית המגילה לתוכם) וּבְאוֹ בָּהּ הַמִּיִּם הַמַּאֲרָרִים לְמַרְיָם כאשר היא תשתה אותם, היא תרגיש מרירות העולה מהבטן אל פיה:

(כה) אבל קודם השקיית המים, וְלִקַּח הִכְהֵן מִיַּד הָאִשָּׁה אֶת מְנַחַת הַקְּנָאת, יתן ידיו תחת ידיה וְהִנִּיף אֶת הַמְּנִחָה יחד עימה לִפְנֵי יְדֹד וְהִקְרִיב יָגִישׁ אֹתָהּ אֶל הַמִּזְבֵּחַ (הגשה):

(כו) וְקִמַּץ הִכְהֵן מִן הַמְּנִחָה אֶת אֲזִכְרָתָהּ את הקומץ שמזכיר עוונה לפני ה', וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחַהּ, ואחר- רק לאחר מכן יִשְׁקָה אֶת הָאִשָּׁה אֶת הַמִּיִּם:

(כז) וְהִשְׁקָה- יִשְׁקָה אוֹתָהּ אֶת הַמַּיִם, וְהִיְתָה אִם נִטְמָאָה שְׁכָבָה עִם אִישׁ זָר וְתִמְעַל מְעַל בַּגְּדָה בְּאִשָּׁה בְּבִעְלָהּ, אִזּוּ וּבָאוּ בָּהּ הַמַּיִם הַמְאָרְרִים לְמָרִים, וְצִבְתָּה תִתְנַפֵּחַ בְּטָנָהּ וְאַחַר כֵּן וְנִפְלָה יָרְכָה רַחְמָהּ, וְהִיְתָה הָאִשָּׁה לְאֵלָה לְקַלְלָהּ בְּקָרֵב בְּתוֹךְ עַמָּהּ:

(כח) וְאִם לֹא נִטְמָאָה הָאִשָּׁה וְטָהְרָה הִוא, וְנִקְתָּה מֵהָאֵלָה שֶׁנִּתְּנוּ אֶל הַמַּיִם וְנִזְרָעָה זָרַע תִּזְכָּה בְּבֶן:

(כט) זֹאת תֹּוֹרַת הַקְּנָאוֹת הַנִּקְמוֹת, בַּמִּקְרָה אֲשֶׁר תִּשְׁטָה אִשָּׁה תַּחַת אִשָּׁה בְּעֵלָהּ וְנִטְמָאָה:

(ל) או- אִם אִישׁ אֲשֶׁר תִּעְבֹּר עָלָיו רוּחַ קְנָאָה נִקְמָה וְקָנָא אֶת אִשְׁתּוֹ, אִזּוּ וְהֶעֱמִיד אֶת הָאִשָּׁה לְפָנָי יִדְוֹד וְעָשָׂה לָהּ הַכְּהֵן אֶת כָּל הַתּוֹרָה הַזֹּאת:

(לא) וְנִקָּה הָאִישׁ מֵעוֹן אִין לְאִישׁ חֹטָא בְּמָה שֶׁהֵבִיאה אֶל הַכְּהֵן וְגַרְם לְבִזְיוֹנָה (אָף אִם לֹא נִטְמָאָה כָּלל), שֶׁהָרִי הִיא שֶׁגֵּרְמָה לְכַךְ, בְּכַךְ שֶׁנִּסְתַּרְהָ עִם אִישׁ זָר אַחֲרַי אִזְהָרַת בְּעֵלָהּ, אוּ בַּמִּקְרָה שֶׁהִיא מֵתָה אִין לֹו עוֹוֹן בְּמִיתַתָּהּ, שֶׁהָרִי הִיא גֵּרְמָה זֹאת לְעֲצֻמָּה בְּטוֹמָאָה שֶׁעֲשִׂיתָה, וְהָאִשָּׁה הִיא תִּשָּׂא אֶת עוֹנָהּ בְּבוֹשָׁה הַגְּדוּלָה שֶׁנִּגְרְמָה לָהּ עַל כֵּךְ שֶׁהִסְתַּתְרָה עִם אִישׁ זָר (אוּ בַּמִּקְרָה שֶׁהִיא נִטְמָאָה הִיא תִּמּוֹת וְתִישָׂא אֶת עוֹוֹנָה עַל טוֹמָאתָה):

תורת הנזיר

הַנּוֹדֵר נֹדֵר נֹזִיר, אֲסוּר בְּשִׁלוֹשָׁה דְּבָרִים:

א. אֲסוּר בְּשִׁתִּיּוֹת וְאֲכִילַת כָּל הַיּוֹצֵא מִגֶּפֶן הַיַּיִן, וְהַעֲשׂוֹי מֵהֶם.

ב. אֲסוּר בְּתַסְפּוֹרַת - מִגְדֵּל אֶת שִׁיעָר רֵאשׁוֹ.

ג. אֲסוּר לֹו לְהִיטְמָא לְמֵתִים - אֲפִילוֹ לְאֲבִיו וְלְאִמּוֹ, כְּמוֹ כֵּהֵן גְּדוֹל.

פרק ו

(א) וַיִּדְבֹּר יִדְוֹד אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר:

(ב) דִּבְרָ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם, אִישׁ אוּ אִשָּׁה כִּי יִפְלֵא יִפְרִישׁ אֶת עֲצֻמוֹ לְנֹדֵר נֹדֵר לַעֲשׂוֹת אֶת עֲצֻמוֹ נֹזִיר, וּבִכֵּךְ לְהַזִּיר לְהַפְרִישׁ אֶת עֲצֻמוֹ לִידְוֹד לְעַבּוֹדַת ה':

(ג) אִזּוּ דִּינוֹ הִוא- מִיָּיִן וְשִׁכָּר מִשְׁקָה מִשְׁכָּר הַעֲשׂוֹי מֵעַנְבִים אִךְ אִינוּ יַיִן, יִזִּיר יִפְרִישׁ אֶת עֲצֻמוֹ, וְאֲפִילוֹ חֶמֶץ יַיִן יַיִן שֶׁהַחֲמִיץ וְחֶמֶץ שִׁכָּר שֶׁכָּר שֶׁהַחֲמִיץ לֹא יִשְׁתֶּה, וְכָל מִשְׁרַת עֲנְבִים מִיָּם שֶׁשָּׂרוּ בֵּהֶם עַנְבִים (אוּ צִימוּקִים) וְקִיבְלוּ אֶת טַעֲמָם לֹא יִשְׁתֶּה, וְעֲנְבִים לְחִים טְרִיִים וְיִבְשִׁים צִימוּקִים לֹא יֵאָכְל:

(ד) כָּל יָמֵי נְזוּרוֹ, מִכָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִגֶּפֶן הַיַּיִן מֵעַץ הַגֶּפֶן, מִחֶרְצָנִים גִּרְעִין הָעֵנָב וְעַד זָג קְלִיפַת הָעֵנָב לֹא יֵאָכְל:

(ה) כָּל יָמֵי נְזוּרוֹ, תַּעֲרֵר סִכִּין לֹא יַעֲבֹר עַל רֵאשׁוֹ אֲסוּר בְּתַסְפּוֹרַת, עַד מְלֵאת הַשְּׁלֵמַת הַיָּמִם אֲשֶׁר יִזִּיר יִפְרִישׁ אֶת עֲצֻמוֹ לִידְוֹד, קֹדֶשׁ יִהְיֶה, עַל כֵּן גִּדְּל פֶּרַע גִּדּוֹל בְּאוֹפֵן לֹא מִסּוּדֵר שְׁעָר רֵאשׁוֹ:

(ו) כָּל יָמֵי הַזִּירוֹ לִידְוֹד, עַל נֶפֶשׁ מֵת לֹא יָבֵא לֹא יִטְמָא לְמֵת:

(ז) אֲפִילוֹ לְאֲבִיו וְלְאִמּוֹ לְאָחִיו וְלְאָחֹתוֹ לֹא יִטְמָא לָהֶם בְּמֵתָם וְכָל שָׂכָן לְשָׂאֵר קְרוֹבִים (כַּדִּין כֵּהֵן גְּדוֹל) כִּי יִזֹּר כֹּתֵר אֲלֵהֵיו עַל רֵאשׁוֹ הִיא קְדוּשָׁתוֹ וּפְרִישׁוֹתוֹ:

(ח) כָּל יָמֵי נְזוּרוֹ, קֹדֶשׁ הִוא לִידְוֹד:

תגלחת הטומאה

אִם נִטְמָא הַנּוֹזִיר בְּשִׁגְגָה, עָלָיו לְהַתְּחִיל לְמִנּוֹת מַחֲדָשׁ אֶת יָמֵי נְזִירוֹתוֹ אֲשֶׁר נֹדֵר, אַחֲרַי טַהֲרָתוֹ. וְכֵן סִדֵּר טַהֲרָתוֹ:

א. עַל הַנּוֹזִיר לְהִיטְהַר מִטוֹמָאתוֹ שֶׁבַע יָמִים, כִּסְדֵּר טוֹמָא מֵת הַנְּטָהָר מִטוֹמָאתוֹ (נִלְמַד

בַּחֲמִשָּׁה בַּפְּרָשָׁת הַקֶּת - הַזֹּאת אֲפֵר פֶּרָה אֲדוּמָה, טְבִילָה בַּמְּקוֹה וְכו').

ב. בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי - מִגִּלַּח אֶת שִׁיעָר רֵאשׁוֹ.

ג. ביום השמיני - מביא קרבנותיו (חטאת, עולה ואשם נזיר) ומתחיל למנות את ימי נדר נזרו מהתחלה.

(ט) וכי ימות מת עליו בפתע פתאם כגון שמת אדם בבית שהוא נמצא בו, וטמא ראש נזרו את נזירותו, וגלח ראשו ביום טהרתו מטומאת מת, ביום השביעי יגלחנו, שהרי הוא טמא שבעת ימים:

(י) וביום השמיני, יבא שתי תרים גדולים או שני בני יונה קטנים אל הכהן אל פתח אהל מועד: (יא) ועשה הכהן אֶחָד לַחֲטָאת ראשונה, ואֶחָד לְעֹלָה שנייה, כמשפט חטאת ועולת העוף וכפר עליו מאֲשֵׁר חָטָא עַל הַנֶּפֶשׁ שנטמא למת בשגגה, וקִדַּשׁ יקדש מהתחלה אֶת ראשו להיות נזיר, ביום ההוא ביום השמיני:

(יב) והזיר לידוד את ימי נזרו אשר נדר, וישמרם ברציפות ללא טומאה אשר תטמא אותו באמצע. ובנוסף על החטאת והעולה שהביא כבר, והביא ביום השמיני כֶּבֶשׂ בֶּן שְׁנָתוֹ לְאִשָּׁם, והימים הראשנים שהיה נזיר לפני שנטמא יפלו יתבטלו לגמרי פי טמא נזרו:

תגלחת הטהרה

במלאת ימי נדר נזרו, על הנזיר לבוא אל המשכן עם קרבנותיו:

- א. כבש בן שנה לעולה.
- ב. כבשה בת שנה לחטאת.
- ג. איל לשלמים וסל מצות - חלות ורקיקין.
- ד. מנחתם (סולת) ונסכיהם (יין), של העולה והשלמים.

(יג) וזאת תורת הנזיר ביום מלאת שנשלמו ימי נזרו, יביא אתו את עצמו, אל פתח אהל מועד: (יד) והקריב את קרבנו לידוד, כֶּבֶשׂ בֶּן שְׁנָתוֹ תמים אֶחָד לְעֹלָה, וכבשה (כדין חטאת) אחת בת שְׁנָתָה תמימה לחטאת (היות שפסק מפרישותו ונזירותו מביא חטאת), ואיל אֶחָד תמים לשלמים: (טו) וסל מצות עם שני סוגי מאפה תנור- סלת קמח חטים נקי ומשובח חלות בלולת מעוררבות בלישה בשמן, ורקיקי מצות שלא נילושו בשמן, אלא משחים מרוחים בשמן אחר אפייתם, ומנחתם ונסכיהם של העולה והשלמים, (לחטאת אין מנחה ונסך): (טז) והקריב הכהן לפני ידוד את הקרבנות ועשה את חטאתו ראשונה ואת עלתו עם מנחתה ונסכה:

(יז) ואת האיל יעשה ישחט, יזרוק דמו וכו' לשם זבח שלמים לידוד, על עם סל המצות שהכל יחד קרבן שלמים הוא לה', ובעשיית האיל מתקדש גם סל המצות עימו, ועשה הכהן את מנחתו ואת נסכו של איל השלמים:

(יח) וגלח הנזיר אחר שחיטת איל השלמים ב פתח אהל מועד מחוץ למשכן את ראש נזרו, ולקח את שער ראש נזרו ונתן על האש אשר תחת הדוד בו מתבשל זבח השלמים:

(יט) ולקח הכהן את הזרע בשלה המבושלת מן האיל מתוך הסיר, וחלת מצה אחת מן הסל ורקיק מצה אֶחָד ונתן על כפי הנזיר אחר התגלחו את נזרו:

(כ) והניף אותם הכהן יחד עם הנזיר (כפותיו תחת כפות ידי הנזיר) תנופה לפני ידוד יחד עם החזה ושוק הימין אשר מניפים בכל קרבן שלמים, קדש הוא הזרוע והמצות לכהן, בנוסף על חזה התנופה ועל שוק התרומה את הכל מקבל הכהן לו למנה, ואחר כך ישתה הנזיר מותר הנזיר בשתיית יין:

(כא) זאת תורת הנזיר אשר ידר, קרבנו לידוד על בעבור נזרו, מלבד חוץ מ אשר תשיג ידו שאם עשיר הוא, יכול לנדור קרבנות נוספים, ואם אכן נדר, אז כפי נדרו אשר ידר כן יעשה, על בנוסף ל תורת נזרו הקרבנות המחוייבים עליו להביאם, המפורשים לעיל:

ברכת כהנים

בפרשת שמיני למדנו כי אחר שסיים אהרן להקריב (בפעם הראשונה) את קרבנותיו ואת קרבנות בני ישראל, עמד על המזבח למעלה "וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם, וירד מעשת החטאת והעלה והשלימים". עתה מבארת התורה כי ברכה זו ברכת כהנים היתה, ונצטוו בה אהרן כבר ביום השמיני (הקשר זה ברור לאור הפסוקים הבאים העוסקים בימי חנוכת המזבח שהחלו ביום א' בניסן, מיד בתום ימי המילואים).

(כב) וידבר ידוד אל משה לאמר:

(כג) דבר אל אהרן ואל בניו לאמר, כה ככה, במילים אלו תברכו את בני ישראל, אמור להם וכך תאמרו להם:

(כד) ברכך ידוד בכל, חיים, בנים, פרנסה וכו' וישמרך מכל נזק:

(כה) יאר ידוד פניו אליך להטיב לך ולהשפיע עליך כל טוב ויחנך ירחם עליך:

(כו) ישא ידוד פניו אליך ישגיח עליך (כמו "ופניתי אליכם") וישם לך שלום:

(כז) ושמנו הכהנים את שמי על בני ישראל על ידי הזכרת שמי בברכה שיברכו אותם (כגון יברך ה' וכו') ואני אברכם את בני ישראל:

חנוכת המזבח - קרבנות הנשיאים

נשיאי ישראל, לגודל צדקתם ורצונם העז לעבוד את ה', רצו להתנדב כבר ביום הראשון בו ניתן היה להקריב קרבנות במשכן, ולהיות הראשונים להקריב בו. מטרתם היתה להתחיל את עבודת המזבח בראשונה ('חנוכת המזבח') ובעקבות כוונתם הטהורה בקרבנות הראשונים הללו, יעלו אחר כך כל הקרבנות של שבטיהם לרצון. מחשבתם היתה להקריב קרבנות כולם בו ביום, אך ה' ציוה לחלקם, נשיא אחד ליום, יום אחר יום לפי סדר חנייתם ונסיעתם. יש לזכור שפרשה זו נאמרה למעשה לפני התחלת הספר המתחיל ב-א' אייר, ואילו פרשה זו היא בתחילת חודש ניסן, ביום השמיני למילואים.

• כל אחד מנשיאי ישראל הביא ביומו:

א. קערת כסף אחת (משקל 130 סלעים) מלאה סלת בלולה בשמן למנחה.

ב. מזרק כסף אחד (משקל 70 סלעים) מלא סלת בלולה בשמן למנחה.

ג. כף זהב אחת (משקל 10 סלעים) מלאה קטורת.

ד. פר, איל וכבש בן שנה לעולה.

ה. שעיר עזים לחטאת.

ו. 2 פרים, 5 אילים, 5 עתודים, 5 כבשים בני שנה לשלמים.

הנשיאים הביאו את קרבנם במכוון מכל סוגי הקרבנות שהיה בידם להביא - מנחה, עולה, חטאת, שלמים וקטורת למזבח הזהב (מלבד אשם שגם הוא בא על חטא כמו חטאת) – כדי שהם יהיו ההתחלה של כל קרבנות ישראל בעתיד, לכל סוגיהם. יש לציין שה' יאשרי

להקריב כאן שני קרבנות יוצאי דופן- חטאת וקטורת של נדבה, וזו הפעם היחידה שיש דבר כזה בתורה. יוצא, שהנשיאים שהביאו את קרבנם באופן יזום על ידם, זכו לכוון ברוח קודשם לרצון ה' שאישר זאת לאחר מכן.

- התורה מפרטת באריכות את קרבנות הנשיאים כולם אחד אחר השני באותה הלשון ובאותה הצורה, על אף שדרכה לקצר דרך כלל, כדי לחלוק כבוד לכל נשיא ונשיא שהתנדב מטהרת לבו אל הקודש, ולא לעשותו כזולתו, אלא כעומד בפני עצמו.

פרק ז

(א) ויהי ביום פלות שסיים משה להקים את המשכן הכוונה היא ליום א' בניסן, אחר סיום כל ימי המילואים וימשח אתו ויקדש אתו ואת כל פליו ואת המזבח ואת כל פליו וימשחם ויקדש אתם:
(ב) ויקריבו נשיאי ישראל ראשי בית אבתם, הם נשיאי המטת השבטים, הם העמדים על הפקדים במנן בני ישראל (שהיה אחר פרשה זו, בא' באייר, אך כיון שכבר למדנו על כך בפרשת במדבר, מציינת זאת התורה):

(ג) ויביאו את קרבנם מתנתם לפני ידוד, שש עגלות צב עגלות מכוסות, כרכרות ושני עשר בקר פרים עגלה על שני הנשאים כל שני נשיאים הביאו עגלה אחת, ושור לאחד וכל נשיא הביא שור אחד, ויקריבו אותם לפני המשכן אולם משה לא ידע אם לקבלם, אם לאו, ומה יעשה בהם, ולכן-:
(ד) ויאמר ידוד אל משה לאמר:

(ה) קח מאתם, והיו לעבד את עבדת אהל מועד עבודת משא ונתתה אותם אל הלויים, לא בחלוקה שווה, אלא איש כפי עבדתו:

(ו) ויקח משה את העגלות ואת הבקר, ויתן אותם אל הלויים:

(ז) את שתי העגלות ואת ארבעת הבקר נתן לבני גרשון, כפי עבדתם נשיאת היריעות והקלעים:

(ח) ואת ארבע העגלות ואת שמונת הבקר נתן לבני מררי, כפי עבדתם הקשה, נשיאת הקרשים, העמודים ואדניהם. ועבודת בני גרשון ומררי היתה בנד באחריות איתמר בן אהרן הכהן:

(ט) ולבני קהת לא נתן עגלות ובקר, כי עבדת נשיאת כלי הקדש המכובדים מוטלת עליהם, על כן בפתח ישאוי:

(י) ויקריבו הנשאים בנוסף למתנותיהם אלו שבאו מכולם ביחד, גם קרבן אישי מכל אחד ללא תיאום מוקדם עם חברו (וזכו כולם לכוון לאותם קרבנות- נס מופלא), את הקרבנות ל חנפת תחילת השימוש והעבודה ב המזבח ביום המשח אתו, ויקריבו הנשיאים את קרבנם לפני המזבח:

חשבו הנשיאים להקריב קרבנותיהם כולם בו ביום, יום א' בניסן, אך ה' ציוה אחרת.

(יא) ויאמר ידוד אל משה, נשיא אחד ליום, נשיא אחד ליום, ויקריבו את קרבנם לחנפת המזבח:

קרבן נשיא שבט יהודה

(יב) ויהי המקריב ביום הראשון את קרבנו, נחשון בן עמינדב למטה יהודה:

(יג) וקרבנו קערת כסף אחת, שלשים ומאה משקלה בשקל הקודש, מזרק אחד כסף, שבעים שקל בשקל הקדש משקלו, שניהם מלאים סלת בלולה מעורבת בשמן למנחה (ואחר שהוקרבה המנחה שבתוכם, שימשו הקערה והמזרק למטרות שונות במשכן):

(יד) כף אחת, שמשקלה עשרה שקלים זהב, מלאה קטרת:

(טו) פר אחד בן בקר, איל כבש זכר בוגר אחד, כבש אחד בן שנתו (שעדיין לא הסתיימה שנתו הראשונה) לעלה:

(טז) שעיר עזים תיש זכר צעיר אחד לחטאת:

(יז) ולְזַבַּח הַשְּׁלָמִים בְּקֹר שְׁנַיִם, אֵילִם חֲמִשָּׁה, עֲתוּדִים תִּישִׂים בּוּגָרִים חֲמִשָּׁה, כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה חֲמִשָּׁה, זֶה קָרְבַּן נְחֻשׁוֹן בֶּן עַמִּינָדָב:

וכך, הקריב כל נשיא ביומו את קרבנו, לפי סדר חנייתם ונסיעתם לדגליהם. ואנו מדלגים לסיום קרבנות הנשיאים.

(פד) התורה מסכמת את כל מה שהקריבו הנשיאים - זאת חֲנֻכַּת תְּחִילַת הַעֲבוּדָה בַּמִּזְבֵּחַ, בְּיוֹם הַמִּשָּׁח אֶתְּוֹ מֵאֵת נְשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל - קֶעֶרֶת כֶּסֶף שְׁתֵּים עָשָׂרָה, מִזְרְקֵי כֶּסֶף שְׁנַיִם עָשָׂר, כַּפּוֹת זָהָב שְׁתֵּים עָשָׂרָה:

(פה) שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקַל הַקְּעָרָה הָאֶחָת כֶּסֶף, וְשִׁבְעִים הַמִּזְרָק הָאֶחָד, כָּל כֶּסֶף הַכֵּלִים בִּיחַד - אֲלֵפִים וְאַרְבַּע מֵאוֹת בְּשִׁקְלֵי הַקֹּדֶשׁ כֹּל נְשִׂאֵי הַבֵּיא כֶּסֶף בְּמִשְׁקַל 200 סלעים $12 * 2400 =$:

(פו) כַּפּוֹת זָהָב שְׁתֵּים עָשָׂרָה מֵלֶאֱת קֶטֶרֶת, עָשָׂרָה עָשָׂרָה מִשְׁקַל הַכֶּסֶף בְּשִׁקְלֵי הַקֹּדֶשׁ, כָּל זָהָב הַכַּפּוֹת עָשָׂרִים וּמֵאָה $12 * 10 = 120$:

(פז) כָּל הַבְּקָר לְעֵלָה שְׁנַיִם עָשָׂר פָּרִים, אֵילִם שְׁנַיִם עָשָׂר, כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה שְׁנַיִם עָשָׂר, וּמִנְחֹתֵם שֶׁל הָעוֹלוֹת, וְשִׁעִירֵי עִזִּים שְׁנַיִם עָשָׂר לְחֻטָּאת:

(פח) וְכֹל בְּקָר זֶבַח הַשְּׁלָמִים, עָשָׂרִים וְאַרְבַּעָה פָּרִים $(2 * 12)$, אֵילִם שְׁשִׁים $(5 * 12)$, עֲתוּדִים שְׁשִׁים $(5 * 12)$, כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה שְׁשִׁים $(5 * 12)$, זאת חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ אַחֲרֵי הַמִּשָּׁח אֶתְּוֹ:

(פט) וּבָבֵא מֹשֶׁה אֶל אֹהֶל מוֹעֵד לְדַבֵּר אֶתְּוֹ עִם ה', וַיִּשְׁמַע אֶת הַקּוֹל מִדְּבַר (לשון כבוד כלפי ה'), כאילו מדבר אל עצמו ומשה שומע) אֶלִּיו מַעַל הַכַּפָּרֶת אֲשֶׁר עַל אֲרֹן הָעֵדוּת מִבֵּינֵי הַכַּרְבִּים, וַיְדַבֵּר אֵלָיו:

פרשת בהעלתך

הדלקת הנרות במנורה

כאשר למדנו כבר בפרשת תרומה על מעשה המנורה, וכי הנרות צריכים להאיר אל עבר פני המנורה "וְעִשִׂיתָ אֶת נִרְתִּיהָ שְׁבָעָה, וְהֶעֱלָה אֶת נִרְתִּיהָ, וְהָאִיר עַל עֶבֶר פְּנִיהָ", כן שב ה' ומצווה את משה על כך עתה, אחר הקמת המשכן ותחילת השימוש בו בפועל.

פרק ח

(א) וַיְדַבֵּר יְדוּד אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר:

(ב) דַּבֵּר אֶל אֶהֱרֹן וְאֶמַּרְתָּ אֵלָיו בְּהֶעֱלֹתְךָ כַּאֲשֶׁר אֶתָּה מְדַלֵּק אֶת הַנֵּרוֹת, אִזִּי תְדַלֵּק אוֹתָם כִּי שֶׁ אֶל מוֹל פְּנֵי הַמִּנְוָרָה לְכַוּוֹן הַקִּנָּה הָאֲמֻצְעִי, וְאִירֹו שְׁבָעַת הַנֵּרוֹת שְׁלוֹשָׁה שְׁמֻכָּאן וְשְׁלוֹשָׁה שְׁמֻכָּאן יִהְיוּ מוֹטִים כִּלְפֵי הַקִּנָּה הָאֲמֻצְעִי, וְהִנֵּר הָאֲמֻצְעִי מֵאִיר אֶל עֶבֶר עֲצָמוּ בָאֲמֻצָּע:

(ג) וַיַּעַשׂ כֵּן אֶהֱרֹן, אֶל מוֹל פְּנֵי הַמִּנְוָרָה הַקִּנָּה הָאֲמֻצְעִי הֶעֱלָה הַדְּלִיק אֶת נִרְתִּיהָ, כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְדוּד אֶת מֹשֶׁה:

(ד) וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמִּנְוָרָה, כּוֹלָה עֲשׂוּיָה מִקֶּשֶׁה זָהָב גּוֹשׁ אֶחָד שֶׁל זָהָב וְלֹא מַעֲשֵׂה חִיבוּר, עַד יִרְכָּה הָרַגֵּל, הַבְּסִיס שֶׁעָלָיו הִיא עוֹמֶדֶת עַד פְּרָחָהּ הַפְּרָחִים שֶׁלָּהּ מִקֶּשֶׁה הוּא דִּהְיִינוּ מֵהַחֶלֶק הַגְּדוֹל בִּיּוֹתֵר, הוּא הִירֵךְ, וְעַד הַחֶלֶק הַקָּטָן בִּיּוֹתֵר, הַפְּרָח שֶׁעוֹבִיּוֹ דֶּק, כּוֹלָה מִקֶּשֶׁה הִיא, כַּמְרָאָה אֲשֶׁר הִרְאָה יְדוּד אֶת מֹשֶׁה, כֵּן עָשָׂה בְּצִלְאֵל אֶת הַמִּנְוָרָה:

הדלקת הנרות במנורה

כאשר למדנו כבר בפרשת תרומה על מעשה המנורה, וכי הנרות צריכים להאיר אל עבר פני המנורה "וְעִשִּׂיתָ אֶת נִרְתִּיהָ שִׁבְעָה, וְהָעֵלָה אֶת נִרְתִּיהָ, וְהָאִיר עַל עֶבֶר פְּנִיהָ", כן שב ה' ומצווה את משה על כך עתה, אחר הקמת המשכן ותחילת השימוש בו בפועל.

פרק ח

(א) וַיְדַבֵּר יְדֹד אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר:

(ב) דַּבֵּר אֶל אֶהֱרֹן וְאֶמְרָתְ אֵלָיו בְּהֶעֱלִתְךָ כִּי אֵל מוֹל פְּנֵי הַמְּנוֹרָה לְכוּוֹן הַקְּנָה הָאֲמֻצְעִי, וְאִירוּ שִׁבְעַת הַנְּרוֹת שְׁלוֹשָׁה שְׁמֹכָאן וְשְׁלוֹשָׁה שְׁמֹכָאן יִהְיוּ מוּטִים כְּלָפֵי הַקְּנָה הָאֲמֻצְעִי, וְהִנֵּה הָאֲמֻצְעִי מֵאִיר אֶל עֶבֶר עֲצָמוּ בְּאֲמֻצָּע:

(ג) וַיַּעַשׂ כֵּן אֶהֱרֹן, אֶל מוֹל פְּנֵי הַמְּנוֹרָה הַקְּנָה הָאֲמֻצְעִי הָעֵלָה הַדְּלִיק אֶת נִרְתִּיהָ, כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְדֹד אֶת מֹשֶׁה:

(ד) וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמְּנֹרָה, כֹּלָה עֲשׂוּיָה מִקֶּשֶׁה זָהָב גֹּשׁ אֶחָד שֶׁל זָהָב וְלֹא מַעֲשֵׂה חִיבּוּר, עַד יִרְכָּה הָרָגֶל, הַבְּסִיס שֶׁעָלָיו הִיא עוֹמֶדֶת עַד פְּרָחָהּ הַפְּרָחִים שֶׁלָּהּ מִקֶּשֶׁה הוּא דִּהְיִינוּ מֵהַחֶלֶק הַגָּדוֹל בִּיּוֹתֵר, הוּא הִירֵךְ, וְעַד הַחֶלֶק הַקָּטָן בִּיּוֹתֵר, הַפְּרָח שֶׁעוֹבִיב דֶּק, כֹּלָה מִקֶּשֶׁה הִיא, כַּמְרָאָה אֲשֶׁר הָרָאָה יְדֹד אֶת מֹשֶׁה, כֵּן עָשָׂה בְּצִלְאֵל אֶת הַמְּנֹרָה:

מינוי הלויים

אחר משיחת הכהנים לכהונה, ותחילת עבודתם במשכן, ציוה ה' על מינוי בני לוי, על מנת שיוכלו לגשת לעבודתם במשכן. לפני מינויים עברו הלויים טהרה. פרשה זו נאמרה למשה ביום השמיני למילואים - א' ניסן, על מנת להכשיר את הלויים לעבודה במשכן.

סדר טהרתם:

- א. הזאת מי חטאת (מי אפר פרה אדומה)
- ב. גילוח כל שיער בשרם
- ג. כיבוס בגדיהם במקוה
- ד. טבילתם במקוה

(ה) וַיְדַבֵּר יְדֹד אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר:

(ו) קַח אֶת הַלְוִיִּים מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל מִנַּת שִׁיעֲבָדוֹ וְטַהַרְתָּ אֹתָם:
(ז) וְכֹה תַעֲשֶׂה לָהֶם לְטַהַרְתָּם - הִזָּה עֲלֵיהֶם מִי חֲטָאֵת מִי שְׁמַטְהָרִים, מִי אֶפֶר פְּרָה אֲדוּמָה, וְהִעֲבִירוּ תַעַר סָכִין עַל כָּל בְּשָׂרָם יִגְלַחוּ אֶת כָּל שִׁיעַר גּוֹפָם, (בְּדוּמָה לְטַהַרְתָּ הַמְּצוּרָע) וְכִבְּסוּ בְּגָדֵיהֶם בְּמַקוֹה, וְהִטְהָרוּ יִטְבְּלוּ בַעֲצָמָם בְּמַקוֹה:

מינוי הלויים

הלויים הביאו (כולם יחד) שני קרבנות קודם גישתם אל עבודת הקודש:

- א. פר לעולה ומנחתו (ונסכו)
- ב. פר לחטאת

הלויים משמשים במעשה מינויים, כעין החזה ושוק הימין בקרבן השלמים - בני ישראל סומכים עליהם את ידיהם, הם מונפים תנופה לפני ה' ואחר זאת הם ניתנים לכהנים מאת בני ישראל (לשרתם).

סדר העבודה:

- א. הקרבת הלויים וכל עדת בני ישראל לפני אוהל מועד
 - ב. סמיכת זקני העדה את ידיהם על הלויים
 - ג. אהרון מניף את הלויים
 - ד. סמיכת הלויים את ידיהם על ראש הפרים
 - ה. הקרבת פר החטאת
 - ו. הקרבת פר העולה עם מנחתו ונסכו
 - ז. משה מניף את הלויים (תנופה שניה)
- אחר כל זאת, יבואו הלויים לעבוד את עבודתם באוהל מועד.

(ח) וְלָקַחוּ הַלְוִיִּים יְבִיאוּ מִשַׁל עֲצָמִם פֶּר בֶּן בָּקָר לְעוֹלָה וּמִנְחָתוֹ סֵלֶת בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן (ויין לנסך), וּפֶר שְׁנֵי בָנֵי בָקָר תִּקַּח מֵהֶם לְחֹטָאת לְלֹא מִנְחָה וְנֹסֵךְ:

(ט) וְהִקְרַבְתָּ אֶת הַלְוִיִּים לִפְנֵי אֱהֱל מוֹעֵד מִחוּץ לַחֲצַר אוהל מועד וְהִקְהַלְתָּ אֶת כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵי נְתוּנִים הַלְוִיִּים לְעִבּוּדַת הַמִּשְׁכָּן מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְשִׁלַּחֵיהֶם הֵם, וְעַל כֵּן עַל הַשּׁוֹלְחִים לִהְיוֹת נֹכַחִים בַּמַּעֲשֶׂה מִיְּנוּיִים:

(י) וְהִקְרַבְתָּ אֶת הַלְוִיִּים לִפְנֵי יְדוֹד לְתוֹךְ חֲצַר אוהל מועד, וְסָמְכוּ זִקְנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת יְדֵיהֶם עַל הַלְוִיִּים:

(יא) וְהִנִּיף אֶהְרֹן אֶת הַלְוִיִּים תְּנוּפָה לִפְנֵי יְדוֹד כְּדֶרֶךְ שְׂמִנִּיפִים חֹזֶה וְשׁוֹק- מוֹלִיד וּמִבִּיא, מֵעֵלָה וּמוֹרִיד מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְהָיָה לְעֵבֶד אֶת עֲבֹדַת יְדוֹד (צִיִּינוּ בְּכִיתָה שְׂמִכְיוֹן שֶׁאֶהְרֹן צָרִיךְ לִהְיוֹן 8580 לוֹיִים בְּיוֹם אֶחָד, הַדָּבָר הוּא מֵעַל דֶּרֶךְ הַטֶּבַע הֵן מִצַּד כּוֹחַ הָאֲנוּשׁ וְהֵן מִצַּד הַזְּמַן בְּיוֹם, וְאֵכֵן לְפִי חֲז"ל אֶהְרֹן הִנִּיף אֶת הַלְוִיִּים עֶשְׂרֵה עֶשְׂרֵה!):

(יב) וְהַלְוִיִּים יִסְמְכוּ אֶת יְדֵיהֶם עַל רֹאשׁ הַפְּרִים, וְעָשָׂה עַל יְדֵי הַכֹּהֲנִים אֶת הָאֶחָד חֹטָאת, וְאֶת הָאֶחָד עֹלָה לִידוֹד, לְכַפֵּר עַל הַלְוִיִּים:

(יג) וְהִעֲמַדְתָּ אֶת הַלְוִיִּים לִפְנֵי אֶהְרֹן וּלְפָנָי בְּנִי, וְהִנַּפְתָּ אֹתָם- אֶתֶּה מִשֶׁה תִּנִּיף אוֹתָם תְּנוּפָה לִידוֹד - זוֹהִי תְּנוּפָה שְׁנִייה שֶׁלֹּהֶם:

(יד) וְהִבְדַּלְתָּ אֶת הַלְוִיִּים עַל יְדֵי הַתְּהַלִּיךְ הַזֶּה מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְהָיָה לִי הַלְוִיִּים לְעִבּוּדַתִּי:

(טו) וְאַחֲרַי כֵּן יָבֹאוּ הַלְוִיִּים לְעֵבֶד אֶת אֱהֱל מוֹעֵד, אַחֲרַי שׁ וְטַהַרְתָּ אֹתָם, וְאַחֲרַי שׁ וְהִנַּפְתָּ אֹתָם תְּנוּפָה:

(טז) כִּי נִתְּנִים נִתְּנִים הֵמָּה לִי מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, תַּחַת בְּמִקּוֹם פְּטָרַת וְלֹד שֶׁפִּתַּח כָּל רַחֵם אֶת רַחֵם אִמּוֹ, דִּהְיִינוּ תַּחַת בְּכוֹר כָּל מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל, לְקַחְתִּי אֹתָם אֶת הַלְוִיִּים לִי לְעִבּוּדַתִּי:

(יז) כִּי לִי כָּל בְּכוֹר בְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאֲדָם וּבְבַהֲמָה, בְּיוֹם הַפִּתִּי כָּל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וְאֶת בְּכוֹרֵי יִשְׂרָאֵל לֹא הִכִּיתִי הַקֹּדֶשׁ אֹתָם לִי:

(יח) וְאֶקַּח אֶת הַלְוִיִּים תַּחַת כָּל בְּכוֹר בְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל אַחֲרֵי שֶׁחֲטָאוּ הַבְּכוֹרוֹת יַחַד עִם כָּל יִשְׂרָאֵל בְּעַגְלָה, וְשִׁבְט לֹוִי לְבַדּוֹ לֹא חָטָא:

(יט) וְאַתְּנָה אֶת הַלְוִיִּים נִתְּנִים לְאֶהְרֹן וּלְבָנָיו לְשֵׁרְתָם בְּעִבּוּדַת הַמִּשְׁכָּן מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, לְעֵבֶד אֶת עֲבֹדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאֱהֱל מוֹעֵד וּבִכְךָ וּלְכַפֵּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וּמִתּוֹךְ זֶה שֶׁרַק שִׁבְט לֹוִי יַעֲבֹד וְלֹא כָּל יִשְׂרָאֵל, הָעִבּוּדָה תִּהְיֶה מִסּוּדְרַת כְּרֹאוֹי וּבִטְהַרָה וְאֵל לֹא יִהְיֶה בְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל נֶגֶף מִגִּיפָה בְּנֶשֶׁת אִם יִגְשׁוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל הַקֹּדֶשׁ לְעִבּוֹד אֶת עִבּוּדַת הַקּוֹדֶשׁ:

(כ) ויעש משה ואהרן וכל עדת בני ישראל ללוים כל אחד כמצווה עליו, ככל אשר צוה ידוד את משה ללוים, כן עשו להם בני ישראל, והתורה מפרטת- (אבל רק חלק מהדברים לעיל):
(כא) ויתחטאו הלוים הזו עליהם מי חטאת ויכבסו בגדיהם במקוה ויגף אהרן אתם תנופה לפני ידוד, ויכפר עליהם אהרן בהקרבת קרבנותיהם לטהרם:
(כב) ואחרי כן באו הלוים לעבד את עבדתם באהל מועד לפני אהרן ולפני בניו, כאשר צוה ידוד את משה על הלוים, כן עשו להם:

גיל עבודת הלוים

(כג) וידבר ידוד אל משה לאמר:

(כד) זאת זהו סדר העבודה אשר ללוים, מן חמש ועשרים שנה ומעלה יבוא לצבא צבא להקהל ולהתאסף בעבדת אהל מועד על מנת ללמוד ולעקוב היטב היאך הוא דרך העבודה, ולאחר מכן, בגיל שלושים (כאשר ראינו בפרשות במדבר ונשא), יקבל תפקיד קבוע למשמרת ויתחיל לעבוד ממש, עד גיל חמשים:

(כה) ומן חמשים שנה, ישוב מצבא העבדה ולא יעבד עוד:

(כו) אך ושרת את- עם אחיו באהל מועד לשמר משמרת עבודות שירות שמירה בלבד יכול הוא לעשות, ועבדה של פירוק והרכבת המשכן ונשיאתו לא יעבד, ככה תעשה ללוים במשמרתם:

עשיית הפסח במדבר

בא' בניסן בשנה הראשונה, טרם צאתם מארץ מצרים, נצטוו בני ישראל לעשות את הפסח בפעם הראשונה ביי"ד בניסן בין הערבים באותה השנה, הוא המכונה 'פסח מצרים'. ושם נצטווה משה וציוה לוקני ישראל על 'פסח דורות' 'ושמרתם את הדבר הזה לחק לך ולבניך עד עולם: והיה כי תבאו אל הארץ אשר יתן ידוד לכם כאשר דבר, ושמרתם את העבדה הזאת" ושוב כפל דבריו שם "והיה כי יביאך ידוד אל ארץ הפנעני והחתי והאמרי והחוי והיבויסי אשר נשבע לאבתך לתת לך ארץ זבת חלב ודבש, ועבדת את העבדה הזאת בחדש הזה". מפני זה, יכלו בני"י לחשוב שמצוות הפסח לא תנהג עכשיו במדבר ולכן מודיע ה' למשה שיעשו את הפסח. ציינו שבפועל לא עשו ישראל יותר קרבן פסח במדבר, כמצויין בספר יהושע. (ציינו עוד, שהתוכנית המקורית היתה להיות כבר בארץ ישראל בפסח זה, אלא שבעקבות חטא העגל ונספחיו התוכנית שונתה, ולכן היה צורך בציווי זה).

פרק ט

(א) וידבר ידוד אל משה במדבר סיני בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים, בחדש הראשון בניסן לאמר פרשה זו מוקדמת בזמנה לתחילת הספר, שהרי פרשת במדבר באייר בשנה השנית, וזו בחודש הראשון- ניסן:

(ב) ויעשו ציווי שיעשו בני ישראל את הפסח במועדו בזמנו:

(ג) בארבעה עשר יום בחדש הזה י"ד בניסן בין הערבים משעה שהשמש מתחילה לערוב, לנטות לכיוון מערב, דהיינו מחצות היום עד השקיעה תעשו אתו במועדו בזמנו, ככל חקתיו וככל משפטי הכתובים בפרשת בא, כגון, שה זכר תמים, בן שנה, לא תשברו בו עצם, לצלות ראשו על כרעיו ועל קרבו, לא להוציא מן הבשר חוצה וכו' תעשו אתו:

(ד) וידבר משה אל בני ישראל לעשת הפסח:

(ה) ויעשו את הפסח בראשון, בארבעה עשר יום לחמש בין הערבים, במדבר סיני, ככל אשר צוה ידוד את משה כן עשו בני ישראל:

בעיית האנשים הטמאים

(ו) ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם למת, כגון אנשים שקברו את קרוביהם בשבוע שלפני הפסח, ולא יכלו לעשות הפסח ביום ההוא, ויקרבו לפני משה ולפני אהרן ביום ההוא:
(ז) ויאמרו האנשים ההמה אליו, אנחנו טמאים לנפש אדם, למה נגרע נחסר, נפסיד ונחיה גרועים לבלתי הקריב את קרבן ידוד במעדו בזמנו בתוך בני ישראל יחד עם כל ישראל:
(ח) ויאמר אליהם משה, עמדו המתינו מחוץ לחצר המשכן ואשמעה מה יצוה ידוד לכם (מודגשת כאן מעלת משה, שיכול להכנס אל הקודש פנימה בכל עת, ולדבר עם ה'):

פסח שני

- פסח שני, מועדו ביד" באייר.
- מותרים לעשות פסח שני כל מי שלא עשה פסח ראשון.
- דיני הפסח השני בדיוק כדיני הפסח הראשון (מלבד זה שאין מצות השבתת השאור מן הבתים, ומותר החמץ להיות בבית, שהרי חג המצות נחוג בזמנו בלבד).
- מי שלא עשה פסח ראשון, בזדון (ללא מניעה) ולא השלים את הפסח השני - חייב כרת!

(ט) וידבר ידוד אל משה לאמר:

(י) דבר אל בני ישראל לאמר, איש איש כי יהיה טמא לנפש למת או שהיה בדרך רחקה כגון שגר רחוק מהמשכן ולא עלה בידו להגיע לעשות הפסח בזמנו, לכם דור המדבר או לדורתכם, אז למרות זאת ועשה פסח לידוד:

(יא) כיצד? בחמש בארבעה עשר יום י"ד באייר בין הערבים יעשו אתו, על עם מצות ומרורים יאכלהו כפסח ראשון, הפסח לא יאכל אלא על מצות ומרורים בלבד, על אף שמותר החמץ להיות בבית:

(יב) לא ישאירו ממנו עד בקר ועצם לא ישברו בו וכו', דהיינו ככל חקת הפסח יעשו אתו:

(יג) אבל והאיש אשר הוא טהור ובדרך רחוקה לא היה, וחדל נמנע מ לעשות הפסח בזדון, ללא סיבה, ונכרתה הנפש ההוא מעמיה (אם לא ישלים את הפסח השני), כי קרבן ידוד לא הקריב במעדו, חטאו ישא האיש ההוא:

(יד) וכי יגור אתכם גר, ועשה פסח לידוד, כחקת הפסח וכמשפטו כן יעשה, חקה אחת יהיה לכם - ולגר לגר ולאזרח הארץ הישראל (ניתן היה לחשוב שגר שלא היה במדבר יחד עם ישראל, לא יוכל לעשות את הפסח השני כמו ישראל, ולכן מגיע חידוש זה):

מסע בני ישראל על פי הענן

בני ישראל נתנסו בהליכה במדבר בנסיון קשה מאוד, וב"ה עמדו בו בגבורה. נסיון ההליכה אחר הענן, קשה משני פנים - האחד, מצד מקום החנייה, והשני, מצד זמן הנסיעה והחנייה והקושי להיות במצב תמידי של ספק וחוסר ודאות! עם כל זה, "על פי ידוד יחנו ועל פי ידוד יסעו, את משמרת ידוד שמרו, על פי ידוד ביד משה".

(טו) וּבְיוֹם מֵאָז יוֹם הַקִּיּוֹם אֶת הַמִּשְׁכָּן יוֹם א' בְּנִיסָן כֶּסֶה הָעֵנָן אֶת הַמִּשְׁכָּן לְאַהֲלֵה הָעֵדֻת, וּבְעֶרְבֵהּ יִהְיֶה עַל הַמִּשְׁכָּן כְּמִרְאָה אֵשׁ עַד בֹּקֶר :

(טז) כֹּן יִהְיֶה תְּמִיד כֹּל יְמֵי הֶהְלִיכָה בְּמִדְבַּר, הָעֵנָן יִכָּסֶּנוּ, וּמִרְאָה אֵשׁ לַיְלָה :

(יז) וּלְפִי הָעֲלוֹת הָעֵנָן מְעַל הָאֹהֶל וְהִלִּיכְתּוּ לִפְנֵי מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל, וְאַחֲרֵי כֵן יִסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וּבְמִקּוֹם אֲשֶׁר יִשְׁכֹּן שָׁם הָעֵנָן, שָׁם יִחַנו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל :

(יח) עַל פִּי עַנַן יְדוּד יִסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְעַל פִּי עַנַן יְדוּד יִחַנו, כָּל יְמֵי אֲשֶׁר יִשְׁכֹּן הָעֵנָן עַל הַמִּשְׁכָּן, יִחַנו :

(יט) וּבְהָאֲרִיז הָעֵנָן לִשְׁכּוֹן עַל הַמִּשְׁכָּן יָמִים רַבִּים, וְשָׁמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת מִשְׁמַרְתֵּי יְדוּד, וְלֹא יִסְעוּ אֶפְיֵלוֹ אִם הָעֵנָן שָׁכַן בְּמִקּוֹם שְׂאִינוֹ נוֹחַ כֹּל כַּךְ לַחֲנִיָּה :

(כ) וְיִשׁ מְקָרִים אֲשֶׁר יִהְיֶה הָעֵנָן יָמִים מְסֻפָּר בְּלִבָּד עַל הַמִּשְׁכָּן, וְהַמִּקּוֹם הַיָּה נָעִים דּוּוֹקָא לַחֲנִיָּה, וְהָעֵנָן נָעֵלָה וְלִמְרוֹת זֹאת עַל פִּי יְדוּד יִחַנו וְעַל פִּי יְדוּד יִסְעוּ :

(כא) וְיִשׁ מְקָרִים אֲשֶׁר יִהְיֶה הָעֵנָן רַק מְעֶרְבֵהּ עַד בֹּקֶר דְּהֵיּינוּ שֶׁהַמְּנוּחָה הִיְתָה לַיְלָה אֶחָד בְּלִבָּד, וְנִעְלָה הָעֵנָן בִּבֹקֶר, וְנִסְעוּ לְמִרוֹת הַקּוֹשֵׁי, אוֹ שֶׁהָעֵנָן שָׁכַן עַל הַמִּשְׁכָּן יוֹמִים וְלַיְלָה בְּלִבָּד, דְּהֵיּינוּ שֶׁהֵם הִלְכוּ כֹּל הַלַּיְלָה הַקּוֹדֵם, וּבְבוֹקֶר שָׁכַן הָעֵנָן עַל הַמִּשְׁכָּן, וּבְבוֹקֶר שֶׁלִּמְחֻרָת וְנִעְלָה הָעֵנָן, וּבְכֹל זֹאת וְנִסְעוּ לְמִרוֹת הַקּוֹשֵׁי :

(כב) אוֹ יָמִים אוֹ חֹדֶשׁ אוֹ יָמִים - שְׁנָה, בְּהָאֲרִיז הָעֵנָן עַל הַמִּשְׁכָּן לְשֹׁכְנֵי עֲלִיוֹ, יִחַנו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִסְעוּ, וּבְהִעָלְתוֹ יִסְעוּ :

(כג) עַל פִּי יְדוּד יִחַנו וְעַל פִּי יְדוּד יִסְעוּ, אֶת מִשְׁמַרְתֵּי יְדוּד שֶׁמְרוּ לְשִׁבְחָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל אִמֵּר זֹאת, עַל פִּי עַנַן יְדוּד, בְּיַד מֹשֶׁה עַל יְדֵי תְרוּעַת הַחֲצוֹצְרוֹת, כְּדַלְקָמָן :

חֲצוֹצְרוֹת הַכֶּסֶף

פְּרָק י

(א) וַיְדַבֵּר יְדוּד אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר :

(ב) עֲשֵׂה לָךְ שְׁתֵּי חֲצוֹצְרוֹת כְּסָף, מְקֻשָּׁה מִגּוֹשׁ אֶחָד, וְלֹא מִעֵשָׂה חִיבוּר תַּעֲשֶׂה אֹתָם, וְהָיוּ לָךְ לְמִקְרָא הָעֵדָה לְכַנֵּס אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלִמְסַע אֶת הַמַּחֲנוֹת :

(ג) וְתִקְעוּ בָהֶן בְּשִׁתְיָהֶן, קוֹל תְּקִיעָה, וְאֵז וְנוֹעָדוֹ וְיִתְאִסְפוּ אֵלֶיךָ כָּל הָעֵדָה אֶל פְּתַח אֹהֶל מוֹעֵד :

(ד) וְאִם רַק בְּאַחַת יִתְקַעוּ תְּקִיעָה, וְנוֹעָדוֹ וְיִתְאִסְפוּ אֵלֶיךָ רַק הַנְּשִׂאִים, רָאשֵׁי אֲלֵפֵי יִשְׂרָאֵל :

(ה) וְתִקְעֶתֶם וְאִם תִּתְקַעוּ בְּשִׁתֵּי הַחֲצוֹצְרוֹת תְּרוּעָה (קוֹל שְׁבוּר) [לְאַחַר שֶׁנִּעְלָה הָעֵנָן], אוֹ וְנִסְעוּ הַמַּחֲנוֹת הַחֲנִיָּים קְדָמָה מִזְרַחָה - דָּגֵל מַחֲנֵה יְהוּדָה :

(ו) וְתִקְעֶתֶם תְּרוּעָה שְׁנִיית פֶּעַם שְׁנִיָּה, וְנִסְעוּ הַמַּחֲנוֹת הַחֲנִיָּים תִּימְנָה דְרוֹמָה - דָּגֵל מַחֲנֵה רְאוּבֵן, תְּרוּעָה יִתְקַעוּ לְמִסְעֵיהֶם תְּמִיד, דְּהֵיּינוּ שֶׁאֵף לְמִסְעֵי שְׁנֵי הַדְּגָלִים הָאֲחֵרוֹנִים אִפְרַיִם וְדָן הָיוּ מְרִיעִים וְאֵז הֵם הָיוּ נוֹסְעִים (יּוֹצֵא שֶׁהָרִיעוּ 4 פֶּעַמִּים (לְאַרְבַּעַת הַדְּגָלִים) בְּכֹל מִסְעֵה) :

(ז) וּבְהַקְהִיל כִּדֵּי לְאַסּוּף וּלְכַנֵּס אֶת הַקְּהָל, תִּתְקַעוּ תְּקִיעָה וְלֹא תִרְיעוּ תְרוּעָה :

(ח) וּבְנֵי אֹהֶל הַכְּהֻנִּים יִתְקַעוּ בְּחֲצוֹצְרוֹת, וְהָיוּ לָכֶם הַחֲצוֹצְרוֹת לְחֻקֵּי עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם, וְאֵף שֶׁאֵין צוֹרֵךְ לְמִקְרָא הָעֵדָה אוֹ הַנְּשִׂאִים וּוְדָאִי לֹא לְמִסְעֵי אֶת הַמַּחֲנוֹת אַחַר הִכְנָסָם לְאַרְץ, הָיוּ שְׁתֵּי מִטְרוֹת נוֹסְפוֹת, אֲשֶׁר קִיַּמּוֹת לְדוֹרוֹת :

(ט) וכי כאשר תבאו מלחמה בארצכם על הצר האויב הצר שנלחם ומצר אתכם, והרעתם תרועה בחצצרת ביציאתכם למלחמה, ועל ידי כך ונזכרתם לפני ידוד אלהיכם לטובה, ואז ונושעתם מאיביכם ותנצחו במלחמה:

(י) וביום שמחתכם כאשר תשובו מנצחים מן המלחמה ותקריבו קרבנות ציבור לפני ה' לאות תודה (כמו חנוכה וכד') ובמועדיכם- שלושת הרגלים, ראש השנה ויום הכיפורים ובראשי חדשכם (כולם קרבנות ציבור) ותקעתם תקיעה בחצצרת, על עם עלתיכם ועל זבחי שלמיכם, ועל ידי תקיעות אלו והיו לכם הקרבנות לזכרון לפני אלהיכם, אני ידוד אלהיכם:

סיכום תפקידי החצוצרות

המטרה	אחת/שתיים	תקיעה/תרועה	במדבר/בארץ ישראל
למקרא העדה	שתיים	תקיעה	במדבר
למקרא הנשיאים	אחת	תקיעה	במדבר
למסע את המחנות	שתיים	תרועה	במדבר
ביציאה למלחמה	שתיים	תרועה	בארץ ישראל
בעת הקרבת קרבנות הציבור, בימי שמחה ומועד	שתיים	תקיעה	בכל מקום

מסע המחנה

לאחר מעט פחות משנה שחנו בני ישראל למרגלות הר סיני, אליו הגיעו ביום א' בסיון בשנה הראשונה לצאתם מארץ מצרים "בחדש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים, ביום הזה בראש החדש הזה, א' בסיון באו מדבר סיני... ויחנו במדבר, ויחן שם ישראל נגד ההר", ביום כ' באייר בשנה השנית (שנה פחות עשרה ימים, אחר הגיעם לשם), נעלה הענן מעל המשכן ונצטוו ישראל לנסוע הלאה לכיוון הארץ המובטחת.

(יא) ויהי בשנה השנית, בחדש השני בעשרים בחדש כ' באייר, נעלה הענן מעל משכן העדת: (יב) ויסעו בני ישראל למסעיהם ממדבר סיני, וישכן הענן במדבר פארן (במדבר פארן הגדול יהיו מספר תחנות בהמשך):

(יג) ויסעו בראשונה בפעם הראשונה, המסע הראשון שנוסעים הם לדגליהם על פי ענן ידוד ביד משה באמצעות החצוצרות:

(יד) לאחר שנעלה הענן והריעו בחצוצרות ויסע דגל מחנה בני יהודה בראשונה לצבאתם, ועל צבאו בראש כל הקהל נחשון בן עמינדב: (טו) ועל צבא מטה בני יששכר, נתנאל בן צוער: (טז) ועל צבא מטה בני זבולון, אליאב בן חלון (כתבה התורה שוב את שמות כל הנשיאים לומר לנו שבזמן המסע האחריות על ארגון השבט בכל ענייניו היתה על הנשיא):

(יז) והורד פורק המשכן אחר שכיסו בני אהרן הכהנים את כלי הקודש, ונסעו בני גרשון ובני מררי, נשאי המשכן מיד אחר דגל מחנה יהודה:

(יח) לאחר התרועה ונסע דגל מחנה ראובן לצבאתם, ועל צבאו אליצור בן שדיאור: (יט) ועל צבא מטה בני שמעון, שלמיאל בן צורישדי: (כ) ועל צבא מטה בני גד, אליסף בן דעואל:

(כא) וְנִסְעוּ הַקְהָתִים נִשְׂאֵי הַמִּקְדָּשׁ כְּלֵי הַקּוֹדֶשׁ, מִיַּד אַחֵר דָּגַל מַחֲנֵה רֵאוּבֵן, וְהַקִּימוּ בְּנֵי גֵרְשׁוֹן וּבְנֵי מֵרָרִי אֶת הַמִּשְׁכָּן עַד בָּאֵם שֶׁל בְּנֵי קַהֲתָן, עַל מִנַּת שַׁעַם בּוֹא הַקְהָתִים יוֹכְלוּ לְהַכְנִיס אֶת הַכֵּלִים מִיַּד לְמִקְוָם, וְלֹא יִצְטָרְכוּ לְהַמְתִּין:

(כב) לְאַחֵר הַתְּרוּעָה וְנִסַּע דָּגַל מַחֲנֵה בְּנֵי אֶפְרַיִם לְצַבָּאתָם, וְעַל צַבָּאוֹ אֱלִישָׁמַע בֶּן עַמִּיהוּד: (כג) וְעַל צַבָּא מִטָּה בְּנֵי מְנַשֶּׁה, גְּמַלְיָאֵל בֶּן פְּדָהצוּר: (כד) וְעַל צַבָּא מִטָּה בְּנֵי בְנִימִן, אַבִּיָּדוֹן בֶּן גְּדֵעוֹנִי: (כה) וְלְאַחֵר הַתְּרוּעָה וְנִסַּע דָּגַל מַחֲנֵה בְּנֵי דָן, מֵאֲסָף אַחֲרוֹן (מִלְשׁוֹן סוּף) לְכָל הַמַּחֲנֹת לְצַבָּאתָם, וְעַל צַבָּאוֹ אַחִיעֶזֶר בֶּן עַמִּישַׁדִּי: (כו) וְעַל צַבָּא מִטָּה בְּנֵי אֲשֵׁר, פְּגַעִיָּאֵל בֶּן עֶכְרֹן: (כז) וְעַל צַבָּא מִטָּה בְּנֵי נַפְתָּלִי, אַחִירַע בֶּן עֵינָן: (כח) אֵלֶּה זֹאת מִסְעֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְצַבָּאתָם, וַיִּסְעוּ (חֲנִייתָם כְּתִבָּה, וּמִסְעָם כְּקוֹרָה, אַחַד אַחֵר הַשְּׁנַיִם):

בקשת משה מחובב

בפרשת יתרו למדנו כי יתרו חותן משה הצטרף אל בני ישראל בהיותם ברפידיים "וַיָּבֵא יִתְרוֹ חֹתֵן מֹשֶׁה וּבָנָיו וְאִשְׁתּוֹ אֶל מֹשֶׁה, אֶל הַמְּדַבֵּר אֲשֶׁר הוּא חֹנֵה שָׁם, הֵרֵא אֱלֹהִים". והנה, אחר סיפור עצת יתרו למשה בענין מינוי שופטים נוספים אשר ישפטו את העם מלבדו, בסוף הפרשה שם, כתוב "וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה אֶת חֹתְנוֹ וַיִּלְךְ לוֹ אֶל אֲרָצוֹ". עתה, מבארת התורה כי יתרו נשאר עמם כל עת חנייתם למרגלות הר סיני, עמד עימם במתן תורה, ורק בנוסעם משם, לאחר כשנה, החליט יתרו לא להצטרף למסע והלך לו אל ארצו, אל בני משפחתו למדין.

(כט) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְחֻבֵּב הוּא יִתְרוֹ, (נקרא כך על שם שחיבב את התורה ובוחר ללכת בדרך ה' בקבלת עול מצוותיו, ומשנתגייר שינו שמו) בֶּן רַעוּאֵל הַמְּדִינִי, חֹתֵן מֹשֶׁה, נִסְעִים אֲנִיחֵנוּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר יְדוּד אֲתוֹ אֲתוֹ לָכֶם אֵל אֲרָץ כְּנַעַן, לְכֹה אֲתָנוּ וְהִטְבְּנוּ לָךְ, כִּי שֶׁהִרִי יְדוּד דָּבָר טוֹב עַל יִשְׂרָאֵל הַבְּטִיחֵנוּ טוֹבוֹת רַבּוֹת - כֶּסֶף, זָהָב, בְּהֵמוֹת וְעִבְדִּים, וְאַתָּה גַם תּוֹכֵל לִיהְנוֹת מֵהַטּוֹבָה הַזֹּאת: (ל) וַיֹּאמֶר אֱלִינוֹ, לֹא אֵלָיךְ, כִּי אִם אֵלֶּה אֲרָצִי וְאֶל מוֹלְדֹתַי אֵלָיךְ שֶׁהִרִי עוֹשֵׂר וְגִדּוּלָה, עֲבָדִים וּשְׁפָחוֹת וְכֹל טוֹב יֵשׁ לִי בְּאֲרָצִי:

(לא) וַיֹּאמֶר, אֵל נָא תַעֲזֹב אֲתָנוּ, כִּי עַל כֵּן שֶׁהִרִי יְדַעְתָּ חֲנִתְנוּ בַּמְּדָבָר - אֲתָה יוֹדַע שְׂאֵנוּ חוֹנִים בַּמְּדָבָר שֶׁהוּא מָקוֹם לֹא קָל לְחַיּוֹת בּוֹ, וְהִיִּיתָ לָנוּ לְעֵינֵינוּ וְתֹאִיר אֶת עֵינֵינוּ בְּעֻצּוֹתֶיךָ הַטּוֹבוֹת, כִּפִּי שֶׁכִּבַּר עֲשִׂיתָ בְּמִינוֹי הַשּׁוֹפְטִים:

(לב) וְהִנֵּה כִּי תֵלֵךְ עִמָּנוּ, וְהִנֵּה הַטּוֹב הַהוּא אֲשֶׁר יֵיטִיב יְדוּד עִמָּנוּ - שֶׁזֶה אֲרָץ יִשְׂרָאֵל (וְזֶה הִרִי דָבָר שֶׁאֵין לָךְ בְּמִדְיָן...)- וְהִטְבְּנוּ לָךְ. לא נאמר כאן במפורש אם נעתר חובב למשה, אולם כתוב בספר שופטים שצאצאי יתרו גרו בארץ ומכאן שיתרו הסכים להצעת משה. ומה שכתוב בפרשת שופטים שיתרו חזר לארצו, צריך לומר שהוא שב לארצו לסדר את ענייניו ואחר כך הוא חזר והצטרף לבני ישראל:

המסע מהר ה'

(לג) וַיִּסְעוּ מֵהַר יְדוּד הוּא הַמִּסְעָה הַמְּתוּאָרָה קוֹדֶם, דָּרָךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים עַד מְדָבָר פָּאֵרוֹ, וַאֲרוֹן בְּרִית יְדוּד נִסַּע לְפָנֵיהֶם בְּשׁוֹנָה מְכֹל שֶׁאֵר הַמִּסְעוֹת בְּהֵם הָאֲרוֹן נִסַּע יַחַד עִם כָּל שֶׁאֵר כְּלֵי הַקּוֹדֶשׁ בְּאֲמַצַּע מִסַּע הַמַּחֲנֹת, בֵּין דָּגַל מַחֲנֵה רֵאוּבֵן וְדָגַל מַחֲנֵה אֶפְרַיִם, בְּמִסַּע זֶה הָאֲרוֹן נִסַּע לְפָנֵיהֶם בִּיַּדֵּי בְּנֵי

קהת, דָּרָךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים כל אותם שלושת ימי המסע, על מנת לְתוֹר לחפש ולמצוא לָהֶם מקום מְנוּחָה מקום טוב לחניה:

(לד) ויחד עם הארון שהולך לפניהם, גם וַעֲנַן יְדוּד עֲלֵיהֶם- הולך לפניהם יוֹמִים- ביום (ובלילה עמוד האש) בְּנִסְעֵם מִן הַמִּחְנֶה:

עתה מבארת התורה את תפילת משה בכל פעם שנעלה הענן מעל המשכן ונסע הארון עם בני קהת, וכן בעת ששכן הענן על המשכן והכניסו בני קהת את הארון אל מקומו בקדש הקדשים.

(לה) וַיְהִי בְנִסְעֵ הָאָרֶן בכל מסע ומסע ממסעות ישראל, וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה עמד משה בתפילה ואמר קוֹמָה יְדוּד העלה את שכינתך השוכנת על הכפורת, והתיצב כאיש מלחמה לפני ישראל, וַיִּפְצוּ יתפררו אִיבֵיךָ הם אויבי ישראל, וַיִּנְסוּ יברחו מִשְׁנֵאֵיךָ הם שונאי ישראל מִפְּנֵיךָ:

(לו) וּבְנִחָה בעת חניית בני ישראל, בשכון הענן על המשכן, כאשר השיבו והניחו את הארון במקומו יֹאמֶר עמד משה בתפילה ואמר שׁוּבָה יְדוּד השב שכינתך לשכון בתוך רַבְבוֹת עשרות אלפים אֲלֵפֵי יִשְׂרָאֵל במשכן השוכן בתוכם:

תבערה

פרק יא

(א) וַיְהִי הַעֵם כְּמִתְאַנְנִים כמו מצטערים, שלאחר שלושת ימי ההליכה התחילו להצטער ומתוך כך להתלונן, ודבריהם היו רַע בְּאָזְנֵי יְדוּד (שהרי משה לא ידע ממנה מאומה) וַיִּשְׁמַע יְדוּד וַיַּחַר אָפוּ כעס עליהם, וַתִּבְעַר בָּם אֵשׁ יְדוּד ירדה אש מן השמים וַתֹּאכַל במתרעמים בְּקִצָּה הַמִּחְנֶה:

(ב) וַיִּצְעַק הָעָם אֶל מֹשֶׁה שיתפלל עבורם, וַיִּתְפַּלֵּל מֹשֶׁה אֶל יְדוּד, וַתִּשְׁקַע כבתה הָאֵשׁ בדרך פלא, להורות כי מה' הדבר:

(ג) וַיִּקְרָא משה שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא, שבו בערה האש (ולא את מקום החניה כולו שייקרא בהמשך קברות התאוה)- תִּבְעֶרָה, כִּי בְעֶרְהָ בָּם אֵשׁ יְדוּד:

קברות התאוה

(ד) וְהָאֶסְפָּסוּף אֲשֶׁר בְּקִרְבּוֹ הם הערב רב, גוים שהתערבו עם ישראל ביציאת מצרים (אספסוף, מלשון אוסף של עמים רבים) הַתְּאֹו תִאָּוָה לאכול בשר, וַיִּשְׁבּוּ וַיִּבְכּוּ גַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אחר האספסוף, וַיֹּאמְרוּ כולם מִי יֹאכְלֵנוּ בְּשָׂרָה:

(ה) זָכְרָנוּ אֶת הַדָּגָה אֲשֶׁר נֹאכַל בְּמִצְרַיִם חֲנָם מן היאור (וכאילו עתה אוכלים הם לחמם במחיר), אֶת הַקִּשְׁאִים וְאֶת הָאֲבֻטְחִים וְאֶת הַחֲצִיר כרתִי, סוג של בצל וְאֶת הַבְּצָלִים וְאֶת הַשּׁוּמִים אשר היו בשפע במצרים:

(ו) וְעֵתָה, נִפְשָׁנוּ יִבְשָׁה האוכל יבש אֵין כָּל אֵין כלום לאכול בְּלִתֵּי רק אֶל הַמֶּן עֵינֵינוּ, וגם אותו אין לנו אצלנו אלא אנו צריכים לתלות עינינו כל יום ולראות אם הוא יגיע, וזה צער גדול:

הפסוקים הבאים, דברי התורה הם, הנאמרים כנגד טענת העם המתאווים -

(ז) וְהַמֶּן כְּזָרַע גֵּד הוּא צורתו וגודלו כצורת זרע הכוסבר (זרע עגלגל וקטן מאוד), כך שנעים ללקוט אותו, וַעֲיִנו מראהו וצבעו כְּעֵין כמראה הַבְּדִלַח אבן לבנה, טובה ויקרה, כך שגם מראהו נעים לאכילה:

(ח) שָׂטוּ ישוטטו הָעָם וְלָקְטוּ יאספוהו ללא טורח, בחינם (כנגד דבריהם), וצורות רבות היו לאכילתו - וְטַחְנוּ בְּרַחֲמִים לקמח או דָּכוּ בְּמִדְכָה כתשוהו לגריסים במכתש ועלי, ואחר כך עשו בו כרצונם וּבְשָׁלוּ בְּפָרוֹר בקדירה, לעשותו חמין, או וַעֲשׂוּ אֹתוֹ עֲגוֹת אפו ממנו פיתות (לשון עיגול, לחם עגול) ואז וְהָיָה טַעְמוֹ כְּטַעַם לֶשֶׁד לחלוחית הַשָּׁמֶן כדבר הנילוש ומלוחלח בשמן (לא היה

מאכלם יבש כטענתם, אלא טעמו כבצק הנילוש בשמן, אחר שנאפה או בושל, ואף אם אכלוהו טרי ללא בישול או אפיה, הרי היה טעמו כטעם צפחית בדבש, כמבואר בפרשת בשלח):
(ט) ומלבד זאת, **וּבְרֹדֶת הַטַּל עַל הַמַּחֲנֶה לַיְלָה**, בעודם ישנים, **יָרַד הַמָּן עֲלֵיו** על הטל, ואינו מתלכלך מעפר הארץ, ועוד שאינם צריכים להמתין לו מאומה, אלא מיד בקומם יכולים הם ללוקטו:

(י) **וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה אֶת הָעָם בִּקְהָה לְמִשְׁפַּחְתּוֹ**-י שלא בכו לבד אלא היו בוכים יחד עם כל המשפחה **אִישׁ לְפָתַח אָהָלוֹ וַיַּחַר אָף יְהוָה מְאֹד**- מפני שמעבר לתלונה שהיתה פה, יש בזה כפיות טובה נוראית בכך שהם שוכחים את כל הטובות ומתלוננים, וגם **וּבְעֵינָי מֹשֶׁה** היה רָע התלונה הזו:

בקשת משה

(יא) **וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל יְדוּד**, לְמָה הֲרַעַתְ לַעֲבָדְךָ וְלָמָּה לֹא מִצַּתִּי חֹן בְּעֵינֶיךָ, לְשׁוּם אֶת מִשָּׂא כָּל הָעָם הִזָּה עָלַי להנהיג את ישראל לבדי:

(יב) **הֲאֲנֹכִי הֲרִיתִי-הָאֵם כּוֹלָם** היו בהריון בבטני **אֶת כָּל הָעָם הִזָּה אִם אֲנֹכִי יִלְדָתִיהוּ-הָאֵם** ילדתי אותו, וזה משל, האם אני האמא של כל העם הזה **כִּי תֹאמַר אֵלַי- שְׂאתָה אֹמֵר אֵלַי שְׂאֵהוּ בְּחִיקְךָ-** משל להנהגת ישראל בנחת כל הזמן, **כִּפְאֶשֶׁר יִשָּׂא הָאֱמֹן- הַמִּטְפֵּל אֶת הַיֶּנֶק-** את התינוק היונק, עד שאני אביא אותם על- אל **הָאָדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לְאַבְתָּיו- אֶרֶץ כְּנַעַן** .:

(יג) **מֵאַיִן מֵהֵיכָן יִהְיֶה לִי בָּשָׂר לְתֵת לְכָל הָעָם הִזָּה**, כִּי שֶׁהֵם יִבְכּוּ עָלַי לֵאמֹר, תִּנְהַלְנוּ בָּשָׂר וְנֹאכְלָה:

(יד) **לֹא אוֹכֵל אֲנֹכִי לְבָדִי לְשֹׂאת אֶת כָּל הָעָם הִזָּה** להנהיג אותו לבד, **כִּי כִבֵּד מִמֶּנִּי**:

(טו) **וְאִם כִּכָּה אֶתְ עֲשֶׂה לִי** להמשיך לצוותני להנהיגם לבד, **הֲרִגְנִי נָא הֲרֹג אִם מִצַּאתִי חֹן בְּעֵינֶיךָ**, וְאֵל אֶרְאֶה בְּרַעְתִּי כאשר אמשיך להנהיגם לבדי:

תשובת ה'

(טז) **וַיֹּאמֶר יְדוּד אֶל מֹשֶׁה** אני מסכים לדברך, על כן **אֶסְפֶּה לִּי שְׁבָעִים אִישׁ מִזְקֵנֵי מַחֲכֵי יִשְׂרָאֵל**, אֲשֶׁר יִדְעוּתָ כִּי הֵם זִקְנֵי הָעָם וְשֹׁטְרָיו שֶׁמִּלְבַּד הַיּוֹתֵם חֲכָמִים, יש בהם גם כושר הנהגה ומשטר (נראה כי אלו הם שוטרי בני ישראל שהוכו במצרים) **וְלִקְחָתָ אֹתָם אֶל חֹצֵר אָהָל מוֹעֵד, וְהִתְיַצְּבוּ** יעמדו שָׁם עִמָּךְ:

(יז) **וַיְרַדְתִּי** בען **וּדְבַרְתִּי עִמָּךְ שָׁם** מבין שני הכרובים, **וְאַצְלֵתִי אֶפְרַיִם מִן הָרוּחַ רֹחַ הַנְּבוּאָה אֲשֶׁר עָלֶיךָ**, וְשִׁמְתִי עֲלֵיהֶם על מנת ש **וְנִשְׂאוּ אִתְּךָ בְּמִשָּׂא** בהנהגת הָעָם על ידי רוח הנבואה השורה עליהם, שתוסיף בליבם חכמה, **וְלֹא תִשָּׂא אִתְּךָ לְבָדְךָ**:

(יח) **וְאֵל הָעָם תֹּאמַר**, הֲתִקְדָּשׁוּ הַזְּמִינוּ עִצְמֹכְכֶם, הַתְּכַוְּנוּ לְמַחֵר וְאַכְלֵתֶם בָּשָׂר (הכינו את הסירים, השאירו מקום בבטן וכו'), **כִּי- מִפְּנֵי שׁ בְּכִיתֶם בְּאַזְנֵי יְדוּד לֵאמֹר, מִי יִאֲכַלְנוּ בָּשָׂר בַּמַּדְבָּר, כִּי שֶׁהָרִי טוֹב** היה לנו **בְּמִצְרַיִם** יותר מכאן, על כן **וְנָתַן יְדוּד לְכֶם בָּשָׂר וְאַכְלֵתֶם**:

(יט) **לֹא יוֹם אֶחָד בִּלְבַד תֹּאכְלוּן, וְלֹא יוֹמִים וְלֹא חֲמִשָּׁה יָמִים וְלֹא עֶשְׂרֵה יָמִים וְלֹא עֶשְׂרִים יוֹם**:

(כ) **אֲלֵא עַד הַדָּשׁ יָמִים, עַד אֲשֶׁר יֵצֵא מֵאַפְכֶם פְּנִיכֶם**, תִּסְלְקוּ אוֹתוֹ מִנְּגַד פְּנִיכֶם מֵרֹב שֶׁתְּקוּצוּ בוֹ וַיִּמָּאֵס בְּעֵינֵיכֶם וְהָיָה לְכֶם לְזָרָא לְדַבֵּר זֶר וּמֵאוֹס, יַעַן בְּגַלְל כִּי מֵאַסְתֶּם אֶת יְדוּד אֲשֶׁר בְּקִרְבְּכֶם וְאֵת הַנְּהַגְתּוֹ וְתִבְכּוּ לְפָנָיו לֵאמֹר לָמָּה זֶה יֵצְאוּ מִמִּצְרַיִם וּבְכֶךָ כִּפְרַתֶם בְּטוֹבְתוֹ וּמִרְדַּתֶם בוֹ:

טענת משה ותשובת ה'

(כא) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה, שֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף רַגְלֵי אַנְשֵׁי הַהוֹלְכִים עַל רַגְלֵיהֶם (מַלְבַּד הַנְּשִׁים וְהַיְלָדִים) הָעָם אֲשֶׁר אֲנִי בְּקִרְבּוֹ, וְאַתָּה אֲמַרְתָּ בְּשֵׁר אֶתְּנוּ לָהֶם וְאָכְלוּ חֹדֶשׁ יָמִים:

(כב) יודע משה כי ה' לא יעשה נס לחוטאים אלו המורדים בו, ועוד אשר בקשתם ללא צורך כלל שהרי המן היה להם בשפע וטעמו ערב, ועוד שה' לא אמר לו זאת מפורשות (ועד עתה, כל פעם שרצה ה' לעשות להם נס, אמר לו זאת מפורשות), ואם כן, אם בדרך הטבע רוצה ה' לספק להם בשר חודש ימים, היאך יתכן הדבר? **הַצֵּאן וּבָקֵר יִשְׁחַט לָהֶם וּמִצָּא לָהֶם** - אם תשחט את כל הצאן שלהם האם הוא יספיק להם?! **אִם אֵת כָּל דָּגֵי הַיָּם יֵאָסֹף לָהֶם וּמִצָּא לָהֶם** - ואם תאסוף את כל הדגים שנמצאים בים שנמצא באזור שאנו נמצאים בו האם הם יספיקו לכזו כמות של אנשים?!
(כג) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה, הִינֵנִי יוֹדֵד תִּקְרָצְךָ הָאֵם יְכוּלֵת ה' קטנה ומוגבלת, אפילו אם בדרך הטבע הוא?! עֲתָה עֲכָשִׂי תִרְאָה הַיִּקְרָד דְּבָרֵי שֶׁאֵתְּנוּ לָהֶם בְּשֵׁר חֹדֶשׁ יָמִים (בדרך טבעית) אִם לֹא:

סמיכת הזקנים

(כד) וַיֵּצֵא מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר אֶל הָעָם אֵת דְּבָרֵי יְהוָה שִׁכְּנֵנוּ עִצְמָם כִּי מֵחַר יֵאָכְלוּ בֶשֶׂר, וַיֵּאָסֹף שִׁבְעִים אִישׁ מִזְקְנֵי הָעָם, וַיַּעֲמֵד אֹתָם בחצר אהל מועד **סְבִיבַת הָאֹהֶל**, הזכרנו כי עבר משה בשנים עשר שבטי ישראל (מלבד שבט לוי, שממנו משה, אהרן ומרים, וכולם ממונים במשכן, ואינם צריכים ליותר מכך) ורשם לפניו 6 זקנים מכל שבט, אחר זאת עשה הגרלה ביניהם (שהרי לפניו 72) ומי שיצא בחלקו פתק זקן, יצא האהלה, והשנים שיצא בחלקם פתק חלק, נותרו במחנה:

(כה) וַיִּרְדּוּ יְהוָה בְּעֵנָן וַיְדַבֵּר אֲלֵינוּ אל משה העומד לבדו עימו בקדש הקדשים **וַיֵּאָצֵּל הַפְּרִישׁ מִן הַרוּחַ** רוח הנבואה **אֲשֶׁר עָלָיו, וַיִּתֵּן עַל שִׁבְעִים אִישׁ הַזְּקֵנִים, וַיְהִי כְּנֹחַ עֲלֵיהֶם הַרוּחַ, וַיִּתְנַבְּאוּ וְלֹא יָסֹפוּ** - ולא הוסיפו עוד להתנבא שהרי זכו לכך רק בזכות נבואתו של משה (הזכרנו כי האצלת הרוח ממשה על הזקנים, כמוה כהעברת האש מן המדורה אל האבוקות, שהמדורה איננה חסרה כלום. ואין הדבר כחלוקת עוגה וכד'):

(כו) וַיִּשְׁאַרוּ שְׁנֵי אַנְשִׁים בְּמַחְנֶה, שֵׁם הָאֶחָד אֶלְדָּד וְשֵׁם הַשֵּׁנִי מִידָד, וַתֵּנַח עֲלֵיהֶם הַרוּחַ רוח הנבואה של משה, על אף שלא עמדו יחד עם שאר הזקנים סביבות האהל **וְהֵמָּה בְּתַבְּבִים** היו ברשימתו של משה, אך עלה בגורלם פתק חלק, על כן **וְלֹא יָצְאוּ** מן המחנה **הָאֹהֶל** אל אהל מועד, **וַיִּתְנַבְּאוּ בְּמַחְנֶה:**

(כז) וַיִּרְצֶה הַנְּעָרִים אֶחָד הַנְּעָרִים וַיִּגְדּוּ לְמֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ, אֶלְדָּד וּמִידָד מִתְנַבְּאִים בְּמַחְנֶה:

(כח) וַיַּעַן הַגִּיב וַעֲנֵה יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נֹון מִשֵּׁרֵת מֹשֶׁה מִבְּחָרָיו מהמובחרים שבמשרתיו, **וַיֹּאמֶר** בשומעו את דברי הנער, **אֲדֹנָי מֹשֶׁה כִּלְאִם** אסור אותם אל משמר, שהרי כל הזקנים התנבאו מרוחו של משה, ואלה שלא עמדו סביבות האהל, כנראה עושים עצמם מתנבאים וזה בשקר, ואף אם זה אמת, הדבר יכול גרום לכך שישראל יחשבו שגם שאר הזקנים לא התנבאו מכוחו של משה והראיה היא מאלדד ומידד, ואם כן יגרום הדבר לזלזול במשה (למעשה, כפי שהסברנו, רוחו של משה היא שניבאה אותם):

(כט) וַיֹּאמֶר לוֹ מֹשֶׁה, הַמִּקְנָא אֲתָה לִי? הָאֵם רֹצֵה אֶתְּנוּ לָנֶקֶם אֶת נַקְמָתִי כְּבִיכּוֹל, כֵּאִילוּ חִילּוֹל כְּבוֹדֵי יְשׁ כִּאֵן בְּהִינְבֵאִים בְּמַחְנֶה, וּמִי יִתֵּן - הַלּוֹאֵי שׁ כָּל עַם יְהוָה יִהְיוּ נְבִיאִים, כִּי - מִפְּנֵי שׁ יִתֵּן יְהוָה אֶת רֹחוֹ עֲלֵיהֶם יִשִּׁירוּ וְלֹא דַרְכֵי:

(ל) וַיֵּאָסֹף מֹשֶׁה אֶל הַמַּחְנֶה, הוּא וְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל:

השלו

(לא) ואמנם לא נשתנו סדרי בראשית, אלא בדרך הטבע **וְרוּחַ נָסַע** נשב (רוח כאן בלשון זכר) **מֵאֵת יְדוּד, וַיִּגַּז הַפְּרִיחַ** (מלשון גז הפורח באויר) **שְׁלֹיִם** מין עוף טהור ושמן, אשר מנמיד עוף ועל כן קל לצודו **מִן הַיָּם** ים סוף (מכיוון מערב לישראל), **וַיִּטֵּשׁ הַרוּחַ פֶּרֶשׁ אוֹתָם עַל הַמַּחְנֶה, כְּדָרָךְ לְמַרְחָק** הליכה של **יוֹם זֶה** לכיוון זה, **וּכְדָרָךְ יוֹם זֶה** לכיוון זה, **סְבִיבוֹת הַמַּחְנֶה**, ובגובה של **וּכְאֲמֵתִים עַל פְּנֵי הָאָרֶץ** דהיינו כמות גדולה מאוד:

(לב) **וַיִּקֶם הָעָם, כָּל הַיּוֹם הַהוּא וְכָל הַלַּיְלָה וְכָל יוֹם הַמַּחְרָת, וַיֹּאסְפוּ אֶת הַשָּׁלוּ הַדָּבָר בֹּא לְבֹטָא** את עוצמת תאוותם שאספו כל כך הרבה זמן ואפילו לא הלכו לישון בלילה מרוב תאוותם לבשר, **הַמִּמְעִיט** ביותר מהאוספים הללו **אָסַף עֲשָׂרָה חֲמָרִים** ערמות של שלמים (אך כמובן שלא כל ישראל אספו כך ויש כאלו שלא אספו בכלל) **וַיִּשְׁטָחוּ לָהֶם** את בשר השלמים **שְׁטוּחַ סְבִיבוֹת הַמַּחְנֶה**, כדי שלא יבאיש ויסריח:

(לג) **הַבָּשָׂר עוֹדֵנוּ בֵּין שְׁנֵיהֶם** בפה **טָרַם יִכְרַת** ייחתך, זאת אומרת עוד לפני שסיימו את הביס הראשון, **וְאֵף יְדוּד תָּרָה בָּעָם** שנסחפו בשגעון תאות הבשר, **וַיִּזַּךְ יְדוּד בָּעָם** המתאווים **מִכָּה רַבָּה מֵאֵד, וְשֹׂאֵר הָעָם** שאספו לא כל כך בתאוה, אכלו מן הבשר חודש ימים עד שקצו בו כפי שאמר ה' למשה:

(לד) **וַיִּקְרָא מֹשֶׁה אֶת שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא- מְקוֹם חֲנִייתָם** של ישראל- **קְבֻרוֹת הַתְּאֹוָה, כִּי שָׁם קָבְרוּ אֶת הָעָם הַמִּתְאַוִּים:**

(לה) **(מְקַבְּרוֹת הַתְּאֹוָה נָסְעוּ הָעָם חֲצֵרוֹת)** (אף הוא שם מקום במדבר פארן), **וַיִּהְיוּ בְּחֲצֵרוֹת:**

דברי מרים במשה ועונשה

פרק יב

(א) **וַתְּדַבֵּר מִרְיָם וְאַהֲרֹן מֵרִים דְּבָרָה רָאוּשׁוֹנָה, וְאַהֲרֹן הִקְשִׁיב וְהִסְכִּים** לדבריה **בְּמִשָּׁה** על משה (דברים לא טובים), **עַל אֲדוֹת-** עניין **הָאֵשׁ הַכְּשִׁית-** מארץ כוש **אֲשֶׁר לָקַח לוֹ לְאִשָּׁה, וְכֹאֵן הַתּוֹרָה** מספרת לנו **כִּי-** אשר **אֵשׁ כְּשִׁית לָקַח** משה בתנותם בחצרות (אשה שניה). ועל כך דיברו בו מרים ואהרן, היאך עושה הוא מעשה אשר כזה, וכי בגלל שהוא נביא יכול הוא לעשות כרצונו, הלא אף הם נביאים ולא התחתנו אלא בבני ישראל! ועל זאת חרה אף ה' בם, לאמר להם, כי אינם בדרגתו ומעלתו של משה כלל, ואל להם להרהר אחר מעשיו, ולא נגע לעצם טענתם על לקיחת האישה הכושית:

(ב) **וַיֹּאמְרוּ, הֲרַק אֵךְ בְּמִשָּׁה דְּבַר יְדוּד, הֲלֹא גַם בָּנוּ דְבַר גַּם אֲנוּ נְבִיאִים, וְעַם זֹאת לֹא נִהְגָנוּ כֹּךְ, וּמִדּוּעַ מֹשֶׁה נוֹהֵג כֹּךְ? הֵייתָכֵן שֶׁהוּא מִתְפָּאֵר עֲלֵינוּ אוֹ מִתְגַּאֵה בִּנְפִשׁוֹ שֶׁהַדָּבָר מוֹתֵר לוֹ? וַיִּשְׁמַע יְדוּד וַכַּעַס עַל הַדְּבָרִים:**

(ג) מעידה התורה שלא כדבריהם כן הוא, ואין משה מתפאר כלל ולא מתגאה עליהם, אלא **וְהָאִישׁ מִשָּׁה עָנָו מֵאֵד מִכָּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה, וְיִוְתֵר מִזֶּה, שֶׁאֵף אִם הִיָּה שׁוֹמֵעַ בְּעַצְמוֹ אֶת הַדְּבָרִים לֹא הִיָּה מִקְפִּיד:**

(ד) **וַיֹּאמֶר יְדוּד פְּתָאֵם** ליתן עליהם מורא ופחד (וגם כדי להראות להם שרק משה יכול לקבל נבואה בכל זמן ואילו הם לא יכולים וכאשר הם מקבלים זאת בהפתעה הם בפחד גדול) **אֶל מִשָּׁה וְאֶל אֶהֲרֹן וְאֶל מִרְיָם, צְאוּ שְׁלֹשְׁתֵּיכֶם מִן הַמַּחֲנֶה, וּבֹאוּ אֶל אֶהֲל מוֹעֵד, וַיִּצְאוּ שְׁלֹשְׁתָּם:**

(ה) **וַיִּרְדַּךְ יְדוּד בְּעִמּוּד עֲנָן וַיַּעֲמֵד פֶּתַח הָאֶהֱל, וַיִּקְרָא אֶהֲרֹן וּמִרְיָם-** לצאת מאוהל מועד אל החצר, **וַיִּצְאוּ שְׁנֵיהֶם מֵאֵת מֹשֶׁה:**

(ו) ויאמר שמעו נא דברי, אם יהיה נביאכם כל נביא שיהיה בישראל, אז אני ידוד, במראה מראה, מחזה, (זאת אומרת במשלים) אליו אתודע אתגלה, בחלום אדבר בו ולא כאשר הוא עירני בחושי: (ז) לא כן עבדי משה, בכל ביתי נאמן הוא, כעבד נאמן הרשאי להכנס אל אדונו לכל מקום ובכל עת שיחפוץ, כך משה יכול לבוא לפני ה' בכל עת, שלא כשאר הנביאים שאינם יכולים להיבא בכל עת אלא ברצון ה', אם יפנה אליהם:

(ח) פה אל פה אדבר בו כאדם המדבר אל חברו בהקיץ, ומראה ברור של הנבואה, בדברים נכוחים, מראה את הדבר עצמו ולא בחיזות כשאר הנביאים, ותמנת דמות כבוד ידוד יביט רואה ויודע הוא את דרכי הנהגת ה', ומדוע לא יראתם לדבר בעבדי במשה להשוות נבואתכם לנבואתו, ולדבר בו סרה:

(ט) ויחר אף ידוד בם, וילך סילק שכינתו מעליהם:

(י) והענן וכאשר הענן סר הסתלק מעל פתח האהל (הוא הענן שבו דיבר ה' עימם ולא הענן שהיה תדיר על המשכן) והנה מרים מצרעת פשג, ויפן פנה אהרן להסתכל אל מרים, והנה מצרעת בעודה עומדת בחצר המשכן:

(יא) ויאמר אהרן אל משה, בי בבקשה אדני, אל נא תשת תשים עלינו עונש על ה חטאת שעשינו, בהקפדתך עלינו, כי יודעים אנו אשר נואלנו נהגנו בטפשות ואשר חטאנו:

(יב) אל נא תהי אחותנו (המצורעת, והמצורע אבריו נושרים ובשרו נאכל) פמת הוא הנפל, אשר בצאתו מרחם אמו ויאכל חצי בשרו שלא נשלמו אבריו, ונראה הוא כאילו נאכל בשרו, ועוד שממהר בשרו להירקב ולהיאכל:

(יג) ומשה בענוותו לא הקפיד כלל, ויצעק משה אל ידוד לאמר, אל נא בבקשה רפא נא עתה- עכשיו, לה:

(יד) ויאמר ידוד אל משה, והרי אם ואביה ירק בפינה בכעס ורוגז, על מנת להכלימה, הלא תפלם תשאר מבוישת שבעת ימים לפחות? ואם כן עתה שאני נזפתי בה, אז לכל הפחות גם כן תסגר שבעת ימים מחוץ למחנה נזופה ומבוישת ואחר תאסף אל המחנה:

(טו) ותסגר מרים מחוץ למחנה שבעת ימים, והעם לא נסע עד האסף מרים מכיוון שהענן לא נעלה, ומשמעות הדבר למעשה היא שה' נהג במרים כבוד זה:

(טז) ואחר זאת, נסעו העם מחצרות, ויחנו במדבר פארן במקום אחר במדבר פארן, הוא קדש ברנע:

פרשת שלח

פרשת המרגלים

שליחת התרים

פרק יג

(א) וידבר ידוד אל משה לאמר:

(ב) שלח לך אתה תשלח אנשים, ויתרו יחקרו ויבדקו את ארץ פנעו אשר אני נתן לבני ישראל, איש אחד איש אחד למטה אבתיו תשלחו (מלבד שבט לוי שאינו מיוצאי המלחמה ואין לו חלק ונחלה בארץ) כל מי שתשלח יהיה נשיא אדם נישא וחשוב בהם מחשובי השבט וראשיו (אך אינם נשיאי השבטים ממש, אשר פורשו בשמותם בתחילת פרשת במדבר):

(ג) וישלח אתם משה ממדבר פארן קצה מדבר פארן, קדש ברנע, הגובל עם ארץ כנען על פי דברי ידוד, כלם אנשים אנשי חיל, ראשי- מחשובי בני ישראל המה:

(ד) וְאֵלֶּה שְׁמוֹתֵם: לְמִטָּה רְאוּבֵן שְׁמוּעַ בֶּן זְכוּר: (ה) לְמִטָּה שְׁמֵעוֹן שְׁפָט בֶּן חוּרִי: (ו) לְמִטָּה יְהוּדָה כָּלֵב בֶּן יִפְנֶה: (ז) לְמִטָּה יִשָּׁשׁוּר יִגָּאֵל בֶּן יוֹסֵף: (ח) לְמִטָּה אֶפְרַיִם הוֹשֵׁעַ בֶּן נוּן: (ט) לְמִטָּה בְנִימִן פִּלְטִי בֶן רְפוּא: (י) לְמִטָּה זְבוּלֹן גְּדִיאֵל בֶּן סוּדִי: (יא) לְמִטָּה יוֹסֵף לְמִטָּה מְנַשֶּׁה גְּדִי בֶן סוּסִי: (יב) לְמִטָּה דָן עֲמִיאֵל בֶּן גַּמְלִי: (יג) לְמִטָּה אֲשֶׁר סִתּוֹר בֶּן מִיכָאֵל: (יד) לְמִטָּה נַפְתָּלִי נַחֲבִי בֶן וּפְסִי: (טו) לְמִטָּה גָּד גְּאוּאֵל בֶּן מְכִי: צִיֵּנו שִׁסְדָר מְנַיִנִם אֵינוּ בְרוּר, שֵׁאֵינוּ לְפִי תוֹלְדוֹתֵיהֶם, וְלֹא לְפִי סִדָר חֲנִייתָם.

(טז) אֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר שָׁלַח מֹשֶׁה לְתוֹר לַחֲקוֹר אֶת הָאָרֶץ, וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְפָנָיו זְמַן רַב, עַת נִבְחַר לְשִׁרְתוֹ וְלֹא זֶה מִלְחַבְבוֹ לְהוֹשֵׁעַ בֶּן נוּן יְהוֹשֻׁעַ, זֹאת אוֹמֵרֵת הַתּוֹרָה עַל מִנְתַּלְהַטֵּיִם מִדּוֹעַ נִקְרָא כֹּאֵן יְהוֹשֻׁעַ (אוֹתוֹ אֵנוּ מַכִּירִים כִּבְר מַסְפָּר שְׁמוֹת) בְּקִיצוֹר שְׁמוֹ- הוֹשֻׁעַ, כִּי הוֹשֻׁעַ הִיָּה שְׁמוֹ מִלְפָּנִים וְכֵךְ עֲדִיין נִקְרָא הוּא בְשִׁבְטוֹ (וְעַל כֵּן נִמְנָה כֹּאֵן בְּשֵׁם זֶה, כִּי הוּא נִצִּיג שְׁבִטוֹ), וְהַתּוֹרָה קוֹרֵאת לוֹ תְדִיר כֶּשֶׁם אֲשֶׁר מֹשֶׁה קָרָא לוֹ:

(יז) וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת אֶרֶץ כְּנָעַן, וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם, עָלוּ זֶה בְּדֶרֶךְ זֶה בְּנִגְבַּיִם הַמְשִׁיכּוֹ לַעֲלוֹת בְּדֶרֶךְ זֶה שֵׁאֵנוּ עוֹלִים בָּהּ צְפוּנָה אֶל הַנֶּגֶב, אֲשֶׁר בְּגִבּוֹלוֹ הֵם חוֹנִים, וּמִשָּׁם וְעֲלִיתֶם אֶת אֶל הַהָר רַכֵּס הַהָרִים הַמְרַכְזִי שְׁבִאֶרֶץ כְּנָעַן, הַנִּמְשָׁךְ לְאַרְכָּה וְתוֹפֵס אֶת רֹבֵה שֶׁל הָאָרֶץ, מִדְּרוֹם (אֲשֶׁר תַּחֲלִילְתוֹ בְּנִגְבַיִם) עַד צְפוֹן:

עַל הַמְרַגְלִים לְבִדּוֹק שְׁנֵי דְבָרִים עֵיקָרִיִּים - הָאָרֶץ וְהָעַם - וְכֹל אֶחָד מֵהֶם כּוֹלָל כְּמָה תַּחּוּמִּים (מֵהֶם צְבָאִיִּים כִּהְכַנָּה לְמִלְחָמָה, וּמֵהֶם עוֹסְקִים בְּטִיב הָאָרֶץ וַיְבֹלַח).

(יח) וַיֹּאֲרִיתֶם אֶת הָאָרֶץ מֵה הוּא דְבַר אֶחָד לַחֲקִירָה, וְאֶת הָעַם הַיֹּשֵׁב עָלֶיָּהּ דְבַר שְׁנֵי לְבִדִּיקָה, וְכַעַת מִפְּרֵט מֹשֶׁה לְפִרְטִים מֵה עֲלִיהֶם לַחֲקוֹר: הַחֲזֵק הוּא אוֹ הַרְפָּה חֲלַשׁ, הַמְעַט הוּא אִם רַב עַל מִנְתַּלְהַטֵּיִם שֶׁנִּדְעָה כִּיצַד לְהַתְּכוֹן לְמִלְחָמָה וּלְכִיבוֹשׁ הָאָרֶץ:

(יט) וּמֵה הָאָרֶץ אֲשֶׁר הוּא יֹשֵׁב בָּהּ, הַטּוֹבָה הוּא נוֹחָה לְמִלְחָמָה, קֵלָה לְכִיבוֹשׁ אִם רָעָה מִלֵּאָה צוֹקִים, הָרִים תְּלוּלִים וְכִדּוּמָה, וְכֵן הָאֵם יֵשׁ שֵׁם תְּבוּאוֹת וְאַסְפָּקָה קְרוּבָה אוֹ שֶׁנִּצְטָרֵךְ לְהִבִּיאַ מִמְרַחֵק, וּמֵה הָעָרִים אֲשֶׁר הוּא יוֹשֵׁב בָּהֶנָּה, הַבְּמַחְנִים עָרֵי הַחֲצָרִים, לְלֹא חוּמָה סְבִיב, כְּמַחְנֵה אִם- אוֹ בְּמַבְצָרִים עָרֵי חוּמָה, אֲשֶׁר לְכִיבוֹשׁן יֵשׁ צוֹרֵךְ בְּהִכְנָה מִיּוֹחַדָּת:

(כ) וּמֵה הָאָרֶץ מִצַּד עֲצָמָה, שֶׁלֹּא לְצוֹרֵךְ הַמִּלְחָמָה הַשְּׂמִנָּה הוּא- פּוֹרִיָּה, מוֹצִיאָה פִּירוֹת רַבִּים, שְׁמָנִים וְעִסִּיִּים, אִם- אוֹ רָזָה שְׁמוֹצִיאָה מַעַט פִּירוֹת דְּלִים וּמְצוּמִקִּים, הַיֵּשׁ בָּהּ עֵץ פְּרִדְסִים וְכִרְמִים נְטוּעִים מִן הַמוֹכֵן אִם אֵין וְאֵנוּ נִצְטָרֵךְ לְעִבּוֹד קֶשֶׁה לְנִטּוּעַ וּלְשִׁתּוֹל, וְהַתְּחִזְקָתָם וְלֹא תִפְחָדוּ מֵאַנְשֵׁי הָאָרֶץ וּלְקַחְתֶּם מִפְּרֵי הָאָרֶץ עַל מִנְתַּלְהַטֵּיִם לְכֹל הָעַם כִּי אֶרֶץ זְבַת חֶלֶב וְדִבְשׁ הִיא זֹה פְּרִיָּה. לֹא שֶׁהִיָּה צְרִיךְ מֹשֶׁה לְתִשׁוּבָתָם זֶה, שֶׁהִיָּה הִ' הַבְּטִיחָם כִּי הָאָרֶץ זְבַת חֶלֶב וְדִבְשׁ הִיא, אֲךָ חֲפֵץ מֹשֶׁה כִּי יִרְאוּ זֹאת בְּעֵינֵיהֶם וַיִּשְׁבּוּ אֶת הָעֵדָה דְבַר (שִׁיְהִיָּה בְּבַחֲיִנַת יָדִיעָה וְלֹא אִמוּנָה), עַל מִנְתַּלְהַטֵּיִם לְחִזְקָם וּלְזִרְזוֹם שִׁיאֲזָרוּ כַּחַם לְכַבוֹשׁ אֶת הָאָרֶץ. וְהַתּוֹרָה מוֹסִיפָה (וְאֵינֶם דְּבָרֵי מֹשֶׁה): וְהִנְיָמִים בְּהֵם שִׁלְחָם מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת הָאָרֶץ הִיוּ יָמֵי בְּפִנְיָיִם תַּחֲלִילַת הַבְּשִׁלַּת הַ עֲנָבִים, אִמְרָה זֹאת לִיתֵן טַעַם לְהַמְשִׁךְ, מִדּוֹעַ לְקַחוֹ עִימָהֶם הַמְרַגְלִים אֲשֶׁכּוֹל עֲנָבִים (זֶהוּ הַזְמַן שֶׁל תַּחֲלִילַת חוֹדֶשׁ תַּמּוּז, שֶׁהִיָּה בְּכִי בְּאֵייר נִסְעוּ מֵהָר סִינַי דֶּרֶךְ שְׁלוֹשֶׁת יָמִים, בְּקִבְרוֹת הַתְּאוּהָ אֲכָלוּ בִּשְׂר בַּמְשָׁךְ חוֹדֶשׁ, וּבַחֲצֵרוֹת חָנוּ שְׁבַע יָמִים, וְלְדְבָרֵי חַז"ל נִשְׁלַחוּ בְּכ"ט בְּסִיווּן):

הָעַם	הָאָרֶץ	
הַחֲזֵק הוּא הַרְפָּה	הַטּוֹבָה הוּא אִם רָעָה (לְכִיבוֹשׁ)	רִיגוֹל לְמִטְרַת כִּיבוֹשׁ הָאָרֶץ
הַמְעַט הוּא אִם רַב	הַבְּמַחְנִים אִם בְּמַבְצָרִים	
	הַשְּׂמִנָּה הוּא אִם רָזָה	חֲקִירַת טִיב הָאָרֶץ וַיְבֹלַח

מעבר התרים בארץ

(כא) וַיַּעֲלוּ הָאֲנָשִׁים וַיִּתְּרוּ רִיגְלוֹ וַחֲקְרוּ אֶת הָאָרֶץ מִמִּדְבַּר צֶן הַגּוֹבֵל עִם מִדְבַּר פֶּאֶרָן מִמְזוּרַח וְהַגִּבּוֹ בְּתוֹחוֹמוֹ (כפי שאמר להם משה "עלו זה בנגב") ועלו משם ועברו לאורך כל רכס ההרים הארוך שבמרכז הארץ, מדרום **עַד רְחֹב** שבצפון **לְבָא** על דרך, שממנה הולכים ל **חֶמֶת** היא העיר הגדולה שבמרכז סוריה של ימינו (לקיים "ועליתם את ההר"):

(כב) עד עתה תיארה התורה את מסלול הליכתם בכלליות, עתה מבארת התורה בפירוט שנים מן המקומות בהם עברו המרגלים, וַיַּעֲלוּ בְּנֵגֶב בְּתַחֲלִילָה, וַיָּבֹאוּ כֹּלֵם **עַד חֶבְרוֹן**, וְשָׁם אָחִימָן שִׁשִׁי וְתַלְמִי יְלִידֵי הָעֵנֶק (הענק הוא ארבע, אשר על שמו נקראת חברון 'קרית ארבע' ככתוב ביהושע טו "קרית ארבע אבי הענק היא חברון") וְחֶבְרוֹן שְׁבַע שָׁנִים נִבְנְתָה לְפָנַי צֶעַן מִצְרַיִם עִיר מְלוּכָה עֵתִיקָה בְּמִצְרַיִם אוֹתָהּ הִכִּירוּ יִשְׂרָאֵל, וְחֶבְרוֹן עֵתִיקָה מִמֶּנָּה בִּשְׁבַע שָׁנִים וְכָלֵל שֶׁהֵעִיר עֵתִיקָה יוֹתֵר, כִּד מְבוֹצֵרֶת הִיא יוֹתֵר וּמְחֻזָּקֶת, וּבֵאֵה הַתּוֹרָה לְתַאֵר כִּמְהָ חֶבְרוֹן הִיְתָה מְבוֹצֵרֶת וְחֻזָּקָה. אחר בואם לחברון, עלו צפונה עד רחוב לבוא חמת, ובחזרתם דרומה - :

(כג) וַיָּבֹאוּ עַד נַחַל אֶשְׁכּוֹל, וַיִּכְרְתוּ חֲתָכוּ מִשֵּׁם זְמוּרָה עֵנֶף שֶׁל גֶּפֶן, וְעִמּוֹ וְאֶשְׁכּוֹל עֲנָבִים אֶחָד, וַיִּשְׁאַהּוּ בְּשָׁנִים שְׁנֵי אֲנָשִׁים יָחַד, מִחֲמַת גּוֹדְלוֹ וּמִשְׁקָלוֹ הֶרֶב, וּמִן הָרְמָנִים וּמִן הַתְּאֵנִים הִבִּיאוּ גַם כֵּן:

(כד) לְמַקּוֹם הַהוּא קָרָא נַחַל אֶשְׁכּוֹל, עַל אֲדוֹתַי- עֲנִיין הָאֶשְׁכּוֹל אֲשֶׁר פָּרְתוּ חֲתָכוּ מִשֵּׁם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: **(כה)** וַיָּשִׁבוּ מִתּוֹר מִלְרַגֵּל וּלְחַקּוֹר אֶת הָאָרֶץ, מִקֶּץ לְסוֹף אַרְבָּעִים יוֹם (על פי דברי חז"ל עולה, שהוא יום ט' באב):

דיווח התרים

(כו) וַיָּלְכוּ וַיָּבֹאוּ אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אֶהֱרֹן וְאֶל כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, שֶׁלֹּא כִּרְאוּי, שְׁכִיּוֹן שִׁמְשָׁה שְׁלַחַם, הִיָּה לָהֶם לְדַבֵּר אֵלָיו וְאֵל רֵאשֵׁי הָעָם בְּלִבָּד, וְלֹא מִיַּד בְּבוֹאֵם לְדַבֵּר לְפָנַי כֹּל הָעֵדָה (אלא שהיתה כוונתם מתחילה לשכנע את העם בדבריהם ולכן לא רצו לדבר רק אל משה שהיה משתקם) אֶל מִדְבַּר פֶּאֶרָן קִדְשָׁה לְקַדֵּשׁ בְּרִנֵּעַ, הוּא מְקוֹם חֲנִיית בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבַר פֶּאֶרָן, וַיִּשְׁיִבוּ אֲתָם אֶת מֹשֶׁה וְאֶהֱרֹן דָּבָר וְאֶת כָּל הָעֵדָה, וַיִּרְאוּם אֶת פְּרֵי הָאָרֶץ:

המרגלים חזרו מתור את הארץ מבוהלים ומפוחדים, הן ראו שם את ילידי הענק ואף ביצורי חברון ושאר הערים הטילו עליהם מורא ופחד, מִרְךְ אַחַז בְּלִבָּבָם, אִיבְדוּ אֶת אֲמוֹנָתָם בְּהִ' וְאֶת הַבְּטָחָתוֹ לְהַכְנִיסֵם לָאָרֶץ. על כן, בתחילה אף כי דבריהם זרועי פחד ומורא, אמת הם ולא אמרו אלא את אשר ראו, אך מהר מאוד הדרדרו להוציא דיבה (דיבור רע) על הארץ, להמציא דברים אשר לא היו ולא ראו על הארץ הטובה, להפריז ולשקר, על מנת להכניס פחד בלב העם ולגרורם להם לשוב מכוונתם להיכנס אל הארץ.

(כז) וַיִּסְפְּרוּ לוֹ לְמֹשֶׁה, וַיֹּאמְרוּ, בָּאֲנֹנוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר שְׁלַחְתָּנוּ, וְגַם אִכְנוּ זָבַת נוֹטַפַת חֶלֶב וְדִבְשׁ הוּא חֶלֶב נוֹזֵל מִעֵטְיָנֵי הַבְּהֵמוֹת הַרוֹעוֹת בָּהּ מִחֲמַת יְבוּלָה הֶרֶב, וְאֵף פִּירוֹתֶיהָ עֵסִיסִים וְשִׁמְנִים וְדִבְשׁ נוֹטֵף מֵהֶן, וְזֶה פְרִיָּהּ:

(כח) אֶפֶס אֲבֵל (לאמר, אמנם טובה היא עד מאוד וזה פריה, אך מה תועלת לנו בכך, שהרי לא נוכל לכובשה, כי עז העם היושב בה) פִּי שֶׁהֲרִי עַז חֲזַק הָעָם הַיֹּשֵׁב בָּאָרֶץ, וְהָעָרִים בְּצֻרֹת גְּדֹלַת מְאֹד, וְגַם יְלִדֵי הָעֵנֶק רָאִינוּ שָׁם:

(כט) עַמְלֵק (ממנו כבר נכוו במלחמה ברפידים) **יֹשֵׁב בְּאֶרֶץ הַנֶּגֶב** ממנה התכוונו לעלות אל הארץ, **וְהַחֲתִי וְהַיְבוּסִי וְהָאֱמֹרִי יֹשְׁבֵי בְּהָר** בכל רכס ההר שבמרכז הארץ, **וְהַכְּנַעֲנִי יֹשֵׁב עַל הַיָּם** ממערב **וְעַל יַד מְקוֹם הַיַּרְדֵּן** ממזרח, דהיינו הארץ סגורה ומסוגרת מכל עבריה בעמים עזים וחזקים, ובכל דרך אשר נרצה להיכנס בה, ניפול מיד בידי עמים אלו: עד כאן, על אף מגמת דבריהם השלילית, דברו דברי אמת.

(ל) בשמוע העם את דברי המרגלים, התחילו לפחד, לרטון ולתסוס, על כן וַיִּהְיֶה הַשְּׁתִּיק כָּל־בָּנֵי (שהבין את מגמת חבריו השלילית) **אֶת הָעָם** שיקשיבו **אֶל מֹשֶׁה**, הפנה את תשומת לב העם מן המרגלים ודבריהם אל משה **וַיֹּאמֶר** כלב, **עַל־הַ נֶעְלָה** אל הארץ (למרת דברי המרגלים על חוזק העם שבה) **וַיִּרְשָׁנוּ** ננחל **אֹתָהּ**, **כִּי יָכוֹל נוֹכַח לָהּ** נצליח לכובשה, שהרי ה' עימנו וילחם עבורנו: **(לא) וכאשר ראו שאר המרגלים שהוא מנסה לקלקל את תוכניתם להפחיד את העם, אמרו עכשו בפירוש מה שמקודם רצו רק לרמוז לעם, וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר עָלוּ עִמּוֹ אָמְרוּ, לֹא נוֹכַח לַעֲלוֹת אֶל הָעָם** ולנצחו, **כִּי חָזַק הוּא יוֹתֵר מִמֶּנּוּ:**

(לב) וַיֵּצֵאוּ דְבַר רַע על **הָאֶרֶץ אֲשֶׁר תֵּרוּ חִקְרוּ אֹתָהּ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר, הָאֶרֶץ אֲשֶׁר עֲבַרְנוּ בָּהּ לְתוֹר אֹתָהּ** (כאומרים, יודעים אנו מה אנו שִׁחִים, שהרי עברנו בה לארכה וחקרנוה), **אָרֶץ אֲכָלֶת הוֹרֶגֶת יוֹשְׁבֵיהָ הוּא** האנשים הרגילים היושבים בה ממהרים למות ולא מגיעים עד זקנה, מחמת מזג האויר שלה, **וְכָל הָעָם יוֹשְׁבֵי הָאֶרֶץ אֲשֶׁר רָאִינוּ בְּתוֹכָהּ אַנְשֵׁי מַדּוֹת** אנשים גדולים, בעלי מידות גדולות, ועל כן יכולים הם לסבול את מזג האויר של הארץ כי גופם גדול, אך אותנו 'תאכלי הארץ (אף כי אמנם ראו שם את ילידי הענק, הנה שקר דבריהם, שהרי אמרו "כל העם", ומלבד בני ענק אלו הנה שאר יושבי הארץ היו ממוצעים בגודלם, כבני ישראל):

(לג) הוֹסִיפוּ לְהַפְרִיזוּ מאוד בדברי הבל לאמר, **וְשָׁם רָאִינוּ אֶת הַנְּפִילִים** ענקים המפילים מורא ופחד על רואיהם, **בְּנֵי עֲנַק מִן הַנְּפִילִים** מצאצאי הנפילים אשר היו בארץ בימים ההם (ככתוב בסוף פרשת בראשית "הַנְּפִילִים הָיוּ בְּאֶרֶץ בְּיָמֵי הָהֵם וְגַם אַחֲרָי כִּן אֲשֶׁר יָבֵאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים אֶל בְּנוֹת הָאָדָם וַיִּלְדוּ לָהֶם, הֵמָּה הַגִּבּוֹרִים אֲשֶׁר מְעוֹלָם אַנְשֵׁי הַשָּׁם", וכאן הפריזו מאוד בדבריהם, שהרי נפילים אלו נכחדו במבול, ואף אם יש ענקים בארץ, אינם מצאצאיהם ואינם ענקים כמותם), **וְנָהִי בְּעֵינָיו כְּחַגְבִּים** לעומתם, **וְכֵן הָיִינוּ בְּעֵינֵיהֶם** ללא ספק, וגם זה שקר, שהרי מנין ידעו זאת?:

מרד העם בה' ובמשה

פרק יד

(א) וַתִּשָּׂא כָל הָעֵדָה וַיִּתְּנוּ אֶת קוֹלָם, וַיִּבְכּוּ הָעָם בְּלַיְלָה- כל הלילה **הוּא** מפחדם וחששם לבוא אל הארץ:

(ב) וַיִּלְנוּ- ויתלוננו **עַל מֹשֶׁה וְעַל אֶהֱרֹן כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם כָּל הָעֵדָה, לֹא הָלוּאֵי שׁ מִתְּנוּ** היינו מתים **בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם, אוּ בְּמִדְבַר הַזֶּה לֹא-** הלוואי מִתְּנוּ:

(ג) וְלָמָּה יָדוּד מִבֵּיא אֲתָנוּ אֶל הָאֶרֶץ הַזֹּאת בשביל **לְנַפֵּל בַּחֲרָב, הִן נִשְׁיָנוּ וְטַפְּנוּ יִהְיוּ לְבַז** לביזה ושלל, יקחו אותם לעבדים ושפחות, ולכן **הָלוּא טוֹב לָנוּ שׁוּב מִצְרָיִמָּה**, אמנם נהיה שם עבדים, אך נחיה כמשפחה ביחד, ולא ניפול אנו בחרב ויקחו את נשותינו וילדינו לעבדים. בדבריהם אלו, כפרו בטובתו של ה' אשר הוציאם ממצרים מבית עבדים:

(ד) וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו, נַתְּנָה נְמֹנָה עלינו **רֹאשׁ** מנהיג אחר תחת משה, **וְנִשְׁוֹבָה מִצְרָיִמָּה** שהרי משה לא יסכים לכך:

(ה) וַיַּפֵּל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל פְּנֵיהֶם מרוב צער ויגון, **לִפְנֵי כָּל קְהַל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:**

(ו) ויהושע בן נון וכלב בן יפנה מן התרים את הארץ, קרעו בגדיהם מרוב צער:
(ז) ויאמרו יהושע וכלב אל כל עדת בני ישראל לאמר, בעניין הארץ- הארץ אשר עברנו בה לתור אתה (אמרו זאת כנגד דברי המרגלים, כאומרים, אף אנו יודעים מה אנו שחיים) טובה הארץ מאד מאד:

(ח) ובעניין העם- אם חפץ בנו ידוד, הרי ש והביא אתנו אל הארץ הזאת ונתנה לנו ויפיל אויבנו תחתינו, כי אין להי מעצור להושיע ברב או במעט, ארץ אשר הוא זבת חלב ודבש:
(ט) אך ביהוה אל תמרדו ותחפצו לשוב מצרימה, ואתם אל תיראו תפחדו את עם הארץ כי לחמנו הם אנחנו נאכלי אותם, סר צלם המגן שלהם (כמו שהצל מגן על האדם מהשמש) מעליהם אין מי שיכול להגן עליהם, שהרי נפל פחדנו עליהם (כמפורש בשירת הים ובדברי רחב אל המרגלים ששלח יהושע), ויהוה אתנו לעזור לנו במלחמה ולכן אל תיראם תפחדו מהם:
(י) ויאמרו רצו כל העדה לרגום אתם את יהושע וכלב באבנים מפני שגמרו בדעתם לשוב מצרימה, ולא אבו לשמוע עוד על הארץ, וכבוד ידוד נראה בענן באהל מועד על אהל מועד, אל כל בני ישראל, ובכך הציל ה' את יהושע וכלב מיד העם:

תגובת ה' לחטא המרגלים והעם

(יא) ויאמר ידוד אל משה, עד אנה עד מתי ננאצני יכעיסוני העם הזה, ועד אנה עד מתי לא יאמינו בי בכל למרות כל האתות הנפלאות אשר עשיתי בקרבן וראו עין בעין את השגחתי עליהם:
(יב) לכן, עתה אפנו בדבר במגיפה ואורשנו אשמיד אותו (להוריש-לגרש, וכאן במשמעות של לעקור אותו מן העולם), ואעשה אתך לגוי לעם גדול ועצום חזק, יותר ממנו:

תפילת משה

(יג) ויאמר משה אל ידוד, לא נתפתה להוציא ממנו עם רב, אלא העתיר בתפילה על העם, ושמעו זאת (את דבר המגיפה) מצרים, כי אשר העלית בכחך את העם הזה מקרבן- מתוך המצרים:
(יד) ויאמרו אל יושב הארץ הזאת הכנענים, את הדברים המובאים בפסוק טז, והדברים הבאים הם כמאמר מוסגר, הבא לבאר מדוע יאמרו המצרים כך, { שהרי שמעו העמים כי אתה ידוד שוכן בקרב העם הזה ומשגיח עליהם ברוב אהבה, אשר עין בעין נראה להם אתה ידוד במעמד מתן תורה, ועננך עימד עליהם- בתוכם, על המשכן, ובעמד ענו אתה הלך לפניהם יומם ובעמוד אש לילה, והנה כל הדברים הללו מורים כי אוהב אתה אותם עד מאוד:

(טו) ועתה והמתה אם תמית את העם הזה כולו כאיש אחד בבת אחת במגיפה, הרי לא יתלו זאת הגויים בחטא בני ישראל, שהרי האוהב לא ישמיד לגמרי את האהוב עקב חטאו, אלא ייסרו בייסורים על מנת להשיבו אליו, אלא ויאמרו הגוים אשר שמעו את שמעך נסיד ונפלאותיך הגדולים ואהבתך לישראל לאמר- כך הם יאמרו: {

(טז) חוזר אל פסוק יד' ויאמרו אל יושב הארץ הזאת, מבולתי שאין יכלת ידוד להביא את העם הזה אל הארץ אשר נשבע להם, מפני שאינו יכול להתמודד מול אלהי כנען, מפני חולשתו כביכול (אמנם באלהי מצרים עשה שפטים, אך אלהי כנען חזק ממנו) לכן וישחטם הרגם כולם במגיפה במדבר טרם תתגלה אזלת ידו. והרי בכך יתחלל שמך חלילה (הזכרנו מדוע משה לא יכול להוסיף בתפילה זו שתי נקודות שעלו בתפילה לאחר חטא העגל- א. הרי השקעת בהם כל כך הרבה ועכשיו תהרגם? ב. לזכור את הזכות של האבות. הסיבה היא מפני ששני הדברים הללו מורים מדוע יש

להכניס את ישראל לארץ ואילו ישראל לא מעוניינים בכך. יוצא שהזכרת הדברים הללו רק תזיק לישראל):

(יז) וְעַתָּה יִגְדַל נָא לְפָנֶיךָ רַחֲמֶיךָ וְאַרְךָ אֲפִי אֲדֹנָי, כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ כַּאֲשֶׁר לִימַדְתָּנִי וְהִרְאִיתָנִי אַחֵר שַׁחֲטָאוֹ לִפְנֵיךָ בַּעֲגַל לְאֹמֶר:

(יח) יְדוּד, אֲרֹךְ אַפִּים מֵאֲרִיךְ אִפּוֹ, כַּעֲסוֹ, וְאִינוּ מַעֲנִישׁ וְנִפְרַע מִיַּד מִן הַחוּטָא, אֲלֵא מֵאֲרִיךְ אִפּוֹ שִׁמְאֵי יוֹשֵׁב וַיִּמְחַל לוֹ, וְרַב חֶסֶד לְשִׁבִים בְּתִשׁוּבָה, לְקַבֵּלם וּלְהַשִּׁיבם אֵלָיו עַל אֵף שַׁחֲטָאוֹ בְּתַחֲלִילָה, נִשְׂאָ מוּחַל וְסוּלַח, אִפִּילוֹ עַל עֵוֹן (חֲטָא בּוֹדוֹן) וְנִפְשָׁע (חֲטָא לְהַכְעִיס) לְשִׁבִים בְּתִשׁוּבָה. וְאִפִּילוֹ לְשִׁאִינָם שִׁבִים בְּתִשׁוּבָה, אֲשֶׁר לֵהֶם וְיִנְקָה לֹא יִנְקָה אֹתָם מַעֲוֹנָשׁ, אִינוּ נִפְרַע מִמֶּנּוּ מִיַּד כְּגוֹדֵל חֲטָאָתוֹ, אֲלֵא נִפְרַע מִמֶּנּוּ מַעַט מַעַט, פִּקְדָּ זֹכֵר וּמַעֲנִישׁ עֵוֹן אָבוֹת עַל בְּנֵים (וְעַל בְּנֵי בְנֵים) עַל שְׁלֹשִׁים (נֵינִים) וְעַל רַבְעִים (בְּנֵי נֵינִים), מִשְׁלִיךְ אֶת הָעוֹן גַּם עַל צֹאצְאֵי הַחוּטָא וְהֵם נוֹשְׂאִים בְּעוֹל עֵימוֹ בְּסַבֵּלם (רַק אִם אוֹחֲזִים אֵף הֵם בְּמַעֲשֵׂי אָבוֹתָם הַרְעִים), וּבַעֲצָם מִשֶּׁה מִבְּקֶשׁ מֵה' שֶׁלֹּא יַעֲנִישׁ אֶת הָעַם בַּעֲוֹנָשׁ אֶחָד גָּדוֹל אֲלֵא יִפְרוֹס אֶת הָעוֹנָשׁ לְאוֹרֶךְ זִמָּן (מִשֶּׁה מִבִּין שִׁמְקָרָה שֶׁל חֲטָא כֹּל כֵּךְ גָּדוֹל שֶׁל כֹּלל יִשְׂרָאֵל לֹא שֵׁיךְ לְבַקֵּשׁ מֵה' לְבַטֵּל לְגַמְרֵי אֶת הָעוֹנָשׁ).

הזכרנו שחלק מ-13 מידות הרחמים המופיעות בפרשת כי תשא לאחר חטא העגל לא מוזכרות כאן, כגון 'נוצר חסד לאלפים' - מאותה סיבה שמנינו לעיל לגבי אי הזכרת זכות אבות, וכן 'נושא עוון ופשע וחטאה' לא מוזכר מפני שכאן אין זה חטא שהרי הם עוברים על דברי ה' בודון. :
(יט) ואם כן, אף עתה אל תיפרע מהם על חטאם בבת אחת, אלא סֵלַח נָא לְעוֹן הָעָם הַזֶּה כְּגֹדֵל חֶסֶדְךָ, וְכַאֲשֶׁר נִשְׂאָתָה סֵלַח לְעָם הַזֶּה מִמִּצְרַיִם מֵאִז שִׁיִּצְאֵנוּ מִמִּצְרַיִם וְעַד הַנְּהָה (עַל אֵף שֶׁהִרְגִּינוּ לִפְנֵיךָ לֹא מַעַט - עַל הַיָּם, בְּמִרְהָ, בְּמִדְבַר סִין, בְּרַפִּידִים, בְּחֲטָא הָעַגֵל לְמִרְגְלוֹת הַר סִינַי, בְּתַבְעֵרָה וּבִקְבֻרוֹת הַתְּאוּהָ):

תשובת ה'

(כ) וַיֹּאמֶר יְדוּד, סֵלַחְתִּי כְּדָבָרְךָ שֶׁלֹּא לְכֹלֹתָם וּלְהַשְׁמִידָם בְּבַת אַחַת:
(כא) וְאוֹלָם אַבְל, חֵי אֲנִי לְשׁוֹן שְׁבוּעָה, כִּשֶׁם שֶׁאֲנִי חֵי כֵךְ נִשְׁבַּע אֲנִי שֶׁ וַיִּמְלֵא כְבוֹד יְדוּד אֶת כָּל הָאָרֶץ עַל יְדֵי שֶׁאֲעֲשֶׂה דִין הָרְאוּי לְמוֹרְדִים בִּי, וּבִכְךָ יִתְכַבֵּד שָׁמַי בְּעוֹלָם, :
(כב) כִּי כָל הָאֲנָשִׁים הָרְאִים אֶת כְּבֹדִי בְּמַעֲמַד הַר סִינַי וּבִשְׂכּוֹן הָעֵנָן עַל אֶהֱל מוֹעֵד, וְאֶת אֹתִי אֲשֶׁר עָשִׂיתִי בְּמִצְרַיִם עֶשְׂרֵת הַמַּכּוֹת וּבְמִדְבָר קְרִיעַת יָם סוּף, הַמַּתְקַת הַיָּם, הַמָּן, הוֹצֵאת הַיָּם מִן הַסֵּלַע, נִצְחוֹן הָעַם בְּרַפִּידִים וְכו', וַיִּנְסוּ אֹתִי זֶה - כִּבֵּר עֲשׂוֹר פְּעָמַיִם הַרְבֵּה פְּעָמַיִם וְלֹא שָׁמְעוּ בְּקוֹלִי:
(כג) אֲנִי נִשְׁבַּע - אִם - שֶׁלֹּא יִרְאוּ אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְתָּם, וְכָל מְנַאֲצֵי מַכְעִיסֵי לֹא יִרְאוּהָ:
(כד) אַבְל וְעַבְדִּי כִלְב, עֵקֶב מַכִּיוֹן שֶׁ הִיָּתָה רוּחַ אַחֲרֵת עִמּוֹ רוּחַ אֱמוּנָה וּבִטְחוֹן בְּה', וַיִּמְלֵא הַשְּׁלֵמִים אֶת לִבָּבוֹ אַחֲרָי, לְכֹן - וְהִבִּיאֲתִיו הוּא עִצְמוֹ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר בָּא שָׁמָּה, וְזָרְעוּ יוֹרְשָׁנָה יִנְחַל אֹתָהּ מִמֶּנּוּ, שֶׁלֹּא כִשְׂאֵר דוֹר יוֹצְאֵי מִצְרַיִם, שִׁמְתוֹ בְּמִדְבַר וּרְק בְּנִיהֶם נִחְלוּ אֶת הָאָרֶץ:
(כה) (בְּנֵי יִשְׂרָאֵל חוֹנִים עִתָּה בְּקֹדֶשׁ בְּרַנַּע הַנְּמַצָּאת מִמֶּשׁ בְּפִתְחָה שֶׁל אֶרֶץ כְּנַעַן בְּדְרוֹם. צְפוֹנִית לֵהֶם, נִמְצָא הַנֶּגֶב, וְהָיוּ עֵתִידִים לְהִיכַנֵּס עוֹד יָמִים מִסַּפֵּר לְאֶרֶץ כְּנַעַן, אֲדָךְ עִתָּה עֲלֵיהֶם לְשׁוֹב אֶל הַמִּדְבָר) וְהָעַמְלָקִי וְהַכְּנַעֲנִי יוֹשֵׁב בְּעַמְקָה הַעֲמֵק אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ הַנֶּגֶב (קְרוֹב לְמַקּוֹם חֲנִיית בְּנֵי יִשְׂרָאֵל), עַל כֵּן מִחֵר (בְּעֵתִיד) פָּנּוּ הַסְּתוּבָבוֹ לְאַחֹר, וְסָעוּ לְכֶם אֶל הַמִּדְבָר, דָּרָךְ לְכִיוּן יָם סוּף דְרוֹמָה, כִּי לֹא תִיכַנְסוּ לְאֶרֶץ, וְכַמְפוֹרֵט בְּהַמֶּשֶׁךְ:

פירוט העונש

(כו) וַיְדַבֵּר יְדוּד אֶל מֹשֶׁה וְאֵל אֶהֱרֹן לֵאמֹר:

(כז) עַד מָתַי לַעֲדָה הָרָעָה הַזֹּאת אֲשֶׁר הִמָּה מְלִינִים - מֵתִלּוֹנְנִים עָלַי, אֵת תְּלִנּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הִמָּה מְלִינִים עָלַי, שְׁמַעְתִּי:

(כח) אָמַר אֱלֹהִים, חֵי אֲנִי לְשׁוֹן שְׁבֹעָה, נֹאֵם יְדוּד, אִם לֹא- זֹאת אֹמַרְתָּ- שֶׁכֵּן- כִּי אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּם בְּאֶזְנֵי שְׁמַעְתָּם "אוּ בַמְדַבֵּר הַזֶּה לוֹ מֵתוּנוּ", בֶּן- כַּחַ אֶעֱשֶׂה לָכֵם:

(כט) בַּמְדַבֵּר הַזֶּה יִפְּלוּ פְגָרֵיכֶם גּוֹפּוֹתֵיכֶם, וְכָל שֶׁל כָּל פְּקָדֵיכֶם לְכָל מִסְפָּרְכֶם- הָאֲנָשִׁים שֶׁנִּסְפְּרוּ בְּמִנְיַן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, מִבְּנֵי עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה- שְׁאֵלוּ הֵם הַלּוֹחֲמִים בְּצַבָּא שֶׁפָּחְדוּ לְהִכָּנַס וּלְהַלְחֵם וְלֹכֵם דּוּקָא הֵם לֹא יִכָּנְסוּ, בְּגַלְל אֲשֶׁר הִלִּינְתֶם עָלַי:

(ל) חֵי אֲנִי, אִם- דִּהֵינּוּ שְׁלֵא אַתֶּם תִּבְּאוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁאַתִּי אֵת יָדַי נִשְׁבַּעְתִּי (לְאַבְרָהָם, יִצְחָק וְיַעֲקֹב), לְשִׁכֹּן אַתְּכֶם בָּהּ, כִּי אִם חוּץ מִכָּל בֶּן יִפְנֶה וְיִהְיוּשָׁע בֶּן נֹוֹן:

(לא) וְטַפְכֶם יִלְדִיכֶם, אֲשֶׁר אֲמַרְתֶּם לְבָז לְבִיזָה וְשִׁלַּל יִהְיֶה שְׁמַרְתֶּם "נִשְׁנִינוּ וְטַפֵּינוּ יִהְיוּ לְבָז", יִהְיֶה לְהִיפֹךְ- וְהִבִּיאֲתִי אֲתֶם וְיָדְעוּ יִכִּירוּ אֵת הָאָרֶץ אֲשֶׁר מֵאַסְתֶּם בָּהּ:

(לב) וְאֵלוּ וּפְגָרֵיכֶם גּוֹפּוֹתֵיכֶם אַתֶּם, יִפְּלוּ בַּמְדַבֵּר הַזֶּה:

(לג) וּבְנֵיכֶם יִהְיוּ רְעִים נּוֹדְדִים מִמְקוֹם לְמְקוֹם (כְּרֹעֵי צֶאֱן) בַּמְדַבֵּר אַרְבָּעִים שָׁנָה, וְנִשְׂאוּ- יִסְבְּלוּ אֵת הָעוֹנֵשׁ עַל זְנוּתֵיכֶם שֶׁזִּנְיִתֶם וְסִרְתֶּם מִלְּהֵאמִין בִּי, עַד תֵּם שִׁיסְתִּימוּ כָּל פְּגָרֵיכֶם לִיפּוֹל בַּמְדַבֵּר:

(לד) בַּמִּסְפָּר הַיָּמִים אֲשֶׁר תִּרְתֶּם אֵת הָאָרֶץ- אַרְבָּעִים יוֹם, יוֹם לְשָׁנָה יוֹם לְשָׁנָה עַל כָּל יוֹם שֶׁהִמְרַגְלִים תִּירוּ אֵת הָאָרֶץ, אַתֶּם תִּהְיוּ שְׁנָה בַּמְדַבֵּר, כִּךְ תִּשְׂאוּ- תִּסְבְּלוּ אֵת הָעוֹנֵשׁ עַל עֲוֹנֵיכֶם אַרְבָּעִים שָׁנָה, וְיָדְעֶתֶם אֵת תְּנוּאָתִי מֵהָ עוֹנֵשׁ לְמִי שֶׁסָּר מֵעֲבוּדָתִי (תְּנוּאָה - לְשׁוֹן הַסֵּרָה):

(לה) אֲנִי יְדוּד דִּבַּרְתִּי לְשׁוֹן שְׁבֹעָה, אִם לֹא- זֹאת אֹמַרְתָּ שֶׁכֵּן- זֹאת אֶעֱשֶׂה לְכָל הָעֲדָה הָרָעָה הַזֹּאת הַנּוֹעֲדִים הַמֵּתְאֲסָפִים עָלַי לְהַלִּין עָלַי וּלְמַרְדּוֹ בִּי, בַּמְדַבֵּר הַזֶּה יִתְּמוּ יִסִּימוּ אֵת חֵייהֶם, וְשֵׁם יִמְתּוּ:

מוֹת הַתְּרִים בַּמְּגִיפָה

(לו) וּבְנִיגוּד לַעַם יִשְׂרָאֵל שֶׁמִּיתְתוּ תֹאֲרֶךְ 40 שָׁנִים- וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר שָׁלַח מֹשֶׁה לְתוֹר אֵת הָאָרֶץ- הַמְּרַגְלִים, וְיָשְׁבוּ וַיִּלְּנוּ עָלָיו אֵת כָּל הָעֲדָה, לְהוֹצִיא עַל יָדִי שֶׁהוּצִיאוּ דָבָה עַל הָאָרֶץ:

(לז) וַיִּמְתּוּ מִיַּד הָאֲנָשִׁים מוֹצֵאֵי דַבַּת הָאָרֶץ רָעָה, בַּמְּגִיפָה מִיַּתְּהָ- לְפָנַי יְדוּד בְּעוֹד כְּבוֹד ה' נֹרָאָה בְּאַחַל מוֹעֵד, וְכִךְ הִבִּינוּ כּוֹלֵם שֶׁזוֹ מִיַּתְּהָ מִיּוֹחַדַּת מֵה' עַל עוֹוֹנֵם הַגְּדוֹל:

(לח) אֲבֵל וְיִהְיוּשָׁע בֶּן נֹוֹן וְכָל בֶּן יִפְנֶה, חֵיו מִן הָאֲנָשִׁים הֵהֵם הַהֲלָכִים לְתוֹר אֵת הָאָרֶץ:

פְּרִשְׁתַּת הַמַּעֲפִילִים

(לט) וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֵת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה שֶׁאָמַר לוֹ ה' - שִׁילְכוּ עֵתָה אַרְבַּעִים שָׁנָה בַּמְדַבֵּר וְלֹא יִכָּנְסוּ לְאַרֶץ, וְרַק בְּנִייהֶם יִכָּנְסוּ אֵלֵיחָ, אֶל כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וַיִּתְאַבְּלוּ הָעָם מְאֹד:

(מ) וַיִּשְׁכְּמוּ בְּבִקְרָה, וַיַּעֲלוּ רְצוֹ לַעֲלוֹת אֶל רֹאשׁ הַהָר לְכַיּוּן אֲרָץ כְּנַעַן לֵאמֹר- וְכִךְ הֵם אָמְרוּ, הֲנִינוּ הִנֵּה אֲנַחְנוּ מוֹכְנִים וְעֵלְנוּ אֶל הַמְּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר יְדוּד הִיא אֲרָץ כְּנַעַן, וּבְכִךְ נִכְפַּר עַל חַטְאֵינוּ, כִּי שֶׁהָרִי חֲטָאֵנוּ לְפָנָיו בְּכִךְ שֶׁמֵּאֲסָנוּ בְּאַרֶץ חֲמֻדָּה:

(מא) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה, לָמָּה זֶה אַתֶּם עֹבְרִים אֵת כִּי יְדוּד שֶׁצִּיּוּנוּ "מִחַר פָּנָיו וְסָעוּ לָכֵם הַמְדַבֵּר דֶּרֶךְ יָם סוּף", וְהוּא מַחֲשַׁבְתְּכֶם לֹא תִצְלַח:

(מב) אֵל תַּעֲלוּ, כִּי אֵין יְדוּד בְּקִרְבְּכֶם, וְלֹא כִּדִי שְׁלֵא תִנְגַּפוּ תוֹכוֹ וְתִשְׁבְּרוּ לְפָנַי אֵיבֵיכֶם:

(מג) כִּי הָעַמְּלִיקִי וְהַכְּנַעֲנִי שֵׁם בְּדֶרֶךְ אֲשֶׁר לְפָנֵיכֶם, וּנְפַלְתֶם בְּחָרְב, כִּי עַל כֵּן בְּגַלְל שֶׁשְׁבַתְּם מֵאַחֲרֵי יְדוּד וּמִרְדַּתְּם בּוֹ, וְלָכֵן וְלֹא יִהְיֶה יְדוּד עִמָּכֶם לְעִזְרַתְכֶם:

(מד) אך אותם אנשים לא שמו ליבם לדבר ה', ויעפלו התחזקו בכל זאת לעלות אל ראש ההר, אבל וארון ברית ידוד (הרגיל לצאת לפנייהם למלחמות) ומשה (המנהיג של ישראל במלחמותיהם) לא משו וזו מקרב המחנה:

(מה) וירד העמלקי והפנעני הישב בהר ההוא- חלקו יושב בעמק וחלקו יושב בהר, ויפוס הרגום ויפתום כתתו, כתשו אותם, עד שלא נותר מהם שריד, ורדפו אחריהם להכותם עד החרמה שם מקום:

מצות מנחות ונסכי הקרבנות

אחר חטא המרגלים וגזירת ה' כי לא יכנסו עתה בני ישראל לארץ המובטחת אלא ימות העם היוצא ממצרים במדבר, ובניהם יהיו רועים במדבר ארבעים שנה, ואחר נסיון המעפילים להיכנס לארץ, ונפילתם והריגתם בידי העמלקי והכנעני (ומדובר ככל הנראה באלפי רבים של אנשים, שהרי חשבו שהם יכולים לכבוש את הארץ), התייאשו בני ישראל מן הביאה אל הארץ, פחדו שמא יגרום החטא (אם יחטאו לפניו במשך ארבעים שנות הנדודים במדבר) ולא יראוה עוד. על כן, כדי לחזקם, ציוה ה' להם עתה במצוות התלויות בארץ, להורותם כי יבואו אל הארץ וכי יראוה.

על פי פשט הכתוב, מצות מנחות ונסכי הקרבנות נוהגת רק בהכנסם לארץ "כי תבאו אל ארץ מושבתים", ובקרבנות היחיד הכתוב מדבר (שהרי בקרבנות ציבור נאמר במפורש שיש להביא עליהם מנחה ונסך בכל מקום). המנחה והנסך באים רק על העולה או הזבח (קרבת השלמים), בין בקרבן רשות (נדר או נדבה) בין בחובה.

- המנחה והנסך באים רק על קרבן בהמה, בקר או צאן.
- כמות המנחה והנסך משתנה לפי בעל החיים הקרב על המזבח.

פרק טו

(א) וידבר ידוד אל משה לאמר:

(ב) דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם, כי- כאשר תבאו אל ארץ מושבתים אשר נתתי אותה לכם לשבת בה אשר אני נתן לכם:

(ג) ועשיתם אשה קרבן הקרב ועולה על גבי אש המזבח לידוד עלה או זבח (שלמים), לפלא להפריש את הקרבן בתור נדר (שאמר- אני חייב להביא עולה) או בנדבה (שאמר בהמה זו תהיה עולה) או במעדיכם חגיכם, קרבנות היחיד החייב בהם להביאם במועדים- עולת ראייה ושלמי חגיגה, לעשות ריח ניחח לידוד, מן הבקר או מן הצאן, (למעט עולת העוף, שאינה טעונה נסכים):

(ד) והקריב המקריב קרבנו לידוד, מנחה סלת קמח חטים לבן נקי ומשובת, עשירון-עשירית האיפה (כמות נפח של כ-2 ליטר), בלול מעורבב ברבעית ההין (הין הוא כמות נפח של כ-4 ליטר) שמן (ואינה טעונה לבונה):

(ה) ויין לנסך לשפוך על הספלים שעל המזבח- רביעית ההין (כמידת השמן) תעשה על העלה או לזבח, לכבש האחד עד גיל שנה:

(ו) או לאיל כבש בוגר, למעלה מגיל שנה תעשה מנחה סלת שני עשרנים, בלול בשמן שלשית ההין:

(ז) ויין לנסך שלשית ההין, תקריב ריח ניחח לידוד:

(ח) וכי תעשה בן בקר עלה או זבח קרבן שלמים, לפלא להפריש נדר או שלמים לשלמים לידוד:

(ט) והקריב על בן הבקר מנחה סלת שלשה עשרנים, בלול בשמן חצי ההין:

(י) ויין תקריב לנסך חצי ההין, אשה ריח ניחח לידוד:

(יא) כָּכָה יַעֲשֶׂה מִנְחָה וְנִסַּךְ לַשּׁוֹר הָאֶחָד אוֹ לְאֵיל הָאֶחָד אוֹ לִשְׂה בַּכֶּבֶשִׁים אוֹ בְּעִזִּים (בעזים אין חילוק בין שעיר ובין עתוד (תיש), אלא דינם שווה במנחתם ונסכיהם להיות ככבש בן שנה):
 (יב) כַּמִּסְפָּר הַבְּהֵמוֹת אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּ תִקְרִיבוּ לַקֶּרֶב, כָּכָה תַעֲשׂוּ מִנְחָה וְנִסַּךְ לְאֶחָד- לְכָל אֶחָד- כַּמִּסְפָּרִים:

(יג) כָּל הָאֶזְרַח הַיְהוּדִי יַעֲשֶׂה כָכָה אֶת אֵלֶּה הַמִּנְחָה וְהַנִּסַּךְ, לְהַקְרִיב אִשָּׁה רֵיחַ נִיחַח לַיְדוּד:
 (יד) וְכִי יִגֹּר אֶתְכֶם גֵּר שִׁיתְגִּייר בְּעֵתִיד אוֹ אֲשֶׁר בְּתוֹכְכֶם כָּבֵר, שֶׁהִתְגִּייר מִזְמַן וְהָרִי עֵתָה הוּא כָּבֵר בְּתוֹכְכֶם לְדַרְתֵיכֶם, וְעָשָׂה יִרְצָה לַעֲשׂוֹת אִשָּׁה רֵיחַ נִיחַח לַיְדוּד, כַּאֲשֶׁר תַּעֲשׂוּ מִנְחָה וְנִסְכִּים כֵּן- כַּכָּה גַם הוּא יַעֲשֶׂה:

(טו) הַקֹּהֵל, דַּעוּ כִּי חֻקָּה תוֹרָה אַחַת לָכֶם וְלַגֵּר הַגֵּר, חֻקַּת עוֹלָם לְדַרְתֵיכֶם, כָּכֶם כָּגֵר יִהְיֶה לִפְנֵי יְדוּד כּוֹלְכֶם שׁוֹיִם לִפְנֵי, וְחַיִּיבִים בְּעִבּוּדְתוֹ בְּשׁוּוֹה:
 (טז) תוֹרָה אַחַת וּמִשְׁפָּט אֶחָד יִהְיֶה לָכֶם וְלַגֵּר הַגֵּר אֶתְכֶם, הַשְּׁנֹה הַגֵּר לְאֶזְרַח יִשְׂרָאֵל בְּכָל מִצְוֹת הַתּוֹרָה כּוֹלָה:

טבלת סיכום מנחות ונסכי הקרבנות

נסך (קרבן ממשקה)	מנחה (קרבן מתבואה)		
	שמן	סלת	
יין			
רביעית ההין	רביעית ההין	עשרון	כבש בן שנה
שלישית ההין	שלישית ההין	שני עשרונים	אֵיל
רביעית ההין	רביעית ההין	עשרון	עזים (שעיר או תיש)
חצי ההין	חצי ההין	שלושה עשרונים	בקר

מצות חלה

(יז) וַיְדַבֵּר יְדוּד אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר:

(יח) דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם, בְּבֹאֲכֶם אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי מְבִיא אֶתְכֶם שָׁמָּה:

(יט) וְהָיָה בְּאֹכְלֵכֶם קוֹדֵם שֶׁתֹּאכְלוּ מִלֶּחֶם הָאָרֶץ הַנֹּאפֶה מִתְּבוּאֹת הָאָרֶץ, תְּרִימוּ תְרוּמָה לַיְדוּד:

(כ) רְאֵשִׁית עֲרֹסְתֵיכֶם הַחֶלֶק הָרֵאשׁוֹן מִן הַעִיסָה שְׁלַכְם- הַבֶּצֶק, חֲלֶה תְרִימוּ אוֹתוֹ תְרוּמָה, כְּתְרוּמַת גֶּרֶן כְּתְרוּמָה גְדוּלָה, הַנִּיתְנַת מִן הַתְּבוּאָה אֲשֶׁר בַּגֹּרֶן, הוּא מַחֲסַן הַתְּבוּאָה, עוֹד בַּהִיּוֹתָה דָגָן, וּמִוֹרֶמֶת רֵאשׁוֹנָה לְכַהֵן קוֹדֵם שִׂיאֲכַל הַבַּעֲלִים מִן הַתְּבוּאָה, כֵּן- כַּכָּה תְרִימוּ אֹתָהּ אֶת הַחֲלָה, זֹאת אוֹמַרְתָּ- קוֹדֵם אֲכַלְכֶם מִן הַלֶּחֶם:

(כא) מִרְאֵשִׁית (מִקְצַתָּה) עֲרֹסְתֵיכֶם, תִּתְּנוּ לַיְדוּד לְמִשְׁרַתִּי ה', הַכֹּהֲנִים תְרוּמָה, לְדַרְתֵיכֶם:

חטאת הקהל ששגגו בכל מצוות התורה

בפרשת ויקרא למדנו כי אם חטאו העם בשגגה באחת ממצוות ה', עליהם להביא פר לחטאת. בפרשה זו נלמד, כי אם חטאו הקהל בשגגה בכל המצוות כולן (כאשר אירע לנו בעוונותינו בימי ירבעם ומלכי ישראל הרשעים ששכחו רוב העם את התורה והמצוות לגמרי), אַן לְדַבְרֵי חַז"ל אִם שִׁגְגוּ הַקֹּהֵל בְּעִבּוּדָה זָרָה (שֶׁהַעֹבֵד עֲבוּדָה זָרָה הָרִי הוּא כְּעוֹבֵר עַל כָּל הַמִּצְוֹת), שֶׁעֲלֵיהֶם לְהַבִּיא פֶּר לְעוֹלָה וּמִנְחָתוֹ וְנִסְכּוֹ, וְשַׁעִיר עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת.

- העולה, המנחה והנסך כמשפטים.

- החטאת, כסדר הקרבת חטאת פנימית (הזאה לפני הפרוכת 7 פעמים, נתינת הדם על 4 קרנות המזבח הפנימי, שפיכת שיירי הדם אל יסוד מזבח העולה, הקטרת החלבים ושריפת השעיר מחוץ למחנה).

(כב) וְכִי תִשְׁגּוּ תַחֲטְאוּ בְשִׁגְגָה וְלֹא תַעֲשׂוּ אֵת כָּל הַמִּצְוֹת הָאֵלֶּה (או חטא עבודה זרה, שהעובר עליו כעובר על כל המצוות כולן) אֲשֶׁר דִּבֶּר יְדֹדְךָ אֶל מֹשֶׁה:

(כג) אֵת כָּל הַמִּצְוֹת אֲשֶׁר צִוָּה יְדֹדְךָ אֵלֵיכֶם בְּיַד מֹשֶׁה, מִן הַיּוֹם אֲשֶׁר צִוָּה יְדֹדְךָ- בַּמַּעֲמָד הַר סִינַי וְהִלָּאָה עַד סוֹף שְׁנַת הָאָרְבָּעִים, לְדֹרֹתֵיכֶם:

(כד) וְהִיָּה אִם מַעֲיַנִּי הָעֵדָה נַעֲשֶׂתָה לְשִׁגְגָה, אִזּוּ וַעֲשׂוּ כָּל הָעֵדָה פֶּר בֶּן בֶּקֶר אֶחָד לְעֹלֶה לְרִיחַ נִיחַח לַיְדוּד, וּמִנְחָתוֹ שְׁלוֹשָׁה עֶשְׂרוֹנִים סוֹלֶת בְּלוּל בַּחֲצִי הַהֵינן שֶׁמֶן, וְנִסְכּוֹ חֲצִי הַהֵינן יַיִן כַּמִּשְׁפָּט, וְשִׁעִיר עִזִּים אֶחָד לַחֲטָט (חטאת פנימית):

(כה) וְכִפֹּר הַכֹּהֵן עַל יַדֵי הַקֶּרֶבֶת קֶרְבָּנוֹת אֱלֹהֵי עַל כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְנִסְלַח לָהֶם, כִּי- מִפְּנֵי שֵׁשׁ שִׁגְגָה הוּא- הֵם חֲטָאוּ בְטַעוֹת, וְהֵם כָּבֵר הִבִּיאוּ אֵת קֶרְבָּנָם אֲשֶׁה לַיְדוּד- הִיא הָעוֹלָה, הַמוֹקֶרֶת כּוֹלָה עַל אֵשׁ הַמִּזְבֵּחַ, וְחֲטָאתֶם לִפְנֵי יְדֹדְךָ- זֶה הַשִּׁעִיר, עַל שִׁגְגָתְכֶם:

(כו) וְנִסְלַח לְכָל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלַגֵּר הַגֵּר בְּתוֹכְכֶם, כִּי לְכָל הָעָם נַעֲשֶׂה הַדָּבָר בְּשִׁגְגָה:

חטאת יחיד ששגג בכל מצוות התורה

למדנו בפרשת ויקרא על חטאות יחיד, שבמקרה והוא שגג באחת מן המצוות (מצות לא תעשה, שיש בה כרת), עליו להביא קרבן חטאת שעירת עזים או כבשה. עתה נלמד שאם שגג היחיד בכל המצוות כולן (כגון תינוק שנשבה לבין הגוים), אַן לדברי חז"ל ששגג בחטא עבודה זרה, שִׁמְבִיא שְׁעִירַת עִזִּים לַחֲטָאת.

(כז) וְאִם נִפְשׁ אִישׁ אַחַת תַּחֲטָא בְּשִׁגְגָה בְּכָל הַמִּצְוֹת כּוֹלֵן (או בחטא עבודה זרה), וְהִקְרִיבָה עִז בַּת שְׁנַתָּה לַחֲטָאת:

(כח) וְכִפֹּר הַכֹּהֵן עַל יַדֵי הַקֶּרֶבֶת קֶרְבָּנוֹ, עַל הַנִּפְשׁ הַשִּׁגְגָת בַּחֲטָאָה בְּשִׁגְגָה לִפְנֵי יְדֹדְךָ, לְכַפֵּר עָלָיו וְנִסְלַח לוֹ:

(כט) הָאֲזָרַח בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל, וְלַגֵּר הַגֵּר בְּתוֹכְכֶם, תִּזְרָה אַחַת- חוֹק אֶחָד יְהִיָּה לָכֶם לַעֲשֶׂה בְּשִׁגְגָה: (ל) אֲבֵל וְהַנִּפְשׁ אִישׁ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה עֲבִירָה זֶה, לַעֲבוֹר עַל כָּל הַמִּצְוֹת כּוֹלֵן (או לַעֲבוֹד עֲבוּדָה זָרָה) בְּיַד רָמָה בְּזֵדוֹן, מִן הָאֲזָרַח הַיְהוּדִי וּמִן הַגֵּר, אֵת יְדֹדְךָ הוּא מְגִדְךָ- מִבּוֹזָה, וְלִכֵּן וְנִכְרַתָּה הַנִּפְשׁ הַהוּא מִקְרָב מִתּוֹךְ עַמּוֹה:

(לא) כִּי אֵת דִּבְרֵי יְדֹדְךָ- תּוֹרַתוֹ בְּזָה, וְאֵת מִצְוֹתוֹ- הִפֵּר- בִּיטֹל, וְלִכֵּן הִכְרַת תִּכְרַת הַנִּפְשׁ הַהוּא, מִפְּנֵי שְׁחֻבַת עֲוֹנָה תִּלּוּי בָהּ:

פרשת המקושש

(לב) וַיְהִי־בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבַר פָּאֵרן, וַיִּמְצְאוּ אִישׁ מִקְשֵׁשׁ- אוֹסֵף עֲצִים בְּיוֹם הַשִּׁבְתָּה (ועבר עבירה בכך שהיה מעמר אותם לערימות או תולש אותם):

(לג) וַיִּקְרִיבוּ אֹתוֹ הַמִּצְאִים אֹתוֹ מִקְשֵׁשׁ עֲצִים, אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אֶהֱרֹן וְאֶל כָּל הָעֵדָה:

(לד) וַיִּנְיָחוּ אֹתוֹ בַּמִּשְׁמֶר בְּבֵית הַסּוּהַר, כִּי לֹא פָּרַשׁ לָהֶם מֶה יַעֲשֶׂה לוֹ מֶה עוֹנְשׁוֹ (אִמְנֵם בַּפְּרִשְׁתָּה כִּי תִשָּׂא נֹאמֵר בַּמִּפְּרֹשׁ כִּי "מַחֲלִיָּה מוֹת יוֹמַת", אֲךָ לֹא הָיוּ יוֹדְעִים בְּאִיזוֹ מִיתָה יוֹמַת):

(לה) וַיֹּאמֶר יְדֹד אֶל מֹשֶׁה, מוֹת יוֹמַת הָאִישׁ, רְגוּם אֹתוֹ בְּאַבְנִים כָּל הָעֵדָה מִחוּץ לַמַּחֲנֶה - עוֹנְשׁוּ סְקִילָה:

(לו) וַיֵּצֵאוּ אֹתוֹ כָּל הָעֵדָה אֶל מִחוּץ לַמַּחֲנֶה, וַיִּרְגְּמוּ אֹתוֹ בְּאַבְנִים וַיָּמָת, כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְדֹד אֶת מֹשֶׁה:

פרשת ציצית

(לז) וַיֹּאמֶר יְדֹד אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר:

(לח) דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם, וַעֲשׂוּ לָהֶם צִיצִית קְבוּצַת חוּטִים תְּלוּיִים הַיּוֹצֵאִים מֵהַבֶּדֶד, עַל כַּנְּפֵי קִצּוֹת בְּגָדֵיהֶם לְדֵרֹתָם, וְנִתְּנוּ עַל עִם צִיצִית הַכֶּנֶף, פְּתִיל חוּט (שִׁיקִיף אוֹתָם וַיִּתְּפַל סְבִיבָם) תִּכְלַת צִמֹּר הַצְּבוּעַ (בֶּדֶם חִילזוֹן) בַּצְּבַע כַּחֲלוֹל כְּהֵה:

(לט) וְהָיָה לָכֶם הַכֹּל יַחַד, הַחוּטִים הַלְּבָנִים יַחַד עִם פְּתִיל הַתְּכֵלֶת לְצִיצִית אַחַת, לְקְבוּצַת חוּטִים אַחַת, וַיִּרְאִיתֶם אֹתוֹ אֵת פְּתִיל הַתְּכֵלֶת, וְהַעֲבֹדָה שֶׁשִּׁמְתֶם דָּבָר כֹּזֵה עַל בְּגַדְכֶם תִּגְרוּם לָכֶם שֶׁ-וַיִּזְכְּרֶתֶם אֶת כָּל מִצְוֹת יְדֹד וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם, וְאֵל וְלֹא תִתְּרוּ תַּחֲפֹשׂוּ לִלְכַת אַחֲרֵי תַאוּוֹת לְבַבְכֶם (הַרְהוּרֵי הַלֵּב) וְאַחֲרֵי תַאוּוֹת עֵינֵיכֶם, אֲשֶׁר אִתְּם זָנִים סוּטִים מִדֶּרֶךְ הַתּוֹרָה, וּרּוֹצִים לִלְכַת אַחֲרֵיהֶם:

(מ) לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת כָּל מִצְוֹתַי, וְאֵל וְהִייתֶם קְדוֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם:

(מא) אֲנִי יְדֹד אֱלֹהֵיכֶם, אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם עַל מַנַּת לְהִיּוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים - שֶׁתַּעֲבֹדוּ אוֹתִי וְאִשְׁגִיחַ עֲלֵיכֶם, אֲנִי יְדֹד אֱלֹהֵיכֶם:

פרשת קרח

מחלוקת קרח ועדתו

פרק טז

(א) וַיִּקַּח (לקח עמו הרבה אנשים להיות בעצתו) קִרְח בֶּן יִצְהָר בֶּן קֵהָת בֶּן לֵוִי (בן דוד של משה ואהרן) וְדָתָן וְאָבִירָם בְּנֵי אֱלִיאָב וְאוֹן בֶּן פֹּלֵת, שֶׁשִּׁלְשַׁתֶּם בְּנֵי רְאוּבֵן:

(ב) וַיִּקְרְמוּ אַרְבַּעַתֶּם לְפָנַי מֹשֶׁה - לְהַתְרִיס כִּנְגְדוֹ, וְאַנְשֵׁים עִימָם מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל חֲמִשִּׁים וּמְאַתָּים, שֶׁכֹּל אֵלוֹ הֵיוּ נְשִׂאֵי עֵדָה - אַנְשֵׁים חֲשׁוּבִים, קִרְאֵי מוֹעֵד אֲסִיפָה, שְׁקוֹרָאִים לָהֶם לְכָל אֲסִיפַת עַם, אַנְשֵׁי שָׁם - מְפֹרְסָמִים:

(ג) וַיִּקְהָלוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל אֶהֱרֹן, וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם רַב לָכֶם - דֵּי לָכֶם, מִסְפִּיק עִם הַהִתְנַהֲגוֹת שִׁלְכֶם (לְקַחְתֶּם לְעַצְמְכֶם גְּדוּלָה רַבָּה - מֹשֶׁה הַמֶּלֶךְ, אֶהֱרֹן הוּא הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל, וּבְנֵיו כַּהֲנִים מִשְׁרְתֵי ה'), כִּי כָל הָעֵדָה כָּלָם קְדוֹשִׁים וְרַאוּיִים הֵם לְהִיּוֹת כַּהֲנִים לְה', שֶׁהֵרִי וּבְתוֹכָם יְדֹד הַשֶּׁכִּין שְׁכִינָתוֹ בְּתוֹךְ כָּל הָעֵדָה, וּמִדּוּעַ אִם כֵּן תִּתְּנֶנָּהוּ עַל קֵהָל יְדֹד לְקַחְתֶּם לְעַצְמְכֶם נְשִׂאוֹת וְכַהֲנָה?:

(ד) וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה, וַיִּפֹּל עַל פָּנָיו לְאוֹת צַעַר וַיִּגּוֹן:

(ה) וַיַּדְבֵּר אֶל קִרְח וְאֶל כָּל עֵדָתוֹ לֵאמֹר, בִּקְרַח מִחַר בְּבוֹקֶר, וַיִּדְעַע יוֹדִיעַ יְדֹד אֶת אֲשֶׁר לוֹ, וְאֵת הַקְּדוֹשׁ לְפָנָיו לְהִיּוֹת כַּהֵן - וְהַקְּרִיב אֵלָיו, וְאֵת אֲשֶׁר יִבְחַר בּוֹ - לְהִיּוֹת הַשֶּׁבֶט הַנִּבְחָר וְקְרִיב אֵלָיו (כְּפִי שֶׁנִּרְאָה בַּהֲמִשָּׁד, טוֹעֵן קִרְח לְמַעֲשֵׂה שְׁתֵי טַעֲנוֹת, אַחַת בְּשֵׁם עֲצֻמוֹ - מִדּוּעַ רַק אֶהֱרֹן וּבְנָיו כַּהֲנִים, וְהַשְּׁנִיָּה, בְּשֵׁם עֵדָתוֹ (שֶׁהֵיוּ בְּכוֹרִים (ע"פ חז"ל) וְנִדְחָה מֵעֲבֹדָה בְּמִשְׁכָּן, וְהוּא מוֹחָה בְּשֵׁם (לְמִרְוֹת שֶׁהוּא לוֹ עֲצֻמוֹ) כְּדִי שִׁיִּצְטַרְפוּ אֵלָיו בְּמַחְתָּתוֹ מוֹל מֹשֶׁה) - מִדּוּעַ רַק שֶׁבֶט לוֹ הוּא הַנִּבְחָר. מֹשֶׁה שֶׁמִּבְּיָן אֵת הָעֵנִיין, פּוֹנֵה לְקִרְח וְאוֹמֵר לוֹ שְׁנִיתָן לְה' לְהִרְאוֹת מִי הוּא הַכֹּהֵן שְׁבוּ בַּחֵר ה', עַל יְדֵי הַנִּיִּסוּי שֶׁאוֹתוֹ הוּא הַצִּיַּע לוֹ):

(ו) זֹאת עֲשׂוּ עַל מַנַּת לְדַעַת בְּמִי יִבְחַר ה', קַחוּ לָכֶם מַחְתּוֹת קִרְח וְכָל עֵדָתוֹ:

(ז) וּתְנוּ בְהֵן אֵשׁ גַּחְלֵי אֵשׁ בּוֹעֵרוֹת, וְשִׂימוּ עָלֵיהֶן קִטְרֹת לִפְנֵי יְדֹד בַּפְתַּח אוֹהֶל מוֹעֵד מִחֵר, וְהִיָּה הָאִישׁ אֲשֶׁר יִבְחַר יְדֹד לַפְנוֹת אֶל מִנְחָתוֹ וּלְרִצּוֹתָהּ (אִם תִּצָּא אֵשׁ מִלִּפְנֵי ה' וְתֹאכַל אֶת מִנְחָתוֹ)- הוּא הַקְדוּשָׁה, רַב לָכֶם- דִּי לָכֶם מֵהַתְנַהֲגוֹתֵיכֶם בְּנֵי לֵוִי (כך הוּא פוֹנֵה לְקָרָח וּלְחֵלֶק מֵעֵדְתוֹ שֶׁהֵיוּ מִבְנֵי לֵוִי):

(ח) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל קָרָח: שְׁמְעוּ נָא בְנֵי לֵוִי:

(ט) הַמַּעַט מִכֶּם הַדְּבַר מוֹעֵט הוּא בְּעֵינֵיכֶם, כִּי- אֲשֶׁר הִבְדִּיל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֶתְכֶם מֵעַדְת יִשְׂרָאֵל לְהַקְרִיב אֶתְכֶם אֵלָיו, לְעַבְד אֶת עֲבַדְת מִשְׁכַּן יְדֹד, וְלַעֲמֹד לִפְנֵי הָעֵדָה לְשִׁרְתֶּם בְּמִשְׁכָּן?

(י) וַיִּקְרַב אֶתְּךָ וְאֶת כָּל אַחִיךָ בְּנֵי לֵוִי אֶתְּךָ, וּבְקִשְׁתֶּם גַּם כְּהֵנָּה? כִּאֵן מֹשֶׁה חוֹשֵׁף אֶת הָעוֹמֵד מֵאַחֲרָי הַבִּיקוּרָה שֶׁל קָרָח וְעַל אַהֲרֹן עַל כֵּךְ שֶׁהֵם מֵתְנַשְׂאִים עַל יִשְׂרָאֵל, וּמְרַאֵה לְמַעֲשֵׂה שִׁטְעַנְתּוֹ הֵיא מְדוּעַ אֵינְנִי כֵהֵן כְּמוֹ אַהֲרֹן.

(יא) לָכֵן אֶתְּךָ וְכָל עֲדֹתְךָ הַנֹּעֲדִים הַמֵּתְאַסְּפִים עַל יְדֹד- דַּעוּ שִׁטְעַנְתֶּם הֵיא עַל ה', וְאַהֲרֹן מֵה הוּא- קָשׁוֹר לְעַנְיִן כִּי תִלְוִנוּ- תִּתְלוֹנְנוּ עָלָיו? שֶׁהֵרִי מוֹנֵה לְכַהוֹנֵה עַל פִּי צִוּוִי ה':

(יב) בְּשֶׁלֶב זֶה קָרָח אֵינּוּ עוֹנֵה לְהַצַּעַת מֹשֶׁה בְּעַנְיִן מִבְּחֵן הַמִּחְתּוֹת (וּבַהֲמִשָּׁךְ נִרְאֵה מְדוּעַ), וּמֹשֶׁה פוֹנֵה לְדַבֵּר עִם רֹאשֵׁי הַמֵּרַד הָאַחֲרִים, וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לְקָרָא לְדָתוֹ וְלְאַבְיָרִם בְּנֵי אֱלִיאָב שֶׁאַחֲרָי שִׁטְעֵנוּ אֶת הַטְעַנּוֹת כִּלְפֵי מֹשֶׁה, לֹא נִשְׂאָרוּ כִּלְל לְשִׁמוּעַ אֶת תְּשׁוּבָתוֹ אִלָּא חֲזָרוּ לְבַתִּיהֶם, וַיֹּאמְרוּ לֹא נַעֲלָה אֵלֶיךָ, כִּי אֵינְנוּ רוֹצִים כִּלְל לְדַבֵּר אִתְּךָ:

(יג) הַמַּעַט הַדְּבַר מוֹעֵט הוּא בְּעֵינֶיךָ, כִּי הָעֵלִיתֶנוּ מֵאַרְצָה זְבַת חֶלֶב וְדָבָשׁ (כּוּוֹנְתֶם לְאַרְצָה מִצְרַיִם) כַּדִּי לְהַמִּיתֶנוּ בְּמִדְבָּר (שֶׁהֵרִי לֹא נִיכַנְס לְאַרְצָה כַּפִּי שִׁנְשַׁבַּע ה'), כִּי תִשְׁתַּרְר- תִּשְׁתַּלֵּט עָלֵינוּ גַּם הַשְׁתַּרְר- לֹא דִי שֶׁגֵּרַמְתָּ לָנוּ הַרְעָה הַזֹּאת, אִלָּא שֶׁאַתָּה מִבְּקִשׁ עוֹד לְשִׁלוֹט עָלֵינוּ?

(יד) אַף גַּם לֹא אֶל אֶרֶץ זְבַת חֶלֶב וְדָבָשׁ (אַרְצָה כְּנַעַן) הִבִּיאֲתָנוּ כֹּאֲשֶׁר הַבְּטַחְתָּ, וְתִתֵּן וְגַם לֹא נָתַת לָנוּ נַחֲלַת שָׂדֵה וְכָרִם כֹּאֲשֶׁר הַבְּטַחְתָּ, הָעֵינֵי אִפִּילוֹ אִם אֶת עֵינֵי הָאֲנָשִׁים הָהֵם (כּוּוֹנְתֶם לְעַצְמֶם, אִלָּא שִׁתְּלוּ אֶת קַלְלַתְּם בְּאַחֲרֵי) תִּנְקַר תִּשְׁלַח לְנֶקֶר, אִם לֹא נַעֲלָה אֵלֶיךָ, בְּכֹל זֹאת לֹא נַעֲלָה (בְּנִיגוּד לְקָרָח שִׁטְעַן טְעַנּוֹת כִּלְפֵי הַחֲלַטַת מֹשֶׁה בְּעַנְיִן הַכַּהוֹנֵה, דָּתוֹ וְאַבְיָרִם חוֹלְקִים כֹּאֵן עַל עַצְמֵהּ הַנְּהַגְתּוֹ שֶׁל מֹשֶׁה אֶת הָעַם וְכִלְל לֹא מוֹכִינִים לְקַבֵּל אוֹתוֹ כְּמִנְהִיג וּלְדַבֵּר עִימוֹ. מֹשֶׁה מִבִּין אֶת הַבְּעִיִּיתוֹת הַנּוֹרְאִית שֶׁבְּעַנְיִן, שֶׁהֵרִי כֹל הַתּוֹרָה כּוֹלָה נִתְּנָה לְעַם יִשְׂרָאֵל מֵה' עַל יְדוֹ, וְאִי-קַבְּלַת מִנְהִיגוֹתוֹ וְאַמִּיתוֹתוֹ, תִּפְגַּע לְמַעֲשֵׂה בְּכֹל הַתּוֹרָה וּבְכֹל עַם יִשְׂרָאֵל, וּלְכֹן-):

(טו) וַיַּחַר לְמֹשֶׁה מְאֹד- הַדְּבַר כּוֹאֵב לוֹ מְאֹד, וַיֹּאמֶר אֶל יְדֹד: אֵל תִּפְּן תִּפְּנָה לְקַבֵּל אֶל מִנְחָתְּם שֶׁל הָעֵדָה הַרְעָה הַזֹּה, מֵאַתִּים וְחַמִּישִׁים הָאֲנָשִׁים (שֶׁהֵרִי אֶתְּךָ רוֹאֵה מֵה קוֹרָה בְּעַקְבוֹת הַמַּחְלֻקוֹת הַזֹּה, וְלֹאן הַדְּבָרִים מְגִיעִים- בְּדַבְרֵי דָתוֹ וְאַבְיָרִם), שֶׁהֵרִי לֹא חֲמוֹר אֶחָד- מֵהֶם נִשְׂאָתִי לְקַחְתִּי, כְּדֶרֶךְ הַמוֹשְׁלִים וְהַמְּלַכִּים לְהַעֲלוֹת לְהֵם מֵס, וְלֹא הִרְעַתִּי אֶת אֶחָד מֵהֶם (כך שִׁטְעַנְתֶּם שֶׁאֵינִי מִתְנַשֵּׂא עֲלֵיהֶם וְדֹאִי לֹא נִכּוֹנָה):

(טז) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל קָרָח (פוֹנֵה אֵלָיו בְּהַצַּעַה חֲדָשָׁה, הַשׁוֹנֵה בְּמַעַט מֵהַצַּעַה הַקּוֹדֵמַת): אֶתְּךָ וְכָל עֲדֹתְךָ הָיוּ לִפְנֵי יְדֹד בַּפְתַּח אוֹהֶל מוֹעֵד, אֶתְּךָ וְהֵם וְאַהֲרֹן מִחֵר בְּבוֹקֵר, וְכֹאֵן הוֹסִיף מֹשֶׁה גַּם אֶת אַהֲרֹן שֶׁיְהִיָּה עִימָם:

(יז) וַיִּחַוּ אִישׁ מִחֲתָנוֹ, וַיִּתְּתֶם עָלֵיהֶם קִטְרֹת, וְהַקְרַבְתֶּם לִפְנֵי יְדֹד אִישׁ מִחֲתָנוֹ, חֲמִשִּׁים וּמֵאַתִּים מִחֲתָנִי, וְאַתָּה וְאַהֲרֹן אִישׁ מִחֲתָנוֹ. בְּהַתְּחִלָּה הִצִּיעַ לוֹ מֹשֶׁה שֶׁהוּא וְעֵדְתוֹ יַעֲמְדוּ עִם הַמִּחְתּוֹת וְאִם תִּרְדַּע עֲלֵיהֶם אִשׁ זֶה סִימָן שֶׁה' בָּחַר גַּם בְּהֵם וְאִזְ הֵם יוֹכְלוּ לְהִיּוֹת כַּהֲנִים, אֲבָל לִפִּי זֶה יוֹצֵא שֶׁאִם לֹא תִרְדַּע אִשׁ (מֵה שֶׁמְּאֹד מִסְתַּבֵּר שִׁיכּוֹל לְקָרוֹת)- אִזְ הֵם לֹא נִבְחָרוּ. אוֹלַם כַּעַת, שֶׁמֹּשֶׁה מִצִּיעַ שְׁגַם אַהֲרֹן יְהִיָּה אִתְּם בַּפְתַּח אוֹהֶל מוֹעֵד, אִם לֹא תִרְדַּע אִשׁ עַל אֶף מִחְתָּה (כּוֹלֵל זוֹ שֶׁל אַהֲרֹן) יוֹצֵא שְׁגַם

באהרן ה' לא בחר אלא שזה מינוי אישי של משה, ובכך יצא שקרח צדק בטענתו! וממילא יהיו חייבים לקבל את דרישתו להיות כהן. להצעה זו קרח כבר מסכים, ולכן-

(יח) וַיִּקְחוּ לַמַּחֲרֵת אִישׁ מִחֶתְתּוֹ, וַיִּתְּנוּ עֲלֵיהֶם אֵשׁ גַּחְלִי אֵשׁ, וַיִּשְׂימוּ עֲלֵיהֶם קִטְרֹת, וַיַּעֲמְדוּ פֶתַח אֹהֶל מוֹעֵד, וּמִשֶּׁה- שֶׁעָלְיוֹ הָיוּ הַטַּעֲנוֹת עַל עֶצֶם הַמִּינוּי, וְאַהֲרֹן- שֶׁעַל כַּהֲוֹנְתּוֹ הִיתָה הַמַּחְלֻקָּה:
(יט) וַיִּקְהַל עֲלֵיהֶם קֶרַח אֶת כָּל הָעֵדָה אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד- בַּמַּהֲלַךְ הַלַּיְלָה קֶרַח עוֹבֵר בַּמַּחֲנֵה יִשְׂרָאֵל עִם טַעֲנוֹתָיו וּמִטְרָתוֹ לַגְרוּם לַתְּסִיסָה בַקֶּרֶב הָעַם וְשִׁיבּוֹאוֹ כּוֹלֵם לַרְאוּת אֶת מַבְחַן הַמַּחֲתוֹת, וּבַמַּקְרָה שֶׁלֹּא תֵרֵד אֵשׁ כּוֹלֵם יִרְאוּ אֶת צַדִּיקַת טַעֲנוֹתָיו (וּלְמַעֲשֵׂה יֵשׁ לּוֹ פֶה קָהַל אוֹהֵד), וַיֵּרָא כְּבוֹד יְדֹוּד בַּכֶּךְ שֶׁהוּא יֵרֵד בַּעֲנַן אֶל כָּל הָעֵדָה (יִרִידָה ה' זֶה הָיָא בַכַּעַס גָּדוֹל עַל יִשְׂרָאֵל, שֶׁהָרִי הֵם הַתְּאֲסִפּוּ כַּדִּי לַרְאוּת מִי צוֹדֵק- קֶרַח אוֹ מִשֶּׁה. עֶצֶם הַסַּפֵּק, הָאֵם מִשֶּׁה צוֹדֵק אוֹ שְׂאוּלִי הוּא עֹשֶׂה אֶת הַדְּבָרִים מִדַּעַתּוֹ, הוּא חֲמוֹר בְּיוֹתֵר, וְעַל כֵּן הוּא מַעֲרֹר אֶת כַּעַס ה' וּמַעֲרֹר אֶת רִצּוֹנוֹ לְהַעֲנִישׁ אֶת יִשְׂרָאֵל כַּפִּי שְׂרוֹאִים בַּפְּסוּק הַבֹּא):

כַּעַס ה' וְתַפִּילַת מִשֶּׁה וְאַהֲרֹן

(כ) וַיְדַבֵּר יְדֹוּד אֶל מִשֶּׁה וְאֶל אֹהֲרֹן לֵאמֹר:

(כא) הַבְּדִלוּ צֵאוּ מִתּוֹךְ הָעֵדָה הַזֹּאת- שֶׁהַתְּאֲסִפּוּ בַּפֶּתַח הַמִּשְׁכָּן, וְאַכְלָה- אֲשֶׁמִּיד אֶתֶם פְּרָגַע- בַּרְגַּע אֶחָד:

(כב) מִשֶּׁה וְאַהֲרֹן, מְרֹוב עֲנוּוֹתֶם וְאַהֲבַתֶם לְיִשְׂרָאֵל, אֵינֶם מַסְכִּימִים לַכֶּךְ, וְלִכֵּן וַיִּפְּלוּ עַל פְּנֵיהֶם בַּתְּפִילָה לִפְנֵי ה' בַּתְּחֻנּוּנִים גְּדוּלִים וַיֹּאמְרוּ: אֶ-ל, אֵלֹהֵי מִשְׁגִּיחַ עַל הַרוּחַת הַמַּחֲשֹׁבוֹת לְכָל בָּשָׂר- שֶׁל כָּל אָדָם, הָאִישׁ אֶחָד יַחֲטֵא- זֶה קֶרַח, וְעַל כָּל הָעֵדָה תִּקְצַף- תַּכַּעַס! כּוֹונַתֶם- הָרִי יִשְׂרָאֵל לֹא הַתְּכוּוֹנוֹ לְמֵרֹוד בְּנוֹ, וְרַק קֶרַח הוּא זֶה שֶׁהִסִּית אֹתֶם, אִם כֵּן אֵינִי לְהַעֲנִישׁ אֹתֶם אֲלֹא רַק אוֹתוֹ.

עֲנִשׁוֹת שֶׁל קֶרַח וְעֵדָתוֹ

(כג) וַיְדַבֵּר יְדֹוּד אֶל מִשֶּׁה לֵאמֹר: ה' מִקְבֵּל אֶת תְּפִילַת מִשֶּׁה וְאַהֲרֹן, וְכֵן אוֹמֵר לֵהֶם:

(כד) דַּבֵּר אֶל הָעֵדָה לֵאמֹר, הָעֵלוּ- הַסַּתְּלִקוּ מִסְּבִיב לְמִשְׁכַּן- אַהֲלֵי קֶרַח דָּתָן וְאַבִּירָם, (שֶׁשְׂכָנִים הָיוּ, וְאַהֲלֵיהֶם קְרוֹבִים אֶחָד לַשְּׁנַי, אוֹהֵל קֶרַח בַּקְּצָה מַחֲנֵה בְנֵי קָהֵת, וְאַהֲלֵי דָתָן וְאַבִּירָם בַּקְּצָה מַחֲנֵה רְאוּבֵן לְכַיוּן מַחֲנֵה הַקָּהֲתִים):

(כה) וַיִּקַּם מִשֶּׁה מִן הַמִּשְׁכָּן (אֲדָךְ אַהֲרֹן וּמֵאֲתָיִם וּחֲמִשִּׁים מִקְרִיבֵי הַקְּטוֹרוֹת נִשְׂאָרוּ בַּפֶּתַח אוֹהֶל מוֹעֵד) וַיִּלָּךְ אֶל אַהֲלֵי דָתָן וְאַבִּירָם, וַיִּלְכוּ אַחֲרָיו זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל- שִׁבְעִים הַזִּקְנִים (קֶרַח עֲצָמוֹ, בְּרֵאוֹתוֹ כִּי הוֹלֵךְ מִשֶּׁה לִשְׁם, הִלֵּךְ אִף הוּא אַחֲרָיו אֶל אַהֲלוֹ):

(כו) וַיְדַבֵּר מִשֶּׁה אֶל הָעֵדָה לֵאמֹר, סוּרוּ- זֹוּוּ נָא- בַּבִּקְשָׁה מֵעַל אֹהֲלֵי הָאֲנָשִׁים הַרְשָׁעִים הָאֵלֶּה- קֶרַח דָּתָן וְאַבִּירָם, וְאַל תִּגְעוּ בְּכָל אִשׁוֹר לָהֶם לְהַצִּיל דָּבָר לְעַצְמְכֶם מִן הַרְכוּשׁ, פֶּן שִׁמָּא תִסָּפּוּ תַמּוֹתוֹ בְּכָל בַּעֲבוּר כָּל חַטָּאתֶם:

(כז) יִשְׂרָאֵל מֵאֲמִינִים לְמִשֶּׁה וְלִכֵּן- וַיַּעֲלוּ הָעַם מֵעַל מִשְׁכַּן קֶרַח דָּתָן וְאַבִּירָם מִסְּבִיב, אֲדָךְ וְדָתָן וְאַבִּירָם יִצְאוּ נֹצְבִים בַּקּוֹמָה זְקוּפָה, לְגוֹדֵל עֲזוֹתֶם, אֶל פֶּתַח אֹהֲלֵיהֶם, וַיִּשְׂיֵהֶם וַיִּבְנִיֵהֶם הַגְּדוּלִים וַיִּטְּפִם יְלִדֵיהֶם הַקְּטָנִים:

(כח) וַיֹּאמֶר מִשֶּׁה אֶל כָּל הָעֵדָה, בְּזֹאת תִּדְעוּן כִּי יְדֹוּד שְׁלַחְנִי לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל הַמַּעֲשִׂים הָאֵלֶּה לְתַת הַכְּהוֹנֵה לְאַהֲרֹן וּבְנָיו, וְאֶת הַלוּוִיָּה לְשִׁבְט לּוֹי, כִּי לֹא מִלְּבִי- לֹא הַמַּצְאָתִי אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה מִלְּבִי:

(כט) אִם כְּמוֹת כָּל הָאָדָם יִמְתּוּן אֵלֶּה- יָמוּתוּ בְּמִיתָה רְגִילָה, וּפְקַדְתָּ כָּל הָאָדָם יִפְקַד עֲלֵיהֶם- הַמִּיתָה שֶׁה' נוֹתֵן לְכָל אָדָם רְגִיל תְּהִיָה לֵהֶם, אִז תִּשְׁעוּ שֶׁ לֹא יְדֹוּד שְׁלַחְנִי.

(ל) אבל ואם בריאה דבר חדש שלא היה בעולם יברא ידוד, ופצתה תפתח האדמה את פיה ובלעה אתם ואת כל אשר להם, וירדו בעודם חיים שאלה לקבר, אז וידעתם כי נאצו הכעיסו האנשים האלה את ידוד כי מפיו עשיתי הכל:

(לא) ויהי פכלתו כשסיים לדבר את כל הדברים האלה, ותבקע האדמה אשר תחתיהם:

(לב) ותפתח הארץ את פיה, ותבלע אתם את דתן ואבירם ואת בתיהם משפחותיהם ואהליהם, ואת כל האדם - משפחה עבדים ושפחות (מלבד בניו, אשר עליהם נאמר במפורש בפרשת פנחס "ובני קרח לא מתו") אשר לקרח, ואת כל הרכוש (קרח עצמו מן הבלועים (כמפורש בפרשת פנחס, שנבלע הוא באדמה יחד עם דתן ואבירם):

(לג) וירדו הם וכל אשר להם בעודם חיים שאלה לקבר, ותכס עליהם הארץ נסגרה לאחר מכן כפי שהיתה מקודם (וזהו דבר חידוש שלא היה מעולם, שהרי לאחר רעידת אדמה, האדמה נשארת עם בקעים רבים) ויאבדו מתוך הקהל:

(לד) וכל ישראל אשר סביבתיהם נסו ברחו לקלם לקול צעקות הבלועים, כי אמרו פן שמא תבלענו הארץ:

(לה) ובאותו זמן שבו נבלעו קרח דתן ואבירם, ואש יצאה מאת ידוד, ותאכל את החמשים ומאתים איש מקריבי הקטרת העומדים פתח אוהל מועד:

ריקוע המחנות לציפוי המזבח

פרק יז

(א) וידבר ידוד אל משה לאמר:

(ב) אמר אל אלעזר בן אהרן הכהן, וירם את המחנות מבין השרפה אפר השרופים, ואת האש גחלי האש שבתוכן, זרה השלך הלאה מהם, כי - מפני ש קדשו המחנות. אמנם האש והקטורת לא היו לרצון לפני ה', אך מאחר שהקריבום במחנות, עשאו ככלי שרת ויקדשו, על כן אין להשליכם:

(ג) הציווי הוא שיקח אלעזר את מחנות החטאים האלה בנפשם - שחטאו בנפשם, ועשו אתם רקעי פחים פחים מרוקעים, (פחים - לוחות מתכת דקים (שהרי מחתה היא כלי קיבול וצריך קודם כל לשטח אותה, מרוקע - מרודד, ששיטחו ודיקקו אותו לאחר שהוא היה פח), עבור צפוי למזבח מזבח הנחושת (המצופה כבר בנחושת, אלא שמטרת הציפוי הזה לאות), כי הקריבם לפני ידוד ויקדשו המחנות, ויהיו לאות סימן לבני ישראל:

(ד) ויקח אלעזר הכהן את מחנות הנחשות אשר הקריבו השרפים, וירקעום רידדו אותן, ונתנו אותם צפוי למזבח:

(ה) ומטרת העניין כדי שזה יהיה זכרון לבני ישראל, למען אשר לא יקרב איש זר אשר לא מזרע אהרן הוא, להקטיר קטרת לפני ידוד, כדי ש ולא יהיה קקרח וכעדתו. ואת כל זה עשה אלעזר כאשר דבר ידוד ביד משה לו - אליו, לאלעזר.

תלונת העדה על משה ואהרן

(ו) וילנו כל עדת בני ישראל ממחרת, על משה ועל אהרן לאמר: אתם המתם את עם ידוד שבעצתכם היה הדבר (שיקטירו קטורת לפני ה'), והרי ידעתם את התוצאה מראש כי "הזר הקרב יומת". ואמנם בזה הוכח שהי' בחר רק באהרן וזרעו להיות כהנים אך מדוע לא נתתם להם לעשות תפקיד של לויים ואז לא היו מתים, ואולי הי' רוצה שהבכורות ימלאו תפקידי לוייה ולא כהונה!?

(ז) וַיְהִי בַהֲקֵהֶל הָעֵדָה עַל מִשֶׁה וְעַל אֶהֱרֹן, וַיִּפְּנוּ אֶל אֶהֱל מוֹעֵד, וְהִנֵּה כִסֵּהוּ הָעֲנָן, וַיֵּרָא כְבוֹד יְדֹד לְעֵינֵי כָל הָעֵדָה, עַל מִנַּת לְהַעֲנִישׁם:
(ח) וַיָּבֵא מִשֶׁה וְאֶהֱרֹן אֶל פְּנֵי לַתּוֹךְ אֶהֱל מוֹעֵד כְּדִי לְהִתְפַּלֵּל לִפְנֵי ה' שֶׁלֹּא יַעֲנִישׁ אוֹתָם:

הַמְּגִיפָה בַעַם וְהַכֹּפֶרֶת בַּקְּטוֹרֶת

(ט) וַיְדַבֵּר יְדֹד אֶל מִשֶׁה לֵּאמֹר:

(י) הֲרַמּוּ הַבְּדֹלוּ, מִתּוֹךְ הָעֵדָה הַזֹּאת, וְאָכְלָה- אֲשֶׁמִיד אֲתֶם כְּרָגַע בְּרַגַע אֶחָד, וַיִּפְּלוּ עַל פְּנֵיהֶם בַּתְּפִלָּה לִפְנֵי ה'.

(יא) מִשֶׁה רֹואֶה בְּנִבּוֹאוֹתָיו כִּי כָבֵד הַחַל הַנִּגָּף בַּעַם, וְלִכֵּן וַיֹּאמֶר מִשֶׁה אֶל אֶהֱרֹן, קַח אֶת הַמִּחְתָּה וְתֵן עָלֶיהָ אֵשׁ גַּחְלִי אֲשֶׁר מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ מִזֶּבַח הַנְּחוֹשֶׁת, וְשִׂים עָלֶיהָ קְטֹרֶת (לֹא עֲתָה, אֲלֹא אַחֵר שִׁיעֲמוּד בַּתּוֹךְ הַקֹּהֶל, כִּפִּי שֶׁעָשָׂה אֶהֱרֹן אַח"כ) וְהוֹלֵךְ מִהֶרָה אֶל הָעֵדָה וְכִפֵּר עֲלֵיהֶם, כִּי יֵצֵא הַקֶּצֶף- הַכַּעֲס מִלִּפְנֵי יְדֹד, הַחַל הַנִּגָּף הַמְּגִיפָה:

(יב) וַיִּקַּח אֶהֱרֹן כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר מִשֶׁה, וַיֵּרָץ אֶל תּוֹךְ הַקֹּהֶל, וְהִנֵּה הַחַל הַנִּגָּף הַמְּגִיפָה בַּעַם, וַיִּתֵּן אֶת הַקְּטֹרֶת בְּעוֹמְדוֹ בַּתּוֹךְ הַקֹּהֶל, וַיִּכְפֹּר עַל הָעַם:

(יג) וַיַּעֲמֵד בֵּין הַמֵּתִים וּבֵין הַחַיִּים, וַתַּעֲצֵר הַמְּגִיפָה:

(יד) וַיְהִי הַמֵּתִים בַּמְּגִיפָה, אֲרִבְעָה עָשָׂר אֶלֶף וּשְׁבַע מֵאוֹת, מִלִּבְד חוּץ מִן הַמֵּתִים עַל דִּבְרֵי קִרְח- הַבְּלוּעִים וְהַשְּׂרוּפִים:

(טו) וַיֵּשֶׁב אֶהֱרֹן אֶל מִשֶׁה אֶל פֶּתַח אֶהֱל מוֹעֵד- עַל מִנַּת לְבַשֵּׁר לוֹ שֶׁהַמְּגִיפָה נִעְצְרָה, וְהַמְּגִיפָה נִעְצְרָה:

מוֹפֵת פְּרִיחַת מִטָּה אֶהֱרֹן

(טז) וַיְדַבֵּר יְדֹד אֶל מִשֶׁה לֵּאמֹר:

(יז) דִּבֶּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְקַח מֵאֲתֶם מִטָּה מִטָּה לְבַיִת אֶב- לְכָל שֶׁבֶט, מֵאֵת כָּל נְשִׂאֵיהֶם לְבַיִת אֲבֹתָם- הַנְּשִׂאִים שֶׁפֹּרְשׁוּ שְׁמוֹתָם בַּתְּחִילַת פְּרִשְׁתָּ בַּמִּדְבָּר, שֶׁזֶה בְּסֶךְ הַכֹּל שְׁנַיִם עָשָׂר מֵטוֹת, אִישׁ אֶת שְׁמוֹ שֶׁם הַנְּשִׂיאָה (וְלֹא שֶׁם הַשֶּׁבֶט) תִּכְתֹּב עַל מִטָּהוּ:

(יח) וּבְנוֹסֶף, וְאֵת שֵׁם אֶהֱרֹן תִּכְתֹּב עַל מִטָּה לְוִי, כִּי- מִפְּנֵי שֶׁ מִטָּה אֶחָד לְרֹאשׁ בַּיִת אֲבֹתָם- עַל אֵף שֶׁחִילְקֵתִים לְשֵׁנֵי מִשְׁפַּחֹת - מִשְׁפַּחַת כְּהוֹנָה וּמִשְׁפַּחַת לְוִיָּה, עַדִּיין נַחֲשָׁבִים הֵם שֶׁבֶט אֶחָד, וְלִכֵּן אֶהֱרֹן יִהְיֶה נֹצִיגָם עַל אֵף שֶׁהוּא כְּהֵן.

(יט) וְהִנְחִיתֶם בְּאֶהֱל מוֹעֵד לִפְנֵי אֶרֶן הָעֵדוּת (שֶׁבְּתוֹכּוֹ נִמְצָאִים לֹחוֹת הַבְּרִית- לֹחוֹת הָעֵדוּת), אֲשֶׁר אֹנֵעַד אֲתַגְּלָה לְכֶם שְׁמָה:

(כ) וְהִנֵּה, הָאִישׁ אֲשֶׁר אֲבַחֵר בּוֹ מִטָּהוּ יִפְרָח, וְכֵן וְהִשְׁפֵּתִי אֲרַגִּיעַ (כְּמוֹ "וַיִּשׁוּכּוּ הַמִּים" אוֹ "וַיִּחַמַּת הַמֶּלֶךְ שֶׁכַּח") מֵעַלִּי אֶת תְּלֹנוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הֵם מְלִינִם עֲלֵיכֶם עַכְשָׁיו, בְּכֵן שֶׁאֲמַנִּם הוֹכַח שֶׁה' בָּחַר בְּאֶהֱרֹן וּבְנָיו לְכַהֲנִים, אֵךְ לֹא הוֹכַח שֶׁהוּא בָּחַר דּוּוֹקָא בְּשֶׁבֶט לְוִי לְהִיּוֹת הַשֶּׁבֶט הַנִּבְחָר:

(כא) וַיְדַבֵּר מִשֶׁה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וַיִּתְּנוּ אֲלָיו כָּל נְשִׂאֵיהֶם מִטָּה לְנְשִׂיאָה אֶחָד מִטָּה לְנְשִׂיאָה אֶחָד לְבַיִת אֲבֹתָם- לְכָל שֶׁבֶט, שֶׁזֶה סֶךְ הַכֹּל שְׁנַיִם עָשָׂר מֵטוֹת, מִלִּבְד וּמִטָּה אֶהֱרֹן בְּתוֹךְ בֵּין מֵטוֹתָם:

(כב) וַיִּנַּח מִשֶׁה אֶת הַמִּטָּת לִפְנֵי יְדֹד בְּאֶהֱל הָעֵדוּת:

(כג) וַיְהִי מִמְּחִרַת וַיָּבֵא מִשֶׁה אֶל אֶהֱל הָעֵדוּת, וְהִנֵּה פָּרַח מִטָּה אֶהֱרֹן שֶׁהוּא הַנֹּצִיג לְבַיִת לְוִי, וַיֵּצֵא פָּרַח וַיֵּצֵץ הָעֵלָה צִיץ הוּא הַפְּרִי הַקֶּטָן הָעוֹלָה אַחֵר שֶׁנוֹפֵל הַפְּרַח, וְאַח"כּ וַיִּגְמַל הַבְּשִׁיל שְׁקָדִים (זֹאת אוֹמְרַת, שֶׁהִיָּה עַל הַמִּטָּה בּוֹ זְמַנִּית גַּם פְּרַחִים וְגַם צִיִּצִים וְגַם שְׁקָדִים), וְכֵן זֶה קָרָה בְּלִילָה אֶחָד, שֶׁהוּא מוֹפֵת גָּדוֹל בְּיוֹתֵר.

(כד) וַיֵּצֵא מֹשֶׁה אֶת כָּל הַמַּטֹּת מִלִּפְנֵי יְדֹוּד אֶל כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֵּרְאוּ- אֶת הַמוֹפֵת הַגְּדוֹל הַזֶּה, וַיִּקְחוּ אִישׁ מִטָּהוּ:

נתינת מטה אהרן למשמרת

(כה) וַיֹּאמֶר יְדֹוּד אֶל מֹשֶׁה הֲשֵׁב אֶת מִטַּה אֶהְרֹן לִפְנֵי הָעֵדוּת אֵל קֹדֶשׁ הַקְּדוּשִׁים לְמִשְׁמֶרֶת לְאוֹת סִימָן לְבְנֵי מְרִי עִם מֵרְדֵן (מרי - מרד), כְּדִי שִׁבְכָךְ וַתִּכַּל תִּכְלָה וַתִּפְסִיק אֶת תְּלוּנֹתֶם מֵעַלִי, וַתִּגְרוּם לָהֶם שׁ וְלֹא יָמָתוּ:

(כו) וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְדֹוּד אֹתוֹ, כִּן עָשָׂה:

פחד העם ממשכן ה'

(כז) וַיֹּאמְרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר הֵן- הִנֵּה, גִּוְעָנוּ- 250 הַשְּׂרֹפִים נִשְׂרְפוּ בַגִּלָּל שֶׁהִקְטִירוּ קְטוּרָת, אֲבָדְנוּ- קָרַח דָּתָן וְאֶבִירָם וּמִשְׁפַּחֹתֵיהֶם אֲבָדוּ מֵתוֹךְ הַקְּהָל בַּגִּלָּל שֶׁזָּלְלוּ בַּמְּנַהֲיָגוֹתָךְ וּבַכְּהוֹנָה, כָּלְנוּ אֲבָדְנוּ- וְלֵאחֲרַי שְׂרַאֲינוּ אֶת הַדִּין הַקָּשֶׁה שֶׁהִ' עוֹשֶׂה בְּמִי שֶׁמַּחֲלָל אֶת הַמִּשְׁכָּן אֲנוּ מִפְּחָדִים שֶׁעֲכַשְׁנוּ כוֹלְנוּ נִמּוֹת, וְזֶה מִפְּנֵי שׁ:

(כח) כָּל הַקָּרֵב הַקָּרֵב- מֵתִקְרַב יוֹתֵר מְדִי, אֹו לְמִקּוֹם שֶׁאֲסוּר לְהִכְנִס, אֹו בְּטוֹמָאָה, אֶל מִשְׁכַּן יְדֹוּד- יָמוֹת אֹוֹתוֹ אִישׁ, הָאֵם תִּמְנֵנוּ לְגֹוֹעַ- הָאֵם סִימְנוּ כִּבֵּר לְמוֹת? כֹּאן יִשְׂרָאֵל לֹא מֵתְלוֹנְנִים עַל מִשָּׁה אֲלֵא מֵתְנִים צֶעֶרֶם מִפְּחָדֵם מִפְּנֵי חִילוּל הַמִּשְׁכָּן וְהַתּוֹצְאוֹת שֶׁלוֹ.

ציווי על שמירת המשכן - משמרת הכהנים ובני לוי

פרק יח

(א) וַיֹּאמֶר יְדֹוּד אֶל אֶהְרֹן, אַתָּה וּבְנֵיךָ וּבֵית אָבִיךָ- שִׁבֵּט לֹוי אַתָּה תִשָּׂאוּ אֶת עֹוֹן הַמִּקְדָּשׁ כָּלֵל הַמִּשְׁכָּן, עֲלִיכֶם מוֹטְלַת הָאֲחֵרִיּוֹת לְשִׁמִּירַת הַמִּשְׁכָּן- שֶׁלֹא יִקְרַב אֲלֵיהֶם זֶר וְכוּ', וְאִם לֹא תִשְׁמְרוּ הַיֵּטֵב הִנֵּה הָעוֹוֹן מוֹטְל עֲלֵיכֶם, וְאַתָּה וּבְנֵיךָ אַתָּה בַלְבַד- זֹאת אֹוֹמְרָת: הַכְּהֵנִים, תִּשָּׂאוּ אֶת עֹוֹן כְּהֵנְתְּכֶם עֲבוֹדוֹת הַכְּהוֹנָה, לְבַל תִּנְיַחוּ לֹזֵר שֶׁאִינוּ מִמִּשְׁפַּחַת הַכְּהוֹנָה לַעֲשׂוֹתָן:

(ב) וְגַם אֶת אַחִיךָ מִטָּה לֹוי שִׁבֵּט אָבִיךָ הַקָּרֵב אַתָּה, וַיִּלְווּ עֲלֵיךָ- וַיְהִיו אִיתְךָ וַיִּשְׁרְתוּךָ בְּשִׁמִּירַת הַמִּשְׁכָּן, אֲבַל וְאַתָּה וּבְנֵיךָ אַתָּה בַלְבַד, מִשְׂרָתִים לִפְנֵי אֶהְל הָעֵדוּת:

(ג) וְשִׁמְרוּ הַלוֹוִיִּים אֶת מִשְׁמֶרֶתְךָ וּמִשְׁמֶרֶת כָּל הָאֶהְל, אַךְ- אֲבַל אֶל כָּלִי הַקְּדוֹשׁ וְאֶל הַמִּזְבֵּחַ (הָעוֹלָה) לֹא יִקְרְבוּ כְּדִי שׁ וְלֹא יָמָתוּ גַם הֵם- הַלוֹוִיִּים (בַּעֲבוּר קִרְבָּתָם) גַּם אַתָּם- הַכְּהֵנִים (כִּי נִתְּנָם לָהֶם לְהִתְקַרֵּב):

(ד) וְנָלוּ יִצְטַרְפוּ עֲלֵיךָ, וְשִׁמְרוּ אֶת מִשְׁמֶרֶת אֶהְל מוֹעֵד לְכָל עֲבֹדַת הָאֶהְל, וְזֶר- מִי שֶׁאִינוּ לֹוי- לֹא יִקְרַב אֲלֵיכֶם:

(ה) וְשִׁמְרָתֶם אֶת מִשְׁמֶרֶת הַקְּדוֹשׁ וְאֶת מִשְׁמֶרֶת הַמִּזְבֵּחַ, וְלֹא יִהְיֶה עוֹד קָצָף- כַּעַס עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, כִּכְךָ שֶׁלֹא יִתְקַרְבוּ זֵרִים לַעֲשׂוֹת דְּבָרִים שֶׁאֲסוּר לָהֶם לַעֲשׂוֹת בַּמִּשְׁכָּן:

(ו) וְאֲנִי הִנֵּה לְקַחְתִּי אֶת אַחֵיכֶם הַלוֹוִיִּים מֵתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, לְכֶם מִתְּנָה נְתֻנִים לִידוּד- בְּכִדִי לַעֲבֹד אֶת עֲבֹדַת אֶהְל מוֹעֵד:

(ז) אֲבַל וְאַתָּה וּבְנֵיךָ אַתָּה- הַכְּהֵנִים- תִּשְׁמְרוּ אֶת כְּהֵנְתְּכֶם לְכָל דְּבַר הַמִּזְבֵּחַ וְלִמְבִּית לְפָרְכַת וְעֲבֹדָתֶם, עֲבֹדַת מִתְּנָה אֶתְּוֹן אֶת כְּהֵנְתְּכֶם נִתְּנִיה אֹוֹתָה לְכֶם בַּמִּתְּנָה, וְהִזָּר- מִי שֶׁאִינוּ כֹהֵן- הַקָּרֵב לַעֲבוֹדַת הַכְּהוֹנָה- יוֹמָת:

מתנות כהונה

בעקבות הערעור של קרח על העובדה שאהרן ובניו נבחרו להיות כהנים, רוצה ה' לחזק את מעמד הכהונה, ובפרשיה הקרובה מרחיב בעניין המתנות הניתנות לכהנים. רוב המתנות הכתובת כאן, נאמרו כבר במקומות אחרים בתורה. בכיתה הרחבנו בעניין כ"ד מתנות כהונה והראנו כי בפרשתנו כלולות 16 מהן, ודברנו גם על שאר מתנות הכהונה המופיעות בתורה. סיכמנו את הדברים גם במחברות הילדים (וכדאי להציץ שם...)

(ח) **וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל אֶהֱרֹן** (ולא כפי הרגילות לדבר אל משה, מפני שכאן זה לחשיבותו של אהרן, שעליו ערערו): **וְאָנֹכִי הִנֵּה נֹתְתִי לְךָ אֶת מִשְׁמַרְתְּ תְרוּמֹתַי** - את התרומות שאתה צריך לשמור שלא ייטמאו, **לְכָל הַסּוּגִים שֶׁל קֹדֶשׁ יִבְנִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל, לְךָ נֹתְתִים לְמִשְׁחָה** - לחשיבות ולגדולה - **וְלִבְנֵיךָ לְחֶק עוֹלָם**:

(ט) **זֶה יְהִי לְךָ מִקְדָּשׁ הַקֹּדְשִׁים מִן הָאֵשׁ** - אחרי שקרבו החלבים על האש, **כָּל קֶרְבָּנִים** - כל סוגי הקרבנות, שהם: **לְכָל מִנְחָתָם** - המנחות, **וְלְכָל חֲטָאתָם** - החטאות **וְלְכָל אֲשָׁמָם אֲשֶׁר יֵשִׁיבוּ לִי** - האשמות שהם יביאו לי, **בִּשְׂרָאֵל** זה קדוש קדשים לך הוא ולבניך:

(י) **בְּקֹדֶשׁ הַקֹּדְשִׁים תֹּאכְלֶנּוּ** - בקדושה רבה מאוד תאכל אותו - **בַּחֲצֵר אוֹהֵל מוֹעֵד, כָּל זָכָר יֹאכַל אֹתוֹ**, והבשר קדוש יהיה לך:

(יא) **וְזֶה לְךָ תְרוּמַת מִתְנָם** - עוד תרומה שהיא לך מתנה - **לְכָל תְּנוּפֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל** - כל מה שמניפים, כגון - חזה התנופה של השלמים, הזרוע מאיל הנזיר, החלות של התודה וכדומה (הרחבנו בכיתה עוד בעניין דברים נוספים שמניפים אותם), **לְךָ נֹתְתִים וְלִבְנֵיךָ וְלִבְנֹתֶיךָ אֲתֶיךָ לְחֶק עוֹלָם** - את אלו, שאינם קדשי קדשים מותר גם לבנותיך לאכול, אבל **כָּל טְהוֹר בְּבֵיתְךָ יֹאכַל אֹתוֹ** - רק לטהורים מותר לאכול:

(יב) **כָּל חֶלֶב** - המשובח שבצֶהָר - שמן זית, **וְכָל חֶלֶב** - המשובח שבתִּירוֹשׁ - יין וְדִגָּן - כל סוגי הדגן, **רִאשִׁיתָם אֲשֶׁר יִתְּנוּ לִידֹד** - הם חייבים לתת תרומה בהתחלה לה', ואת זה **לְךָ נֹתְתִים** (תרומה זו נקראת בחז"ל "תרומה גדולה"):

(יג) **בְּכוּרֵי** הפירות הראשונים של **כָּל אֲשֶׁר גדל בְּאֶרֶץ** (שבעת המינים) **אֲשֶׁר יָבִיאוּ לִידֹד** - לך יהיה, **כָּל טְהוֹר בְּבֵיתְךָ יֹאכְלֶנּוּ** - זו מצות ביכורים:

(יד) **כָּל חֶרֶם בְּיִשְׂרָאֵל לְךָ יְהִי** - אם אדם יחרים משהו לה' - חייב לתיתו לגזבר המשכן והוא יביא אותו לאחד מהכהנים:

(טו) **כָּל פֶּטֶר** - פותח רֶחֶם - שנולד ראשון מהרחם של אמו, **לְכָל בֶּשֶׂר** - לכל סוגי החיים **אֲשֶׁר יִקְרִיבוּ לִידֹד** - בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה - בין אם זה אדם ובין אם זה בהמה - **יְהִי לְךָ, אֶךְ** - אבל לא תקבל ממש את בכור האדם אלא **פָּדָה תִּפְדֶּה אֶת בְּכוֹר הָאָדָם** וגם **וְאֵת בְּכוֹר הַבְּהֵמָה הַטְּמֵאָה** - הכוונה לפדיון חמור שפודים אותו בשה, **תִּפְדֶּה משום שאי אפשר להקריב בהמה טמאה למזבח**:

(טז) **וּפְדוּיָו שֶׁל בְּכוֹר הָאָדָם, מִבְּנֵי חֵדֶשׁ תִּפְדֶּה, בְּעֶרְכָּךְ** - בשווי של **כֶּסֶף חֲמִשָּׁת שֶׁקֶלִים בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ**, שכל שקל עֶשְׂרִים גֵּרָה - משקל הוא:

(יז) **אֶךְ** - אבל **בְּכוֹר שׂוֹר אוֹ בְּכוֹר כֶּשֶׁב אוֹ בְּכוֹר עֵז** - לא תִּפְדֶּה מפני ש **קֹדֶשׁ הֵם**, ולכן **אֶת דָּמָם תִּזְרֹק עַל הַמִּזְבֵּחַ וְאֵת חֶלְבָם תִּקְטִיר, אֲשֶׁה** - על האש, **לְרִיחַ נִיחַח לִידֹד**:

(יח) **וּבִשְׂרָם שֶׁל בכורות הבהמה הטהורה יְהִי, לְךָ כְּחֵזֶה הַתְּנוּפָה וְכִשּׁוֹק הַיָּמִין** - שאתה מקבל מקרבן השלמים שהוא קודש, **לְךָ יְהִי בִשְׂרָאֵל** זה:

(יט) כל סוגי ה תרומות של הקדשים אשר ירימו בני ישראל לידוד- נתתי לה ולבנייה ולבנותיה אתה לחק עולם, ברית מלח- ברית נצחית, כשם שהמלח לא מתקלקל ל עולם הוא לפני ידוד לה ולרעה אתה- שתקבלו לעולם את הקדשים שיקדישו ישראל:

(כ) ויאמר ידוד אל אהרן בארצם לא תנחל- לא תקבל נחלה כמו כל השבטים, ואפילו וחלק- קטן לא יהיה לה בתוכם, מפני ש אני חלקך ונחלתך- במתנות שאני נותן לך, בתוך בני ישראל: ס

מעשר ללויים

(כא) ולבני לוי הנה נתתי כל מעשר בישראל- עשירית מהיבול שגדל (וזה נקרא בלשון חז"ל "מעשר ראשון") לנחלה- בתור נחלה, וזה חלק- תמורת עבדתם אשר הם עבדים את עבדת אהל מועד:

(כב) ועבודתם של הלויים באוהל מועד היא כדי ש ולא יקרבו עוד בני ישראל אל אהל מועד- ואז יכולים חלילה להכנס בטומאה וכדומה ואז- לשאת חטא למות- ישאו חטא וימותו, אלא-:

(כג) ועבד הלוי הוא- עצמו את עבדת אהל מועד, היינו שהלויים יעבדו במקומם של ישראל וידעו להיזהר בעבודתם, והם- הלויים ישאו עונם- אם יעשו דבר שלא כראוי, וזה חקת עולם לדתיתכם, ולכן ובתוך בני ישראל לא ינחלו נחלה ככל השבטים:

(כד) כי- מפני ש את מעשר בני ישראל אשר ירימו לידוד תרומה נתתי ללויים לנחלה, על כן אמרתי להם בתוך בני ישראל לא ינחלו נחלה: פ

מעשר מן המעשר לכהנים

(כה) וידבר ידוד אל משה לאמר:

(כו) ואל הלויים תדבר ואמרתי אליהם: כי כאשר תקחו מאת בני ישראל את המעשר אשר נתתי לכם מאתם בנחלתכם- במקום נחלה, והרמתם ממנו תרומת לשם ידוד- מעשר- עשירית מן המעשר שקיבלתם (וזה נקרא בלשון חז"ל "מעשר מן המעשר", או "תרומת מעשר"):

(כז) ונחשב לכם תרומתכם כדגן מן הגרן- כמו 'תרומה גדולה' שמרים ישראל מגורנו- המקום ששם נאספת התבואה, וכמלאה מן היקב- וכמו היין הראשון שמרים ישראל תרומה מהיקב שלו- המקום שלשם נאסף היין מהגת, היינו שהתרומה מהמעשר היא בדיוק כמו התרומה שמרים ישראל מתבואתו מבחינת קדושתה:

(כח) כן- ככה תרימו גם אתם תרומת ידוד מכל מעשרתיכם אשר תקחו מאת בני ישראל, ונתתם ממנו את תרומת ידוד לאהרן הכהן- ותרומה זו היא לכהנים:

(כט) מכל מתנותיכם- המתנות שתקבלו כמעשר, תרימו את כל תרומת ידוד, מכל חלב- את כל התרומות שאתם מרימים, הרימו מהחלק המשובח של המעשר, את מקדשו ממנו- את החלק שאתם מקדשים בתור תרומה:

(ל) ואמרתי אליהם: בהרימכם את חלב- החלק המשובח ממנו, ונחשב ללויים, מה שישאר להם מהמעשר (תשעת החלקים האחרים)- כתבואת גרן וכתבואת יקב- כמו התבואה הנשארת לישראל לאחר שהוא מרים את התרומה, דהיינו ששאר המעשר שנשאר ללוי הרי הוא כחולין גמורים:

(לא) ואכלתם אתו בכל מקום- ואין צריך לאוכלו בטהרה כמו תרומה, אתם וביתכם- זאת אומרת שמותר לכל אדם לאוכלו, כי- מפני ש שכם הוא לכם חלק- תמורת עבדתכם באהל מועד ולכן אין בו שום קדושה:

(לב) וְלֹא תִשָּׂאוּ עָלֵינוּ חֲטָא בְּהָרִימְכֶם אֶת חֲלָבוֹ מִמֶּנּוּ- כשִׁתְּרִימוּ אֶת הַתְּרוּמָה מִהַמַּעֲשֵׂר, לֹא יִהְיֶה לָכֶם חֲטָא, וּבכֶךְ גַּם וְאֵת קֹדֶשׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל- הַתְּרוּמָה שֶׁנִּמְצְאָת בַּתּוֹךְ הַמַּעֲשֵׂר שֶׁקִּבַּלְתֶּם לֹא תִחַלְלוּ- לֹא תֹאכְלוּ אוֹתָהּ בַּעֲצַמְכֶם וְאִזּוֹ תִחַלְלוּ בְכֶךְ, וּמִמִּילָא וְלֹא תָמוּתוּ, אֲךָ אִם לֹא תִפְרִישׁוּ אֶת הַתְּרוּמָה וְתֹאכְלוּ אֶת הַמַּעֲשֵׂר, אִזּוֹ יֵשׁ לָכֶם חֲטָא וְאַתֶּם מִחַלְלִים אֶת הַקֹּדְשִׁים שֶׁהִפְרִישׁוּ לָכֶם יִשְׂרָאֵל בַּתּוֹךְ הַמַּעֲשֵׂר, שֶׁזֶה הַתְּרוּמָה, וְתִהְיוּ חַיִּיבִים מִיָּתֶה : פ

פְּרֻשַׁת חֻקֵּי

פרק י"ט

מצוות אפר פרה אדומה

מצוה זו לא נאמרה כאן במקומה, אלא כבר קודם נאמרה ורק נכתבה כאן, על דרך הכלל יאין מוקדם ומאוחר בתורה, שהרי כבר מצינו בפרשת נשא בנזיר שמת עליו מת בפתע פתאום "וְגִלַּח ראשו ביום טְהֻרָתוֹ מטומאת מת, בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יְגַלְחֵנוּ" הרי שעליו להיטהר מטומאת מת כסדר הטהרה כולל הזאת אפר פרה אדומה, וכן מצינו בפרשת בהעלתך בטהרת הלויים שצוהו ה' "וְכֹה תַעֲשֶׂה לָהֶם לְטֹהָרָם מטומאת מת, הִזָּה עֲלֵיהֶם מִי חֻטָּאת", וכן שם בעניין האנשים "אֲשֶׁר הָיוּ טְמֵאִים לְנַפְשׁ אָדָם" וציוה להם בפסח שני, הנה ודאי שלא יכלו להיטהר מטומאתם אלא ע"י אפר פרה אדומה. העולה מכל, כי פרשה זו נאמרה עוד קודם, ונכתבה שלא במקומה.

(א) וַיְדַבֵּר יְדֹדָאֵל מֹשֶׁה וְאֶל אֶהֱרֹן לֵאמֹר:

(ב) זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה (תורה פירושו הוא קובץ חוקים בעניין מסוים- תורת הזב, תורת החטאת וכדומה)- תורת הכנת אפר לטהרת טמא מת, אֲשֶׁר צִוָּה יְדֹדָאֵל לֵאמֹר, דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ פֶּרֶה אֲדָמָה תְּמִימָה- שכולה אדומה לגמרי, אֲשֶׁר אֵין בָּהּ מוּם- כמו קרבנות, אֲשֶׁר לֹא עָלָה עָלֶיהָ עַל- שלא שמו עליה עול ששמים על בהמות כדי שיחרשו בשדה:

הכנת אפר הפרה

סדר הכנת אפר פרה אדומה:

- א. הוצאה אל מחוץ למחנה - אלעזר הכהן.
 - ב. שחיטתה לפני אלעזר - מישהו אחר.
 - ג. קבלת הדם והזאתו מחוץ למחנה אל נוכח פני אוהל מועד שבע פעמים - אלעזר הכהן.
 - ד. שריפת הפרה כולה לעיני אלעזר - מישהו אחר. **נטמא!**
 - ה. השלכת אגודת עץ ארז ואזוב הכרוכים בשני תולעת אל תוך השריפה - כהן הדיוט אחר.
נטמא!
 - ו. איסוף אפר הפרה והנחתו למשמרת מחוץ למחנה במקום טהור - איש טהור מישראל.
נטמא!
- כל הנתמאים באפר פרה אדומה טעונים כיבוס בגדים במקוה, טבילת גופם במקוה והערב שמש (לחכות עד הערב).

(ג) וַיִּתְּתֶם אֹתָהּ אֶל אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְהוֹצִיא אֹתָהּ אֶל מַחוּץ לַמַּחֲנֶה וְשַׁחַט אֹתָהּ- איש אחר לְפָנָיו- ישחטנה לפני אלעזר:

(ד) וְלָקַח אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן מִדָּמָהּ בְּאֶצְבָּעוֹ וְהִזָּה אֶל נֶחֱח- מול פְּנֵי- פתח אֹהֶל מוֹעֵד מִדָּמָהּ שְׁבַע פְּעָמִים:
(ה) וְשָׂרַף אֶת הַפֶּרֶה- איש אחר ישרוף לְעֵינָיו- של אלעזר, אֶת עֵרָה וְאֶת בְּשָׂרָהּ וְאֶת דָּמָהּ עַל- עם פְּרִשָׁה- הגללים שלה- יִשְׂרָף, זאת אומרת ששורפים את כולה,:

(ו) וְלָקַח הַכֹּהֵן- כהן כלשהו, חתיכה של עֵץ אָרֶז וְאֶזוֹב- זעתר, וְשָׂנֵי תוֹלְעֹת- צמר הצבוע בצבע אדום בהיר, וְהִשְׁלִיךְ אֶל תוֹךְ שְׂרִפַּת הַפֶּרֶה:

(ז) וְכַבֵּס בְּגָדָיו- יטבלם במקוה- הַכֹּהֵן שֶׁהִשְׁלִיךְ אֶת הָאָרֶז וְכוּ' לשריפת הפרה, וְרַחַץ בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם- יטבול במקוה מטומאתו, וְאַחֵר- רק אחר כך יְבֹא אֶל הַמַּחֲנֶה, וְטָמֵא הַכֹּהֵן עַד הָעֶרֶב:

(ח) וְהִשְׂרֵף אֹתָהּ- האיש ששרף את הפרה, גם הוא יִכְבֵּס בְּגָדָיו בַּמַּיִם וְרַחַץ בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד הָעֶרֶב- כדינו של אלעזר :

(ט) וְאִסַּף אִישׁ טְהוֹר- שאינו חייב להיות כהן- אֶת אֶפֶר הַפָּרָה, וְהֵנִיחַ מִחוּץ לַמִּחְנָה בְּמָקוֹם טְהוֹר, וְהִיתָה- הפרה שנשאר ממנה רק אפרה, לַעֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁמֶרֶת- שישמרו אותה בשביל לְמִי נְדָה- למי הזאה, חֲטָאת הוּא- מטרתה היא הפרה הזו (ואין הכוונה שהיא קרבן חטאת):

(י) וְכִבֵּס הָאִסַּף אֶת אֶפֶר הַפָּרָה אֶת בְּגָדָיו וְטָמֵא עַד הָעֶרֶב- כדין השורף, וְהִיתָה- תורת ההכנה הזו של האפר, לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלִגְר הַגֵּר בְּתוֹכְכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם:

דיני טומאת מת והטהרה ממנו

(יא) הַנֹּגֵעַ בְּמַת לְכָל נֶפֶשׁ אָדָם- מכל סוגי המתים (איש ואשה קטן וגדול וכו')- וְטָמֵא שְׁבַעַת יָמִים: (יב) הוּא- הטמא שנגע במת יִתְחַטֵּא בּוֹ- יטהר באפר ע"י שיזו עליו ממנו, בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי לטומאתו ואז הוא יִטְהַר, וְאִם לֹא יִתְחַטֵּא בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי- אם לא יזו עליו מהאפר בשני הימים האלו, אז הוא לֹא יִטְהַר:

(יג) כָּל הַנֹּגֵעַ בְּמַת בְּנֶפֶשׁ הָאָדָם אֲשֶׁר יָמוּת וְלֹא יִתְחַטֵּא- ולא ייטהר באפר הפרה, ויכנס בטומאתו למשכן, אֶת מִשְׁכַּן יְדוּד טָמֵא, ולכן ענשו הוא וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִיִּשְׂרָאֵל כִּי- שהרי מִי נְדָה- מי הזאת האפר פרה לֹא זָרַק עָלָיו, ולכן טָמֵא יִהְיֶה- אף אם יעשה כל מיני פעולות כגון טבילה במקוה, ולכן גם עוֹד טָמֵא תוֹ בּוֹ- הטומאה תהיה עליו כל הזמן כל עוד לא יזו עליו מהאפר:

(יד) זֹאת הַתּוֹרָה- החוקים של טומאת מת- אָדָם כִּי יָמוּת בְּאֶהֱל- מקום עם גג, כָּל אִישׁ או חפץ הַבָּא- הנכנס אֶל הָאֶהֱל וְכָל אֲשֶׁר בְּאֶהֱל- מי שכבר היה באוהל- יִטָּמֵא שְׁבַעַת יָמִים: (טו) וְכָל כְּלִי חֶרֶס פְּתוּחַ אֲשֶׁר אֵין צָמִיד- מכסה פְּתִיל- מקיף אותו, מפותל סביבו, כרוך ומהודק עָלָיו- טָמֵא הוּא:

(טז) וְכָל אֲשֶׁר יִגַּע עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה- במקום ללא גג, בְּחִלְל חֶרֶב- אדם שמת בחרב, או בְּמַת- שמת מיתה טבעית, או שיגע בְּעַצָּם של אָדָם מת או בְּקִבְר- של מת, יִטָּמֵא שְׁבַעַת יָמִים:

סדר הטהרה

סדר הטהרה מטומאת מת:

- א. מניין שבעת הימים לטהרתו.
- ב. הזאת מי חטאת על ידי אגודת אזוב על הטמא- ביום השלישי וביום השביעי.
- ג. כיבוס בגדים במקוה
- ד. טבילת גופו במקוה
- ה. הערב שמש (לחכות עד הערב).

(יז) וְלָקְחוּ לְטָמֵא מֵעֶפֶר- האפר של שְׂרֵפֶת הַחֲטָאת הפרה, וישמו חלק מהאפר בכלי, וְנָתַן עָלָיו- על האפר מַיִם חַיִּים- מי מעיין אֶל כְּלִי- לתוך הכלי:

(יח) וְלָקַח אֲזוֹב וְטַבַּל בַּמַּיִם- שבתוך הכלי אִישׁ טְהוֹר, וְהִזָּה עַל הָאֶהֱל- שגם האוהל (במקרה שהוא נייד) נטמא במת שהיה בו, וְעַל כָּל הַכְּלִים וְעַל הַנְּפֹשׁוֹת- האנשים אֲשֶׁר הָיוּ שָׁם, וְעַל הַנֹּגֵעַ בְּעַצָּם או בְּחִלְל או בְּמַת או בְּקִבְר:

(יט) וְהִזָּה הָאִישׁ הַטָּהוֹר עַל הָאִישׁ הַטָּמֵא בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וגם וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, וְחֲטָאוּ- וטהרו בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, ואחרי ההזאה ביום השביעי, הטמא צריך ל וְכִבֵּס בְּגָדָיו וְרַחַץ בַּמַּיִם וְטָהַר בְּעֶרֶב- רק בערב הוא טהור:

(כ) וְאִישׁ אֲשֶׁר יִטְמָא וְלֹא יִתְחַטֵּא - לא ייטהר באפר הפרה, ויכנס למשכן בטומאתו, וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִתּוֹךְ הַקֹּהֵל כִּי אֶת מִקְדָּשׁ יְדֹדֹד טִמָּא שֶׁהָרִי מִי נֹדָה - מי הזאה לא זרק עליו ולכן טִמָּא הוּא. התורה חוזרת כאן לומר שמי שנכנס למשכן בטומאה חייב כרת כי בפסוק י"ג דיברנו רק על מי שנגע בַּמַּת ועכשיו התורה באה לומר שאף מי שנטמא בכל צורה אחרת ונכנס למשכן בטומאתו חייב כרת:

(כא) וְהִיְתָה לָהֶם לְחֻקֹּת עוֹלָם - הטהרה הזו של טמא מת. וּמִזֶּה מִי הַנֹּדָה יִכָּבֵס בְּגָדָיו - וכמובן שגם הוא טמא וצריך לרחוץ במים, וְהִנָּגַע בְּמֵי הַנֹּדָה - מי שנוגע במי הנדה אך הוא לא המזה או הטמא שעליו מזים, יִטְמָא עַד הָעֶרְב - רק הוא טמא אך בגדיו אינם טמאים:

(כב) וְכָל אֲשֶׁר יִגַע בּוֹ הַטְּמָא - מי שנטמא במת- יִטְמָא, וְהִנָּפֵשׁ הַנֹּגַעַת - בטמא המת תִּטְמָא עַד הָעֶרְב - ולא שבעה ימים כמו טמא המת עצמו: פ

פרק כ'

תלונת העם

הרחבנו להסביר שמפרשיה זו ואילך התורה "דילגה" על 38 שנים וקפצה לתחילת השנה הארבעים של ישראל במדבר ובעצם מכאן עד סוף התורה אנו נמצאים בשנת הארבעים במדבר.

(א) וַיִּבְאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל הָעֵדָה אֶל מֹדָבָר צֶן בַּחֲדָשׁ הָרִאשׁוֹן - של השנה הארבעים, וַיֵּשֶׁב הָעָם בְּקִדְשׁ (אין זו קדש שבמדבר פארן שמשם נשלחו התרים לארץ שהרי כאן ישראל במדבר צין), וְתַמַּת שָׁם מְרִים וְתִקְבֹּר שָׁם:

(ב) וְלֹא הָיָה מִיָּם לָעֵדָה, וַיִּקְהָלוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל אֶהֱרֹן - להתלונן עליהם:

(ג) אך בהמשך ההתקהלות הופכת כבר למריבה- וַיָּרֶב הָעָם עִם מֹשֶׁה - רבו בעיקר איתו שהרי הוא המנהיג, וַיֹּאמְרוּ לְאַמֵּר - באופן מפורש: וְלוֹ- הלוואי ש גֹּעַנִי- היינו מתים, בְּגֹעַ אַחִינוּ - כאשר מתו אחינו שמתו במהלך ארבעים השנים במדבר, לִפְנֵי יְדֹדֹד - בגזירה שגזר ה' שימותו בה, וזה עדיף ממיתה בצמא שאנו עתידים לה עכשיו שהיא מייסרת ביותר:

(ד) וְלָמָּה הִבְאַתֶּם (שוב פונים גם אל אהרן) אֶת קֹהֵל יְדֹדֹד אֶל הַמֹּדָבָר הַזֶּה שֶׁשָׁם עֵתִידִים אֲנִי לָמוֹת שָׁם אֲנַחְנוּ וּבְעִירָנוּ - והצאן שלנו:

(ה) וְלָמָּה הֶעֱלִיתָנוּ מִמִּצְרָיִם (ציינו בכיתה, שלמעשה רוב האנשים הנמצאים כאן כלל לא יצאו ממצרים או שלכל היותר היו ילדים ביציאה, ואעפ"כ אמרו תלונה זו שאותה שמעו כנראה מהוריהם...) בשביל לְהַבְיֵא אֶתְנוּ אֶל הַמָּקוֹם הַרְעֵה הַזֶּה שהוא לֹא מְקוֹם זָרַע- שיש בו זרעים (מיני דגן שונים), וגם אין כאן עצי וְתֵאֵנָה וְגִפְנֵי וְרִמּוֹן ואפילו וּמִים אֵין לְשִׁתּוֹת:
(ו) וַיָּבֵא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן מִפְּנֵי הַקְּהָל- כבורחים מלפניהם, אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד, וַיִּפְּלוּ עַל פְּנֵיהֶם- להתפלל לה' שיורה להם מה לעשות, וַיֵּרָא כְבוֹד יְהוָה אֲלֵיהֶם- ירד לדבר איתם בענן: פ
תשובת ה' והוצאת המים

(ז) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר:

(ח) קַח אֶת הַמַּטֵּה- מדובר על המטה של אהרן שהונח לפני העדות והוציא פרחים וכו' (וה' ציוה ללקחו כדי להראות לעם מה קרה לאנשים שחלקו על משה ואהרן לפני כארבעים שנים והמטה יזכיר להם זאת), וְהַקְּהָל אֶת הָעֵדָה- את עם ישראל- אֶתְּהָ וְאַהֲרֹן אַחִיד, וְדַבַּרְתֶּם אֶל הַסֵּלַע לְעֵינֵיהֶם וְנָתַן מִיָּמָיו (ולא ציוה להכותו כמו במסה ומריבה, שכאן היתה מטרת ה' להראות לעם שאפילו סלע, כאשר מדברים אליו בציווי ה' הוא מוכן לעשות הכל ואף להוציא מים, ובכך יהיה קידוש ה' גדול שהסלע יראה שכל המציאות נכנעת לגמרי לדבר ה', ואילו עם ישראל לאחר ארבעים שנות ניסים במדבר עדיין לא מאמינים בה' לגמרי אלא מתלוננים על כך שאין להם מים),
וְהוֹצֵאתָ לָהֶם מִים מִן הַסֵּלַע וְהִשְׁקִיתָ אֶת הָעֵדָה וְאֶת בְּעִירָם- צאנם:

(ט) וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת הַמַּטֵּה מִלִּפְנֵי יְהוָה- מלפני העדות ששם היה מונח, כַּאֲשֶׁר צִוְּהוּ:

(י) וַיִּקְהֲלוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶת הַקְּהָל אֶל פְּנֵי הַסֵּלַע, וַיֹּאמְרוּ לָהֶם: שְׁמְעוּ נָא הַמְּרִים- מורדים, סרבנים, מסרבים לשמוע בקול ה', הַמֵּן הַסֵּלַע הַזֶּה נּוֹצֵיא לָכֶם מַיִם?! בתמיהה, האם מסלע כזה אפשר להוציא מים, הרי אי אפשר, ובכל זאת תראו שיצאו מים כי כך הוא רצון ה', ואם כך גם אתם צריכים להבין שצריך לשמוע בקול ה', ולא להתלונן:
(יא) וַיֵּרָם מֹשֶׁה אֶת יְדוֹ וַיַּךְ אֶת הַסֵּלַע בַּמַּטֵּהוּ פַּעַמִּים- למרות שלא צווה אותו ה' על כך וַיִּצְאוּ מִים רַבִּים וְתִשְׁתֶּה הָעֵדָה וּבְעִירָם: ס

עונש משה ואהרן

(יב) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אַהֲרֹן יַעֲן- בגלל ש לא הֶאֱמַנְתֶּם בִּי- לא גרמתם לישראל שיאמינו בי יותר, לְהַקְדִּישֵׁנִי- לגרום לי להיות מקודש יותר לְעֵינֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל- על ידי כך שהייתם מדברים אל הסלע והיה נותן מימיו, לְכֵן לֹא תֵבִיאוּ אֶת הַקְּהָל הַזֶּה אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לָהֶם- לא תנהיגו אותם בכניסה לארץ:

(יג) התורה מסכמת: הִמָּה מִי מְרִיבָה- כך כונה המקרה, אֲשֶׁר רָבוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת- עם יְהוָה- למרות שנכתב מקודם שרבו עם משה, אך כאשר רבים איתו זה בעצם לריב עם ה', וַיִּקְדָּשׁ בָּם- ה' התקדש במים לעיני ישראל, שהוציא מהסלע מים לעיניהם, ואע"פ שנאמר שמשה ואהרן לא קדשו שמו, הכוונה שלא עשו זאת בצורה המלאה של הדברים: ס

בעקבות חטא מי מריבה בו עם ישראל התלונן שלא בצדק ולא בצורה הראויה, הם נענשו בכך שלא יוכלו להיכנס לארץ באופן ישיר מכיוון דרום, כפי שתוכנן מראש כאשר הגיעו לקדש במדבר צין, אלא שיצטרכו להיכנס לארץ מכיוון מזרח תוך שהם עוברים את הירדן. על מנת להגיע לשם מהמקום בו הם נמצאים עתה, ישנה אפשרות ללכת למזרח ואחר כך להצפין, אולם לשם כך הם צריכים לעבור בממלכת אדום (או מואב).

הבקשה מאדום ותשובתו

(יד) וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה מַלְאָכִים - שליחים, מִקְדָּשׁ - שם נמצאו ישראל, אֶל מֶלֶךְ אֲדוֹם: כֹּה אָמַר אַחִיד יִשְׂרָאֵל - שאנחנו עמים קרובים, שאתם יצאתם מעשו ואנו מיעקב, אַתָּה יְדַעְתָּ אֵת כָּל הַתְּלָאָה - הצרות והקשיים, אֲשֶׁר מִצְּאֵתָנוּ - שקרו לנו:

(טו) וַיִּרְדּוּ אֲבֹתֵינוּ מִצְרִימָה וַנִּשָּׁב בְּמִצְרַיִם יָמִים רַבִּים - שנים רבות, וַיִּרְעוּ לָנוּ מִצְרַיִם וְלֹאֲבֹתֵינוּ - עשו לנו רעות והעבידו אותנו ואת אבותינו. ישראל מזכירים לו את האחוה ביניהם ואת צרותיהם כדי שירחם עליהם:

(טז) וַנַּצְעַק אֶל יְדֹד וַיִּשְׁמַע קִלְנוּ - ואת זה הם אומרים לו כדי שיראה שה' שומע לקולם ועוזר להם, וַיִּשְׁלַח מַלְאָךְ - שליח (הכוונה היא למשה), וַיִּצְאָנוּ מִמִּצְרַיִם, וְהִנֵּה אֲנַחְנוּ בְּקִדְשׁ שֶׁהִיא עִיר שֶׁנִּמְצְאָת בַּקְּצָה גְבוּלְךָ - הארץ שלך:

(יז) נַעֲבֹרָה נָא - בבקשה בְּאַרְצְךָ, לֹא נַעֲבֹר בְּשָׂדֵה וּבְכַרְסִים - ולא נגרום להם נזקים בדריכתנו בהם, וְלֹא נִשְׁתֶּה מִי בְּאֶרֶץ - ובכך לא נגמור לכם את מימכם, אלא בַּדֶּרֶךְ הַמְּלָכָה - בדרך הראשית של הארץ גְּלוּךָ, לֹא נִטָּה - נסור מהדרך הזו יָמִין וּשְׂמֹאל - להזיק לכם בארץ עַד אֲשֶׁר נַעֲבֹר גְּבוּלְךָ - מארצך:

(יח) וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו אֲדוֹם: לֹא תַעֲבֹר בִּי - בתוך ארצי, פֶּן בְּחֶרֶב - למלחמה אֲצֵא לְקִרְאֲתְךָ:

(יט) בני ישראל פונים אליו בבקשה פעם נוספת - וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: בְּמִסְלַח נַעֲלֶה - אם אינך מסכים שנלך בדרך המלך אנו מבקשים לעבור בדרך צדדית שלא עוברת ליד ערים ובארות וכרמים וכו' וכך לא תצטרך לחשוש ממצב שבו ניכנס לארצך להילחם בך, וְאִם מִיָּמֶיךָ נִשְׁתֶּה אֲנִי וּמְקִנָּי - הכוונה למימי הנחלים שאותם נשתה והם לא חסרים (שהרי מימי הבאר הבטיחו כבר שלא ישתו) - וְנִתְּתֵי מִכָּרְסִים - אתם לך בכסף את השווי במקרה שמוכרים אותם, וּמִמִּילָא רַק אֵין דְּבָר - אתה לא מפסיד ממעברנו שום דבר, ולכן בְּרַגְלֵי אַעֲבֹרָה - דרך ארצך:

(כ) וַיֹּאמְרוּ אֲדוֹם: לֹא תַעֲבֹר - לא רק שלא תעבור בי - בתוך הארץ ממש, אלא כלל לא תעבור אפילו במסילה הצדדית, וכדי להמחיש את רצינות סירובו - וַיִּצְא אֲדוֹם לְקִרְאָתוֹ בְּעַם כְּבֹד - עם רב וּבְיַד חֲזָקָה - עם כל כוחות הצבא, וזאת כדי להבהיר לישראל שהם כלל לא מוכנים למעבר שלהם בארצם:

(כא) התורה מסכמת: וַיִּמָּאֵן - לא הסכים אֲדוֹם נִתַּן אֵת יִשְׂרָאֵל עֲבֹר בְּגִבְלוֹ ולכן וַיִּט יִשְׂרָאֵל מֵעַלְיוֹ - ישראל היו צריכים ללכת מדרך אחרת ולהקיף את כל ארץ אדום מכיוון דרום כדי להגיע לאזור שממזרח לירדן (בספר שופטים מבואר שגם אל מלך מואב ישראל שלחו מלאכים על מנת לעבור בארצו וגם הוא סרב ולכן היו צריכים לעשות את המעקף דרך ים סוף): פ

מיתת אהרן

(כב) וַיִּסְעוּ מִקְדָּשׁ לְכִיוּן דְרוֹם, וַיָּבֹאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל הָעֵדָה אֶל מְקוֹם שֶׁנִּקְרָא הַר הַהָר:

(כג) וַיֹּאמְרוּ יְדֹד אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אֶהֱרֹן בְּהַר הַהָר שֶׁנִּמְצָא עַל גְּבוּל אֶרֶץ אֲדוֹם לְאֹמֹר:

(כד) **יֵאָסֹף אֶהְרֹן אֶל עַמּוּי-יָמוֹת** (ובכך תאסף נפשו אל הנפשות של שאר עמו שכבר מתו), **כִּי לֹא יָבֹא אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְזֶה עַל-בְּגַלְל אֲשֶׁר מְרִיתֶם אֶת פִּי-לֹא שְׁמַעְתֶּם בְּקוֹלִי לְמִי מְרִיבָה-בְּמִי מְרִיבָה:**

(כה) **וְלֹכַן קַח אֶת אֶהְרֹן וְאֶת אֶלְעָזָר בְּנֵי וְהֵעַל אֹתָם הַר הָהָר:**

(כו) **וְהִפְשֵׁט אֶת אֶהְרֹן אֶת בְּגָדָיו-בְּגַדֵי הַכֹּהֵנֹה הַגְּדוּלָה שְׂאוֹתָם יִלְבַּשׁ כְּשִׁיעֵלָה אֶל הָהָר, וְהִלְבַּשְׁתֶּם אֶת אֶלְעָזָר בְּנֵי-כַדִּי שִׁזְכָּה אֶהְרֹן לְרֵאוֹת בְּמִינוּי בְּנֵי לִכְהֹן גְּדוֹל תַּחְתּוֹ, וְאֶהְרֹן יֵאָסֹף-נִשְׁמַתוֹ תֵּאָסֹף, וְיָמַת שָׁם:**

(כז) **וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְדֹוָד, וַיַּעֲלֵו אֶל הַר הָהָר לְעֵינָי כָּל הָעֵדָה-שְׂרָאוֹ שְׂמַשָּׁה וְאֶהְרֹן וְאֶלְעָזָר יוֹצֵאִים מִהַמְּחַנֶּה-מַּחֲזָה שֶׁהוּא נָדִיר מְאוֹד, וְעַקְבוֹ כּוֹלֵם לְרֵאוֹת מֵהָ אִמּוֹר לְקֵרוֹת:**

(כח) **כֹּאשֶׁר הִגִּיעוּ לְהַר הָהָר, וַיִּפְשֵׁט מֹשֶׁה אֶת אֶהְרֹן אֶת בְּגָדָיו-בְּגַדֵי הַכֹּהֵנֹה הַגְּדוּלָה, וַיִּלְבַּשׁ אֹתָם אֶת אֶלְעָזָר בְּנֵי, וְיָמַת אֶהְרֹן שָׁם בְּרֵאשׁ הָהָר, וַיִּרְדַּ מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר מִן הָהָר:**

(כט) **וַיֵּרָאוּ-הַבְּנֵי כָּל הָעֵדָה כִּי גֹעַ-שְׂמַת אֶהְרֹן, מִכֵּךְ שְׂרָאוֹ רַק אֶת מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר יוֹרְדִים וְאֶלְעָזָר לְבוּשׁ בְּגַדֵי כֹהֵנֹה גְּדוּלָה, וַיִּבְכּוּ אֶת אֶהְרֹן שְׁלֹשִׁים יוֹם-מִפְּנֵי שֶׁהָיוּ בַצַּעַר גְּדוֹל עַל פְּטִירְתּוֹ, כָּל בְּיַת-עַם יִשְׂרָאֵל: ס**

פרק כ"א

המלחמה במלך ערד

(א) **וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ עֵרְד יֹשֵׁב הַנֶּגֶב-עֵרְד הַזֶּה נִמְצְאוֹת מִדְּרוֹם לְגַבּוּלוֹת הַמִּצְוִינִים בְּפִרְשַׁת מִסְעֵי (אִין זֶה עֵרְד הַמּוֹזְכֵר בְּכִיבוּשֵׁי יְהוֹשֻׁעַ בְּתוֹךְ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל), כִּי בָא יִשְׂרָאֵל דְּרָךְ הָאֲתָרִים-הָא' יִתִּירָה וְכִאִילוֹ כְּתוּב "הַתָּרִים" דִּהִינּוּ הַמְּרַגְלִים שֶׁעֲבָרוּ דְרָךְ מְדַבֵּר צִין לִפְנֵי כ-38 שָׁנִים, וְהוּא שְׁמַע שִׁישְׂרָאֵל בָּאִים וְחָשַׁב שֶׁהֵם רוֹצִים לְהִיכַנֵּס לְאֶרֶץ מִכּוּוֹן דְּרוֹם וְלִכְבוֹשׁ אוֹתָהּ (כִּפִּי שְׁבַפּוֹעַל קָרָה לִפְנֵי 38 שָׁנִים כֹּאשֶׁר מַעֲפִילִים רַבִּים (לְכֹאוּרָה אֲלֵפִים אוֹ עֶשְׂרוֹת אֲלֵפִים רַבִּים) וְלֹכַן וַיִּלְחַם בְּיִשְׂרָאֵל (לְמֵרוֹת שְׁבַפּוֹעַל, יִשְׂרָאֵל כִּבֵּר הַתַּחֲלִילוֹ לְלַכַּת לְכּוּוֹן דְּרוֹם וְלֹא לְכּוּוֹן הָאֶרֶץ), וַיִּשְׁבַּ מִמֶּנּוּ שְׁבִי-לְקַח שְׁבִי אֲנָשִׁים מִיִּשְׂרָאֵל:**

(ב) **וַיִּדְרַ יִשְׂרָאֵל נָדָר לִידְוֹד וַיֹּאמֶר: אִם נָתַן תִּתֵּן אֶת הָעָם הַזֶּה בְּיָדִי-שְׂאֲנַח אוֹתָם בְּמַלְחָמָה, וְהַחֲרַמְתִּי אֶת עֲרִיָהֶם-אֲשַׁמִּיד אֶת עֲרִיָהֶם וְלֹא אֶקַּח מִשְׁלָלָם כְּלוּם:**

(ג) **וַיִּשְׁמַע יְדֹוָד בְּקוֹל יִשְׂרָאֵל וַיִּתֵּן אֶת הַכְּנַעֲנִי-בִיד יִשְׂרָאֵל, וַיַּחֲרַם אֹתָהֶם-הָרַג אֶת כָּל הָאֲנָשִׁים, וְאֶת עֲרִיָהֶם-הָרַס אֶת כָּל הָעֲרִים שֶׁשְּׁבִיב לְעִיר הַמַּמְלָכָה עֵרְד, וַיִּקְרָא אֶת שְׁם הַמְּקוֹם חֲרָמָה-עַל שֵׁם שֶׁהַחֲרִימוֹ אֶת הָעֲרִים: פ**

תלונת העם ותגובת ה'

(ד) **וַיִּסְעוּ מֵהַר הָהָר דְּרָךְ יָם סוּף-לְכּוּוֹן דְּרוֹם, כַּדִּי לְסַבֵּב אֶת אֶרֶץ אֲדוֹם, וְתִקְצַר נַפְשׁ הָעָם-לֹא יִכְלוּ לְסַבּוֹל, וְלֹא הָיָה לָהֶם כַּח בְּדִרְךָ-מִפְּנֵי שֶׁהָיָה הִיתָה אֲרוּכָה מְאוֹד (שֶׁהָרִי כִבֵּר הִגִּיעוּ לְקַדֵּשׁ בְּמַדְבַּר צִין וְהָיוּ קְרוּבִים מְאוֹד לְהִיכַנֵּס לְאֶרֶץ כְּנַעַן, וְעַכְשָׁיו הֵם צָרִיכִים לְחַזֹּר חֲזָרָה וְלְהִיכַנֵּס מִצַּד מִזְרַח שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְבַעֲקֻבוֹת הַסִּירוּב שֶׁל מֶלֶךְ אֲדוֹם לְעַבּוֹר בְּאֶרְצוֹ אֶף לַעֲשׂוֹת סִיבּוּב גְּדוֹל מְאוֹד, וְדַבֵּר זֶה גָרַם לָהֶם לְנַפֵּשׁ קִצְרָה):**

(ה) **וַיְדַבֵּר הָעָם בְּאַלְהֵים וּבְמֹשֶׁה-דְּבָרִים לֹא טוֹבִים (לְדַבֵּר בְּמִישֵׁהוּ זֶה דְּבָרִים לֹא טוֹבִים): לָמָּה הֵעֲלִיתֵנוּ מִמִּצְרַיִם בְּשִׁבִיל לָמוֹת בְּמִדְבָּר? (יֵשׁ לְצִיּוֹן שְׂרׁוּב הַנוֹכַחִים כֹּאן כָּלֵל לֹא יִצְאוּ מִמִּצְרַיִם, אוֹ יִצְאוּ כֹאשֶׁר הָיוּ יְלָדִים, אֶךְ אַע"פ כֵּן הֵם שְׁמַעוּ טַעֲנוֹת אֵלוֹ מִפִּי הוֹרִיָהֶם וְהֵם מִמְּשִׁיכִים עִם אוֹתָן**

הטענות גם כעבור 38 שנים), **כִּי אֵין לָחֶם וְאֵין מַיִם**- במדבר, **וְנִפְשָׁנוּ קָצָה**- מואסת **בְּלֶחֶם הַקֶּלֶקֶל**- המן שהיה קל מאוד (קל-קל), והם רצו אוכל שיהיה כבד במעיהם ויתן להם תחושת כבדות ושובע (מה שאין כן המן, שה' עשה שיהיה אוכל קל הנספג באיברים ולא צריכים ללכת לשירותים גדולים, על מנת לחסוך מעם ישראל את הטורח הגדול הכרוך ביציאה מהמחנה בכדי לעשות זאת):

(ו) **וַיִּשְׁלַח יְדֹד בָּעָם כְּעוֹנֵשׁ עַל תְּלוֹנְתָם אֶת הַנְּחָשִׁים הַשָּׂרְפִים**- נחשים ארסיים, **וַיִּנְשְׁכוּ אֶת הָעָם וַיָּמָת עִם רַב מִיִּשְׂרָאֵל**:

(ז) **וַיָּבֵא הָעָם אֶל מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ**: **חָטָאנוּ כִּי דִבַּרְנוּ בַּיָּדוֹד וְבָךְ**- תלונות ודברים לא טובים, ואנו מבקשים ממך- **הַתְּפִלָּל אֶל יְדֹד וַיִּסַּר מֵעַלֵּינוּ אֶת הַנְּחָשׁ**- מין הנחש, היינו הנחשים, **וַיִּתְפַּלֵּל מֹשֶׁה בְּעַד הָעָם** (למרות שדיברו עליו, והוא לא מקפיד על כך אלא מתפלל עליהם מרוב ענוותו):

(ח) **וַיֹּאמֶר יְדֹד אֶל מֹשֶׁה**: **עֲשֵׂה לָךְ שָׂרָף**- דמות של נחש ארסי, **וְשִׂים אֹתוֹ עַל נֶסֶךְ**- מוט ארוך, **וְהָיָה כָּל הַנְּשׂוֹף**- על ידי השרפים **וְרָאָה אֹתוֹ**- אם יראה את השרף על הנס- **וְחָי**- יתרפא (הסברנו שה' רוצה שבמקרה זה התפילה של משה לא תעשה עבור ישראל את 'כל העבודה' אלא שהם יצטרכו להיות שותפים בישועה שלהם):

(ט) **וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה נְחָשׁ נְחָשֶׁת**- כי כך ציווה ה' (ואע"פ שזה לא כתוב), **וַיִּשְׁמְהוּ עַל הַנֶּסֶךְ**, **וְהָיָה אִם נָשָׁף הַנְּחָשׁ אֶת אִישׁ, וְהִבִּיטוּ- הַתְּבוֹנוּ אֶל נְחָשׁ הַנְּחָשֶׁת**- והבין על ידי כך שנשיכת השרף אותו היא עונש מה' על תלונתו ואז הוא חוזר בתשובה- **וְחָי**- ואז הוא מתרפא:

המשך המסעות, ספר מלחמות ה', שירת הבאר

(י) **וַיִּסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּחֲנוּ בְּאֵבֶת**- שם מקום:

(יא) **וַיִּסְעוּ מֵאֵבֶת וַיַּחֲנוּ בְּעֵי הָעֲבָרִים**- שם מקום שנמצא **בְּמִדְבַּר אֲשֶׁר עַל פְּנֵי מוֹאָב**- ממול מואב, מצד **מְזֻרַח הַשָּׁמֶשׁ**:

(יב) **מִשָּׁם נָסְעוּ וַיַּחֲנוּ בְּנַחַל זָרְד**- נחל שנשפך לדרומו של ים המלח:

(יג) **מִשָּׁם נָסְעוּ וַיַּחֲנוּ מֵעֵבֶר לַנַּחַל אֲרֻנוֹן**, אבל לא החלק שנמצא ביישוב אלא החלק **אֲשֶׁר בְּמִדְבַּר**, שארנון הוא **הַיָּצָא מִגְּבֹל הָאֱמֹרִי**- כי בצפון מזרח של מואב ישנה רצועת שטח השייכת לאמורי, כך שהמקום שממנו "יוצא" ארנון לכיוון ישראל הוא האמורי, **כִּי- שֶׁהָרִי נַחַל אֲרֻנוֹן הוּא גְּבוּל מוֹאָב**, **כִּי מוֹאָב וּבֵין הָאֱמֹרִי** (הגבול הצפוני של מואב והדרומי של האמורי):

(יד) **עַל כֵּן- עַל אֹתָהּ מִלְחָמָה שֶׁבָה כִּבַּשׁ הָאֱמֹרִי אֶת הָאֲזוּר הַנִּמְצָא צְפוֹנִית לַנַּחַל אֲרֻנוֹן מִיַּד הַמוֹאֲבִים**, **יֹאמֶר בְּסֵפֶר מִלְחָמַת יְדֹד**- ספר שכתבו החכמים של אותה תקופה ובה תיארו את המלחמות שהיו, וכך ייאמר שם: **אֶת הָעִיר וְהַבַּיְתָה בַּתוֹךְ אֶרֶץ מוֹאָב**, כבש סיחון מלך האמורי **בְּסוּפָה**- במהירות רבה, והוא כבש גם **וְאֶת כָּל הַנְּחָלִים הַנִּשְׁפָּכִים לַנַּחַל אֲרֻנוֹן**- היינו שכבש עד נחל ארנון:

(טו) וכבש עוד את **וְאֲשֶׁד הַנְּחָלִים**- שפך הנחלים **אֲשֶׁר נָטָה**- שהם לכיוון **לְשֵׁבֶת עַר**- היישוב שנקרא ער, שהוא בצפון מזרח מואב, והאשד הזה **וַיִּנְשְׁעוּ לְגְבוּל מוֹאָב**- נשען על הגבול בצידו הצפון מזרחי. עד כאן הציטוט מספר מלחמות ה' והביאו אותו כאן כדי שנראה שישראל שעברו כבר את הארנון לא באו בגבול מואב כאשר ה' ציווה אותם (כמו שכתוב בספר דברים), אלא עברו את הארנון שהוא גבולו, והגיעו לגבול האמורי שכבש חלק מהארץ של מואב מידו:

(טז) **וּמִשָּׁם נָסְעוּ יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ**- למקום שנקרא באר, ונקרא כך כי **הוּא הַבָּאָר אֲשֶׁר אָמַר יְדֹד לְמֹשֶׁה אֲסֹף אֶת הָעָם וְאֶתְנָה לָהֶם מַיִם**- ישראל הגיעו לאותו מקום ולא היו להם מים אך הפעם

הם לא התלוננו על כך וה' אמר למשה שיתן להם מים במופת (שעוד רגע יפורט) ומשה עשה זאת:

ס

(יז) אָז- כאשר הוציא משה מים מהבאר לכל ישראל, יָשִׁיר- שרו יִשְׂרָאֵל אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת: עָלֵי בָאָר- תעלי ותוציאי הרבה מים עָנוּ לָהּ- אָמְרוּ לָהּ:

(יח) בָּאָר שׁ חֲפְרוּהָ שְׁרִים- אנשים חשובים הם שחפרו אותה, כְּרוּהָ- חפרוה נְדִיבֵי הָעַם- אנשים חשובים, והם עשו זאת בְּמַחֲקָק- על ידי המטה שלהם (שנקרא מחוקק), ועל ידי בְּמִשְׁעָנְתָם- המטה שלהם, שעליו נשענים. היינו שחפירת הבאר לא בוצעה על ידי כלי עבודה אלא על ידי חקיקה של משה עם מטהו על הקרקע וזה גרם ליציאת מים משם, וחשובי העם משכו עם מטותיהם את המים כל אחד אל שבטו (כמו שרואים מהשירה הזו שמשה לא עשה מופת זה לבד אלא קרא גם לחשובי ישראל שיעשו את המופת הזה איתנו), וּמַמְדִּבָּר- שבו היו ישראל, הבאר הזו ניתנה להם ב מתנה:

(יט) זהו המשך השירה- וּמַמְתְּנָהּ מִבָּאָר זו שנתנה להם במתנה נִחְלִיאֵל- יצאו נחלים רבים, כי העלתה מימיה מעלה והשקתה את סביבותיה, וּמִנְחִיאֵל עלו המים אל הַ בְּמֹת המקומות הגבוהים, הגבעות וההרים אשר היו חלק ממחנה ישראל שישבו בהן (כי מחנה ישראל היה גדול מאוד ופרוס על פני שטח רב, אשר חלקו בהר, וחלקו בעמק), הפך טבע המים, זרמו המים כלפי מעלה אל היושבים בהר:

(כ) וּמַבְּמֹת מן ההרים והגבעות זרמו המים אל הַגִּיאַת הבקעה, העמק אֲשֶׁר בְּשִׂדָּה מוֹאֵב (שהיה שייך בעבר למואב, עד שכבש אותם סיחון), ומן הגיא זרמו המים שוב מעלה אל ראש הַפְּסֹגָה ראשי ההרים, וְנִשְׁקָפָה הבאר והנחלים היוצאים ממנה, ונראתה למרחוק על פְּנֵי הַיַּשִּׁמּוֹן- המדבר:

המלחמה בסיחון

(כא) וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל מְלָאכִים- שליחים, אֶל סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי לֵאמֹר:

(כב) אַעֲבֹרָה בְּאַרְצְךָ, אבל לא נִטָּה- נסור מהדרך ללכת בְּשִׂדָּה וּבְכָרִם- ולהרוס אותם, וגם לא נִשְׁתָּה מִי בָאָר- ובכך נגמור את מימי ארצך, אלא בְּדֶרֶךְ הַמֶּלֶךְ- המרכזית- גֵּלְךָ, עַד אֲשֶׁר נַעֲבֹר גְּבֻלְךָ- לארץ כנען:

(כג) וְלֹא נָתַן סִיחֹן אֶת יִשְׂרָאֵל עֹבֵר בְּגִבְלוֹ, וַיַּאֲסֹף סִיחֹן אֶת כָּל עַמּוֹ וַיֵּצֵא לְקִרְאֵת יִשְׂרָאֵל הַמְדַבְּרָה לכיוון מזרח, ששם היו ישראל, וַיָּבֵא יְהֻצָּה- לעיר יהץ, שהיתה בגבולו המזרחי של סיחון, וַיִּלְחֶם בְּיִשְׂרָאֵל (ובכך היה חסד גדול לישראל, שלא היו צריכים להגיע לכל הערים המבוצרות של האמורי ולכבוש אותן אחת אחת):

(כד) וַיִּכְהוּ יִשְׂרָאֵל לְפִי חֲרָב, וַיִּירֶשׁ- כבש את ארצו מנחל אַרְגָּן עַד נַחַל יַבֵּק שִׁזָּה בעצם עַד בְּנֵי עַמּוֹן, ולא כבשו אחרי היבוק מפני ששם זו ארץ עמון (וה' אסר להם להלחם בעמון) ואת האזור ההוא לא כבש סיחון במלחמתו עם (מואב) ועמון כִּי- מפני ש עַז- חזק גְּבוּל בְּנֵי עַמּוֹן- דהיינו שכשהוא כבש בסערה את כל ארצם הוא הגיע לנחל יבוק ושם לא הצליח לכבוש עוד, אם מפני התנאים הטופוגרפיים, ואם מפני ששם הצליחו עמון לארגן צבא חזק:

(כה) וַיִּקַּח יִשְׂרָאֵל אֶת כָּל הָעָרִים הָאֵלֶּה, וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּכָל עָרֵי הָאֱמֹרִי- בְּחֶשְׁבוֹן- עיר הבירה של סיחון, וּבְכָל בְּנֵיהֶּ- הערים שסביבותיה:

(כו) כאן התורה מסבירה איך ישראל כבשו את ארץ האמורי למרות שהיא היתה פעם של מואב וה' אמר להם לא להילחם במואב, כִּי- שהרי חֶשְׁבוֹן היא עכשיו עיר של סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי הוּא,

וְהוּא נִלְחָם (ולא ישראל) בְּמֶלֶךְ מוֹאָב הָרֵאשׁוֹן (לא המלך שעתה מולך עליהם), וַיִּקַּח אֶת כָּל אֲרָצוֹ מִיַּד עַד נַחַל אֲרָנוֹן:

(כז) עַל כֵּן- על אותה מלחמה שניצח סיחון את מואב יֹאמְרוּ הַמְּשָׁלִים- החכמים המושלים משלים, וכך יאמרו לאמוריים: בָּאוּ חֲשָׁבוֹן- בואו לעיר חשבון שאותה כבשתם במלחמה, אך מכיוון שהחרבתם אותה במהלך המלחמה, אז תִּבְנֶה- תבנו אותה וְתִכְוֶנֶן- ותשכללו אותה להיות עיר הבירה של סיחון:

(כח) כִּי אִשׁ (משל למלחמה חזקה) יֵצֵא מִחֲשָׁבוֹן- לאחר שסיחון כבשה, ו לְהִבָּה- של אש, יצאה מִקְרִית סִיחֹן- דהיינו חשבון, והאש הזו אָכְלָה את העיר עַד שֶׁנִּמְצְאָה בְּאֶרֶץ מוֹאָב, וגם אכלה את בְּעֵלֵי בָמוֹת אֲרָנוֹן- המואבים שהם הבעלים של הבמות שבהם מקריבים לעבודה זרה שנמצאות ליד נחל ארנון:

(כט) והמשיכו המושלים לומר: אִזִּי לָךְ מוֹאָב- על ההפסד במלחמה, אֲבָדְתָּ עִם כְּמוֹשׁ- העם שאלוהיך הוא כמוש, מפני ש נָתַן בְּנֵי פְּלִיטָם- שבניו ברחו כפליטים במלחמה, וּבְנִתָיו בְּשָׁבִית- ובנותיו נלקחו בשבי, על ידי לְמֶלֶךְ אֲמֹרֵי סִיחֹן:

(ל) וַיִּנְיָם- הניר שלהם- גובהם- דהיינו המלכות של מואב- אֲבָד מהעיר חֲשָׁבוֹן עַד העיר דִּיבּוֹן- וזה ביטוי לכל ארץ מואב, וכך אמרו האמוריים: וַנִּשְׂאִים- אנו נעשה את ארץ מואב שוממה עַד העיר נִפְח אֲשֶׁר עַד העיר מִיַּדְבָּא- וגם זה ביטוי לכל ארץ מואב. עד כאן דברי המושלים:

(לא) ממשיכה התורה לספר- וַיָּשָׁב יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ הָאֲמֹרִי- שאותה כבש: (לב) וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לְרַגֵּל אֶת העיר יַעֲזָר ולאחר שהמרגלים חזרו, שלחו ישראל לשם צבא, וַיִּלְכְּדוּ בְּנֵי-הָעָרִים שליד יעזר, (וכמובן גם את יעזר עצמה) וַיִּוֹרְשׁוּ- השמידו אֶת הָאֲמֹרִי אֲשֶׁר שָׁם:

המלחמה בעוג

(לג) וַיִּפְגְּוּ- לכיוון צפון וַיַּעֲלֵוּ לכיוון דָּרָךְ הַבְּשָׁן- איזור צפון הגלעד ודרום הגולן, וַיֵּצֵא עוֹג מֶלֶךְ הַבְּשָׁן לְקִרְאָתָם הוּא וְכָל עַמּוֹ לְמִלְחָמָה לעיר אֲדָרְעִי: (לד) וַיֹּאמֶר יְדוֹד אֵל מֹשֶׁה אֵל תִּירָא אֹתוֹ כִּי בִידְךָ נִתְתִּי אֹתוֹ וְאֵת כָּל עַמּוֹ וְאֵת אֲרָצוֹ וְעָשִׂיתָ לוֹ כְּאֲשֶׁר עָשִׂיתָ לְסִיחֹן מֶלֶךְ הָאֲמֹרִי אֲשֶׁר יוֹשֵׁב בְּחֲשָׁבוֹן: (לה) וַיִּכּוּ אֹתוֹ וְאֵת בְּנָיו- של עוג שבאו איתו למלחמה, וְאֵת כָּל עַמּוֹ עַד בְּלִתֵּי הַשָּׂאִיר לוֹ שְׂרִיד- שארית, וַיִּירְשׁוּ- נחלו אֶת אֲרָצוֹ:

פרק כ"ב

(א) עד עתה מחנה ישראל היה עדיין במקום שנקרא 'באר', שם נעשה להם הנס עם הבאר, ומה שסופר קודם לכן על המלחמות, זה היה רק אנשי הצבא שנלחמו בסיחון ובעוג, ולאחר סיום הכיבושים האלו- וַיִּסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל- מבאר, וַיַּחֲנוּ בְּעַרְבֹת- במישורים שהיו שייכים פעם ל מוֹאָב (מה שמכונה היום "הבקעה", מהצד המזרחי שלה), מַעֲבַר לַיַּרְדֵּן- בצד המזרחי שלו הנמצא מול יַרְחוֹ- הנמצאת בצד המערבי: ס

פרשת בלק

המשלחת הראשונה לבלעם

(ב) וַיִּרְא בָּלַק בֶּן צְפּוֹר אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה יִשְׂרָאֵל לְאֲמֹרֵי- שניצחו את סיחון ואת עוג החזקים במהירות רבה:

(ג) וַיִּגְר- פחד מאוד, מוֹאָב מִפְּנֵי הָעַם מֵאֵד כִּי רַב הוּא- כי הם עם גדול, וַיִּקְרָץ- מאסו מוֹאָב- בחייהם, מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

(ד) ויאמר מואב אל זקני מדן- שלחו להם שליחים להתייעץ איתם, עתה ילחכו- יאכלו הקהל- ישראל, את כל סביבתינו- התבואה והגידולים, בלחך- כמו אכילת השור את ירק השדה- שהוא עוקר את העשב מהשורש והוא אינו צומח יותר, ואז לא תהיה לנו תבואה, ובלק בן צפור- הנזכר לעיל, מלך למואב בעת ההוא:

(ה) וישלח בלק מלאכים- שליחים אל בלעם בן בעור פתורה- אל העיר פתור, אשר על הנגר- ליד נהר פרת, והעיר הזו נמצאת ב ארץ בני עמו- של בלעם, לקרא לו, לאמר- שכך יאמרו לו השליחים: הנה עם יצא ממצרים, הנה כסה את עין הארץ- הוא רב כל כך עד שמכסה את כל השטח שאפשר לראות בעין על הארץ, והוא ישב ממלי- לידי:

(ו) ועתה, לכה נא ארה- קלל לי- בשבילי, את העם הזה כי עצום- חזק הוא ממני, ואחרי שתקלל אותו אולי אוכל נכה- להכות, להלחם בו, ואז יאגרשנו מן הארץ, ואני שולח אליך כי ידעתי את אשר תברך מברך ואשר תאר- תקלל יואר- יקולל. היה מקובל אצלם שלבלעם, שהיה קוסם, היו כוחות גדולים וברכותיו התקיימו תמיד וכן קללותיו ועל כן שלחו לו כדי שיקללם, ורק עד ידי הקללה יהיה להם סיכוי לנצח את ישראל:

(ז) וילכו זקני- חשובי מואב וזקני- וחשובי מדן וקסמים בידם- לקחו איתם את החומרים שאיתם עושים כשפים, כדי שיבואו לבלעם להראות לו שהכל מוכן והוא רק צריך לבוא איתם, ויבאו אל בלעם וידברו אליו דברי בלק:

(ח) ויאמר אליהם: לינו- תשנו פה הלילה והשבת אתכם דבר כאשר ידבר ידוד אלי- והתכוון לקסום קסמים ועל ידי זה לדעת מה ה' רוצה, וישבו שרי מואב (וגם זקני מדן, אלא שהזכיר את שרי מואב מפני שהם העיקריים בשליחות זו) עם בלעם:

(ט) ויבא אליהם אל בלעם (אע"פ שלא היה בלעם נביא אלא קוסם, נגלה ה' אליו בנבואה (וכן בכל המקרים לקמן), וזה לכבודם של ישראל כפי שיתברר בהמשך) ויאמר: מי האנשים האלה עמך? כוונת ה' בשאלה זו היתה להיכנס עם בלעם בדברים.

(י) ויאמר בלעם אל האלהים: בלק בן צפר מלך מואב שלח אלי:

(יא) הנה העם היצא ממצרים וכס את עין הארץ, עתה לכה קבה- קלל אותם בפירוש (לקוב פירוש לפרש, והכוונה כאן היא לקללה מפורשת) לי- בשבילי אתו, אולי אוכל אחר כך להלחם בו וגרשתיו:

(יב) ויאמר אליהם אל בלעם: לא תלך עמם – לשליחות זו, וממילא גם לא תאר- תקלל את העם, כי- מפני ש ברוך הוא:

המשלחת השניה לבלעם

(יג) ויקם בלעם בבקר ויאמר אל שרי בלק: לכו אל ארצכם כי מאן- סרב ידוד לתתי- לתת לי להלך עמכם:

(יד) ויקומו שרי מואב ויבאו אל בלק ויאמרו: מאן- סרב בלעם הלך עמנו:

(טו) ויסף עוד בלק שלח שרים רבים ונכבדים מאלה, כי חשב שאולי על ידי אלו ישתכנע בלעם (כנראה שהכיר את רדיפת הכבוד והכסף של בלעם וידע זה מה שצריך לעשות על מנת לשכנעו):

(טז) ויבאו אל בלעם ויאמרו לו: כה אמר בלק בן צפור: אל נא תמנע- לא תאפשר לעצמך לעשות זאת- מהלך אלי:

(יז) כי כבד אכבדך מאד- אתן לך כסף וכבוד רבים, וכל אשר תאמר אלי שאעשה עבורך בשביל לקללם- אעשה, ולכה נא קבה- קלל לי- בשבילי את העם הזה:

(יח) וַיַּעַן בַּלְעָם וַיֹּאמֶר אֶל עֲבָדֵי בָלָק: אֲפִילוֹ אִם יִתֵּן לִי בָלָק מְלֵא בֵּיתוֹ כֶּסֶף וְזָהָב (כאן רואים שדברים אלו הם אלו שהיו נחשבים בעיניו הכי הרבה!), לֹא אוֹכֵל לַעֲבֹר אֶת פִּי יְדֹדֹת אֱלֹהֵי, לַעֲשׂוֹת קִטְנָה אוֹ גְדוֹלָה- לַעֲשׂוֹת דָּבָר קֶטָן אוֹ גְדוֹל אַחֲרַת מִרְצוֹן ה':

(יט) וַעֲתָה, שָׁבוּ נָא בְּזֶה גַם אַתֶּם (כמו השליחים הקודמים) הַלֵּילָה, וְאַדְעָה מֶה יִסֹּף יְדֹדֹת דָּבָר עִמִּי, אוֹלֵי יִשְׁנֵה ה' אֶת דַּעְתּוֹ מִהַפְעַם הַקּוֹדֶמֶת:

(כ) וַיָּבֵא אֱלֹהִים אֶל בַּלְעָם לַיְלָה וַיֹּאמֶר לוֹ: אִם לִקְרָא לְךָ בַּלְבַּד בְּאוֹ הָאֲנָשִׁים- לַאִיזוֹשֶׁהי סִיבָה כִּגוֹן נִתְיַנֵּת עֲצָה וְכדוּמָה, וְלֹא לִקְלָל אֶת יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִרִי שִׁמְעוּ בַּפֶּעַם הַרְאִשׁוֹנָה שֶׁאֵינִי חֹפֵץ לִקְלָלֶם, אִזּוֹ קוֹם לְךָ אַתֶּם, וְאַךְ- אֲבָל רַק אֶת הַדָּבָר אֲשֶׁר אֲדַבֵּר אֵלֶיךָ- אֵתוֹ תַּעֲשֶׂה:

הליכת בלעם והמפגש עם המלאך

(כא) וַיִּקָּם בַּלְעָם בַּבֹּקֶר וַיַּחֲבֹשׁ אֶת אֲתָנּוֹ- קִשְׂרָה בַּעֲצָמוֹ וַהֲכִינָה לְנִסְיָעָה (הוא בעצמו הזדרז בדבר), וַיִּלְךְ עִם שְׂרֵי מוֹאָב, וְלֹא אָמַר לָהֶם אֶת הַתְּנָאִים שֶׁה' אָמַר לוֹ בַּלַּיְלָה, כִּךְ שֶׁהֵם חֲשָׁבוּ שֶׁהוּא הוֹלֵךְ עַל מִנַּת לִקְלָלֶם, וּבִזָּה יֵשׁ חִילוֹל ה' עֲצוֹם כִּאֲשֶׁר אַחֲ"כ הוּא לֹא יִקְלָלֶם, הֵם יִגִּידוּ שֶׁה' מִשְׁנֵה דַּעְתּוֹ. וּבְנוֹסָף, כִּפִּי שְׂרוּאִים בַּהֲמִשָּׁךְ, הוּא הוֹלֵךְ כִּאֲשֶׁר בַּדַּעְתּוֹ כֵּן לִקְלָל אֶת יִשְׂרָאֵל, וּמִקְוֹה שִׁיִּצְלִיחַ 'לַעֲבוּד' עַל ה' בַּאִיזוֹשֶׁהי צוּרָה:

(כב) וּלְכֹן- וַיַּחַר אָף- כַּעַס מְאוּד אֱלֹהִים בִּי הוֹלֵךְ הוּא, וּבִגְלַל כַּעֲסוֹ שֶׁל ה' עַל הַלִּיכָתוֹ- וַיִּתְיַצֵּב מִלְּאֲךָ יְדֹדֹת בְּדֶרֶךְ לְשֹׁטָן- לְמַכְשׁוֹל לוֹ, וְהוּא רֹכֵב עַל אֲתָנּוֹ וּשְׁנֵי נַעֲרָיו שִׁמְלוּם אוֹתוֹ- עִמּוֹ:

(כג) וַתֵּרָא הָאֲתָנוֹן אֶת מִלְּאֲךָ יְדֹדֹת נֹצֵב בְּדֶרֶךְ וַחֲרִיבוֹ שְׁלוֹפָה בְּיָדוֹ, וַתֵּט- סֵרָה הָאֲתָנוֹן מִן הַדֶּרֶךְ וַתִּלְךָ בְּשֹׁדֶה- שֶׁלִּיד הַדֶּרֶךְ, וַיִּךְ בַּלְעָם אֶת הָאֲתָנוֹן כַּדִּי לְהַטֵּתָה הַדֶּרֶךְ:

(כד) וַיַּעֲמֵד מִלְּאֲךָ יְדֹדֹת בְּמִשְׁעוֹל- שֶׁבִּיל הַכְּרָמִים, גָּדָר- אֲבָנִים מְזָה- מִהַצַּד הַזֶּה, וְכֵן וַגְּדָר מְזָה:

(כה) וַתֵּרָא הָאֲתָנוֹן אֶת מִלְּאֲךָ יְדֹדֹת, וַתִּלְחֹץ אֶל הַקִּיר- כִּי לֹא הִיָּה לָהּ לֶאֱנֹן לְנִטוֹת יוֹתֵר, וַתִּלְחֹץ אֶת רֶגֶל בַּלְעָם אֶל הַקִּיר וַהֲכַאֲיבָה לוֹ בַּכֶּךְ, וַיִּסֹּף לְהַכְתֶּהָ:

(כו) וַיּוֹסֶף מִלְּאֲךָ יְדֹדֹת עֲבוּר- לַהֲקָדִים אֶת בַּלְעָם, וַיַּעֲמֵד בְּמִקְוֶם צָר אֲשֶׁר אֵין דָּרָךְ לְנִטוֹת יְמִינוֹ וּשְׂמֹאל:

(כז) וַתֵּרָא הָאֲתָנוֹן אֶת מִלְּאֲךָ יְדֹדֹת וּמִכִּוּוֹן שֶׁלֹּא הִיָּה לָהּ אִפְשָׁרוֹת לִלְכַת לְצַד כִּמוֹ בַּפְעַמִּים הַקּוֹדֶמֶת- וַתִּרְבֹּץ- וַתִּשֵּׁב תַּחַת בַּלְעָם, וַיַּחַר אָף- כַּעַס מְאוּד בַּלְעָם, וַיִּךְ אֶת הָאֲתָנוֹן בְּמִקְלָל (כאן כבר רואים שלוש פעמים שה' רומז לבלעם שאינו חפץ בהליכתו לקלל את ישראל (חוץ משתי הפעמים שאמר לו זאת בפירוש בביתו), אֲךָ בַלְעָם אֵינוֹ מִבִּין אֶת הַרְמָזִים):

(כח) וַיִּפְתַּח יְדֹדֹת אֶת פִּי הָאֲתָנוֹן שֶׁתִּדְבַר בְּדֶרֶךְ נֹס, וַתֹּאמֶר לְבַלְעָם: מֶה עָשִׂיתִי לְךָ בִּי הַפִּתִּינִי זֶה שְׁלֹשׁ רְגָלִים- פְּעָמִים. (דיבור האתון גם הוא רמז לבלעם שאפילו אתון מדברת אם ה' רוצה בכך וְכֵל שֶׁכֵּן שֶׁהוּא יִהְיֶה חַיִּיב לְדַבֵּר רַק מִה שֶׁה' רוֹצֵה):

(כט) וַיֹּאמֶר בַּלְעָם לְאֲתָנוֹן (במקום להתפעל מדיבור האתון והבין את הרמז בכך, בלעם פשוט עונה לה!!): הֲכִיתִי אוֹתָךְ בִּי- מִפְּנֵי שֶׁ הִתְעַלְלָתָ בִּי- הַכַּאֲבָת לִי וּבִיזִית אוֹתִי, לוֹ- אֵילוֹ, אִם יֵשׁ- הִיָּה לִי חֶרֶב בְּיָדִי- בִּי עֲתָה הִרְגָתִיךָ- הִיִּיתִי הוֹרֵג אוֹתָךְ:

(ל) וַתֹּאמֶר הָאֲתָנוֹן אֶל בַּלְעָם: הֲלוֹא אֲנִכִּי אֲתִנְךָ אֲשֶׁר רֹכְבָתָ עָלַי מֵעוֹדָךְ- מֵאִזּוֹ שֶׁאַתָּה רוֹכֵב- עַד הַיּוֹם הַזֶּה, הֲהִסָּפֵן הַסִּפְנִיתִי- הָאֵם הַתְּרַגְלָתִי לַעֲשׂוֹת לְךָ כֵּה- כֵּךְ, לְסוּר מִהַדֶּרֶךְ? וַיֹּאמֶר לָהּ בַלְעָם: לֹא (וכאן זה כבר רמז עבה ביותר, אִם עֲדַעֲכֶשׁוּ לֹא הַתְּרַגְלָתִי לַעֲשׂוֹת לְךָ כֵּךְ, אִזּוֹ מִדּוּעָה זֶה קָרָה עֲכֶשׁוּ 3 פְּעָמִים בְּרִצָּף? אוֹלֵם בַּלְעָם עֲדִיין לֹא מִבִּין אֶת הַרְמָזִים...) וְלְכֹן-

(לא) וַיִּגַּל- גילה יְדוּד אֶת עֵינֵי בְלָעַם, וַיֵּרָא אֶת מִלְאָךְ יְדוּד נֹצֵב בְּדֶרֶךְ וַחֲרָבוֹ שְׁלֵפָה בְּיָדוֹ וַיִּקַּד וַיִּשְׁתַּחוּ לְאַפְיוֹ- לכבודו של המלאך (ואולי זה גם מבטא את פחדו של בלעם למראהו של המלאך):

(לב) וַיֹּאמֶר אֵלָיו מִלְאָךְ יְדוּד: עַל מָה הִבִּיתָ אֶת אֲתֹנְךָ זֶה שְׁלוֹשׁ רְגָלִים- פְּעָמִים, הֲכֵאָה זֶה אֵינְנָה בְּצַדֵּק שֶׁהָרִי הִנֵּה אֲנֹכִי יֹצֵאתִי לְשֹׁטֶן- למכשול, מפני ש פי יֵרֵט- עוות, והכוונה לבלעם שעוות את הדרך בכך שהלך לקלל את ישראל, לְנֹגְדִי- נגד רצוני:

(לג) וַתֵּרָאֵנִי הָאֲתוֹן וַתֵּט לִפְנֵי זֶה שְׁלֹשׁ רְגָלִים- פעמים, ואתה היית צריך לחשוב ש אולי נִטְתָּה מִפְּנֵי- מפני שראתה אותי ופחדה ממני, כִּי עָתָה- שהרי אם לא היתה נוטה גם אֲתֹכָה הָרְגָתִי- לא הייתי רק מפחיד אותך כמו שקרה עכשיו, אלא הייתי גם הורג אותך על כך שאתה הולך במטרה לקלל, וְאוֹתָהּ- את האתון- הַחַיִּיתִי- שהרי לא עשתה כלום נגד רצוני, ואם כך היא הצילה אותך בכך שהיא סטתה מהדרך ומדוע הכית אותה?

(לד) וַיֹּאמֶר בְּלָעַם אֶל מִלְאָךְ יְדוּד: חֲטָאתִי בְּכַךְ שֶׁהֲכִיתִי אֶת אֲתוֹנִי וְלֹא הִבַּנְתִּי שֶׁהִיא נוֹטָה מִכְיוֹן שֶׁרָאִתָּה אוֹתְךָ (וכאן הוא שוב לא מבין את הנקודה- שהחטא הוא עצם ההליכה במטרה לקלל את ישראל!!), כִּי לֹא יָדַעְתִּי כִּי- אשר אֲתָה נֹצֵב לְקִרְאָתִי בְּדֶרֶךְ, וְעָתָה אִם רַע בְּעֵינַיִךְ אֲשׁוּבָה לִי (שוב הוא חוזר על טעותו, שהרי אמר 'אם רע בעיניך' והרי ברור שהדבר רע בעיני ה')

(לה) מִכְיוֹן שֶׁבְלַעַם לֹא מִבִּין אֶת הָעֵנִיין (מכיוון שאינו רוצה להבין שהרי הוא מעוניין לקלל את ישראל ולזכות בכבוד ובכסף)- וַיֹּאמֶר מִלְאָךְ יְדוּד אֶל בְּלָעַם: לֵךְ עִם הָאֲנָשִׁים- אתה יכול ללכת איתם, וְאַפְסִי- אבל, דַּע לְךָ שֶׁרַק אֶת הַדְּבָר אֲשֶׁר אֲדַבֵּר אֵלֶיךָ אֲתוֹ תִּדְבֹּר, וַיִּלְךְ בְּלָעַם עִם שְׂרֵי בְּלָק- למרות ששוב הובהר לו שלא יוכל לקלל את ישראל:

פגישת בלק ובלעם

(לו) וַיִּשְׁמַע בְּלָק כִּי בא בְּלָעַם, וַיֵּצֵא לְקִרְאָתוֹ אֶל עִיר אַחַת שֶׁב מוֹאָב אֲשֶׁר עַל גְּבוּל אֲרָנָן- הגבול הצפוני, אֲשֶׁר בְּקֶצֶה הַגְּבוּל- המזרחי, היינו שהוא יוצא לגבול הצפון מזרחי של מואב:

(לז) וַיֹּאמֶר בְּלָק אֶל בְּלָעַם: הֲלֹא כָּבֵר שְׁלַח שְׁלַחְתִּי אֵלֶיךָ לְקִרְאָ לְךָ מִשְׁלַחַת אַחַת, וְאִם כֵּן לָמָּה לֹא הִלַּכְתָּ אֵלָי כָּבֵר אֲזוֹ, הֲאִמְנָם חֲשַׁבְתָּ שֶׁ לֹא אוֹכַל כְּבֹדְךָ כִּרְאוּיִי!!

(לח) וַיֹּאמֶר בְּלָעַם אֶל בְּלָק: הִנֵּה כָּבֵר בָּאתִי אֵלֶיךָ, הֲאִם עָתָה- עכשיו הִיכוֹל אוֹכַל דָּבָר מְאוּמָה- משהו על פי רצוני, הרי רק הַדְּבָר אֲשֶׁר יִשְׁמַע אֱלֹהִים בְּפִי- אֲתוֹ אֲדַבֵּר:

(לט) וַיִּלְךְ בְּלָעַם עִם בְּלָק וַיָּבֹאוּ קְרִית חֲצוֹת- שם של עיר במואב:

(מ) וַיִּזְבְּחוּ- שחט בְּלָק בָּקָר וַצֹּאן וַיִּשְׁלַח לְבְלָעַם- לְכַבּוֹדוֹ, וְלְשָׂרִים אֲשֶׁר אֲתוֹ- עשו סעודה לכבוד הגעתו של בלעם, מתוך שמחה שעכשיו הוא יקלל את ישראל ויוכלו להילחם בהם:

(מא) וַיְהִי בַבֶּקֶר- למחרת, וַיִּקַּח בְּלָק אֶת בְּלָעַם וַיַּעֲלֵהוּ בְּמוֹת בְּעַל- מקום עם במות (מקומות מוגבהים) שעליהן היו עובדים את הבעל- סוג של עבודה זרה, וַיֵּרָא מִשָּׁם בְּלָעַם אֶת קֶצֶה הָעָם- ישראל:

פרק כג

(א) וַיֹּאמֶר בְּלָעַם אֶל בְּלָק: בָּנָה לִי בַּזָּה- כאן- שְׂבַעַה מִזְבְּחֹת, וְהִכֵּן לִי בַּזָּה שְׂבַעַה פְּרִים וְשְׂבַעַה אֵילִים:

(ב) וַיַּעַשׂ בְּלָק כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר בְּלָעַם, וַיַּעַל בְּלָק וּבְלָעַם- שניהם הקריבו פֶּר וְאֵיל עַל כָּל בְּמִזְבְּחָם:

(ג) וַיֹּאמֶר בְּלָעַם לְבָלָק הֲתִיַּצֵּב עַל עֲלֹתְךָ- הישאר כאן, וְאַלְכָּה, אוֹלֵי יִקְרָה- יתגלה אלי (בדרך מקרה) יְדוּד לְקִרְאָתִי וְדַבֵּר מֵה- כלשהו יֵרָאֵנִי וְהַגְּדִתִּי לְךָ, וַיִּלְךְ בְּלָעַם שָׁפִי- לבדו:

(ד) וַיִּקְרֹא-הַתְּגֵלָה אֱלֹהִים אֶל בְּלָעַם וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֵלָיו (לה'): אֶת שְׂבַעַת הַמְּזֻבְחַת עֲרֹכְתִי, וְאַעֲלֶה פֶּה וְאֵיל בַּמְּזֻבֵּחַ, וכאן בלעם רוצה להמשיך ולבקש מה' שיסכים לקלל את ישראל, אך ה' קוטע את דבריו ואומר לו את הדברים המובאים בפסוקים הבאים, כאומר לו: איני רוצה לשמוע את דבריך אלא לך אמור את דבריי.

(ה) וַיִּשָּׂם יְדֹוּד דְּבַר בְּלָעַם, וַיֹּאמֶר: שׁוּב אֶל בְּלָק וְכֹה-כך תִּדְבָּר:
(ו) וַיִּשָּׁב בִּלְעָם אֵלָיו- אל בלק, וְהִנֵּה הוּא עֲדִיין נֶצֶב- עומד על- ליד עֲלֵתוֹ, הוּא וְכָל שְׂרֵי מוֹאָב:

המשל הראשון

(ז) וַיִּשָּׂא בִלְעָם אֶת מִשְׁלוֹ- שיר, מליצה, וַיֹּאמֶר: מִן אֲרָם- ארץ ארם, יִנְחֲנִי- יובילני ויקרא לי בְּלָק מְלֶךְ מוֹאָב, מִהַרְרֵי קְדָם- מהרים קדומים (עתיקים) [מקביל ל'ארם'], והוא קרא לי בבקשו ממני- לְכֹה אָרָה- קלל לי- בשבילי את יַעֲקֹב- עם ישראל, וּלְכֹה זַעֲמָה- תעורר כעס של ה' על יִשְׂרָאֵל:
(ח) מָה אֶקֶב- כיצד אני יכול לקלל אם לֹא קִבָּה- קללו א-ל- ה'? וּמָה אֶזְעַם- ואיך אוכל לעורר עליהם כעס מה' אם לֹא זַעַם- כעס עליהם יְדֹוּד?

(ט) כִּי מֵרֵאשִׁי צְרִים- ההרים הגבוהים עליהם אני עומד- אֲרָאָנוּ, וּמִגְבְּעוֹת שעליהן אני נמצא אֲשׁוּרָנוּ- אני רואה אותם, ואני רואה ש הַן- הנה הם עִם לְבַדְדָּ- לבד יִשְׁכְּנוּ- יגור, וּבְגוֹזִים- בכל האומות לֹא יִתְחַשְּׁב- ייספר, היינו שהם עם לעצמו והם כל כך מיוחדים עד שאינם כשאר האומות כלל:

(י) מִי מִנְּה- הצליח לספור את עֶפְרַיִם יַעֲקֹב- את זרע ישראל שנמשלו לעפר, וּמִסְפָּר- ומי הצליח לספור אֶת רֵבַע יִשְׂרָאֵל- זרע ישראל (לפי שע"י הרביעה נוצר האדם)? ואני מבקש מה' ש תַּמַּת נַפְשֵׁי מוֹת יִשְׂרָאֵל- שאמות כמו ישראל שהם ישרים, וְתִהְיֶי אַחֲרֵיתִי- סופי כְּמֵהוּ- אזכה לעולם הבא:
סיכום המשל: אינני יכול לקללם כי ה' לא רוצה בכך, ישראל אינם ככל הגויים והם רבים מספור, ואני רוצה להיות אחרי מותי כמותם.

(יא) וַיֹּאמֶר בְּלָק אֶל בְּלָעַם: מָה עֲשִׂיתָ לִּי? הֲרֵי לְקֹב- לקלל אִיבִי לְקַחְתִּיךָ, וְהִנֵּה בְרַכְתָּ בְּרִיךְ:
(יב) וַיַּעַן בִּלְעָם וַיֹּאמֶר: הֲלֹא אֶת אֲשֶׁר יִשָּׂים יְדֹוּד בְּפִי, על כורחי אֲתוֹ אֲשַׁמֵּר לְדַבָּר:

המשל השני

(יג) וַיֹּאמֶר אֵלָיו בְּלָק: לְכֹה נָא אֶתִּי אֶל מְקוֹם אַחַר אֲשֶׁר תִּרְאֶנּוּ מִשָּׁם (ואולי משם כן תצליח לקלל אותם), אֶפְסָ- אבל גם משם (כמו בבמות בעל) רק את קִצְהוֹ של העם תִּרְאֶה, וְכֹלֹ לֹא תִרְאֶה, וְקִבְּנוּ- וקללו לי מִשָּׁם:

(יד) וַיִּקְחֵהוּ אֶל שְׂדֵה צְפִים- שם מקום, אֶל רֵאשִׁי הַפְּסָגָה, וַיִּבְּן בֵּלָק (גם כאן על פי ציווי של בלעם, אלא שהתורה קיצרה) שְׂבַעַת מְזֻבְחֹת, וַיַּעֲלֶה בֵּלָק (וגם בלעם, כמו במזבחות הקודמים, וגם כאן קיצרה התורה) פֶּה וְאֵיל בַּמְּזֻבֵּחַ:

(טו) וַיֹּאמֶר אֶל בְּלָק: הֲתִיַּצֵּב- הישאר לעמוד פֶּה- כאן על- ליד עֲלֵתְךָ, וְאַנְכִי אֶקְרָה- אלך להיפגש עם ה' (בדרך מקרה) פֶּה- פה (הכוונה במקום אחר. כמו "ויפן כה וכה"- שהסתכל לשני צדדים שונים):

(טז) וַיִּקְרֹא- נפגש בדרך מקרה יְדֹוּד אֶל בְּלָעַם, וַיִּשָּׂם דְּבַר בְּפִיו על כרחו, וַיֹּאמֶר: שׁוּב אֶל בְּלָק וְכֹה- כך תִּדְבָּר:

(יז) וַיִּבֹא אֱלֹהֵינוּ, וְהֵנּוּ- הֵנָּה הוּא נֶצֶב עַל- ליד עֲלֵתוֹ, וְשָׂרֵי מוֹאֲב אֵתוֹ, וַיֹּאמֶר לוֹ בָּלֵק: מַה דְּבַר יְדֹדְדִי?
יש כאן מעין עקיצה, כאילו בא לומר לו: הרי אינך יכול לומר דברים מעצמך אלא רק דברים שהי
מתיר לך לומר).

(יח) וַיִּשָּׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר: קוּם בָּלֵק וּשְׁמַע אֶת הַדְּבָרִים שֶׁאֹמֵר, הַאֲזִינָה עָדִי- עד אלי, בְּנֹו- (אתה)
הבן של צַפֹּר (יש כאן מעין תשובה לעקיצה, אתה בלק תעמוד לכבוד הדריים של ה' שאני בא לומר
ואל תזלזל בהם).

(יט) לֹא אִישׁ אֶל- וַיִּכְזַּב- ה' אינו איש שמשקר, וּבֶן אָדָם וַיִּתְנַחֵם- והוא גם לא בן אדם שמתחרט,
ההוא- ה' אָמַר וְלֹא יַעֲשֶׂה?! והאם ה' וְדַבֵּר וְלֹא יְקִימֶנָּה?! האם ה' לא יקיים את דבריו?! בלעם
בעצם אומר לבלק- הרי אתמול כבר אמרתי לך שה' אינו מעוניין לקללם, ומדוע חשבת שהיום הוא
יחשוב אחרת והוא יתיר לקללם?

(כ) הֲנֵה בָרַךְ לְקַחְתִּי- בפעם הראשונה שה' נגלה אליי לקחתי מה' ברכות, וּבָרַךְ וְלֹא אֲשִׁיבָנָה- והוא
כבר ברך אותם ואני לא אוכל להשיב את הברכות שלו, ומדוע אמרת לי לקללם שוב, האם חשבת
שה' יתחרט?! הרי הוא איננו אדם!

(כא) וּתְדַע לך שה' חפץ לברך את ישראל מפני ש: לֹא הִבִּיט- ראה אֶוֹן- עבירה בַּיַּעֲקֹב, וְלֹא רָאָה
עֲמַל- עבירה בַּיִשְׂרָאֵל- הוא אינו רואה בהם עבירות, ולכן יְדֹד אֱלֹהֵינוּ עֲמוֹ- ועוזר להם, וְתִרְוַעַת
מְלֶךְ בֹּו- בישראל. שכאשר הם יוצאים להלחם- הם מריעים בחצוצרות לפני המלך ה', וה' עוזר
להם וכך הם מנצחים:

(כב) אֵתָה אֵמַרְת "הֵנָּה עַם יֵצֵא מִמִּצְרַיִם" אולם הם לא יצאו מעצמם אלא: אֶל- ל- ה', הוּא ש
מוֹצִיאֵם מִמִּצְרַיִם, כְּתוּבָה- והוא כמו החוזק של קרני רָאֵם לו- עבורם, כך ה' הוא חוזקם של
ישראל:

(כג) ומדוע ה' שומר עליהם כ"כ? מפני בטחונם בו, שהרי כִּי לֹא נַחֵשׁ- לשון ניחוש בַּיַּעֲקֹב- בניי
אינם משתמשים בניחוש וכשפים שונים כדי לדעת את העתיד, וכן וְלֹא קָסַם בַּיִשְׂרָאֵל- אינם
משתמשים בקסמים לצורך זה, אלא פָּעַת- עכשיו יֹאמֶר לַיַּעֲקֹב וּלְיִשְׂרָאֵל- על ידי הנביאים מֵה
פָּעַל- יפעל בעתיד אֶל- ל- ה', כאשר הם רוצים לדעת את רצון ה' הם פונים לנביאים שלהם ולא
לקוסמים שונים, ובכך מראים את בטחונם בה':

(כד) הֵן יִשְׂרָאֵל הֵם עַם כְּלָבִיא- שכמו אריה (שהוא סמל לחוזק) יְקוּם על אויביו, וְכֹאֲרֵי יִתְנַשֵּׂא-
יתרומם, לֹא יִשְׁפֹּב- ינוח בארץ כנען עַד אשר יֵאכַל טָרֶף- יטרוף את הגויים, וְדָם חֲלָלִים- הרוגים
יִשְׁתֶּה- שאף את רכושם יקח.

סיכום המשל: ה' לא יתחרט על ברכתיו לישראל, אינו רואה בהם עבירות ועוזר להם והוא חוזקם
של ישראל, ישראל בוטחים בה' בלבד, והם יתחזקו ביותר וכבשו את הארץ ויקחו את השלל
שלה:

(כה) וַיֹּאמֶר בָּלֵק אֶל בְּלַעֲם: גַּם קֵב לֹא תִקְבְּנוּ- אם אינך מקלל אותם, אז גַּם בָּרַךְ לֹא תִבְרַכְנוּ-
לפחות אל תברך אותם:

(כו) וַיַּעַן בְּלַעֲם וַיֹּאמֶר אֶל בָּלֵק: הֲלֹא דִבַּרְתִּי אֵלֶיךָ לֵאמֹר- בפירוש- ש כֹּל אֲשֶׁר יְדַבֵּר יְדֹדְדִי- אֵתוֹ
אֶעֱשֶׂה:

לאחר שני הכשלונות הקודמים, כאשר בלעם מברך את ישראל במקום לקלל, בלק מנסה פעם שלישית...

המשל השלישי

(כז) וַיֹּאמֶר בָּלַק אֶל בִּלְעָם לְכֵה נָא אֶקְחֶךָ אֶל מְקוֹם אַחֵר אוֹלֵי יִישׁוּר- יִהְיֶה טוֹב וַיִּשׂר בְּעֵינָי הָאלוהים, וְקִבְּלוּ- תִקְלַל אוֹתוֹ לִי- בִשְׂבִילִי מִשָּׁם :

(כח) וַיִּקַּח בָּלַק אֶת בִּלְעָם אֶל מְקוֹם שִׁנְקָרָא רֹאשׁ הַפְּעוּר- רֹאשׁ הַר שֶׁעָלוּ הֵיו עוֹבְדִים עִ"ז בְּשֵׁם הַזֶּה, הַנְּשָׁקֵף עַל פְּנֵי הַיְשִׁימֹן- שִׁמְשֵׁם אִפְשֵׁר לְהִשְׁקִיף עַל הַמְדַבֵּר הַשּׁוֹמֵם :

(כט) וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל בָּלַק : בְּנֵה לִי בָּזָה- כֹּאן, שְׂבָעָה מִזְבְּחֹת, וְהִכּוֹן לִי בָּזָה שְׂבָעָה פְּרִים וְשְׂבָעָה אֵילִים :

(ל) וַיַּעַשׂ בָּלַק כְּאֲשֶׁר אָמַר בִּלְעָם וַיַּעַל בִּלַּק פֶּר וְאֵיל בַּמִּזְבֵּחַ :

פרק כ"ד

(א) וַיֵּרָא- הַבֵּין בִּלְעָם לְפִי שְׁתֵּי הַפַּעֲמִים הַקּוֹדְמוֹת כִּי טוֹב בְּעֵינָי יִדְוֹד לְבָרַךְ אֶת יִשְׂרָאֵל, וּלְכֹן- וְלֹא הִלְךְ כְּפַעַם בְּפַעַם- כִּמוֹ הַפַּעַם הָרִאשׁוֹנָה וְהַשְּׁנִיָּה- לְקַרְאֵת נְחֻשִׁים- לַעֲשׂוֹת נִיחֻשִׁים וּקְסָמִים וּלְנִסּוֹת לְשַׁכְנַע אֶת ה' לְקַלְלֵם, אֲלֵא וַיִּשְׁת- וַיִּשֶׁם אֶל- לְכַוּוֹן הַמְדַבֵּר- שִׁשֵּׁם הֵיוּ יִשְׂרָאֵל, אֶת פְּנֵיו- וְהִסְתַּכַּל עֲלֵיהֶם מִמְּקוֹם עַמְדוֹ (אוֹלֵי חֶשֶׁב שְׁדוּוּקָא לֹלֵא נִיחֻשִׁים יִצְלִיחַ לְקַלְלֵם) :

(ב) וַיִּשָּׂא בִלְעָם אֶת עֵינָיו, וַיֵּרָא אֶת יִשְׂרָאֵל שֹׁכֵן לְשִׁבְטָיו- בְּצוּרָה מְסוּדֶרֶת לְפִי הַדְּגָלִים, וַתְּהִי עָלָיו רוּחַ אֱלֹהִים- ה' מִנְבֵּא אוֹתוֹ בְּנְבוּאָה יְרִגִּילָה', וְלֹא כְּפַעֲמִים הַקּוֹדְמוֹת שֶׁזֶה הָיָה בְּכַפְיָה ('וַיִּשֶׁם ה' דָּבַר בְּפִי בִלְעָם') :

(ג) וַיִּשָּׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר : נָאִם בִּלְעָם בְּנֹו- הַבֵּן שֶׁל בְּעַר, וְנָאִם הַגְּבֵר שְׁתֵּם- פְּתוּחַ הָעֵין- שֶׁעִינֵנו פְּתוּחָה לְרֹאוֹת מְרֹאוֹת מֵה' :

(ד) נָאִם שְׁמַע אֲמָרֵי אֶל- שְׁשׁוֹמַע מֵה' אֹמֵר, אֲשֶׁר מִחֲזָה שְׂדֵי יִחֲזָה- רֹאֵה מְרֹאוֹת נְבוּאָה מֵה', כֹּאשֶׁר הוּא נִפְל- שׁוֹכֵב, אֲבֵל וְגִלּוּי עֵינָיִם- לְמֵרוֹת שֶׁהוּא שׁוֹכֵב, עֵינָיו גְּלוּיוֹת- רֹאוֹת. עַד כֹּאן דְּבָרֵי שֶׁבַח שֶׁל בִּלְעָם עַל עֲצָמוֹ (וְכֵן בְּמִשַׁל הַבַּא) הַמְרָאִים אֶת גְּאוּוֹתוֹ הַגְּדוּלָּה :

(ה) מֵה טָבוֹ אֶהְלִיךְ יַעֲקֹב- כִּמֵּה טוֹבִים הָאוֹהֵלִים שֶׁלךְ עִם יִשְׂרָאֵל, וְכִמֵּה טוֹבִים מִשְׁכְּנֵתֶיךָ- הַמְקוּמוֹת בְּהֵם אֶתָּה גֵר- יִשְׂרָאֵל (מִסְתַּבֵּר שֶׁהוּא מִשְׁבַּחֵם לֹא רַק עַל הַסֵּדֵר בְּדִגְלִים וּבְמִשְׁפַּחוֹת וְכו', אֲלֵא גַם עַל צוּרַת הַחַיִּים שֶׁלֵּהֶם וְעַל הָאֲחוּוָה הַשּׁוֹרֶרֶת בֵּינֵהֶם וְכו') :

(ו) הָאוֹהֵלִים שֶׁלךְ טוֹבִים כִּמוֹ : 1. כְּנַחְלִים נְטִיו- יָפִים כִּמוֹ מִסְלוֹל הַנַּחֲלִים, 2. כְּגִנְתַּת עֲלֵי נֶהַר- פּוֹרְחִים הֵיטֵב כִּמוֹ גִּינַה הַנִּמְצָאֶת עַל נֶהַר, 3. כְּאֶהְלִים נְטַע יְדוּד- מְפִיֲצִים רִיחַ טוֹב כִּמוֹ עֲצֵי אֶהֶל שֶׁהֵם עֲצֵי בּוֹשֵׁם הַמְפִיֲצִים רִיחַ טוֹב, 4. כְּאֶרְזִים עֲלֵי מִים- חֲזֻקִים כִּמוֹ עֲצֵי אֶרֶז הַשְּׁתוּלִים לֵיד מִים :

(ז) יֵזֶל מִים מְדֻלְּגוֹ- יִזְלוּ מִים מֵהַדְּלִיִּים שֶׁל יִשְׂרָאֵל, הֵינֵנו שֶׁהִשְׁפַּע שֶׁלֵּהֶם יִלְךְ וַיִּתְגַּבֵּר, וְזָרְעוּ בְּמִים רַבִּים- וְהִזְרַע שֶׁלֵּהֶם יִהְיֶה שְׁתוּל לֵיד הַרְבֵּה מִים, הֵינֵנו שִׁיגְדֵל מְאוּד, וְיָרִים מְאֻגְג מְלִכּוֹ- אֲגַג הוּא תוֹאֵר הַמֶּלֶךְ הַקְּבוּעַ שֶׁל עִמְלַק (כִּמוֹ פְּרַעָה אֲצֵל מִצְרַיִם וְאֲבִימֶלֶךְ אֲצֵל פְּלִישְׁתִּים), וְהַמֶּלֶךְ שֶׁל יִשְׂרָאֵל יִתְרוֹמֵם יוֹתֵר מִמֵּנו וַיִּנְצַח אוֹתוֹ, לְמֵרוֹת שֶׁעִמְלַק חֲזֻקִים מְאוּד, וַתִּנְשָׂא מְלִכְתּוֹ- וְהַמְלָכוֹת שֶׁלֵּהֶם תִּתְרוֹמֵם עוֹד וְעוֹד :

(ח) וְכֹל זֹאת בֹּא לֵהֶם בְּזִכּוֹת : אֶל- מוֹצִיאֵו מִמִּצְרַיִם (וְלֹא כְּפִי שֶׁאִמַּר בִּלַּק "הִנֵּה הָעַם הַיּוֹצֵא מִמִּצְרַיִם"- שִׁיִּצְאוּ מֵעֲצָמָם), וְהוּא כְּתוּעָפֶת- כִּמוֹ הַחוּזֵק שֶׁל קֶרְנֵי הַרְאֵם לֹו- לְיִשְׂרָאֵל, וּבְעִזְרַת ה' עִם יִשְׂרָאֵל יֵאָכֵל- יִשְׁמִיד אֶת הַגּוֹיִם שֶׁהֵם צְרִיו- אוֹיְבָיו שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְעֲצָמֵיהֶם יִגְרֵם- יִשְׁבוּר, (שֶׁגַם אֶת רְכוּשֵׁם יִקַּח), וְחֲצִיו- שֶׁל יִשְׂרָאֵל, הוּא יִמְחָץ- בְּאוֹיְבֵים שֶׁלוֹ :

(ט) ואחרי שיכבוש ישראל את כל הארץ- **כָּרַע שָׁכֵב**- יכרע וישכב לנוח **כְּאָרִי**, ו**כְּלָבִיא מִי יְקִימֶנּוּ**? שאף אחד לא מעיז להפריע לו, **מְבַרְכֶיךָ- בְּרוּךְ, וְאֲרִיךְ- אָרוּר**- ומקלליך מקוללים:
 (י) **וַיַּחַר אֶף**- כעס מאוד **בְּלֶק אֶל בְּלַעַם, וַיִּסְפַּק אֶת כַּפָּיו**- מתוך צער, **וַיֹּאמֶר בְּלֶק אֶל בְּלַעַם**: הרי בשביל **לֶקֶב**- לקלל את **אֵיבֵי קְרֹאתֶיךָ, וְהִנֵּה בְּרַכְתָּ בְּרַךְ זֶה**- עכשיו זה כבר **שֶׁלֶשׁ פְּעָמִים**:
 (יא) **וַעֲתָה בָּרַח לְךָ אֶל מְקוֹמְךָ, אֲמַרְתִּי**- חשבתי שאוכל ל **כַּבֵּד אֲכַבְּדֶךָ, וְהִנֵּה מִנְעָד**- לא מאפשר לך **יִדְוֹד מְכַבֹּד**. לאחר שבלעם אומר במשל השלישי שכל הגויים שילחמו בישראל ה' יהרוג אותם, מבין בלק שאינו יכול להלחם בישראל, וכן העובדה שאמר שמקללי ישראל מקוללים אומרת בעצם שכבר לא יוכל לקללם, ולכן פה בלק כבר לא מנסה יותר שבלעם יקללם:
 (יב) **וַיֹּאמֶר בְּלַעַם אֶל בְּלֶק**: הלא- הרי גם **אֶל מְלֹאכְיָךָ אֲשֶׁר שְׁלַחְתָּ אֵלַי** בפעם השניה, **דְּבַרְתִּי לְאָמֹר**:
 (יג) **אִם יִתֵּן לִי בְּלֶק מְלֵא בֵיתוֹ כֶּסֶף וְזָהָב לֹא אוּכַל לַעֲבֹר אֶת פִּי יִדְוֹד לַעֲשׂוֹת טוֹבָה אוֹ רָעָה מִלְּבָבִי**- ממחשבתי בעצמי, אלא רק **אֲשֶׁר יְדַבֵּר יִדְוֹד אֹתוֹ אֲדַבֵּר**:

המשלים האחרונים

המשל הרביעי

(יד) **וַעֲתָה הִנְנִי הוֹלֵךְ לַעֲמִי לְכֹה אֵינְעָד**- אומר לך מה יקרה בעתיד (ואל כפרוש הרגיל של מילה זו), **אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הָעָם הַזֶּה**- ישראל **לַעֲמָד**- מואב **בְּאַחֲרִית**- בסוף **הַיָּמִים**:
 (טו) **וַיִּשָּׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר**: **נָאִם בְּלַעַם בְּנוֹ**- הבן של **בְּעֹר**, **וְנָאִם הַגָּבֵר שְׂתֵם**- פתוח **הָעֵינִן**- שעינו פתוחה לראות מראות מה':

(טז) **נָאִם שְׁמַע אֲמָרֵי אֶל-ל**- ששומע מה ה' אומר, **וַיִּדַע דַּעַת עֲלִינוֹן**- שהוא יודע דברים שה' יחושבי עליהם (ביטוי זה לא קיים במשל השלישי- הקודם), **מִחֲזָה שֶׁדִּי-י יַחֲזֶה**- רואה מראות נבואה מה', כאשר הוא **נִפְלֵ**- שוכב, אבל **וְגִלּוֹי עֵינָיִם**- למרות שהוא שוכב, עיניו גלויות- רואות. עד כאן דברי שבח של בלעם על עצמו (כמו במשל הקודם) המראים את גאוותו הגדולה:

(יז) **אֲרָאֲנוּ**- אני רואה את הנבואה, אבל **וְלֹא עֲתָה**- זה לא יקרה עכשיו, **אֲשׁוּרְנוּ**- אראנו, אבל **וְלֹא קְרוֹב**- לא בקרוב זה יקרה, ומה אני רואה: **דָּרְךָ**- יעלה **כּוֹכֵב**- מנהיג הזוהר ככוכב **מִיַּעֲקֹב**- מישראל, **וְקָם שֶׁבֶט**- מושל **מִיִּשְׂרָאֵל, וּמַחֵץ אֶת פְּאֵתֵי**- הקצוות של **מוֹאָב**- ימחץ את כל מואב ואף את הקצוות שלהם, דהיינו כולם, **וְקָרָקֵר**- וישמיד את **כָּל בְּנֵי שֵׁת**- את כל הגויים שיהיו אויבי ישראל (שהרי כל האנושות היא מזרע שת):

(יח) **וְהָיָה אֲדוֹם יִרְשָׁה**- הוא יירש את ארץ אדום, ואף **וְהָיָה יִרְשָׁה שְׁעִיר**- גם את ארץ שעיר יירשו **אֵיבָיו**- שזה ישראל, **וַיִּשְׂרָאֵל עֲשֶׂה חֵיל**- מתחזק ומצליח:

(יט) **וַיִּרְדֵּי**- וישלוט (מלשון "לרדות") אותו מושל שבא **מִיַּעֲקֹב, וְהֶאֱבִיד שְׂרִיד**- כל שארית **מֵעִיר**- מכל עיר שבעולם שיהיו אויבי ישראל, היינו שיהרוג את כל הצרים לישראל:

המשל החמישי

(כ) **וַיִּרְא בְלַעַם אֶת עַמְלֶק**- שהיה נמצא באזור הנגב, **וַיִּשָּׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר**: **רֵאשִׁית**- מהקדומים שב גוים הוא **עַמְלֶק**, אבל **וְאַחֲרֵיתוֹ**- סופו **עָדִי**- עד ש **אֲבָד**- יאבד לגמרי:

המשל השישי

(כא) **וַיִּרְא אֶת הַקִּינִי**- יתרו וזרעו הנמצאים במחנה ישראל, **וַיִּשָּׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר**: **אֵיתָן**- חזק הוא מוֹשֶׁבֶד- מקום המגורים שלך, עם ישראל, ואני מייעץ לך שגם בעתיד- **וְשִׁים בְּסַלְע**- במקום חזק **קָנָד**- את הקן שלך, המקום שבו אתה גר:

(כב) כִּי מִפְּנֵי שֶׁאֵפִילוֹ אִם יִהְיֶה לְבָעַר קִיּוֹן- שִׁישְׁמִידוֹ אֶת קִיּוֹן (הַקִּינִי) מִמִּקוֹמוֹ יַחַד עִם יִשְׂרָאֵל בְּגִלּוֹת אֲשׁוּר, אִז עַד מָה אֲשׁוּר תִּשְׁבֹּד- עַד כִּמָּה (בְּמִרְחָק וּבְזִמּוֹן) יִכּוֹלֶה אֲשׁוּר לִקַּח אוֹתְךָ בְּשִׁבִי, הֲרִי יֵשׁ לְכָךְ סוּף וְאִז תַּחֲזוֹר עִם יִשְׂרָאֵל לְאַרְץ, אֲבָל אִם תַּעֲזוֹב אֶת יִשְׂרָאֵל, אִז תִּהְיֶה כִּמוֹ שֶׁאֵר הַגּוֹיִים:

הַמְּשַׁל הַשְּׁבִיעִי

(כג) וַיִּשְׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר: אוֹי- קְרִיָּאָה שֶׁל צַעַר, מִפְּנֵי שִׁיגִיעַ זִמְנָן שֶׁל צַעַר גְּדוֹל הָעוֹלָם, וְאִז מִי יִחְיֶה- מִי יִצְלִיחַ לַחַיּוֹת מִשְׁמוֹ א-ל- וּלְמִנוּעַ אֶת עֲצֻמוֹ מִכֶּךָ שֶׁהִי יִשִּׁים עֲלָיו עוֹנָשִׁים קָשִׁים?

(כד) וּבְאוֹתוֹ הַזִּמְנָן יִצְאוּ וְצִיִּים- הַרְבֵּה אוֹנִיּוֹת מִיַּד פְּתִיִּים- מֵהַרְוֹמָאִים (שֶׁהֵם הַזֵּרַע שֶׁל כְּתִים בְּנוֹ שֶׁל יוֹן בֶּן יִפְתָּ בֶן נַח), וְעַנּוֹ אֲשׁוּר- שֶׁהִגְלִתָּה אֶת יִשְׂרָאֵל, וְעַנּוֹ עִבְרָ- אֶת יִשְׂרָאֵל שֶׁהוֹגְלוֹ עַל יַדֵי אֲשׁוּר, וְגַם הוּא- הַכְּתִים עֲדִי- עַד שֶׁ אֲבָד- יֵאָבֵד לְגַמְרִי:

(כה) וַיִּקַּם בְּלָעַם וַיִּלְךְ וַיֵּשֶׁב לְמִקְמוֹ וְגַם בָּלַק הִלְךְ לְדַרְכּוֹ: פ

הַחֲטָא בְּשִׁטִּים וּמַעֲשֵׂה פִינְחָס

(א) וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּשִׁטִּים- מִקּוֹם בְּעַרְבוֹת מוֹאָב שֶׁעַד שֶׁם יֵשְׁבוּ יִשְׂרָאֵל, וַיִּחַל- הַתַּחֲלִיל הָעַם לְזָנוֹת אֶל בָּנוֹת מוֹאָב- לְשַׁכַּב אֶת בְּנוֹת מוֹאָב (שֶׁהִגִּיעוּ לְשֵׁם בְּמַגְמָה לְפַתּוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל וּלְהַחֲטִיאֵם):

(ב) וְאַחֲרֵי שֶׁזָּנּוּ אַחֲרֵיהֶן, וַתִּקְרָאנָן לָעַם לְזִבְחֵי אֱלֹהֵיהֶן- לְהַשְׁתַּתֵּף בַּחֲגִיגוֹת, וּבְשִׁלְבַת הַבַּא כִּבְר וַיֵּאָכְל הָעַם- מֵהַזְּבָחִים שֶׁל הָעֲבוֹדָה זָרָה, וּבְשִׁלְבַת הַבַּא כִּבְר וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ לְאֱלֹהֵיהֶן- עֲבָדוּ בַעֲצָמָם עֲבוֹדָה זָרָה:

(ג) וּבְשִׁלְבַת הַבַּא כִּבְר וַיִּצְמַד יִשְׂרָאֵל לְבַעַל פְּעוֹר- הַתַּחֲלִילוֹ לְהִיּוֹת אֲדוּקִים מֵעֲצָמָם בַּעֲבוֹדָתוֹ שֶׁל אֱלִיל זֶה, וַיַּחַר אֶף יִדְוֹד בְּיִשְׂרָאֵל- הִי כַעַס עֲלֵיהֶם מְאוֹד וְהַתַּחֲלִילָה מִגִּיפָה בַעַם:

(ד) וַיֹּאמֶר יִדְוֹד אֶל מֹשֶׁה: קַח אֶת כָּל רְאֵשֵׁי הָעַם- הַשׁוֹפְטִים, וְהוֹקֵעַ- וְתִלֵּה אוֹתָם- אֶת הַחוֹטָאִים לִידְוֹד- לְשֵׁם הִי נִגְדַת הַשְּׁמֶשׁ- בְּגִלּוֹי, לְעִינֵי כָל הָעַם, וְאִז וַיֵּשֶׁב חֲרוֹן אֶף יִדְוֹד מִיִּשְׂרָאֵל- יִפְסַק הַכַּעַס מִיִּשְׂרָאֵל וְהַמְּגִיפָה תִּיפְסַק:

(ה) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל שֹׁפְטֵי יִשְׂרָאֵל: הֲרוּגוּ אִישׁ אֶנְשָׁיו- כָּל שׁוֹפֵט יִהְיֶה אַחֲרָאִי עַל הָאֲנָשִׁים שֶׁהוּא מְמוֹנָה עֲלֵיהֶם (כַּגּוֹן שֶׁר מֵאָה לְמֵאָה וְכוּ'), הַנִּצְמָדִים לְבַעַל פְּעוֹר- לְהַרוּג אֶת אוֹתָם שֶׁעֲבָדוּ עֲבוֹדָה זָרָה:

(ו) וְתוֹךְ כַּדִּי שְׁשׁוֹפְטֵי יִשְׂרָאֵל מְנַסִּים לְעַצוֹר אֶת הָעֲבוֹדָה זָרָה שְׁעוֹבָדִים יִשְׂרָאֵל בְּעַקְבוֹת הַזְּנוּת עִם בְּנוֹת מוֹאָב עַל יַדֵי תַלְיִית הָעוֹבָדִים, וְהִנֵּה אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל בָּא, וַיִּקְרַב אֶל אַחִיו (לְמִקּוֹם שָׁבוּ הָיוּ רַבִּים מִקְרוֹבָיו וְחִבְרָיו שִׁיגְנוּ עֲלָיו כַּדִּי שֶׁלֹּא יִהְרָגוּהוּ) אֶת הַמְּדִינִית- וְשַׁכַּב אוֹתָהּ, (לְמִירוֹת שְׁבִנוֹת מוֹאָב הָיוּ רַבִּים הַנְּשִׁים שֶׁבָאוּ לְפַתּוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל בְּשִׁטִּים, הִגִּיעוּ לְשֵׁם גַּם מִבְּנוֹת מִדִּין, וּמִהֶן הִגִּיעוּ הַחֲשׁוֹבוֹת שְׁבָהן, כַּגּוֹן בְּנוֹת הַשְּׂרִים וְהַמְּלָכִים) וְזֶה הִיָּה לְעִינֵי מֹשֶׁה וּלְעִינֵי כָּל עַדְתּוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל- שְׁשׁוֹפְטִים אֶת הָעוֹבָדִים לְבַעַל פְּעוֹר, וְהִמָּה בְּכִים בַּפֶּתַח אֶהָל מוֹעֵד- מִפְּנֵי חִלּוֹל הִי הַנּוֹרָאִי שֶׁבְכָךְ. הַבַּעִיָּה הִיָּתָה שֶׁאִי אִפְשָׁר לְהוֹרְגוֹ עַל מַעֲשָׂהוּ אַחַר כֶּךָ מִפְּנֵי שֶׁלֹּא עֲבַד עֲבוֹדָה זָרָה, וְעַל כֶּךָ שֶׁהוּא שׁוֹכֵב עִם גּוֹיָה בְּפִרְהָסִיא אִי אִפְשָׁר לְהוֹרְגוֹ אִלָּא אִם כֵּן זֶה בְּשַׁעַת הַמַּעֲשֵׂה עֲצָמוֹ, אֲךָ הוּא הִיָּה מוֹגֵן עַל יַדֵי אַחִיו שֶׁלֹּא נִתְּנוּ לְהַתְּקַרֵּב לְאוֹהֵל שְׁבָאוּ שֶׁכַּב אֶת הַמְּדִינִית. הַמַּעֲשֵׂה הַזֶּה עֲלוּל לְקַעֵקַע אֶת בִּיעוֹר הַזְּנוּת עִם מוֹאָב וּמִמִּילָא אֶת הַהִצְמָדוֹת לְבַעַל פְּעוֹר:

(ז) וַיִּרְא פִּינְחָס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן- אֶת הַחִלּוּל הִי שֶׁנִּגְרַם וְאֵת אִי הַיְּכוּלָת שֶׁל מֹשֶׁה וְהַעֲדָה לְהַעֲנִישׁוֹ, וַיִּקַּם מִתּוֹךְ הָעֵדָה וַיִּקַּח רֶמֶחַ- חֲנִית אֲרוּכָה בְּיָדוֹ:

(ח) וַיָּבֵא אַחַר אִישׁ יִשְׂרָאֵל אֶל הַקְּבָה- הָאוֹהֵל שָׁבוּ שֶׁכַּב עִם הַמְּדִינִית, וַיִּדְקַר אֶת שְׁנֵיהֶם- אֶת אִישׁ יִשְׂרָאֵל וְאֶת הָאִשָּׁה אֶל קְבָתָה- קִיבַתָּה- בְּטִנָּה, הִיָּינוּ שֶׁהַרְוִמַח עֲבַר דֶּרֶךְ הַגּוֹף שֶׁל שְׁנֵיהֶם יַחַד,

ובעקבות מעשהו של פינחס - וַתַּעֲצֹר הַמַּגִּיפָה מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל - ה' הפסיק את המגיפה, כמו שהיה אמור לקרות אם היו דנים את כל הנצמדים לבעל פעור:
(ט) וַיְהִיו הַמֵּתִים בַּמַּגִּיפָה אַרְבָּעָה וְעֶשְׂרִים אֶלֶף: פ

פרשת פינחס

שבחו של פינחס ושכרו

(י) וַיְדַבֵּר יְדֹד אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר:

(יא) פִּינְחָס בֶּן אֱלֶעָזָר בֶּן אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן הַשֵּׁיב - החזיר והפסיק אֶת הַמָּתִי - כעסי הגדול, מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, בְּקִנְאוֹ אֶת קִנְאֹתֵי - כאשר כעס את כעסי ונקם את הנקמה שלי בַּתּוֹכֶם, ובזכות מעשה זה - וְלֹא כְלִיתִי - הרגתי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאֹתֵי - בכעסי ונקמתי:

(יב) לָכֵן אָמַר: הֲנִי נֹתֵן לוֹ אֶת בְּרִיתִי שְׁלוֹם - הוא יחיה כל ימיו בשלווה:

(יג) וחוץ מזה - וְהִיְתָה לוֹ וּלְזֶרְעוֹ אַחֲרָיו בְּרִית כְּהֵנָּה עוֹלָם - שכל זרעו אחריו יהיו כהנים לעולם, ומשמעות הדבר היא שהכהונה הגדולה תמיד תהיה מזרעו (כפי שהיו כל הכהנים בבית המקדש הראשון), וזה שכר תחת - תמורת אֲשֶׁר קָנָא - כעס ונקם לאלוהיו - לשם ה', ובזכות זה וַיִּכַּפֵּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל ועצר את המגיפה:

(יד) וְשֵׁם אִישׁ יִשְׂרָאֵל הַמַּכֶּה אֲשֶׁר הִכָּה אֶת - עם המְדִינִית: זְמִרֵי בֶן סִלּוּא שהוא היה נְשִׂיא בֵּית אָב לְשִׁמְעוֹנִי - שבט שמעון נחלק לחמישה בתי אבות והוא היה נשיא של אחד מבתי האב האלו. התורה מספרת לנו את זה כדי לומר שאע"פ שהיה חשוב מאוד לא חלק לו פינחס כבוד ולא פחד ממנו:

(טו) וְשֵׁם הָאִשָּׁה הַמַּכֶּה הַמְדִינִית: כְּזָבִי בַת צוֹר, שצור היה ראש אַמּוֹת בֵּית אָב - ראש המשפחות של בית אב (אחד מתוך חמישה) בְּמִדְיָן הוּא. התורה מספרת לנו את זה כדי להראות עד כמה רצו מדין להזיק לישראל, עד כדי כך שהיו מוכנים לשלוח בת של אחד ממנהיגיהם לזנות עם ישראל כדי להחטיאם: פ

ציווי לצרור את המדינים

(טז) וַיְדַבֵּר יְדֹד אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר:

(יז) צְרוֹר - תהיו שונאים ואויבים אֶת הַמְדִינִים, וְהִפִּיתֶם אוֹתָם - תלחמו בהם:

(יח) פִּי - מפני ש צְרוֹרִים - שונאים ואויבים הֵם לָכֵם, בְּנִכְלִיהֶם - מחשבותיהם הרעות אֲשֶׁר נִכְלוּ - חשבו להרע לָכֵם עַל דְּבַר פְּעוֹר - שהזנו את בנותיהם כדי להחטיאכם, וְעַל דְּבַר כְּזָבִי בַת נְשִׂיא מִדְיָן אַחֲתָם הַמַּכֶּה בָיוֹם הַמַּגִּיפָה עַל דְּבַר פְּעוֹר - שנתנו את בת מלכם כדי להזנות את ישראל ולגרור אותם לעבודה זרה, וכך רואים עד כמה הם צוררים לכם.

פרק כו

מפקד ישראל בערבות מואב

(א) וַיְהִי אַחֲרֵי הַמַּגִּיפָה { פ } וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אֱלֶעָזָר בֶּן אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן לֵאמֹר:

(ב) שָׂאוּ - ספרו אֶת רֹאשׁ כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִבְּנֵי עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה לְבֵית אֲבֹתָם, שאלו הם כָּל יִצְאָ צָבָא בְּיִשְׂרָאֵל. הסיבות למנין זה: א. לדעת כמה לוחמים יש לישראל לפני הכניסה לארץ. ב. חלוקת הארץ לפי מספר האנשים הנוכחי (עברו 39 שנים מהמניין הקודם שהיה בתחילת הספר):

(ג) וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה וְאֱלֶעָזָר הַכֹּהֵן אֲתָם - את ישראל, בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל יַרְדֵּן יָרוּחוּ לֵאמֹר:

(ד) לספור אותם מִבְּנֵי עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה כְּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הַיִּצְאִים מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם - כמו שה' ציוה בספירה הקודמת לפני 39 שנים לספור מגיל עשרים שנה ומעלה:

הקדמה קצרה: מניין זה לא היה כמניין הראשון, ששם הנקודה היתה למנות כמה יש מכל שבט (מפקד צבאי), אלא כאן מנו לפי משפחות מפני שהמניין היה גם בשביל לחלק את הארץ לשבטים ובתוך השבטים לחלק את הנחלה למשפחות. רוב ככל המשפחות המנויות להלן היו בני השבטים שהיו במספר שבעים הנפש שירדו למצרים, וחלקן הקטן לא. צריך לומר (עפ"י הרמב"ן) שלאחר זמן מה מירידתם למצרים העמידו להם ראשי משפחות מאנשים שלא ירדו למצרים אלא נולדו שם, ומאותו הזמן נקראו על שמם כל צאצאיהם אחריהם, והם אלו המנויים כאן.

ראובן

(ה) **ראובן בכור ישׂראל, בְּנֵי רְאוּבֵן:** חֲנוּךְ מִשְׁפַּחַת הַחֲנֹכִי לְפִלֹא מִשְׁפַּחַת הַפְּלֹאִי:

(ו) **לְחֶצְרֹן מִשְׁפַּחַת הַחֶצְרוֹנִי לְכַרְמֵי מִשְׁפַּחַת הַכַּרְמִי:**

(ז) **אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת הָרְאוּבֵנִי, וַיְהִיוּ פְּקֻדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וָאַרְבָּעִים אֶלֶף וּשְׁבַע מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים:**

(ח) **וּבְנֵי פִלֹא אֱלִיאָב:**

(ט) **וּבְנֵי אֱלִיאָב- נְמוּאֵל וְדָתָן וְאַבְיָרָם, הוּא- הם אלו דָּתָן וְאַבְיָרָם קְרִיאֵי הָעֵדָה- נכבדים שהיו קוראים להם, כאשר כנסו את ראשי העדה, אֲשֶׁר הָצוּ- רבו (כמו "שני אנשים עברים ניצים") על-**

עם מִשָּׁה וְעַל- ועם אֶהְרֹן בְּעֵדַת קָרַח, בְּהַצְתָּם- בריבם על ה' – שמחלוקתם היתה על ה':

(י) **וּתְפַתַּח הָאָרֶץ אֶת פִּיָּהּ וְתַבְלַע אֹתָם את דתן ואבירם וְאֵת קָרַח בְּמֹות שֶׁאֵר הָעֵדָה- דהיינו בְּאֶכֶל הָאֵשׁ אֶת חַמְשִׁים וּמֵאוֹתָיִם אִישׁ שהקטירו קטורת בפתח אוהל מועד, וַיְהִיו- ה- 250 איש, לְגִיס- לסימן, שלא יקרב איש זר לכהונה. התורה אומרת את זה כדי לומר שממשפחת אליאב קיבלו נחלה רק מנמואל, ואילו אחיו- דתן ואבירם מתו והוא קיבל את נחלתם:**

(יא) **אגב הזכרת הסיפור על עדת קרח אומרת התורה וּבְנֵי קָרַח לֹא מָתוּ (בניגוד לבנים של דתן ואבירם, שמתו גם הם):**

שמעון

(יב) **בְּנֵי שִׁמְעוֹן לְמִשְׁפַּחְתָּם לְנְמוּאֵל (הוא ימואל המוזכר בפרשת ויגש ברדת יעקב למצרים, וכן לקמן כל פעם שנזכיר 'הוא פלוני' הכוונה היא לפרשת ויגש) מִשְׁפַּחַת הַנְּמוּאֵלִי, לְיָמִין מִשְׁפַּחַת הַיְמִינִי לְיָכִין מִשְׁפַּחַת הַיְכִינִי:**

(יג) **לְזָרַח (הוא צחר, שמשמעות שני השמות דומה, לשון אור שזורח) מִשְׁפַּחַת הַזָּרַחִי לְשֵׁאוּל מִשְׁפַּחַת הַשְּׂאוּלִי. חסרה כאן משפחת אהד מפרשת ויגש. אפשר לומר שמשפחה זו נכחדה במדבר (או כמעט נכחדה, ומיעוט האנשים שנשארו נספרו יחד עם משפחה אחרת), או שכבר במצרים המשפחה נעלמה, מאותן סיבות, וכן לקמן בכל המשפחות שהוזכרו בפרשת ויגש ותהיינה חסרות במפקד זה:**

(יד) **אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת הַשְּׁמֵעֲנִי, שְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים אֶלֶף וּמֵאוֹתָיִם:**

גד

(טו) **בְּנֵי גָד לְמִשְׁפַּחְתָּם לְצַפּוֹן (הוא צפיון) מִשְׁפַּחַת הַצַּפּוֹנִי לְחַגִּי מִשְׁפַּחַת הַחַגִּי לְשׁוּנֵי מִשְׁפַּחַת הַשׁוּנִי:**

(טז) **לְאֶזְנִי (הוא אצבון) מִשְׁפַּחַת הָאֶזְנִי לְעָרֵי מִשְׁפַּחַת הָעָרִי:**

(יז) **לְאֶרֶד מִשְׁפַּחַת הָאֶרֶדִי לְאֶרְאֵלִי מִשְׁפַּחַת הָאֶרְאֵלִי:**

(יח) **אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת בְּנֵי גָד לְפְקֻדֵיהֶם, אַרְבָּעִים אֶלֶף וְחָמֵשׁ מֵאוֹת:**

יהודה

(יט) **בְּנֵי יְהוּדָה עַר וְאוֹנָן, וַיָּמָת עַר וְאוֹנָן בְּאֶרֶץ כְּנָעַן:**

(כ) ויהיו בני יהודה למשפחתם, לשלה משפחת השלני לפרץ משפחת הפרצי לזרח משפחת הזרחי:

(כא) ויהיו בני פרץ לחצרון משפחת החצרני לחמול משפחת החמולי. שני בנים אלו של פרץ היו משפחות לעצמם מפני שהיו מיורדי מצרים, ואילו שאר הבנים של פרץ שנולדו לאחר שירד למצרים נקראו על שמו מפני שלא העמידו אותם כראשי אבות.

(כב) אלה משפחות יהודה לפקדיהם, ששה ושבעים אלה וחמש מאות: יששכר

(כג) בני יששכר למשפחתם תולע משפחת התולעי לכוה משפחת הפוני:

(כד) לנישוב (הוא יוב) משפחת הישבי לשמרן משפחת השמרני:

(כה) אלה משפחות יששכר לפקדיהם, ארבעה וששים אלה ושלוש מאות:

זבולן

(כו) בני זבולן למשפחתם לסרד משפחת הסרדי לאלון משפחת האלני ליחלאל משפחת היחלאלי:

(כז) אלה משפחות הזבולני לפקדיהם, ששים אלה וחמש מאות:

מנשה

(כח) בני יוסף למשפחתם מנשה ואפרים:

(כט) בני מנשה, למכיר משפחת המכירי, ומכיר הוליד את גלעד, לגלעד משפחת הגלעדי (למכיר היו עוד בנים והם נקראו על שמו משפחת המכירי, ואילו גלעד בנו הועמד כראש משפחה בפני עצמו):

(ל) אלה בני גלעד- איעזר משפחת האיעזרי לחלק משפחת החלקי:

(לא) ואשריאל משפחת האשראלי ושכם משפחת השכמי:

(לב) ושמידע משפחת השמידעי וחפר משפחת החפרי (חוץ משה בנים אלו שהועמדו כראשי משפחות, לגלעד היו עוד בנים, והם נקראו על שמו- משפחת הגלעדי):

(לג) אגב העניין התורה מספרת נתון שיהיה חשוב להמשך הפרשה- וצלפחד בן חפר לא היו לו בנים כי אם אלא רק בנות, ושם בנות צלפחד מחלה ונעה חגלה מלכה ותרצה:

(לד) אלה משפחות מנשה, ופקדיהם שנים וחמשים אלה ושבע מאות:

אפרים

(לה) אלה בני אפרים למשפחתם לשותלח משפחת השתלחי לבכר משפחת הבכרי לתחן משפחת התחני:

(לו) ואלה בני שותלח לערן משפחת הערני (ושאר בני שותלח נקראו משפחותיהם על שמו):

(לז) אלה משפחות בני אפרים לפקדיהם, שנים ושלושים אלה וחמש מאות אלה בני יוסף למשפחתם:

בנימן

(לח) בני בנימן למשפחתם לבלע משפחת הבלעי לאשבל משפחת האשבלי לאחירם (הוא אחי) משפחת האחירמי:

(לט) לשופים (הוא מופים) משפחת השופמי, לחופים (הוא חופים) משפחת החופמי (חסרים עוד חמישה בנים של בנימין שלא נמנו כאן ומשפחתם בטלה כפי שהסברנו אצל משפחת אהד בשבט שמעון):

(מ) וַיְהִי בְּנֵי בָלַע אֲרָד וְנַעֲמָן (בפרשת ויגש כתוב שארד ונעמן היו בני בנימין (ולא בני בלע) ובאמת משפחות ארד ונעמן בניו של בנימין אינן מופיעות כאן, ובלע קרא לשני בניו ארד ונעמן כשמות אחיו (אולי נפטר ללא ילדים ורצה להקים להם שם) ומהם יצאו שתי משפחות- מארד יצאה מִשְׁפַּחַת הָאֲרָדִי, לְנַעֲמָן- מִשְׁפַּחַת הַנַּעֲמִי:

(מא) אֵלֶּה בְּנֵי בְנֵימָן לְמִשְׁפַּחֹתָם, וּפְקֻדֵיהֶם חֲמִשָּׁה וְאַרְבָּעִים אֶלֶף וְשָׁשׁ מֵאוֹת:

דן

(מב) אֵלֶּה בְּנֵי דָן לְמִשְׁפַּחֹתָם, לְשׁוּחַם (הוא חושים) מִשְׁפַּחַת הַשׁוּחָמִי אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת דָּן לְמִשְׁפַּחֹתָם- כל המשפחות שיצאו משוחם ונקראו על שמו הם משפחות (בלשון רבים) דן:

(מג) כָּל מִשְׁפַּחַת הַשׁוּחָמִי לְפְקֻדֵיהֶם, אַרְבַּעַה וְשָׁשִׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת:

אשר

(מד) בְּנֵי אֲשֵׁר לְמִשְׁפַּחֹתָם, לְיִמְנָה מִשְׁפַּחַת הַיִּמְנָה לְיִשׁוּי מִשְׁפַּחַת הַיִּשׁוּי לְבְרִיעָה מִשְׁפַּחַת הַבְּרִיעִי (חסרה כאן משפחת ישוה, ובטלה משפחתו כפי שהסברנו לעיל אצל משפחת אהד בשבט שמעון):

(מה) לְבְנֵי בְרִיעָה- לְחֶבֶר מִשְׁפַּחַת הַחֶבְרִי לְמַלְכִּיאֵל מִשְׁפַּחַת הַמַּלְכִּיאֵלִי. שני בנים אלו של בריעה היוו משפחות לעצמם מפני שהיו מיורדי מצרים, ואילו שאר הבנים של בריעה שנולדו לאחר שירד למצרים נקראו על שמו מפני שלא העמידו אותם כראשי אבות.

(מו) וְשֵׁם בֵּית אֲשֵׁר- שָׁרַח:

(מז) אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת בְּנֵי אֲשֵׁר לְפְקֻדֵיהֶם, שְׁלֹשָׁה וְחֲמִשִּׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת:

נפתלי

(מח) בְּנֵי נַפְתָּלִי לְמִשְׁפַּחֹתָם, לְיַחֲזָאֵל מִשְׁפַּחַת הַיַּחֲזָאֵלִי לְגֹנִי מִשְׁפַּחַת הַגֹּנִי:

(מט) לְיִצְחָר מִשְׁפַּחַת הַיִּצְחָרִי לְשֵׁלֶם מִשְׁפַּחַת הַשֵּׁלֶמִי:

(נ) אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת נַפְתָּלִי לְמִשְׁפַּחֹתָם, וּפְקֻדֵיהֶם חֲמִשָּׁה וְאַרְבָּעִים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת:

סיכום

(נא) אֵלֶּה פְּקוּדֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף וְאַלְף שְׁבַע מֵאוֹת וְשָׁלְשִׁים:

חלוקת הארץ לשבטים

(נב) וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר:

(נג) לְאֵלֶּה- כל הנמנים מקודם- תְּחַלֵּק את הָאָרֶץ בְּנַחֲלָה בְּמִסְפָּר שְׁמוֹת- לפי מספרם:

(נד) לְרֵב- לשבט עם הרבה אנשים- תְּרַבָּה נַחֲלָתוֹ, וְלַמַּעֲט- שבט עם מעט אנשים- תִּמְעֵיט נַחֲלָתוֹ, אִישׁ- כל שבט לפי פְּקֻדָּיו- לפי מספריו- יִתֵּן נַחֲלָתוֹ:

(נה) אָדָּם- אבל, למרות שתחלקו את הארץ לפי מספר האנשים- בְּגוֹרֵל יִחַלֵּק אֶת הָאָרֶץ- תטילו גורל על כך, לְשְׁמוֹת מִטּוֹת אֲבֹתָם וְנַחֲלוּ- הגורלות יהיו על פי שמות השבטים. הכינו שנים עשר פתקים של שמות השבטים, ועוד שנים עשר פתקים עם התחומים שחילקו להם לפי מספרם, ונשיא של כל שבט מגיע ויוצא לו בגורל בדרך נס שם שבטו, והתחום שהכינו לו לנחלתו. עושים זאת כדי להראות לישראל שחילוק הנחלות בארץ הוא על פי ה':

(נו) ולאחר הגורל הזה, שכל שבט קיבל נחלתו, עַל פִּי הַגּוֹרֵל תְּחַלֵּק נַחֲלָתוֹ- את הנחלה של כל שבט למשפחותיו, בֵּין רֵב לַמַּעֲט- למשפחה גדולה תתן הרבה נחלה ולמועטה- מעט:

משפחות הלויים

(נז) וְאֵלֶּה פְּקוּדֵי-מִסְפְּרֵי הַלְוִי לְמִשְׁפְּחֹתָם: לְגֵרְשׁוֹן מִשְׁפַּחַת הַגֵּרְשׁוֹנִי לְקַהַת מִשְׁפַּחַת הַקְּהַתִּי לְמִרְרֵי מִשְׁפַּחַת הַמִּרְרֵי:

(נח) (אף על פי שללוי היו רק שלוש משפחות: גרשון, קהת ומררי, המשפחות שלקמן קראו לעצמם בשם זה למרות שהיו שייכות למשפחות הנ"ל) **אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת לְוִי: מִשְׁפַּחַת הַלְבָנִי-שָׁזָרְעוּ קִרְאוּ לְעַצְמָם בְּשֵׁם זֶה וְאֵעִי"פ שֶׁהָיוּ מִמִּשְׁפַּחַת הַגֵּרְשׁוֹנִי (וְכֵן לְקַמֵּן אֲצֵל כּוֹלָם), מִשְׁפַּחַת הַחֶבְלָנִי-לְקַהַת, מִשְׁפַּחַת הַמַּחְלֵי מִשְׁפַּחַת הַמּוֹשֵׁי-לְמִרְרֵי, מִשְׁפַּחַת הַקְּרָחִי-לִיצְהָר בֶּן קַהַת, וְקִרְאוּ לְהֵם יִשְׂרָאֵל בְּשֵׁם זֶה לְפִי שְׁבָנִיו לֹא מֵתוּ אִיתוֹ, וְרָצוּ לְשַׁבְּחָם עַל כֵּךְ שֶׁחֲזָרוּ בְּתֻשׁוּבָה, וְקַהַת הוֹלֵד אֶת עַמְרָם:** (נט) אגב הדברים, התורה ממשיכה לספר על תולדות משפחת עמרם מפאת חשיבותה- **וְשֵׁם אִשְׁתְּ עַמְרָם- יוֹכָבֵד בַּת לְוִי, אִשְׁרָה יִלְדָה אֹתָהּ אִמָּא שְׁלָה (אִשְׁתּוֹ שֶׁל לְוִי) לְלְוִי בְּמִצְרַיִם, וְלֹא נוֹלְדָה בְּאֶרֶץ כְּנָעַן (וְלֹא נִסְפְּרָה בְּשִׁבְעִים נַפְשׁ שִׁירְדוּ לְמִצְרַיִם), וְתִלְדָּה לְעַמְרָם אֶת אֶהֱרֹן וְאֶת מֹשֶׁה וְאֶת מִרְיָם אֲחֵתָם:**

(ס) וַיִּוֹלַד לְאֶהֱרֹן אֶת נָדָב וְאֶת אַבְיָהוּא אֶת אֶלְעָזָר וְאֶת אִיתָמָר (הַתּוֹרָה מְצַיֶּנֶת אֶת הַדּוֹר הַנוֹסֵף הַזֶּה מִפְּנֵי הַיּוֹתֵם כַּהֲנִים):

(סא) וַיָּמָת נָדָב וְאַבְיָהוּא בְּהַקְרִיבָם אֵשׁ זָרָה לְפָנָי ה' (כְּנֹאמֵר בְּפִרְשַׁת שְׁמִינִי):

(סב) וַיְהִיו פְּקוּדֵיהֶם שֶׁל הַלְוִיִּים: שְׁלֹשָׁה וְעֶשְׂרִים אֶלֶף כָּל זָכָר מִבֶּן חֹדֶשׁ וְמוֹעֵדָה, וְסִפְרוּ אוֹתָם מִגִּיל חֹדֶשׁ וְמוֹעֵדָה וְלֹא מִגִּיל 20 כְּמוֹ יִשְׂרָאֵל, כִּי- מִפְּנֵי שֶׁ לֹא הִתְפַּקְדוּ- נִסְפְּרוּ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל- יַחַד אִיתָם, וְזֶה כִּי- מִפְּנֵי שֶׁ לֹא נָתַן לָהֶם נַחֲלָה בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל- וְלָכֵן לֹא מָנוּ אוֹתָם בְּתוֹכָם, (מִנִּיין הַלְוִיִּים חֲשׁוּב לָנוּ כְּדִי לְדַעַת כִּי־צָד לְחַלֵּק אֶת עֵרֵי הַלְוִיָּה בֵּין הַמִּשְׁפָּחוֹת):

(סג) הַתּוֹרָה חוֹזֶרֶת לְסַכֵּם אֶת מִנִּיין כָּל הַשְּׁבֻטִים- אֵלֶּה פְּקוּדֵי מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אִשְׁרָה פְּקִדוֹ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל פְּעֻרֵבֶת- מִיִּשְׁרָאֵל מוֹאָב- שֶׁהָיוּ בְּעֵבֶר שֶׁל מוֹאָב, עַל- לִיד נַחֵל הַ יַרְדֵּן שֶׁמִּמּוֹל לְעִיר יַרְחֹ:

(סד) וּבְאֵלֶּה לֹא הָיָה אִישׁ- אֶפִּילוֹ אֶחָד מִפְּקוּדֵי מֹשֶׁה וְאֶהֱרֹן הַכֹּהֵן אִשְׁרָה פְּקִדוֹ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבַּר סִינַי- מִהַמִּפְקָד שְׁבַתְחִילַת הַסֵּפֶר לְפָנָי כ- 39 שָׁנִים:

(סה) וְזֶה כִּי- מִפְּנֵי שֶׁ אָמַר ה' לָהֶם- לְדוֹר הַקּוֹדֶם- מוֹת יָמָתוֹ בְּמִדְבַּר וְלָכֵן וְלֹא נֹתַר מֵהֶם אִישׁ, כִּי אִם- חוּץ מִכָּל בֶּן יִפְנֶה וַיְהוֹשֶׁעַ בֶּן נוּן:

פרק כ"ז

טענת בנות צלפחד

(א) וַתִּקְרַבְנָה בָּנוֹת צֶלְפַּחַד בֶּן חֲפֹר בֶּן גֹּלְעָד בֶּן מְכִיר בֶּן מְנַשֶּׁה לְמִשְׁפַּחַת מְנַשֶּׁה בֶּן יוֹסֵף, וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בָּנֵיהֶן: מַחֲלָה נָעָה וְחַגְלָה וּמִלְכָּה וְתִרְצָה:

(ב) וַתַּעֲמִדְנָה לְפָנָי מֹשֶׁה וְלְפָנָי אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְלְפָנָי הַנְּשִׂאִים- שֶׁהָיוּ אַחֲרָאִים עַל חִלּוּקַת הַנַּחֲלוֹת, וְכָל הָעֵדָה- הַזִּקְנִים שֶׁמִּנְהִיגִים אֶת הָעֵדָה יַחַד עִם מֹשֶׁה, וְכָל אֱלוֹהֵי בְּפִתַח אֹהֶל מוֹעֵד, לֹאמְרֵ- וְכִךְ אָמְרוּ לָהֶן בְּנוֹת צֶלְפַּחַד:

(ג) אָבִינוּ מֵת בְּמִדְבַּר, וְהוּא לֹא הָיָה בְּתוֹךְ הָעֵדָה הַנוֹעֲדִים- שֶׁהִתְאַסְפוּ עַל ה' - בְּעֵינֵי הַכְּהוֹנָה וְהַלְוִיָּה בְּעֵדַת קָרַח- הֵן צִיֵּנוּ זֹאת כִּי הֵן חֲשָׁבוּ שֶׁלְצֹאֲצֹאֵי עֵדַתוֹ אֵין חֵלֶק בִּירוֹשַׁת הָאָרֶץ (דָּבָר שֶׁהוּא לֹא נִכּוֹן בְּפוֹעַל), כִּי- אֵלֶּה בְּחֻטְאוֹ- הִפְרִטִי מֵת, וּבְנֵים לֹא הָיוּ לוֹ שִׁירְשׁוּ אוֹתוֹ:

(ד) למה יגרע- יחסר שם אבינו מתוך משפחתו, כי- מפני ש אין לו בן- ואז אחיו יקבלו את נחלתו? ולכן הן מבקשות: תנה לנו אחזה בתוך אחי אבינו במקום הבנים שאין לו. לא ספרו נשים במפקד, ולכן הן חשבו שבנות לא יורשות:
(ה) ויקרב משה את משפטן לפני ה'- מפני שלא ידע את התשובה לשאלתן:

תשובת ה' לטענתן

(ו) ויאמר ה' אל משה לאמר:

(ז) כן- אמת- בנות צלפחד דברת, נתן תתן להם אחזת נחלה בתוך אחי אביהם, והעברת את נחלת אביהן להן- הן יקבלו אותה במקום הבנים שאין לו:

(ח) ואל בני ישראל תדבר לאמר- ותאמר להם שכך הדין יהיה בכל ישראל (ולא רק אצלן): איש כי ימות ובן אין לו- והעברתם את נחלתו לבתו. אך אם יהיה לו בן כל הנחלה תהיה שלו ובנות לא תירשנה כלל:

(ט) ואם אין לו בת- ונתתם את נחלתו לאחיו:

(י) ואם אין לו אחים (וגם אין להם בנים או בנות), ונתתם את נחלתו לאחי אביו:

(יא) ואם אין אחים לאביו (וגם אין להם בנים או בנות), ונתתם את נחלתו לשארו- קרוב שלו- הקרב אליו ממשפחתו, וירש אתה- את הנחלה, והיתה לבני ישראל לחקת משפט לדורות, כאשר צוה ה' את משה:

הציווי למיתת משה

לאחר שנספרו כל ישראל לשם חלוקת הארץ והכניסה אליה, אומר ה' למשה שהוא לא ייכנס לארץ, אלא ימות מחוץ אליה.

(יב) ויאמר ה' אל משה: עלה אל הר העברים הזה (כך שמו), וראה את הארץ אשר נתתי לבני ישראל:

(יג) וראיתה אתה, ואחר כך ונאספת אל עמיך- תמות (ותאסף אל אבותיך שכבר מתו) גם אתה, כאשר נאסף אהרן אחיך:

(יד) כאשר- וזה בגלל ש מריתם פי- לא שמעתם בקולי במדבר צן, במריבת העדה, להקדישני במים לעיניהם- שלא הסכמתם להקדישני בדיבור אל הסלע אלא הכיתם אותו, הם מי מריבת- נקראו כך על שם מריבת ישראל עם ה', שנמצאים ב קדש אשר ב מדבר צן:

תפילת משה למנהיג לישראל ותשובת ה'

(טו) וידבר משה אל ה' לאמר:

(טז) יפקד- ימנה ה' שהוא אלוהי הרוחת לכל בשר- שאתה האלוקים של הנשמות של כל בני האדם ויודע מי האדם בעל הנשמה המתאימה ביותר להנהיג, איש- מנהיג על העדה:

(יז) ותפקידו של מנהיג זה- אשר יצא לפניהם- יוביל אותם במלחמות, ואשר יבא לפניהם- ויחזיר אותם מהמלחמות (טיפול בפצועים ובמשפחות ההרוגים, חלוקת השלל וכו'), ואשר יוציאם- ידע למנות מנהיגים מתחתיו שיוציאו את ישראל לכל העניינים (כלכלה, חינוך וכו'), ואשר יביאם- וכן למנות מנהיגים מתחתיו שיביאו אותם לכל ענייניהם, וכך ולא תהיה עדת ה' כצאן אשר אין להם רעה- מנהיג:

(יח) ה' מקבל את תפילת משה, וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה : קַח לָךְ אֶת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נּוּן, אִישׁ אֲשֶׁר רוּחַ גְּדוּלָה בּוֹ- וַיְכֹּל לְהִנְהִיג הַיִּטָּב אֶת יִשְׂרָאֵל, וְסִמְכָתָ אֶת יָדָי עָלָיו- וְזֶה סִימָן לְהַעֲבִיר הַמִּנְהַיְגוֹת אֵלָיו : (יט) וְהַעֲמַדְתָּ אֹתוֹ לִפְנֵי אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן- הַגָּדוֹל, וְלִפְנֵי כָל הָעֵדָה- הַזִּקְנִים, וְצִוִּיתָהּ- תִּמְנָה (ולא כמו פירושה הרגיל של מילה זו) אֹתוֹ לְמִנְהַיֵּג לְעֵינֵיהֶם :

(כ) וְנִתְּתָה מְהֻדָּד- מֵהַכְּבוֹד שְׂרוּכְשִׁים לָךְ כִּמְנַהֵיג עָלָיו- הַיֵּינוּ שֶׁתִּתְיַחַס אֵלָיו כִּמְנַהֵיג וְתִנְהַג בּוֹ גִינוּנֵי כְבוֹד, לְמַעַן יִשְׁמְעוּ כָּל עַדְתְּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל- אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה (סמיכת הידים, מינויו, נתינת ההוד עליו) וַיִּקְבְּלוּ אֶת מִנְהַיְגוֹתָו :

(כא) מִכִּיוּן שִׁיהוֹשֻׁעַ אֵינוֹ נְבִיא כְּמֹשֶׁה אֲשֶׁר יִכּוֹל לְשֹׂאֹל אֶת ה' בְּכָל עֵת שִׁירְצָה, יֵשׁ לוֹ אִפְשָׁרוֹת אַחֲרֵת לְשֹׂאֹל אֶת דַּעַת ה' בְּאוֹרִים וְתוֹמִים- וְלִפְנֵי אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל יַעֲמֹד, וְשֹׂאֵל לוֹ בְּמִשְׁפָּט הָאוֹרִים- הַנִּמְצָאִים בְּחוֹשֶׁן לִפְנֵי ה', עַל פִּיו- שֶׁל אֶלְעָזָר יֵצְאוּ- לְמַלְחָמוֹת וְלִכְל דָּבָר, וְעַל פִּיו שֶׁל אֶלְעָזָר יֵבֹאוּ, הוּא- יְהוֹשֻׁעַ וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֹתוֹ, וְכָל הָעֵדָה- הַזִּקְנִים שֶׁמִּנְהַיְגִים אִיתוֹ :

(כב) וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כְּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֹתוֹ וַיִּקַּח אֶת יְהוֹשֻׁעַ וַיַּעֲמֵדְהוּ לִפְנֵי אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְלִפְנֵי כָּל הָעֵדָה :

(כג) וַיִּסְמְךָ אֶת יָדָיו עָלָיו, וַיִּצְוֶהוּ- מִיֵּנָה אֹתוֹ לְמִנְהַיֵּג תַּחְתּוֹ (וכמוכן שגם נתן מהודו עליו, אלא שקיצרה התורה), כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר ה' בְּיַד מֹשֶׁה (יש לציין שמאורע זה לא קרה עתה אלא רק בסוף חומש דברים, אלא שהתורה כותבת את זה כאן כדי לומר לנו את סיוס הדבר וביצועו ביד משה, למרות שהוא קרה רק מאוחר יותר) :

פרק כ"ח

את קרבנות המוספים שיופיעו בפרק להלן לא הקריבו ישראל במדבר, פרט לקרבן התמיד, ורק עכשיו לקראת הכניסה לארץ הם מצווים בהם שכאשר יכנסו לארץ הם יקריבו אותם.

קרבן התמיד

(א) וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר :

(ב) צוֹ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם : אֶת קִרְבְּנֵי שֶׁהוּא לְחֻמֵּי- "האוכל" שלי, לְאֲשֵׁי- שֶׁאתם נותנים לאש של המזבח שהיא שלי, וְזֶה רִיחַ נִיחֹחַי- רִיחַ שְׁעוֹשָׁה לִי נַחַת רוּחַ, תִּשְׁמְרוּ- תִּקְפִּידוּ לְהַקְרִיב לִי בְּמוֹעֲדוֹ- כָּל קִרְבָּן בְּזִמְנֵן שְׁלוֹ :

(ג) וְאָמַרְתָּ לָהֶם : זֶה הָאִשָּׁה- הַקִּרְבָּן שֶׁתִּקְרִיבוּ עַל הָאֵשׁ- אֲשֶׁר תִּקְרִיבוּ לָהּ, כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה- שְׁעֵדִיין לֹא מִלֵּאָה לָהֶם שְׁנָה מִיּוֹם לִידַתָם, תְּמִימִם- לֹא מוּם, שְׁנִיִּים לַיּוֹם- לְכָל יוֹם, עַלֶּה תְּמִיד :

(ד) אֶת הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בְּבֹקֶר- בֵּין הַזְּרִיחָה לְחֻצוֹת הַיּוֹם, וְאֶת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֶרְבָּיִם- בֵּין חֻצוֹת הַיּוֹם לְשִׁקִּיעָה :

(ה) וַיַּחַד עִם הַכֶּבֶשׂ תִּקְרִיבוּ וַעֲשִׂיִרִית הָאֵיפָה (כ-2 ליטר) שֶׁל סֶלֶת- קִמַּח חִיטָּה מְשׁוּבַח לְמִנְחָה (שאותה שורפים על גבי המזבח לאחר הקרבת הקרבן) בְּלוּלָה- מְעוֹרְבַת בְּשֶׁמֶן פְּתִית- שֶׁכֶּתְשׁוּ אֹתוֹ, בְּכִמּוֹת שֶׁל רְבִיעֵת הַהֵינ- (כ-1 ליטר) :

(ו) עֲלֵת תְּמִיד- כָּל יוֹם, כְּמוֹ זֹאת הָעֲשִׂיָּה בְּהַר סִינִי- מֵאִז שֶׁהוּקַם הַמִּשְׁכָּן בְּמִדְבַר סִינִי לְמַרְגְּלוֹת הַר סִינִי, לְרִיחַ נִיחֹחַ אִשָּׁה לָהּ :

(ז) וְנִסְכּוֹ- שֶׁל הַכֶּבֶשׂ- רְבִיעֵת הַהֵינ (כ-1 ליטר), לְכֶבֶשׂ הָאֶחָד, בְּקֹדֶשׁ- עַל הַמִּזְבֵּחַ הַקָּדוֹשׁ הַסֶּדֶד- שְׁפּוֹךְ נִסְךְ- שְׁפִיכָה, שְׁכָר- יַיִן שֶׁמֶשְׁכָּר (ולא מיץ ענבים וכדומה) לָהּ- לְשֶׁם ה'. אֶת הַנִּסְךְ שׁוֹפְכִים עַל גְּבֵי הַמִּזְבֵּחַ לְאַחַר הַקִּרְבַּת הַקִּרְבָּן.

(ח) וְאֶת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֶרְבָּיִם, כְּמִנְחַת הַבֹּקֶר וְכִנְסָכּוֹ תַעֲשֶׂה- בְּדִיּוֹק כְּמוֹ הַמִּנְחָה וְהַנִּסְךְ שֶׁל כֶּבֶשׂ הַבּוֹקֶר תַּעֲשֶׂה, אִשָּׁה רִיחַ נִיחֹחַ לָהּ :

קרבנות המוספים בשבת

(ט) וּבַיּוֹם הַשַּׁבָּת תּוֹסִיף עוֹד שְׁנֵי כִבְשִׁים בְּנֵי שָׁנָה תְּמִימִם, וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן- עֶשְׂרוֹן לְכָל כֶּבֶשׂ, שֶׁהֵם הַמִּנְחָה לְשְׁנֵי הַכִּבְשִׁים, וְנִסְכּוֹ- וְכֵן אֵת הַנִּסְכֵּי הַמִּתְאִים לְכָל כֶּבֶשׂ:
(י) עֹלֹת שַׁבָּת בְּשַׁבָּתוֹ- יֵשׁ לְהַקְרִיב עוֹלָה שֶׁל כָּל שַׁבָּת בְּכָל שַׁבּוּעַ, בְּנוֹסֵף עַל עֹלֹת הַתְּמִיד, וְנִסְכָּה- וְהַנִּסְכִּים שֶׁל מוֹסְפֵי הַשַּׁבָּת הֵם חוּץ מֵהַנִּסְכִּים שֶׁל עֹלֹת הַתְּמִיד:

קרבנות המוספים של ראש חדש

(יא) וּבְרֵאשֵׁי חֳדָשֵׁיכֶם תִּקְרִיבוּ עֹלָה לִידוּד: פָּרִים בְּנֵי בָקָר שְׁנַיִם, וְאֵיל אֶחָד, כִּבְשִׁים בְּנֵי שָׁנָה (שַׁעֲדִיין לֹא עִבְרָה שָׁנָה מֵאִזְ שְׁנוֹלְדוֹ) שְׁבַעַת תְּמִימִם- לְלֹא מוּם:

(יב) וּשְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים (עֶשְׂרוֹן הוּא כ- 2 לִיטֵר) סֹלֶת- קִמַּח חִיטָּה מְשׁוּבָת, תַּעֲשׂוּ אוֹתָם מִנְחָה בְּלוּלָה- מְעוֹרְבֵת בְּשֶׁמֶן לֶפֶר הָאֶחָד- לְכָל פֶּר וּפֶר, אֵת הַמִּנְחָה מֵעֵלִים לְמִזְבֵּחַ יַחַד עִם הַקֶּרֶבֶן וְהִיא נִשְׂרֶפֶת כּוֹלָה עַל אֵשׁ הַמִּזְבֵּחַ, וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לְאֵיל הָאֶחָד:

(יג) וְעֶשְׂרוֹן עֶשְׂרוֹן סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לְכֶבֶשׂ הָאֶחָד, עֹלָה רֵיחַ נִיחַח- רֵיחַ שְׁעוֹשָׁה נַחַת לַה', אֲשֶׁה- שְׁעוֹלָה עַל הָאֵשׁ לִידוּד- לְשֵׁם ה':

(יד) וְנִסְפִּיָּהֶם- הֵינּוּ שְׁשׁוּפְכִים עַל הַמִּזְבֵּחַ אַחֲרֵי הַקֶּרֶבֶת הַקֶּרֶבֶן, חֲצִי הֵהִיִן (הֵינּוּ הוּא כ- 4 לִיטֵר) יִהְיֶה לֶפֶר, וּשְׁלִישֵׁת הֵהִיִן לְאֵיל, וְרִבִּיעֵת הֵהִיִן לְכֶבֶשׂ, וְנִסְכִּים אֲלוֹ יִהְיוּ מִיָּוֶן, זֹאת עֹלֹת חֳדָשׁ בְּחֳדָשׁוֹ- בְּכָל חֹדֶשׁ, לְחֳדָשֵׁי הַשָּׁנָה- לְכָל חֳדָשֵׁי הַשָּׁנָה:

(טו) וּשְׁעִיר עִזִּים אֶחָד לְחֹטָאת לִידוּד- לְשֵׁם ה', וְכָל הַקֶּרֶבֶנוֹת הָאֵלוֹ הֵם בְּנוֹסֵף עַל עֹלֹת הַתְּמִיד יַעֲשֶׂה וְנִסְכּוֹ- שֶׁל עֹלֹת הַתְּמִיד, הֵינּוּ שֶׁגַם הַנִּסְכִּים שֶׁל הַמוֹסֵף הֵם חוּץ מֵהַנִּסְכִּים שֶׁל עֹלֹת הַתְּמִיד:

קרבנות המוספים של חג המצות

(טז) וּבְחֳדָשׁ הָרֵאשִׁוֶן- נִיֶּסֶן, בְּאַרְבַּעַת עֶשְׂרֵי יוֹם לְחֳדָשׁ, מִקְרִיבִים קֶרֶבֶן פֶּסַח לִידוּד- לְשֵׁם ה', (פֶּרֶטִיו מְפֹרְטִים בְּפֶרֶשׁת בֵּא):

(יז) וּבַחֲמִשָּׁה עֶשְׂרֵי יוֹם לְחֳדָשׁ הַזֶּה- חֵג, שְׁבַעַת יָמִים מִצּוֹת יֶאֱכַל:

(יח) בַּיּוֹם הָרֵאשִׁוֶן מִקְרָא קֹדֶשׁ- יוֹם שְׁקוֹרָאִים לוֹ קֹדֶשׁ (וּמִכְבִּדִים אוֹתוֹ בְּמִלְבוּשִׁים מִיּוֹחֲדִים וְאוֹכֵל מִיּוֹחֵד וְכֹדוּמָה), וְלִכְן כָּל מְלֶאכֶת עֲבֹדָה (חוּץ מִמְלָאכָה שֶׁהִיא לְצוּרֵךְ אוֹכֵל נֶפֶשׁ) לֹא תַעֲשׂוּ:

(יט) וְהַקֶּרְבָּתִם אֲשֶׁה עֹלָה לִידוּד: פָּרִים בְּנֵי בָקָר שְׁנַיִם, וְאֵיל אֶחָד, וּשְׁבַעַת כִּבְשִׁים בְּנֵי שָׁנָה, תְּמִימִם יִהְיוּ לָכֶם:

(כ) וּמִנְחָתָם- סֹלֶת בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן, שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לֶפֶר וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לְאֵיל תַּעֲשׂוּ:

(כא) עֶשְׂרוֹן עֶשְׂרוֹן תַּעֲשֶׂה לְכֶבֶשׂ הָאֶחָד לְשַׁבַּעַת הַכִּבְשִׁים:

(כב) וּשְׁעִיר חֹטָאת אֶחָד לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם:

(כג) וְקֶרֶבֶנוֹת אֵלוֹ הֵם מִלְבָּד- חוּץ מֵעֹלֹת הַבָּקָר אֲשֶׁר לְעֹלֹת הַתְּמִיד תַּעֲשׂוּ אֵת אֵלֶּה:

(כד) כָּאֵלֶּה- כִּמוֹ הַקֶּרֶבֶנוֹת שֶׁל הַיּוֹם הָרֵאשִׁוֶן, תַּעֲשׂוּ לַיּוֹם- לְכָל יוֹם מִיַּמֵּי הַחֵג בְּמִשְׁךְ שְׁבַעַת יָמִים, לָחֵם אֲשֶׁה רֵיחַ נִיחַח לִידוּד, בְּנוֹסֵף עַל עֹלֹת הַתְּמִיד יַעֲשֶׂה, וְנִסְכּוֹ- וְכֵן תַּעֲשׂוּ אֵת נִסְכֵיהֶם שֶׁל הַמוֹסְפִים:

(כה) וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שֶׁל חֵג הַמִּצּוֹת- מִקְרָא קֹדֶשׁ (כִּמוֹ הַיּוֹם הָרֵאשִׁוֶן) יִהְיֶה לָכֶם, וְלִכְן כָּל מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ:

קרבנות המוספים של יום הביכורים

(כו) וּבְיֹמֵם הַבִּכּוּרִים (נקרא כך על שם שמקריבים בו את המנחה הבכורה (הראשונה) במשכן מהתבואה החדשה של אותה שנה), **בְּהַקְרִיבְכֶם מִנְחָה** מתבואה **חֲדָשָׁה לִידוּד**- שהיא שתי הלחם (כמבואר בפרשת אמור), שהחג הזה הוא **בְּשִׁבְעַתֵּיכֶם**- לאחר שאתם סופרים שבעה שבועות מהנפת העומר שאותה עושים ביום השני של חג המצות (כמבואר בפרשת אמור), **מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם**, **כָּל מִלְאכַת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ**:

(כז) וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה לְרִיחַ נִיחַח לִידוּד : **פָּרִים בְּנֵי בָקָר שְׁנַיִם**, **אֵיל אֶחָד**, **שִׁבְעָה כִבְשִׁים בְּנֵי שָׁנָה** :
(כח) וּמִנְחָתָם- סֵלֶת בָּלוּלָה בְּשֶׁמֶן, **שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרִינִים לֶפֶר הָאֶחָד**, **שְׁנֵי עֶשְׂרִינִים לְאֵיל הָאֶחָד** :
(כט) וְעֶשְׂרוֹן עֶשְׂרוֹן לִכְבֹּשׁ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכִּבְשִׁים :

(ל) שְׁעִיר עִזִּים אֶחָד לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם : (יש לציין שקרבנות אלו הם מוספים והם מלבד הקרבנות הקרבים עם שתי הלחם, שהם פר אחד שני אילים ושבעה כבשים לעולה ועוד שני כבשים לשלמים ושעיר לחטאת, כמבואר בפרשת אמור)

(לא) וקרבנות המוספים האלו הם מִלְבָּד- חוץ מ עלת התמיד ומנחתו תַעֲשׂוּ, תְּמִימִם יִהְיוּ לָכֶם קרבנות אלו, **וְנִסְפֵיהֶם- וכן תעשו את נסכיהם של קרבנות המוספים** :

פרק כ"ט

קרבנות המוספים של יום תרועה

(א) וּבַחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי- תִּשְׂרִי, בְּאֶחָד לַחֲדָשׁ, מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם, **כָּל מִלְאכַת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ, יוֹם תְּרוּעָה- שמריעים בו בשופר- יִהְיֶה לָכֶם** :

(ב) וְעִשְׂתֶּם עֹלָה לְרִיחַ נִיחַח לִידוּד : **פֶּר בֶּן בָּקָר אֶחָד** (ולא שנים כמו בראשי חדשים, חג המצות ויום הביכורים), **אֵיל אֶחָד**, **כִּבְשִׁים בְּנֵי שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִם** :

(ג) וּמִנְחָתָם- סֵלֶת בָּלוּלָה בְּשֶׁמֶן, **שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרִינִים לֶפֶר שְׁנֵי עֶשְׂרִינִים לְאֵיל** :

(ד) וְעֶשְׂרוֹן אֶחָד לִכְבֹּשׁ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכִּבְשִׁים :

(ה) וְשְׁעִיר עִזִּים אֶחָד חֲטָאת בִּשְׁבִיל לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם :

(ו) וקרבנות אלו הם מִלְבָּד- חוץ מ עלת החדש ומנחתה- קרבנות המוסף של ראש שמקריבים באותו יום גם כן, שהרי חג זה הוא גם ראש חודש, ועלת התמיד ומנחתה, וְנִסְפֵיהֶם- של יום התרועה, והמנחות והנסכים של עולת התמיד והחודש יהיו כְּמִשְׁפָּטָם, לְרִיחַ נִיחַח אֲשֶׁה לִידוּד :

קרבנות המוספים של יום הכיפורים

(ז) וּבַעֲשׂוֹר- בעשירי לַחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה- שהוא יום הכיפורים, מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם, וְעִנִּיתֶם אֶת נַפְשֵׁיכֶם- בצום, שלא לאכול ולשתות, וגם כָּל מִלְאכָה (ואפילו מלאכה של אוכל נפש) לֹא תַעֲשׂוּ :

(ח) וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה לִידוּד רִיחַ נִיחַח : **פֶּר בֶּן בָּקָר אֶחָד**, **אֵיל אֶחָד**, **כִּבְשִׁים בְּנֵי שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִם יִהְיוּ לָכֶם**, מוספי יום הכיפורים הם בדיוק כמו מוספי יום התרועה:

(ט) וּמִנְחָתָם- סֵלֶת בָּלוּלָה בְּשֶׁמֶן, **שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרִינִים לֶפֶר**, **שְׁנֵי עֶשְׂרִינִים לְאֵיל הָאֶחָד** :

(י) עֶשְׂרוֹן עֶשְׂרוֹן לִכְבֹּשׁ הָאֶחָד, לְשִׁבְעַת הַכִּבְשִׁים :

(יא) שְׁעִיר עִזִּים אֶחָד חֲטָאת, והקרבנות האלו הם מִלְבָּד- חוץ מ חטאת הכִּפָּרִים- פר החטאת והשעירים (לה' ולעזאזל) שמקריבים אותם גם כן ביום הכיפורים (עליהם כבר נכתב בפרשת אחרי

מות), וגם חוץ מ'עלת התמיד ומנחתה', ותקריבו אותם עם ונסכייהם- של מוספי יום הכיפורים, והמנחות והנסכים של עולת התמיד:
קרבנות המוספים של חג הסוכות

היום הראשון

(יב) ובחמשה עשר יום לחדש השביעי- מקרא קדש יהיה לכם- יום שנקרא קדוש, ולכן כל מלאכת עבדה לא תעשו, וחגתם חג לידוד במשך שבועת ימים:
(יג) והקרבתם עלה אשה- על האש, ריח ניחח- שעושה נחת לידוד- פרים בני בקר שלשה עשר, אילים שנים, כבשים בני שנה ארבעה עשר, וכל הקרבנות האלו תמימים יהיו:
(יד) ומנחתם- סלת בלולה בשמן, שלשה עשרונים לפר האחד לשלשה עשר פרים, שני עשרונים לאיל האחד לשני האילים:
(טו) ועשרון עשרון לכבש האחד לארבעה עשר כבשים:
(טז) ושעיר עזים אחד חטאת, וקרבנות אלו הם מלבד- חוץ מ'עלת התמיד, מנחתה ונסכה- של עולת התמיד, וכן להלן אצל כל הימים:
בשאר ימי הסוכות הקרבנות כמו ביום הראשון אלא שיווד פר אחד בכל יום, עד שביום השביעי קרבנות המסוף הם 7 פרים ו-2 אילים ו-14 כבשים לעולה, ועוד שעיר אחד לחטאת.

קרבנות המוספים של היום השמיני (עצרת)

(לה) ביום השמיני, עצרת- אסיפה (שמתאספים לכבוד החג בבית המקדש) תהיה לכם, כל מלאכת עבדה לא תעשו:
(לו) והקרבתם עלה, אשה ריח ניחח לידוד- פר אחד, איל אחד, כבשים בני שנה שבועה תמימים:
(לז) מנחתם ונסכייהם לפר לאיל ולכבשים במספרם כמשפט שנאמר בחג הסוכות:
(לח) ושעיר חטאת אחד, וקרבנות אלו הם מלבד- חוץ מ'עלת התמיד ומנחתה ונסכה:

(לט) אלה- כל קרבנות המוספים שנכתבו בפרשה, תעשו לידוד במועדיכם- בכל מועד ומועד, וזה לבד- חוץ מנדריכם ונדבתיכם- מה שתדרו ותנדבו, שנדרים ונדבות אלו יכולים להיות לעלתיכם ולמנחתיכם, ולנסכיכם ולשלמיכם:
(א) ויאמר משה אל בני ישראל ככל אשר צוה ידוד את משה- אמר להם את כל זמני החגים וחובות המוספים:

פרשת מטות

פרק ל

קיום והפרת נדרים ושבועות

(ב) וידבר משה אל ראשי המטות- הנשיאים (כדי שייגידו את הדברים לישראל וגם כדי שיאכפו אותם עליהם) של לבני ישראל לאמר: זה הדבר אשר צוה ידוד (אף על פי שלא נכתב שה' ציווה את משה בדבר זה, הרי שהוא צווה על ידי ה' ואמר להם. פרשה זו נכתבה כאן בעקבות הנאמר הפרשיה הקודמת "אלה תקריבו לה'... לבד מנדריכם..."), וכאן באה התורה לומר שאף נדרים של חולין ללא קשר לקרבנות הרי הם חלים ואף מחייבים):

נדרי איש: (ג) איש פי- אם ידר נדר לידוד- לשם ה', או השבע שבועה, שהנדר או השבועה הם- לאסור אסור על נפשו- שאסר על נפשו משהו שהיה מותר לו עד עתה, במקרה כזה לא יחל- יחלל

את דברו- את נדרו, אלא ככל היצא מפיו יעשה. (ההבדל בין נדר לשבועה: נדר חל על החפץ היינו שהאדם נודר שלא ליהנות מחפץ פלוני, ושבועה חלה על האדם היינו שהוא נשבע לעשות/שלא לעשות דבר פלוני):

נדרי נערה: (ד) ואשה כי תדר נדר לידוד, ואסרה אסר- זהו לשון שבועה, כאשר היא עדיין בבית אביה בנעריה- והיא עודה נערה:

(ה) ושמע אביה את נדרה ואסרה- שבועתה אשר אסרה על נפשה, והחריש- שתק לה אביה, אז וקמו- מתקיימים כל נדריה, וכל אסר אשר אסרה על נפשה יקום:

(ו) ואם הניא- הסיר (מנע אותה מהנדר) אביה אתה ביום שמעו- שביום ששמע את הנדר הוא אמר לה שאינו מסכים לנדר זה, במקרה זה- כל נדריה ואסריה אשר אסרה על נפשה לא יקום- הם לא קיימים והיא לא צריכה לקיימם, וידוד יסלח לה על כך שהיא לא מקיימת הנדר, פי- מפני ש הניא- הסיר אביה אתה מהנדר, על ידי הפרתו:

נדרי אשה שהתחנתה: (ז) ואם היו תהיה לאיש- אישה שנדרה ואביה לא הפר לה את הנדר ועכשיו היא מתחנתה, ונדריה הקודמים עליה, אז מבטא שפתייה- שבועות אשר אסרה על נפשה:

(ח) ושמע אישה בעלה ביום שמעו- ביום שהוא שומע בפעם הראשונה על הנדרים והשבועות, והחריש- שתק לה, אז וקמו- מתקיימים נדריה, ואסרה אשר אסרה על נפשה יקמו:

(ט) ואם ביום שמע אישה- בעלה, וניא- יסיר וימנע אותה, אז והפר- וביטל את נדרה אשר עליה ואת מבטא שפתייה אשר אסרה על נפשה, וידוד יסלח לה על כך שאינה מקיימת את נדרה, שהרי בעלה הפר אותו:

נדרי אלמנה וגרושה: (י) ונדר אלמנה (אשה שמת בעלה) וגרושה (שבעלה גרש אותה)- כל אשר אסרה על נפשה יקום עליה, כי אין מי שיפר לה אותם:

נדרי אשה נשואה: (יא) ואם בית אישה נדרה או אסרה אסר על נפשה בשבועה - אשה שכבר התחנתה ורק אז נדרה (ואין זה כמו בפס' ז', ששם מדובר שנדרה כשהיתה רווקה ואז התחנתה, וכאן נדרה כאשר היא כבר נשואה):

(יב) ושמע אישה- בעלה- והחריש לה, והוא לא הניא אתה- לא הסיר אותה מהנדר בכך שהפר לה אותו, אז וקמו כל נדריה, וכל אסר אשר אסרה על נפשה יקום:

(יג) ואם הפר הפר- יבטל אתם אישה ביום שמעו, אז כל מוצא שפתייה- כל מה שיצא משפתייה, היינו דיבוריה לנדריה ולאסר נפשה לא יקום, שהרי אישה הפרם, וידוד יסלח לה על כך שאינה מקיימת את נדרה, שהרי בעלה הפר אותו:

(יד) כל נדר וכל שבועת אסר שהם לענת נפש- שגורמים לעינוי האדם (כגון איסור אכילה ושתייה של דברים וכדומה)- אישה- בעלה וקימנו- אם ישתוק, ואישה ופרנו- אם יבטל, (היינו שרק נדרים אלו יכול הבעל, [וכן האבא] לבטל):

(טו) ואם החריש יחריש לה אישה מיום אל יום- עד שיעבור היום שבו נשבעה, אז בכך הוא - והקים את כל נדריה או את כל אסריה אשר עליה, והוא הקים אתם, פי- מפני ש החריש לה ביום שמעו (בפסק זה התורה באה לומר שזמן הפרת הנדר עלי ידי הבעל הוא 'מיום ליום'):

(טז) ואם הפר הפר אתם אחרי שמעו- שבעלה מפר לה את הנדרים לא ביום שהוא שמע על הנדר אלא ביום אחר, והאשה ששומעת אותו מפר את הנדר לא יודעת שהוא שמע אותו קודם או שהיא לא יודעת שאי אפשר להפר לאחר יום שמעו, והיא מתנהגת כאילו הנדר מופר, אז ונשא הבעל את עונה של האשה, זאת אומרת שהעוון הוא עליו שהרי היא לא מקיימת את נדרה כי היא חושבת שהפרתו של הבעל היתה הפרה:

(יז) אֵלֶּה הַחֻקִּים אֲשֶׁר צִוָּה יְדוּד אֶת מֹשֶׁה, בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ בֵּין אָב לְבִתּוֹ בְּנִעְרֵיהֶ בֵּית אָבִיהֶ:

פרק לא

מלחמת הנקמה במדין

(א) וַיְדַבֵּר יְדוּד אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר:

(ב) נָקָם נִקְמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֵת הַמִּדְיָנִים שֶׁהַחֲטִיאוּ אֶתְכֶם בַּעֲוֹן פְּעוּר, אַחַר שֶׁתַּעֲשֶׂה זֹאת- תֶּאֱסֹף אֶל עַמִּיךָ- תָּמוּת.

(ג) וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל הָעָם לֵאמֹר: הַחֲלֹצוּ- הַזְדַּרְזוּ וְתִהְיוּ מוֹכְנִים לַתַּת מְאֵתְכֶם אֲנָשִׁים לְצַבָּא, וַיְהִיו מוֹכְנִים לַמִּלְחָמָה עַל מִדְיָן, לְתַת נִקְמַת יְדוּד בְּמִדְיָן (עַמְדָנוּ עַל כֵּךְ שֶׁה' מֵיַחֵס אֶת הַנִּקְמָה לַעַם יִשְׂרָאֵל, וּמֹשֶׁה מֵיַחֵס אֶת הַנִּקְמָה לְשֵׁם ה')

(ד) אֶלְף לַמִּטָּה, אֶלְף לַמִּטָּה- מִכֹּל שִׁבְט יִשְׂרָאֵל, לְכָל מִטּוֹת יִשְׂרָאֵל תִּשְׁלְחוּ לְצַבָּא:

(ה) וַיִּמְסְרוּ מֵאֲלָפֵי יִשְׂרָאֵל אֶלְף לַמִּטָּה, וּבִסֶּדֶךְ הַכֹּל הָיוּ שְׁנַיִם עָשָׂר אֶלְף חֲלוּצֵי צַבָּא- אֲנָשִׁים זְרִיזִים הַמוֹכְנִים לַמִּלְחָמָה:

(ו) וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה אֶלְף לַמִּטָּה לְצַבָּא, אֹתָם וְאֵת פִּינְחָס בֶּן אֱלִעָזָר הַכֹּהֵן- שֶׁהִיָּה הַמְנַהֵג בַּמִּלְחָמָה זֶה (מִכִּוּוֹן שֶׁהוּא הַתְּחִיל בַּמִּצְוָה שֶׁל הַרִיגַת כּוֹזֵבִי בַת צוּר הַמִּדְיָנִית וּבִזָּה עָצַר אֶת הַמְּגִיפָה, זָכָה שֶׁהוּא יִנְהַיֵּג אֶת הַנִּקְמָה בַּמִּדְיָן), לְצַבָּא, וְכָלִי הַקֶּדֶשׁ- אַרְוֹן הַבְּרִית (שֶׁהִיָּה יוֹצֵא אִתָּם לַמִּלְחָמוֹת), וְחֻצְצֹרוֹת הַתְּרוּעָה בְּיָדוֹ- לַהֲרִיעַ לִפְנֵי הַמִּלְחָמָה:

(ז) וַיִּצְבְּאוּ- נֹאסְפוּ לַמִּלְחָמָה עַל מִדְיָן כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְדוּד אֶת מֹשֶׁה, וַיַּהֲרֹגוּ כָּל זָכָר (הַגְּדוּלִים בַּלְבַּד):

(ח) וְאֵת מַלְכֵי מִדְיָן הָרְגוּ עַל- יַחַד עִם כָּל חַלְלֵיהֶם- הַהֲרוּגִים שֶׁל הָעָם, וְשִׁמּוֹתֵיהֶם שֶׁל הַמַּלְכִים הָיוּ: אֶת אוֹי וְאֶת רָקִם וְאֶת צוּר (אֲבָא שֶׁל כּוֹזֵבִי), וְאֶת חוּר וְאֶת רַבֵּעַ שֶׁהֵם חֲמִשַּׁת מַלְכֵי מִדְיָן, וְחוּץ מִזֶּה וְאֵת בַּלְעָם בֶּן פְּעוּר- שֶׁהִיָּה בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן בַּמִּדְיָן (כִּנְרָאָה עַל מִנַּת לִיטוּל אֶת שַׁכְרוֹ עֲבוּר הַעֲצָה שֶׁנִּתֵּן לַחֲטִיָּא אֶת יִשְׂרָאֵל עִם בְּנוֹת מִדְיָן וּבְנוֹת מוֹאָב), גַּם כֵּן הָרְגוּ פְּחָרְב:

(ט) וַיִּשְׁבּוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לַקְּחוֹ בְּשִׁבֵי אֶת נְשֵׁי מִדְיָן וְאֵת טַפָּם- הַיְלָדִים הַקְּטָנִים, וְאֵת כָּל בְּהֵמָתָם (כַּגּוֹן חֲמוּרִים וּגְמָלִים) וְאֵת כָּל מִקְנֵיהֶם- צֹאנִים וּבִקְרָם, וְאֵת כָּל חֵילָם- רְכוּשֵׁם בְּזָזוּ- לַקְּחוֹ לְשַׁלֵּל:

(י) וְאֵת כָּל עֲרֵיהֶם בְּמוֹשְׁבֵתָם- בַּמִּקּוֹם שֶׁהֵם גָּרִים, וְאֵת כָּל טִירְתָם- הָאֲרָמוֹנוֹת, שָׂרְפוּ בָאֵשׁ:

(יא) וַיִּקְחוּ אֶת כָּל הַשְּׁלָל- רְכוּשׁ, וְאֵת כָּל הַמִּלְקוֹחַ- כֹּל מִה שֶׁלְקָחוּ, שִׁזָּה בְּאָדָם וּבְבַהֲמָה:

(יב) וַיָּבֵאוּ אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אֱלִעָזָר הַכֹּהֵן וְאֶל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, אֶת הַשְּׁבִי- הָאָדָם, וְאֵת הַמִּלְקוֹחַ- בַּעֲלֵי הַחַיִּים, וְאֵת הַשְּׁלָל- הַרְכוּשׁ, אֶל הַמַּחֲנֶה, אֶל עֵרְבַת מוֹאָב אֲשֶׁר עַל יַרְדֵּן יַרְחוֹ:

פקודת משה להשלמת הנקמה במדין

(יג) וַיִּצְאוּ מֹשֶׁה וְאֱלִעָזָר הַכֹּהֵן וְכָל נְשֵׁי־אֵי הָעֵדָה לַקְּרָאָתָם אֶל מַחוּץ לַמַּחֲנֶה- כְּדִי לַכְּבֹּד עַל הַמֵּאֲמָץ בַּמִּלְחָמָה, וְכֵן כְּדִי שֶׁלֹּא יִיכַנְסוּ לַמַּחֲנֶה בְּטוֹמְאָתָם, כְּדִלְהֵן:

(יד) וַיִּקְצֹף- כַּעַס מְאוּד מֹשֶׁה עַל פְּקוּדֵי- הַמַּמוֹנִים עַל הַחֵיל- הַצַּבָּא, שֶׁהֵם שְׂרֵי הָאֲלָפִים וְשְׂרֵי הַמַּאֲוֹת הַבָּאִים מִצַּבָּא הַמִּלְחָמָה:

(טו) וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מֹשֶׁה: הַחַיִּיתֶם כָּל נִקְבָה? הֲאִם הִשְׂאֵרְתֶם בַּחַיִּים אֶת הַנִּקְיָבוֹת? מִדּוּעַ עֲשִׂיתֶם כֵּךְ? (הֵם הַחִיו אֹתָם מִפְּנֵי שֶׁבַּמִּלְחָמָה רָגִילָה הוֹרְגִים רַק אֶת הַזְּכָרִים):

(טז) הֵן- הָרִי, הֵנָּה- הֵן- הַנְּשִׁים הָאֵלֶּה- הֵיוּ לַתְּקֵלָה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּדַבְרִי- עַל יַדִּי הַעֲצָה שֶׁל בַּלְעָם (כֵּאֵן כָּתוּב בַּמִּפְּרָשׁ שֶׁבְּנוֹת מוֹאָב וּמִדְיָן עָשׂוּ אֶת מַעֲשֵׂיהֶם בְּבַעַל פְּעוּר בַּעֲצַתוֹ שֶׁל בַּלְעָם הַרְשָׁעִי), וְזֶה גַּרְם לְיִשְׂרָאֵל לְמָסָר מֵעַל- לַתַּת בְּגִידָה בְּיָדוֹ, עַל דְּבַר פְּעוּר- שֶׁעֲבָדוּ יִשְׂרָאֵל עֲבוּדָה זָרָה בַּעֲקֻבוֹת זֶה,

וזה גרם ש ותהי המגפה בעדת ידוד- כמו שנכתב בסוף פרשת בלק, וזו הרי הסיבה שיצאנו למלחמה במדין, ואם כן במלחמה זו אסור להחיות את הנקיבות!

(יז) ועתה, הרגו כל זכר בַּטֶּף- בילדים הקטנים, על מנת להשלים את הנקמה, וְכַל אִשָּׁה יִדְעַת אִישׁ לְמִשְׁכַּב זָכָר- ששכבה עם איש- הַרְגוּ:

(יח) וְכַל הַטֶּף בְּנָשִׁים אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ מִשְׁכַּב זָכָר- הַחַיּוֹ לָכֶם- אתם יכולים להחיות לכם לשפחות: (יט) וְאַתֶּם חֲנוּ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה שְׁבַעַת יָמִים, כַּל הַרְג נֶפֶשׁ- ולא נגע במת אלא על ידי חרבו, וְכַל נֶגַע בְּחָלָל- בהרוג עצמו, תִּתְחַטְּאוּ- תטהרו בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי- באפר פרה אדומה, אַתֶּם וּשְׂבִיכֵם- גם הגויים השבויים יטהרו את בגדיהם:

(כ) וְכַל בָּגָד וְכַל כְּלֵי עוֹר וְכַל מַעֲשֵׂה עֲזִים- כלי שעשוי משער עיזים, וְכַל כְּלֵי עֵץ- תִּתְחַטְּאוּ- צריך גם כן לטהר אותו מטומאת מת:

טהרת הכלים מגיעולי המדיינים

(כא) וַיֹּאמֶר אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן (שהוא אחראי לטהרה של המחנה בתור כהן גדול), אֶל אֲנָשֵׁי הַצָּבָא הַבָּאִים לַמַּלְחָמָה: זֹאת חֻקְתָּ- החוקים של הַתּוֹרָה- קובץ דיני טהרת כלים, אֲשֶׁר צִוָּה יְדוּד אֶת מֹשֶׁה:

(כב) אֲדָ- אבל, בניגוד לכלי עור ומעשה עיזים וכו' שהוזכרו קודם, אֶת הַזָּהָב וְאֶת הַכֶּסֶף אֶת הַנְּחֹשֶׁת אֶת הַבְּרָזָל אֶת הַבְּדִיל וְאֶת הָעֹפְרָת- כלים העשויים משש המתכות האלו, וייתכן שבישלו בהם דבר אסור והוא נבלע בכלים, כך שאסור להשתמש בהם כל עוד לא מכשירים אותם:

(כג) כֹּל דָּבָר אֲשֶׁר יָבֵא בְּאֵשׁ- שמבשלים איתו על אש וכדומה (כמו כלים העשויים ממתכות אלו), כדי לטהרו- תַּעֲבִירוּ בְּאֵשׁ- כמו שבלע את האיסור כך גם יפלוט אותו, ואז וְטָהַר, אֲדָ- אבל, למרות הכשרתו מגיעולי הנכרים, בְּמִי נֹדֶה- במי הזאה של אפר פרה אדומה, יִתְחַטְּא- יטהר, על מנת להיטהר גם מטומאת מת, וְכַל כְּלֵי אֲשֶׁר לֹא יָבֵא לֹא הֵבִיאוּ הַמַּדִּינִים בְּאֵשׁ (כגון כלי מאכל מעץ וכדומה)- תַּעֲבִירוּ בְּמַיִם- תשפשו אותו במים היטב על מנת להסיר ממנו את המאכלים הטמאים של מדין:

(כד) וְכַבֵּסְתֶם- תטבלו בְּגִדֵיכֶם (וכמובן שגם את עצמכם), בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי (לאחר הזאת אפר הפרה אדומה ביום זה) וְטָהַרְתֶּם- תטבלו במקווה, וְאַחַר תהליך זה של טיהור הכלים מהמאכלות האסורות, וטהרת הכלים והאנשים מטומאת מת- תִּבְאוּ אֶל הַמַּחֲנֶה:

ציווי על ספירת המלקוח וחלוקתו

(כה) וַיֹּאמֶר יְדוּד אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר:

(כו) שָׂא אֶת רֹאשׁ- ספור את מִלְקוֹחַ- הבהמות והנשים (הקטנות) שלקחתם ב הַשָּׁבִי- בְּאֲדָם וּבְבִהֵמָה, אֶתְּהָ וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְרֹאשֵׁי אֲבוֹת הָעֵדָה- נשיאים, כנציגים של כל ישראל:

(כז) וְחֻצִיתָ אֶת הַמִּלְקוֹחַ לִשְׁנֵי חֻלְקִים שׁוּיִם, בֵּין תַּפְּשִׁי הַמִּלְחָמָה הַיְצָאִים לְצָבָא- שנלחמו במדין, וּבֵין כֹּל הָעֵדָה- שנשארו ולא נלחמו, שהרי הם שמרו על המחנה:

(כח) וְהִרְמַתְּ מִכֶּסֶם- מס לַיְדוּד מֵאֵת אֲנָשֵׁי הַמִּלְחָמָה הַיְצָאִים לְצָבָא, אֶחָד נֶפֶשׁ- נפש אחת מִחֲמַשׁ הַמְּאוֹת- מכל חמש מאות פריטים, מִן הָאֲדָם וּמִן הַבְּקָר וּמִן הַחֲמִירִים וּמִן הַצֹּאן:

(כט) מִמִּחְצִיתֶם תִּקְחוּ- מהחצי הניתן ליוצאי הצבא תקחו אחד מחמש המאות, וְנִתְּתָה לְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן תְּרוּמַת יְדוּד:

(ל) וממחצת השייכת ל בני ישראל תקח אחד אחד- תפוס, היינו שהוא חלק אחד מן החמשים (ולא אחד מ 500 כמו קודם), מן האדם מן הבקר מן החמרים ומן הצאן שזה פירוט של מכל הבהמה, ונתתה אתם ללויים שהם שמרי משמרת משפן ידוד:
(לא) ויעש משה ואלעזר הכהן כאשר צוה ידוד את משה:

חלוקת השלל ללוחמים והתרומה ממנו

(לב) ויהי המלקוח שייספר להלן שהוא יתר הבז- מעבר לשלל אשר בזזו עם הצבא במהלך המלחמה, כגון כלי זהב וכסף וכו' (ואת הדברים האלו לא ספרו כי כל אחד בזז לעצמו): צאן- שש מאות אלה ושבעים אלה וחמשת אלפים:

(לג) ובקר- שנים ושבעים אלה:

(לד) וחמרים- אחד וששים אלה:

(לה) ונפש אדם מן הנשים אשר לא ידעו משפב זכר (שרק אותם החיו)- כל נפש- שנים ושלושים אלה:

(לו) ותהי המחצה של כמות זו, שמחצה זו היא חלק של היצאים בצבא, מספר הצאן- שלש מאות אלה ושלושים אלה ושבעת אלפים וחמש מאות:

(לז) ויהי המכס- החלק אותו מרימים לידוד מן הצאן (אחד מ- 500)- שש מאות חמש ושבעים:

(לח) והבקר (המחצה מהם היתה)- ששה ושלושים אלה, ומכסם- חלקם לידוד- שנים ושבעים:

(לט) וחמרים (המחצה מהם היתה)- שלושים אלה וחמש מאות, ומכסם לידוד- אחד וששים:

(מ) ונפש אדם (המחצה מהם היתה)- ששה עשר אלה, ומכסם לידוד- שנים ושלושים נפש:

(מא) ויתן משה את מכס- החלק של תרומת ידוד לאלעזר הכהן, כאשר צוה ידוד את משה:

חלוקת השלל לישראל והתרומה ממנו

(מב) וממחצית בני ישראל- מחצי השלל שניתן לכל העדה, אשר חצה משה- לקח משה את החצי מן האנשים הצבאים- מכל אנשי המלחמה (שגם הם קיבלו חצי מהשלל):

(מג) ותהי מחצת העדה- החצי שקבלו של העדה- מן הצאן- שלש מאות אלה ושלושים אלה שבעת אלפים וחמש מאות:

(מד) ובקר- ששה ושלושים אלה:

(מה) וחמרים- שלושים אלה וחמש מאות:

(מו) ונפש אדם(מהטף בנשים שלא ידעו משכב זכר)- ששה עשר אלה:

(מז) ויקח משה ממחצת בני ישראל את האחד- תפוס, זאת אומרת- חלק אחד מן החמשים מן האדם ומן הבהמה, ויתן אתם ללויים שהם שמרי משמרת משפן ידוד, כאשר צוה ידוד את משה: כאן התורה לא פירטה כמה קיבלו הלויים מכל דבר (אולם בטבלה לקמן כן כתבנו זאת בעמודה האחרונה)

השלל	סך השלל	המחצה לאנשי המלחמה	המכס לאלעזר (1/500)	המחצה לכל העדה	המכס ללויים (1/50)
צאן	675,000	337,500	675	337,500	6,750
בקר	72,000	36,000	72	36,000	720
חמורים	61,000	30,500	61	30,500	610
אדם	32,000	16,000	32	16,000	320

תרומת פקודי הצבא

(מח) ויקרבו אל משה הפקדים- הממונים (המפקדים) אשר לאלפי הצבא- שממונים על אלפי אנשי הצבא, והכוונה היא ל שרי האלפים ושרי המאות:

(מט) ויאמרו אל משה: עבדיך נשאו את ראש- ספרנו בחזרתנו מהמלחמה את אנשי המלחמה אשר הופקדו בידינו, ולא נפקד- נחסר ממנו אפילו איש אחד, וזה כמובן נס עצום שבמלחמה גדולה כל כך לא מת אפילו איש אחד:

(נ) ולכן ונקרב את קרבן ידוד- לשם ה', להודות לו על הטובה הגדולה הזו, כל איש מאתנו אשר מצא כלי זהב, וכאן הם מפרטים סוגים של כלי זהב שונים: אצעדה- צמיד לזרוע, וצמיד- לאמה, טבעת לאצבע, עגיל לאוזן, וכימוז- חגורה מקושטת, ואנו מקריבים זאת כדי לכפר על נפשתינו לפני ידוד- שה' יכפר לנו על כל חטאינו, כי אנו רוצים להיטהר לפניו כאות תודה על הנס שעשה לנו:

(נא) ויקח משה ואלעזר הכהן את הזהב מאתם, כל כלי מעשה- כלי שלם (שהוא עדיין כמו שעשו אותו):

(נב) ויהי כל זהב התרומה אשר הרימו לידוד: ששה עשר אלף שבע מאות וחמשים שקל (16,750) מאת שרי האלפים ומאת שרי המאות:

(נג) שאר אנשי הצבא (לא המפקדים), ביזו איש לו- כל אחד לקח את השלל מהזהב והכסף וכדומה- לעצמו:

(נד) ויקח משה ואלעזר הכהן את הזהב מאת שרי האלפים והמאות, ויבאו אתו אל אהל מועד, ועשו ממנו כלים מזהב למשכן, וכשעבדו בכלי הזהב האלו הם היו זכרון לבני ישראל לפני ידוד- שה' זכר שמפקדי הצבא הודו לו על הנס הגדול, והביאו את כל השלל שלהם לאהל מועד:

פרק לב- נחלת בני גד ובני ראובן (וחצי המנשה)

בקשת בני גד ובני ראובן

(א) ומקנה רב- הרבה, היה לבני ראובן ולבני גד עצום מאד, ויראו את ארץ יעזר ואת ארץ גלעד (שכבשו ישראל מסיחון ועוג), והנה המקום מקום מקנה- מקום שמתאים למרעה של מקנה מבחינת הצמחיה:

(ב) ויבאו בני גד ובני ראובן ויאמרו אל משה ואל אלעזר הכהן ואל נשיאי העדה- שאחראים על חלוקת הארץ, לאמר:

(ג) עטרות ודיבן ויעזר ונמרה וחשבון ואלעלה ושכם ונבו ובען (אלו שמות ערים בארץ יעזר ובארץ הגלעד, שהם חלק מ...)

(ד) הארץ אשר הנה ידוד לפני עדת ישראל- במלחמות עם סיחון ועוג, ארץ טובה עבור מקנה הוא, ולעבדיך יש הרבה מקנה:

(ה) ויאמרו: אם מצאנו חן בעיניך, אז יתן את הארץ הזאת לעבדיך לאחזה- לנחלה שלנו, ו אל תעברנו את הירדן- לתוך ארץ כנען כדי לתת לנו שם אחוזה:

תשובת משה לבקשתם

(ו) ויאמר משה לבני גד ולבני ראובן: האחיכם- שאר השבטים יבאו למלחמה בארץ כנען, ואתם תשבו פה- בעבר הירדן ולא תעזרו להם!! הרי לא ייתכן דבר כזה!

(ז) דבר נוסף: **וְלִמָּה תִּנְיָאוּן**- תסירו **אֶת לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵעֵבֶר אֶל הָאָרֶץ**- שלא יעברו אל הארץ **אֲשֶׁר נָתַן לָהֶם יְדוּד**- שכאשר יראו אתכם נשארים כאן זה עלול להפיל פחד בלב כל העם (כי יראו שבני גד וראובן לא רוצים להיכנס לארץ ויחשבו שזה מפני פחדם מהמלחמה שם, ואז גם הם לא ירצו בכך). משה חושב שהסיבה שהם לא רוצים להיכנס לארץ אינה עניין הצאן, אלא הפחד מהמלחמה שם, ולכן הוא מתחיל בפסוקים הבאים להוכיח אותם קשות:

(ח) הרי **כֹּה**- כמעשה זה **עָשׂוּ** כבר **אֲבֹתֵיכֶם**- המרגלים, **בְּשַׁלְּחֵי אֹתָם מִקְדָּשׁ בְּרִנֵּעַ** (זהו שמו של המקום שמשם נשלחו המרגלים), **כְּדִי לְרַאוֹת אֶת הָאָרֶץ**:

(ט) **וַיַּעֲלוּ עַד נַחַל אֲשַׁכּוֹל** (וכמובן שעוד מקומות), **וַיִּרְאוּ אֶת הָאָרֶץ, וַיִּנְיָאוּ**- הסירו **אֶת לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל** על ידי שהפחידו אותם- **לְבַלְתִּי בָא אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַן לָהֶם יְדוּד**:
(י) **וַיַּחַר אֶף**- כעס מאוד **יְדוּד בַּיּוֹם הַהוּא, וַיִּשָּׁבַע לֵאמֹר**:

(יא) **אִם יִרְאוּ**- שלא יראו **הָאֲנָשִׁים הָעֹלִים מִמִּצְרַיִם מִבְּנֵי עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה, אֶת הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב, כִּי- מִפְּנֵי שֶׁ לֹא מָלְאוּ**- השלימו **אֲחֵרֵי- לֹא** קיימו את דבריי, שאני אומר להיכנס לארץ והם מפחדים מכך:

(יב) **בְּלַתִּי**- חוץ מ **כָּלֵב בֶּן יִפְתָּה הַקְּנִזִּי** (מכונה כך מפני שכאשר מת אביו- יפונה, התחתנה אמו עם קנז והוא (כלב) מכונה כאן על שם אביו החורג), **וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוּן, שֶׁהֵם יִכְנָסוּ לָאָרֶץ כִּי- מִפְּנֵי שֶׁ מָלְאוּ**- השלימו **אֲחֵרֵי יְדוּד**- עשו את כל דבריו ולא פחדו להיכנס לארץ כנען:

(יג) ובעקבות חטא זה- **וַיַּחַר אֶף**- כעס מאוד **יְדוּד בְּיִשְׂרָאֵל, וַיִּנְעַם**- הסיע אותם ממקום למקום **בַּמִּדְבָּר** במשך **אַרְבָּעִים שָׁנָה עַד תָּם**- שיסתיים **כָּל הַדּוֹר הָעֹשֶׂה הָרַע בְּעֵינֵי יְדוּד**- בכך שלא רצה להכנס לארץ:

(יד) **וְהִנֵּה קִמַּתֶּם תַּחַת**- במקום **אֲבֹתֵיכֶם**, ואתם ממשיכים בדרך של **תְּרִבּוֹת**- מלשון גידול, היינו חינוך של **אֲנָשִׁים חֲטָאִים**- שעושים חטאים ולא שומעים לה', **לְסַפּוֹת**- להוסיף **עוֹד עַל חֲרוֹן אֶף יְדוּד אֶל יִשְׂרָאֵל**:

(טו) **כִּי** כאשר אתם **תִּשׁוּבוּן מֵאֲחֵרֵי**- ולא תרצו להיכנס לארץ ואחריכם יעשו כך גם שאר ישראל, **וַיִּסַּף עוֹד**- ה' יוסיף עוד **לְהַנִּיחוֹ**- את ישראל **בַּמִּדְבָּר** במשך שנים רבות, ואז **וְשַׁחַתְּם לְכָל הָעָם הַזֶּה**- תגרמו השחתה לישראל:

תשובת בני גד ובני ראובן

(טז) על מנת לשכנע את משה שהם לא פוחדים להיכנס לארץ, אלא רק רוצים נחלה כאן בגלל המקום המתאים למקנה שיש להם, אומרים לו בני גד ובני ראובן- **וַיִּגְשׁוּ אֵלָיו וַיֹּאמְרוּ: גְּדַרְתָּ צֹאן נַבְנֶה לְמִקְנֵנוּ פֶּה**- נבנה דירים לצאן שלנו כאן, וגם נבנה **וְעָרִים לְטַפְּנוּ**- לילדים שלנו, למשפחתנו:

(יז) **וַאֲנַחְנוּ**- הגברים- **נַחֲלָץ חַשִּׁים**-נעבור מוכנים למלחמה בזריזות **לִפְנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל, עַד אֲשֶׁר אִם הִבִּיאֲנָם אֶל מְקוֹמָם**- עד שגם הם יירשו את נחלתם, ובינתיים **וַיֵּשֶׁב טַפְּנוּ בְּעָרֵי הַמִּבְצָר מִפְּנֵי יִשְׁבֵי הָאָרֶץ**- כדי שלא ילחמו בהם ויכבשו מהם את עבר הירדן המזרחי:

(יח) **לֹא נָשׁוּב אֶל בְּתִינּוּ עַד הַתְּנַחַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ נַחֲלָתוֹ** (לא רק לסוף הכיבוש נחכה אלא גם לסוף החלוקה של הארץ לנחלות לשבטים):

(יט) **כִּי לֹא נִנְחַל אֹתָם מֵעֵבֶר לְיַרְדֵּן וְהִלָּא**- לא נבקש עוד נחלה מהם בעבר הירדן המערבי, **כִּי- מִפְּנֵי שֶׁ בָּאָה נַחֲלָתֵנוּ אֵלֵינוּ**- כבר קיבלנו אותה **מֵעֵבֶר הַיַּרְדֵּן מִזְרָחָה**. בכך אומרים השבטים למשה שלא יפול מורך בלב העם שהרי הם כן ישתתפו במלחמה ואף יהיו הראשונים בה:

תשובת משה והסכמת בני גד וראובן

(כ) וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מֹשֶׁה: אִם תַּעֲשׂוּן אֶת הַדְּבָר הַזֶּה, שׁוּה אֹמֶר- אִם תִּחְלְצוּ- תִצְאוּ מוֹכֵנִים

למלחמה לִפְנֵי יָדוּד- לפני ישראל שהם עם ה' (ובעצם אתם תלחמו מלחמות ה') לְמִלְחָמָה:

(כא) וְעֵבֶר לָכֶם כָּל חִלּוּץ- אדם המוכן למלחמה אֶת הַיַּרְדֵּן לִפְנֵי יָדוּד, עַד הַזְרִישׁוּ- שה' יוריש

וישמיד אֶת אֵיבָיו- של ישראל מִפְּנֵיו:

(כב) וְנִכְבְּשָׁה הָאָרֶץ לִפְנֵי יָדוּד וְאַחַר תֵּשְׁבוּ- ורק אחר כך תשובו לעריכם בעבר הירדן, או וְהֵייתֶם

נִקְיִים- ללא חטא גם מִיָּדוּד- שקיימתם את התחייבותכם, וגם וּמִיִּשְׂרָאֵל- שאתם תילחמו יחד

איתם, ואז וְהֵייתָה הָאָרֶץ הַזֹּאת- עבר הירדן המזרחי- לָכֶם לְאַחֲזָה- לנחלה לִפְנֵי יָדוּד- בעזרת ה':

(כג) וְאִם לֹא תַעֲשׂוּן כֵּן- שלא תלחמו יחד עם ישראל, אז הִנֵּה חֲטָאתֶם לַיָּדוּד- זהו חטא גם כלפי ה'

(שלא קיימתם את התחייבותכם), וְדַעוּ חֲטָאתְכֶם אֲשֶׁר תִּמְצָא אֶתְכֶם- דעו את החטא הגדול

שעשיתם ואת העונש אשר ימצא אתכם בעקבותיו:

(כד) ולבנתיים, עד שתקבלו את הארץ לנחלה, בְּנֵי לָכֶם עָרִים לְטַפְכֶם- שיגורו שם, וְגֵדְרֹת לְצִנְאֲכֶם,

עד שייגמר כל הכיבוש ואז תקבלו את כל הנחלה, וְהֵיִצָא מִפִּיכֶם- שתלחמו ראשונים עם ישראל-

תַּעֲשׂוּ:

(כה) וַיֹּאמֶר בְּנֵי גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: עֲבָדֶיךָ יַעֲשׂוּ פֶּאֶשֶׁר אֲדֹנָי מִצְוָה- אנו מסכימים:

(כו) טַפְנוּ נַשִּׁינוּ מִקִּנְנוּ וְכָל בְּהֵמַתְנוּ יִהְיוּ שָׁם בְּעָרֵי הַגִּלְעָד:

(כז) וְעֲבָדֶיךָ- הגברים (שהם אלו שנלחמים), יַעֲבְרוּ כָּל חִלּוּץ צָבָא לִפְנֵי יָדוּד לְמִלְחָמָה פֶּאֶשֶׁר אֲדֹנָי

דִּבֶּר- מדבר:

ציווי משה ליהושע, אלעזר והנשיאים

(כח) משה שידע שהוא לא יכניס את ישראל לארץ היה צריך למנות על הסכם זה את ראשי הדור

שייכנס לארץ ולכן- וַיֵּצֵאוּ לָהֶם- על עניינם מֹשֶׁה, אֶת אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן- שהוא הכהן הגדול, וְאֵת יְהוֹשֻׁעַ

בֶּן נֹון- שיהיה המנהיג בכניסה לארץ, וְאֵת רָאשֵׁי אַבֹּת הַמִּטּוֹת- הנשיאים של ישראל שיהיו

האחראים לחלוקת הנחלות לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל:

(כט) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲלֵהֶם: אִם יַעֲבְרוּ בְנֵי גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן אֶתְכֶם אֶת הַיַּרְדֵּן כָּל חִלּוּץ לְמִלְחָמָה לִפְנֵי

יָדוּד וְנִכְבְּשָׁה הָאָרֶץ לִפְנֵיכֶם, או וְנִתְתֶם לָהֶם אֶת אֶרֶץ הַגִּלְעָד לְאַחֲזָה:

(ל) וְאִם לֹא יַעֲבְרוּ חִלּוּצִים אֶתְכֶם, אז תקחו מהם גם את כל הערים שהם קבלו בארץ הגלעד,

וְנִאֲחֲזוּ בְּתִכְכֶם בְּאֶרֶץ כְּנַעַן- יקבלו נחלה רק בעבר הירדן המערבי:

(לא) וַיַּעֲנוּ בְנֵי גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן לֵאמֹר- אף בפני יהושע אלעזר והנשיאים: אֵת אֲשֶׁר דִּבֶּר יָדוּד אֶל

עֲבָדֶיךָ כֵּן- כִּד נַעֲשֶׂה:

(לב) נִחְנוּ- אנחנו נַעֲבֵר חִלּוּצִים לִפְנֵי יָדוּד אל אֶרֶץ כְּנַעַן, וְאֲתָנוּ- כאשר אתנו אֲחֻזַּת נַחֲלָתְנוּ מֵעֵבֶר

לַיַּרְדֵּן:

נתינת הנחלה לבני גד ובני ראובן וחצי שבט המנשה

(לג) וַיִּתֵּן לָהֶם מֹשֶׁה לִבְנֵי גָד וּלְבְנֵי רְאוּבֵן וְלַחֲצֵי שֵׁבֶט מְנַשֶּׁה בֶּן יוֹסֵף (חצי שבט זה אינו ממש חצי

אלא משפחת מכיר בלבד, ולקמן נבאר כיצד הם נכנסו לעניין), אֶת מַמְלַכַת סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי וְאֵת

מַמְלַכַת עֹוג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן, הָאָרֶץ לְעָרֵיהָ בְּגִבְלוֹת- לכל עיר נתן סביבותיה שדות ושטחים הצריכים

למחייתה, והם קבלו את עַרֵי הָאָרֶץ סְבִיב- בסביבות הארץ, על מנת שיוכלו לשמור על הגבולות:

(לד) וַיִּבְנוּ בְנֵי גַד אֶת דִּיבֵן וְאֶת עֵטְרֹת וְאֶת עֲרֵעַר: (לה) וְאֶת עֵטְרֹת שׁוּפָן וְאֶת יַעֲזֵר וַיִּגְבְּהָה: (לו) וְאֶת בֵּית נַמְרָה וְאֶת בֵּית הָרֶן (סה"כ 8 ערים) עָרֵי מִבְצָר- וְכָל אֱלוֹ הָיוּ עָרֵי מִבְצָר, וְחוּץ מִזֶּה הֵם בָּנוּ וַיְגַדְרֹת צֶאֱן:

(לז) וּבְנֵי רְאוּבֵן בָּנוּ אֶת חֶשְׁבוֹן וְאֶת אֶלְעָלָא וְאֶת קְרִיתִים: (לח) וְאֶת נָבו וְאֶת בְּעַל מְעוֹן מוֹסֶבֶת שָׁם (לשתי ערים אלו שינה המלך סיחון את שמם לאחר שכבש אותם, לשמות המופיעים פה, שהם שמות של ע"ז) וְאֶת שְׁבִמָּה- גַם כֵּן בָּנוּ בְנֵי רְאוּבֵן (סה"כ 6 ערים), וַיִּקְרְאוּ בְשֵׁמֹת- חֲדָשִׁים אֶת שְׁמוֹת הָעָרִים אֲשֶׁר בָּנוּ- בְנֵי גַד וְרְאוּבֵן קְרָאוּ לָרִים שְׁמוֹת חֲדָשִׁים, עַל מִנַּת שְׁלֹא יִישָׂאֵר שְׁמֵם הַקּוֹדֵם שֶׁהָיָה כִּאֲשֶׁר הָיוּ בִּרְשׁוֹת סִיחוֹן:

(לט) כֹּאֵן הַתּוֹרָה עוֹבֵרֶת לְהַסְבִּיר מִדּוּעַ צִירְפוּ גַם אֶת מִשְׁפַּחַת מִכִּיר לְשִׁבְטֵי גַד וְרְאוּבֵן בְּנַחֲלַת אֶרֶץ הַגִּלְעָד, וְהָרִי הֵם כָּלֵל לֹא בִקְשׂוּ שֵׁם נַחֲלָה, וְאֶפִּילוּ לֹא הִתְחַיְּבוּ כְּמוֹ שְׁנֵי שְׁבִטִים אֱלוֹ לְהִלְחֵם יַחַד עִם יִשְׂרָאֵל, וְזֶה מִפְּנֵי שְׁבִזְמָן שֶׁהָיָה יוֹסֵף חַי וְהָיָה הַמִּשְׁנָה לְמֶלֶךְ מִצְרַיִם שֶׁהִיָּתָה מִעֲצַמַּת-הָעַל בְּאוֹתָהּ תְּקוּפָה, בְּאוֹתוֹ הַזֶּמֶן וַיִּלְכְּוּ בְנֵי מִכִּיר בֶּן מְנַשֶּׁה גִלְעָדָה- לְאֶרֶץ הַגִּלְעָד, וַיִּלְכְּדָהּ- כִּבְשׂוּ אוֹתָהּ, וַיִּזְרְשׁ- הַשְּׂמִיד אֶת הָאָמְרֵי אֲשֶׁר בָּהּ:

(מ) וְלִכְן, בְּגַלֵּל אוֹתוֹ כִּיבוּשׁ שֶׁל אֲבוֹתָיו בְּזִמְנֵי יוֹסֵף, וַיִּתֵּן מֹשֶׁה עֲכָשִׁיו, בְּזִמְנֵי הַחֲלוּקָה, אֶת הַגִּלְעָד לְמִכִּיר בֶּן מְנַשֶּׁה- לְמִשְׁפַּחְתּוֹ, וַיִּשָּׁב בָּהּ. וְלִכְן גַּם בְּנֵי שְׁבֵט הַמִּכִּירִי לֹא הָיוּ צָרִיכִים לְגַשֵּׁת אֶל מֹשֶׁה כְּמוֹ גַד וְרְאוּבֵן, כִּי אֵךְ טִבְעִי הוּא שֶׁהֵם יִקְבְּלוּ אֶת הַנַּחֲלָה שֶׁכִּבֵּשׁ אֲבִי אֲבִיהֶם:

(מא) וּבְזִמְנֵנוּ שֶׁל יוֹסֵף הָיָה כִּיבוּשׁ נוֹסֵף: וַיִּזְאִיר בֶּן מְנַשֶּׁה- הָיָה שִׁיךְ לְשִׁבְטֵי מְנַשֶּׁה מִצַּד אִמּוֹ, וּמִצַּד אֲבִיו הָיָה שִׁיךְ לְשִׁבְטֵי יְהוּדָה (כְּכַתּוּב בַּדְּבָרִי הַיָּמִים פֶּרֶק ב' בְּסוּפּוֹ) הִלְךְ וַיִּלְכְּדֵם אֶת חוֹתֵיהֶם- הַכּוֹפְרִים שֶׁלָּהֶם, וַיִּקְרָא אֶתְהֵן חוֹת יִזְאִיר- עַל שְׁמוֹ (אֱלוֹ חוֹת יִזְאִיר שֶׁבִּשְׁוֹן):

(מב) וְנִבְחַ שֶׁהָיָה גַם כֵּן מִמִּשְׁפַּחַת מְנַשֶּׁה, הִלְךְ וַיִּלְכְּדֵם אֶת קִנְתָּ- שֵׁם עִיר גְּדוּלָה, וְאֶת בְּנֵיהֶם- הַכּוֹפְרִים שֶׁמִּסְבִּיבָהּ, וַיִּקְרָא לָהּ- לְעִיר קִנְתָּ, נִבְחַ בְּשֵׁמוֹ- קְרָא לָהּ נִבְחַ:

פרשת מסעי

פרק לג

מסעות בני ישראל במדבר

(א) אֵלֶּה מַסְעֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָצְאוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְצִבְאֹתָם- לְשִׁבְטֵיהֶם, בְּיַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן:
(ב) וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת מוֹצְאֵיהֶם- הַמִּקְוֹמוֹת מֵהֵם הֵם יָצְאוּ, לְמִסְעֵיהֶם- הַמִּקְוֹמוֹת אֲלֵיהֶם הֵם נִסְעוּ, עַל פִּי יְדוּד- שְׁכַל הַמִּסְעוֹת שֶׁלָּהֶם הָיוּ עַל פִּי ה', כִּאֲשֶׁר עֵמוּד הָעֵנָן עָלָה, וְאֵלֶּה מִסְעֵיהֶם לְמוֹצְאֵיהֶם:
(ג) וַיִּסְעוּ מֵרַעַמְסֵס- שְׁבַמְצָרִים, בַּחֲדָשׁ הָרְאשׁוֹן בְּחַמְשָׁה עָשָׂר יוֹם לַחֲדָשׁ הָרְאשׁוֹן, מִמַּחֲרַת הַפֶּסַח- מִמַּחֲרַת יוֹם י"ד בְּנִיסָן בּוֹ הִקְרִיבוּ אֶת הַפֶּסַח, יָצְאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּיַד רְמָה- גְבוּהָהּ, הֵייוּ בְּבִיטְחוֹן רַב, לְעֵינֵי כָּל מִצְרַיִם:

(ד) וְזֶה מִפְּנֵי שְׁבִאוֹתָהּ הָעֵת וּמִצְרַיִם מְקַבְּרִים אֶת אֲשֶׁר הִפָּה יְדוּד בָּהֶם כָּל בְּכוֹר, וּבְאֵלֵיהֶם- בְּכָל הַפֶּסָלִים שֶׁלָּהֶם, עֲשֵׂה יְדוּד שְׁפָטִים- עוֹנְשִׁים קִשִּׁים:

(ה) וַיִּסְעוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מֵרַעַמְסֵס וַיִּחְנוּ בְּסִכְתָּ:

(ו) וַיִּסְעוּ מִסִּכְתָּ וַיִּחְנוּ בְּאֵתָם אֲשֶׁר בְּקִצָּה הַמִּדְבָּר- שֶׁמִּמֶּנָּה מִתְחִיל הַמִּדְבָּר:

(ז) וַיִּסְעוּ מֵאֵתָם, אֲבָל אִזּוּ וַיִּשָּׁב- יִשְׂרָאֵל (עַל פִּי צִוּוֵי ה') וַחֲנוּ עַל פִּי- פֶּתַח הַמִּקְוֹם שֶׁשְׁמוֹ הַחִירָת, שֶׁהוּא אֲשֶׁר עַל פְּנֵי בְּעַל צְפוֹן, וַיִּחְנוּ יִשְׂרָאֵל לְפָנֵי מַגְדָּל:

(ח) וַיִּסְעוּ מִפְּנֵי- כְּמוֹ "מִפְּנֵי" (שֶׁפִּירוּשׁוֹ פֶּתַח הַמִּקְוֹם שֶׁשְׁמוֹ) הַחִירָת, וַיַּעֲבְרוּ בְּתוֹךְ הַיָּם שֶׁנִּקְרָע לָהֶם הַמִּדְבָּרָה, וַיִּלְכְּוּ דָרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בְּמִדְבָּר אֵתָם (הַנִּקְרָא בִּפְרָשַׁת בְּשִׁלַּח מִדְבַר שׁוֹר), וַיִּחְנוּ בְּמִרְהָ:

(ט) וַיִּסְעוּ מִמֶּרְה וַיָּבֹאוּ אֵילָמָה, וּבְאֵילָם שְׁתֵּים עָשָׂרָה עֵינַת מַיִם וְשִׁבְעִים תְּמָרִים וַיַּחֲנוּ שָׁם:
(י) וַיִּסְעוּ מֵאֵילָם וַיַּחֲנוּ עַל יַם סוּף- מִקּוֹם כִּלְשָׁהוּ עַל שִׁפְתַי יַם סוּף, וְלֹא נֹזְכָר מִסַּע זֶה בַּפְּרָשָׁת
בְּשִׁלַּח:

(יא) וַיִּסְעוּ מֵיַם סוּף וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַּר סִין (שם התחיל המן לרדת): (יב) וַיִּסְעוּ מִמִּדְבַּר סִין וַיַּחֲנוּ
בְּדַפְקָה: (יג) וַיִּסְעוּ מִדַּפְקָה וַיַּחֲנוּ בְּאֵלוֹשׁ (שני מסעות אלו לא נזכרו בפרשת בשלח):
(יד) וַיִּסְעוּ מֵאֵלוֹשׁ וַיַּחֲנוּ בְּרַפְיָדִים וְלֹא הָיָה שָׁם מַיִם לָעַם לְשִׁתוֹת- וְשֵׁם הוּצִיא לָהֶם מִשֶּׁה מַיִם
מִהַסְלַע שֶׁהָיָה בְּחוּרְב, כַּמְפֹרֵט בַּפְּרָשָׁת בְּשִׁלַּח, וְכֵן הִיתָה שֵׁם מִלְחַמַת עַמְלַק, וְהַפְּגִישָׁה עִם י תְּרוּ:
(טו) וַיִּסְעוּ מִרַפְיָדִים וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַּר סִינִי- שֵׁם הָיָה מִתֵּן תּוֹרָה:

(טז) וַיִּסְעוּ מִמִּדְבַּר סִינִי וַיַּחֲנוּ בְּקִבְרֹת הַתְּאֹוֹה- שֵׁם מִתּוֹ הֵעֵם הַמֵּתָאוּיִם לְבִשָׁר, וְאִף בַּעֲרָה בִּם אִשׁ
ה' וְחִלַּק מִהַמְּקוֹם הַזֶּה נִקְרָא עַל שֵׁם כַּךְ תְּבַעֲרָה (כַּמְסוּפֵר בַּפְּרָשָׁת בַּהֲעִלּוֹתֶיךָ):
(יז) וַיִּסְעוּ מִקִּבְרֹת הַתְּאֹוֹה וַיַּחֲנוּ בְּחִצְרֹת- שֵׁם דְּבָרָה מָרִים וְאַהֲרֹן בַּמִּשָּׁה (כַּמְסוּפֵר בַּפְּרָשָׁת בַּהֲעִלּוֹתֶיךָ):
(יח) וַיִּסְעוּ מִחִצְרֹת וַיַּחֲנוּ בְּרִתְמָה- זֶהוּ שֵׁם נוֹסֵף לְקִדְשׁ בְּרִנַּע שִׁמְשֵׁם נִשְׁלַח הַמְּרַגְלִים, וְכִשְׁחִזְרוּ
הֵנִיאוּ אֶת לֵב הָעָם מִלְּעִלּוֹת אֶל הָאָרֶץ, וְהָעָם הִתְּפַתָּה אַחֲרֵיהֶם וְה' גָּזַר עֲלֵיהֶם שִׁיְהִיו בַּמִּדְבַּר
אַרְבַּעִים שָׁנִים (כַּמְסוּפֵר בַּפְּרָשָׁת שִׁלַּח). כֹּל הַמִּסְעוֹת מִכֹּאן וְעַד קִדְשׁ שִׁבְמִדְבַּר צִין הֵם עַד הַשָּׁנָה
הָאַרְבַּעִים (וְהֵם 18 מִסְעוֹת בְּמִשְׁךָ 38 שָׁנִים, וְזֶה אֹמֵר שֶׁה' רִיחַם עַל יִשְׂרָאֵל וְלֹא הוֹלִיד אֹתָם יוֹתֵר
מִדִּי בַּמַּהֲלָךְ הַשָּׁנִים הַלָּלוּ):

(יט) וַיִּסְעוּ מִרִתְמָה וַיַּחֲנוּ בְּרִמּוֹן פְּרָץ: (כ) וַיִּסְעוּ מִרִמּוֹן פְּרָץ וַיַּחֲנוּ בְּלִבְנָה: (כא) וַיִּסְעוּ מִלִּבְנָה וַיַּחֲנוּ
בְּרִסָּה: (כב) וַיִּסְעוּ מִרִסָּה וַיַּחֲנוּ בְּקַהֲלָתָה: (כג) וַיִּסְעוּ מִקַּהֲלָתָה וַיַּחֲנוּ בְּהַר שִׁפְרָ: (כד) וַיִּסְעוּ מִהַר
שִׁפְרָ וַיַּחֲנוּ בְּחִרְדָּה: (כה) וַיִּסְעוּ מִחִרְדָּה וַיַּחֲנוּ בְּמִקְהֵלָת: (כו) וַיִּסְעוּ מִמִּקְהֵלָת וַיַּחֲנוּ בְּתַחַת: (כז)
וַיִּסְעוּ מִתַּחַת וַיַּחֲנוּ בְּתַרְח: (כח) וַיִּסְעוּ מִתַּרְח וַיַּחֲנוּ בְּמִתְקָה: (כט) וַיִּסְעוּ מִמִּתְקָה וַיַּחֲנוּ בְּחִשְׁמֹנָה:
(ל) וַיִּסְעוּ מִחִשְׁמֹנָה וַיַּחֲנוּ בְּמִסְרוֹת: (לא) וַיִּסְעוּ מִמִּסְרוֹת וַיַּחֲנוּ בְּבִנֵי יַעֲקֹן: (לב) וַיִּסְעוּ מִבְּנֵי יַעֲקֹן
וַיַּחֲנוּ בְּחַר הַגְּדָד: (לג) וַיִּסְעוּ מִחַר הַגְּדָד וַיַּחֲנוּ בְּיִטְבָּתָה: (לד) וַיִּסְעוּ מִיִּטְבָּתָה וַיַּחֲנוּ בְּעֵבְרָנָה:
(לה) וַיִּסְעוּ מִעֵבְרָנָה וַיַּחֲנוּ בְּעֵצִין גְּבַר: (לו) וַיִּסְעוּ מִעֵצִין גְּבַר וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַּר צָן הוּא קִדְשׁ- שֵׁם מִתָּה
וּמְרִים וְגַם הָיָה שֵׁם חֲטָא מִי מְרִיבָה, וְשֵׁם בִּקְשׁוּ מִמֶּלֶךְ אֲדוּם לַעֲבוּר בְּגִבּוּלוֹ וְהוּא לֹא הִסְכִּים וְהָיוּ
צָרִיכִים לְסַבּוֹב אֶת אֲרָצוֹ וְלִכְן נִסְעוּ דְרוֹמָה לְכִיוּוֹן הַר הָהָר: (לז) וַיִּסְעוּ מִקִּדְשׁ וַיַּחֲנוּ בְּהַר הָהָר
בְּקֶצֶה אֲרָץ אֲדוּם:

(לח) וַיַּעַל אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן אֶל הַר הָהָר עַל פִּי יְדוּד- שֶׁה' צִוָּה אֶת מֹשֶׁה לֹאמֹר לוֹ שִׁיעֲלָה לְשֵׁם כַּדִּי לְמוֹת,
וַיָּמָת שָׁם, בְּשָׁנַת הָאַרְבָּעִים לְצֵאת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֲרָץ מִצְרַיִם בְּחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ- אִי
בֹּאב:

(לט) וְאַהֲרֹן בֶּן שָׁלֹשׁ וְעֶשְׂרִים וַיָּמָת שָׁנָה בְּמִתּוֹ בְּהַר הָהָר:
(מ) וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מִלֶּךְ עָרֵד וְהוּא יָשָׁב בְּנֶגֶב אֲרָץ כְּנַעַן (מחוץ לגבולות ארץ ישראל) בָּבֵא בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל, וְאִז הִיתָה מִלְחָמָה שֶׁהוּא שְׁבַה שְׁבִי מִיִּשְׂרָאֵל וְיִשְׂרָאֵל נִלְחַמוּ בּוֹ אַחֵר כַּךְ (כַּמְסוּפֵר בַּפְּרָשָׁת
חֻקַּת):

(מא) וַיִּסְעוּ מִהַר הָהָר וַיַּחֲנוּ בְּצִלְמֹנָה, וּבַמִּסַּע זֶה וְכֵן בִּזְהָ שִׁלְאֲחֵרִיו הָיוּ הַנְּחֻשִׁים הַשְּׂרָפִים שֶׁנִּשְׁכּוּ
אֶת הָעָם (כַּמְסוּפֵר בַּפְּרָשָׁת חֻקַּת): (מב) וַיִּסְעוּ מִצִּלְמֹנָה וַיַּחֲנוּ בְּפוּנֹן: (מג) וַיִּסְעוּ מִפוּנֹן וַיַּחֲנוּ בְּאַבְתָּ:
(מד) וַיִּסְעוּ מֵאַבְתָּ וַיַּחֲנוּ בְּעֵינֵי הָעֵבְרָיִם בְּגִבּוּל מוֹאָב: (מה) וַיִּסְעוּ מֵעֵינֵים וַיַּחֲנוּ בְּדִיבֹן גָּד, זֶה הָיָה
כְּנֵרָא מִקּוֹם לֵיד נַחַל זָרַד הַמוֹפִיעַ בַּפְּרָשָׁת חֻקַּת כַּחֲנִיָּה הַבָּאָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל אַחֲרֵי עֵי הָעֵבְרָיִם:
(מו) וַיִּסְעוּ מִדִּיבֹן גָּד וַיַּחֲנוּ בְּעֵלְמֹן דְּבִלְתִּימָה, שֶׁהָיָה כְּנֵרָא מִקּוֹם עַל נַחַל אֲרֻנוֹן הַמוֹפִיעַ בַּפְּרָשָׁת
חֻקַּת כַּחֲנִיָּה הַבָּאָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל:

(מז) וַיִּסְעוּ מֵעַלְמָן דְּבַלְתֵימָה וַיַּחֲנוּ בְּהַר הָעֵבְרִים, שנמצאים לַפְּנֵי- היינו ממזרח ל נְבוֹ, ושם כנראה היה נס הבאר ושרו שם שירת הבאר וקראו למקום 'באר' (כמבואר הכל בפרשת חקת):
(מח) וַיִּסְעוּ מֵהַר הָעֵבְרִים וַיַּחֲנוּ בְּעֵרְבַת מוֹאָב עַל יַרְדֵּן יַרְחוֹ, שם היו עכשיו (וזה היה לאחר המלחמות בסיחון ועוג (כמסופר פרשת חקת):
(מט) וַיַּחֲנוּ עַל הַיַּרְדֵּן, מִבֵּית הַיְשָׁמֹת- מקום שנקרא בית הישימות, עַד מְקוֹם שֶׁנִּקְרָא אֶבֶל הַשְּׁטִים, בְּעֵרְבַת- במישורים שהיו שייכים פעם ל מוֹאָב:

הציווי על הורשת הארץ

(נ) וַיְדַבֵּר יְדוּד אֶל מֹשֶׁה בְּעֵרְבַת מוֹאָב עַל יַרְדֵּן יַרְחוֹ לֵאמֹר:

(נא) דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם: כִּי- כַּאֲשֶׁר אֲתֶם עֹבְרִים אֶת הַיַּרְדֵּן אֶל אֶרֶץ כְּנָעַן:

(נב) אז וְהוֹרֵשְׁתֶם- וגרשתם אֶת כָּל יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנִיכֶם, וְאֶבְדַּתֶם- והשמדתם אֶת כָּל מִשְׁכֵּיתֶם- האבנים המצויירות שעליהן משתחווים ("אבן משכית"- בסוף פרשת בהר) בבתי העבודה זרה שלהם, וְאֵת כָּל צִלְמֵי מִסְכַּתֶם- צורות פסלי המתכת שיש להם תְּאֵבָדוּ- תשמידו, וְאֵת כָּל בְּמוֹתֶם- שעליהם הם בונים מזבחות לאליליהם- תִּשְׁמִידוּ:

(נג) וְהוֹרֵשְׁתֶם- וגרשתם אֶת כָּל יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ, וַיִּשְׁבַּתֶם בָּהּ- וגם תשבו בה, כִּי- מפני ש לָכֵם (בלבד) נִתְּתִי אֶת הָאָרֶץ לְרֵשֶׁת אֲתֶהּ- לנחול אותה ולגור בה:

(נד) וְהִתְנַחַלְתֶם אֶת הָאָרֶץ בְּגוֹרָל לְשִׁבְטֵיכֶם וְאִף לְמִשְׁפַּחְתֵיכֶם, לְרֵב- תִּרְבּוּ אֶת נַחְלָתוֹ, וְלִמְעַט- תִּמְעַיֵט אֶת נַחְלָתוֹ, אֶל אֲשֶׁר יֵצֵא לוֹ שְׁמֵהּ הַגּוֹרָל- ששם יפול חלקו על פי הגורל לוֹ יִהְיֶה, לְמִטּוֹת- לפי השבטים של אֲבֹתֵיכֶם תִּתְנַחֲלוּ. כבר בארנו בפרשת פינחס שחלוקת הארץ היתה על פי גודל השבט (והמשפחה), והגורל נועד כדי להראות שזה על פי רצון ה')

(נה) וְאִם לֹא תוֹרִישׁוּ אֶת יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנִיכֶם, וְהָיָה אֲשֶׁר תּוֹתִירוּ- תשאירו מֵהֶם, יִהְיוּ לְשָׂכִים- יתדות חדים בְּעֵינֵיכֶם- שיציקו לכם ויעשו לכם צרות, וְלִצְנִינִם- קוצים חדים בְּצַדֵיכֶם- יעשו לכם צרות, וְצָרְרוּ אֲתֶכֶם- יעשו לכם צרות לא רק היכן שהם גרים אלא גם עַל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲתֶם יוֹשְׁבִים בָּהּ- היכן שאתם נמצאים:

(נו) וְהָיָה, כַּאֲשֶׁר דַּמִּיתִי- חשבתי לַעֲשׂוֹת לָהֶם- היינו לגרשם מהארץ, אֶעֱשֶׂה לָכֵם- ואתם תגורשו בסוף מהארץ:

פרק לד

גבולות ארץ כנען

את עניין גבולות הארץ כאן הראנו על המפה בכיתה, כל מקום ומקום על פי מיקומו המשוער, והשוונו בין הגבולות האלו לבין הגבולות הנוכחיים של "מדינת" ישראל. הסברנו גם שאין אלו הגבולות הכתובים בפרשת משפטים ובפרשת לך לך בברית בין הבתרים, ששם הגבולות יותר גדולים והם מים סוף ועד נהר פרת.

ידעתי הגבולות של הארץ משמעותית כדי לדעת מהיכן צריך להוריש את הגויים, איזה שטח אנו מחלקים בין השבטים, והיכן מתקיימות המצוות התלויות בארץ.

(א) וַיְדַבֵּר יְדוּד אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר:

(ב) צוֹ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם: כִּי- כַּאֲשֶׁר בָּאִים אֶל הָאָרֶץ כְּנָעַן, זֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּפַּל לָכֵם בְּנַחֲלָה, אֶרֶץ כְּנָעַן לְגִבְלֹתֶיהָ- שמגבולות אלו אתם חייבים להוריש את יושבי הארץ ולשבת בהם:

גבול דרום: (ג) וְהָיָה לְכֶם פְּאֵת- צַד נֶגֶב- דְרוֹם, הַגְּבוּל שֶׁל צַד זֶה יִתְחַל בְּאִזּוֹר שֶׁל מִמְדְּבָר צֶן עַל יַד־י לִיד אֲדוֹם, וְהָיָה לְכֶם גְּבוּל נֶגֶב מִקְצֵה יָם הַמֶּלַח קִדְמָה- הַגְּבוּל הַדְּרוּמִי יִתְחַל מִצִּדוֹ הַמְּזֻרְחִי שֶׁל יָם הַמֶּלַח:

(ד) וְנִסְבּוּ לְכֶם הַגְּבוּל מִנֶּגֶב- מִדְרוֹם לְמַעְלָה עֶקְרָבִים (בְּמִכְתֵּשׁ הַקֶּטָן שֶׁבִּנְגֵב), וְעֵבֶר צְנָה- (אִיזוֹר הַר צִיָּן), וְהָיוּ תוֹצְאֹתָיו- סוּף הַגְּבוּל, מִנֶּגֶב לְקִדְשׁ בְּרִנְעַ (אִיזוֹר נִיצְנָה שֶׁל הַיּוֹם. וְאִין זֶה קִדְשׁ בְּרִנְעַ שֶׁמֶשֶׁם נִשְׁלַחוּ הַמֵּרְגְלִים שֶׁהִיתָה כְּמוֹבֵן מִחוּץ לְגְבוּלוֹת הָאָרֶץ, אֲלֵא שֶׁצָּרִיךְ לֹמַר שֶׁקִּדְשׁ בְּרִנְעַ הוּא אִיזוֹר שֶׁלֹּם וְיִשְׂרָאֵל חָנוּ לִפְנֵי חֹטֵא הַמֵּרְגְלִים בְּדְרוֹמוֹ שֶׁל הָאִיזוֹר, וְאִילוֹ הַגְּבוּל עוֹבֵר מִדְרוֹם לְצַד הַצְּפוֹנִי שֶׁל קִדְשׁ בְּרִנְעַ), וְיִצְאָ- יִצֵּא לְחוּץ, הֵינֵנו יִקִּיף עוֹד לְכִיוּן חֲצַר אֲדוֹר וְעֵבֶר- בְּקוֹ יִשְׂרָעֲמָנָה:

(ה) וְנִסְבּוּ הַגְּבוּל מֵעֲצָמוֹן – לְכִיוּן נַחְלֵה מְצָרִים (הַמְּכוֹנָה הַיּוֹם וְאִדִּי אֶל עֵרִישׁ), וְהָיוּ תוֹצְאֹתָיו- סוּפֵי הַגְּבוּל הַיָּמָה- בֵּים הַגְּדוֹל:

גבול מערב: (ו) וְגְבוּל יָם- הַגְּבוּל הַמְּעֵרָבִי, וְהָיָה לְכֶם הַיָּם הַגְּדוֹל וְגְבוּל, זֶה יְהִיָּה לְכֶם גְּבוּל יָם: **גבול צפון:** (ז) וְזֶה יְהִיָּה לְכֶם גְּבוּל צְפוֹן: מִן הַיָּם הַגְּדוֹל תִּתְּאוּ- תִּסְמְנוּ גְבוּל לְכֶם- עֲבוּרְכֶם אֶל הַר הָהָר- שֶׁם מִקוֹם (כְּמוֹבֵן שְׁאִין זֶה הַר הַהָר שֶׁשֶׁם מוֹת אַהֲרוֹן, שֶׁהִיא בְּצַד הַדְּרוֹם מְזֻרְחִי שֶׁל הָאָרֶץ): (ח) מֵהָר הָהָר תִּתְּאוּ- תִּסְמְנוּ אֶת הַגְּבוּל עַד לְבֵא חֲמַת (בְּאִיזוֹר חֲמַת שֶׁבְּסוּרִיָּה), וְהָיוּ תוֹצְאֹתָ- סוּפֵי הַגְּבֹל צְדָדָה:

(ט) וְיִצְאָ הַגְּבֹל זְפָרְנָה, וְהָיוּ תוֹצְאֹתָיו- סוּפֵי הַגְּבוּל הַצְּפוֹנִי אֶצֶל חֲצַר עֵינָן, זֶה יְהִיָּה לְכֶם גְּבוּל צְפוֹן: **גבול מזרח:** (י) וְהִתְּאוּתְּם- תִּסְמְנוּ גְבוּל לְכֶם לְגְבוּל קִדְמָה מִחֲצַר עֵינָן שְׁפָמָה: (יא) וְיִרְדַּ הַגְּבֹל מִשְׁפָּם לְכִיוּן הַרְבֵּלָה, מִקְדָּם לְעֵין- מִמְזֻרְחַ לְמַעִין הַנִּמְצָא שֶׁם, וְיִרְדַּ הַגְּבֹל וּמְחָה- יִרְדַּ בִּירִידָה חֲדָה עַל פְּתֵף- קִצָּה יָם פְּנֵרֶת קִדְמָה:

(יב) וְיִרְדַּ הַגְּבוּל אֶל הַיִּרְדָּנָה, וְהָיוּ תוֹצְאֹתָיו- סוּפֵי הַגְּבוּל- יָם הַמֶּלַח, זֹאת תְּהִיָּה לְכֶם הָאָרֶץ לְגְבֹלְתֶיהָ סְבִיב:

(יג) וְיִצְאוּ מֹשֶׁה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר: זֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּתְּנַחֲלוּ אֹתָהּ בְּגוֹרָל, אֲשֶׁר צְנָה יָדוֹד לְתַת לְתִשְׁעַת הַמִּטּוֹת וְחֲצֵי הַמִּטָּה:

(יד) וְזֶה פִּי- מִפְּנֵי שֶׁ לָקְחוּ מִטָּה בְּנֵי הָרְאוּבֵנִי לְבֵית אֲבֹתָם-הֵינֵנו כֹּל מִשְׁפַּחוֹת הַשְּׁבֹט, וּמִטָּה בְּנֵי הַגְּדִי לְבֵית אֲבֹתָם-כְּנִ"ל, וְחֲצֵי מִטָּה מְנֹשָׁה- רַק מִשְׁפַּחַת הַמַּכִּירִי לָקְחוּ נַחֲלָתָם: (טו) שְׁנֵי הַמִּטּוֹת וְחֲצֵי הַמִּטָּה לָקְחוּ נַחֲלָתָם מֵעֵבֶר לְיִרְדוֹן יִרְחוּ קִדְמָה מְזֻרְחָה, וְלִכֵּן לֹא מִקְבָּלִים נַחֲלָה בְּעֵבֶר הַיִּרְדוֹן הַמְּעֵרָבִי:

הַנְּשִׂאִים הַמִּנְחִילִים אֶת הָאָרֶץ

(טז) וְיִדְבַר יָדוֹד אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר:

(יז) אֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר יִנְחֲלוּ לְכֶם אֶת הָאָרֶץ- הֵם יִהְיוּ אַחֲרָאִים עַל חֲלוֹקֹת הַנְּחֻלוֹת: אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְיִהוֹשֻׁעַ בֶּן נוֹן:

(יח) וְחוּץ מֵהֶם יִהְיוּ וְנָשִׂיא אֶחָד נָשִׂיא אֶחָד מִמִּטָּה- מִכֹּל שְׁבֹט, תִּקְחוּ כִּדִּי לְנַחֵל אֶת הָאָרֶץ בְּתוֹר נְצִיגֵי הַשְּׁבֹטִים:

(יט) וְאֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים: לְמִטָּה יְהוּדָה כָּלָב בֶּן יִפְנָה: (כ) וּלְמִטָּה בְּנֵי שְׁמֵעוֹן שְׁמוּאֵל בֶּן עֲמִיהוּד: (כא) לְמִטָּה בְּנֵימֹן אֶלִידָד בֶּן כְּסִלוֹן: (כב) וּלְמִטָּה בְּנֵי דָן נָשִׂיא בְּקִי בֶן יִגְלִי: (כג) לְבְנֵי יוֹסֵף לְמִטָּה בְּנֵי מְנַשֶׁה נָשִׂיא חֲנִיאל בֶּן אֶפַד: (כד) וּלְמִטָּה בְּנֵי אֶפְרַיִם נָשִׂיא קִמּוּאֵל בֶּן שְׁפָטָן: (כה) וּלְמִטָּה בְּנֵי זְבוּלֹן נָשִׂיא אֶלִיצָפָן בֶּן פְּרִנָּד: (כו) וּלְמִטָּה בְּנֵי יִשָּׁשְׁכָר נָשִׂיא פְּלִטְיָאֵל בֶּן עֲזָן: (כז) וּלְמִטָּה בְּנֵי אֲשֶׁר

נְשִׂיא אַחִיהוּד בֶּן שְׁלֹמִי: (כח) וּלְמִטָּה בְּנֵי נִפְתָּלִי נְשִׂיא פְּדֵהָאֵל בֶּן עַמִּיהוּד (כמוֹבן שֶׁאֵין אֱלוֹ הַנְּשִׂאִים שֶׁהָיוּ לִפְנֵי אַרְבַּעִים שָׁנָה הַכְּתוּבִים בְּתַחֲלִיל הַחֹמֶשׁ, שֶׁהָרִי כָּבֵד מִתּוֹ מִפְּנֵי שֶׁהָיוּ בְּגִזְרָה שֶׁל דּוֹר הַמֵּרְגָלִים שֶׁכָּל מִי שֶׁהוּא לִמְעַלָּה מֵעֶשְׂרִים שָׁנָה יָמוּת בְּמִדְבָּר). הַשְּׂמוֹת שֶׁל נְשִׂאֵי שְׁבֻטֵי גַד וְרֹאוּבֵן לֹא מְזוּכָרִים מִפְּנֵי שֶׁהֵם כָּבֵד קִיבְּלוּ אֶת נַחֲלָתָם וְאֵין צוֹרֵךְ בְּנְשִׂיא מִשְׁלָהֶם עֲבוּר הַנַּחֲלוֹת: (כֹּט) אֵלֶּה הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר צִוָּה יְדוּד לְנַחֵל אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ כְּנָעַן- לַהֲיוֹת אַחֲרָאֵי עַל חִלּוּקַת הַנַּחֲלוֹת:

פרק לה

נתינת ערי הלוי

(א) וַיְדַבֵּר יְדוּד אֶל מֹשֶׁה בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל יְרֵדוֹן יְרַחוּ לְאָמֹר:

(ב) צוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְנָתַנּוּ לְלוֹיִם מִנַּחֲלַת אַחְזָתָם עָרִים לְשִׁבְתָּ- לַגּוֹר בָּהֶם, וּמִגְרָשׁ- מִקּוּם פְּנוּי לְעָרִים סְבִיבֵיתֵיהֶם, תִּתְּנוּ לְלוֹיִם:

(ג) וְהָיוּ הָעָרִים לָהֶם לְשִׁבְתָּ- בְּשִׁבְלֵי לַגּוֹר בְּהָן, וּמִגְרָשֵׁיהֶם- שְׁנֵי מִגְרָשִׁים לְכָל עִיר, יִהְיוּ לְבִהְמֹתָם וְלְרִכְשָׁם- הַמִּגְרָשׁ הָרִאשׁוֹן, וְלְכָל חֵיָתָם- לְכָל הַדְּבָרִים שֶׁנּוֹתְנִים לָהֶם חַיִּים, כְּגוֹן שְׂדוֹת וְכֶרֶמִים וְכַדּוּמָה - הַמִּגְרָשׁ הַשֵּׁנִי:

(ד) וּמִגְרָשֵׁי הָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לְלוֹיִם: הַמִּגְרָשׁ הָרִאשׁוֹן יִהְיֶה מִקִּיר הָעִיר וְחוּצָה אֶלְפֵי אִמָּה סְבִיב- לְכָל כִּיּוּן, וְהוּא מִשְׁמַשׁ לְבִהְמוֹת וּלְרִכּוּשׁ:

(ה) וְהַמִּגְרָשׁ הַשֵּׁנִי יִהְיֶה- וּמִדְתָּם- תִּמְדְּדוּ מִחוּץ לְעִיר אֶת פְּאֵת- צַד קִדְמָה אֶלְפֵיִם בְּאִמָּה- הַיְיָנוּ אֶלְפֵיִם אִמָּה נּוֹסְפִים חוּץ מֵהָאֶלְפֵי שֶׁל הַמִּגְרָשׁ הָרִאשׁוֹן, שֶׁמִּשְׁמָשִׁים לְכָל חֵיָתָם, וְכֵן בְּשֵׂאֵר הַכִּיּוּוֹנִים- וְאֶת פְּאֵת נֶגֶב אֶלְפֵיִם בְּאִמָּה, וְאֶת פְּאֵת יָם אֶלְפֵיִם בְּאִמָּה, וְאֶת פְּאֵת צְפוֹן אֶלְפֵיִם בְּאִמָּה, וְהָעִיר בְּתוֹךְ- בְּאִמְצַע, זֶה יִהְיֶה לָהֶם מִגְרָשֵׁי הָעָרִים:

(ו) וְאֵת הָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לְלוֹיִם, הָעָרִים הַלְלוּ יִהְיוּ: אֶת שֵׁשׁ עָרֵי הַמִּקְלָט אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לְנָס שְׂמָה הָרִצַּח בְּשׁוֹגֵג, וְעַלֵּיהֶם- חוּץ מֵהֶם תִּתְּנוּ תִּתְּנוּ עוֹד אַרְבָּעִים וּשְׁתַּיִם עִיר:

(ז) סָךְ כָּל הָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לְלוֹיִם- אַרְבָּעִים וּשְׁמֹנֶה עִיר, אֶתְּהֶן וְאֶת מִגְרָשֵׁיהֶן- שְׁנֵי מִגְרָשִׁים לְכָל עִיר:

(ח) וְהָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ מֵאַחְזַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, מֵאֵת הָרֵב תִּרְבוּ וּמֵאֵת הַמְּעַט תִּמְעִיטוּ- שְׁבֻט שְׁקִיבֵל נַחֲלָה גְדוֹלָה יִתֵּן עָרִים גְּדוֹלוֹת וּשְׁבֻט שְׁקִיבֵל נַחֲלָה קְטָנָה יִתֵּן עָרִים קְטָנוֹת, (שֶׁהָרִי הַשְּׁבֻטִים עֲצָמָם נִתְּנוּ מִסַּפֵּר עָרִים שׁוּוֹה (4 עָרִים, חוּץ מִיּוֹצְאֵי דּוֹפָן) כִּפִּי שֶׁכְּתוּב בְּסִפְרֵי יְהוֹשֻׁעַ פֶּרֶק כ"א), אִישׁ- כָּל שְׁבֻט- כִּפִּי נַחֲלָתוֹ אֲשֶׁר יִנְחֲלוּ, יִתֵּן מֵעָרָיו לְלוֹיִם:

נתינת ערי המקלט ודיניהן

(ט) וַיְדַבֵּר יְדוּד אֶל מֹשֶׁה לְאָמֹר:

(י) דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי- כֹּאשֶׁר אֶתֶם עֹבְרִים אֶת הַיַּרְדֵּן אֶרְצָה כְּנָעַן:

(יא) וְהִקְרִיתֶם- וּזְיַמַּנְתֶּם לָכֶם עָרִים, עָרֵי מִקְלָט תִּהְיֶינָה לָכֶם, וְנָס- וּבְרַח שְׂמָה רִצַּח מִכָּה נָפֵשׁ בְּשִׁגְגָה- לְלֹא כּוּוֹנָה:

(יב) וְהָיוּ לָכֶם הָעָרִים לְמִקְלָט מִגְּאֹל- מִגּוֹאֵל הַדָּם (קְרוּבוֹ שֶׁל הַנְּרַצָּח שְׂרוּצָה לְהַרוֹג אֶת הַרוּצָּח), וְעַל יָדֵי כֵךְ וְלֹא יָמוּת הָרִצַּח עַד עֲמָדוֹ לִפְנֵי הָעֵדָה- בֵּית הַדִּין לְמִשְׁפָּט- וְאִם בְּמִשְׁפָּט יֵצֵא חַיִּיב- יוֹמֵת, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב בְּהַמִּשְׁךְ:

(יג) וְהָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ, שֵׁשׁ עָרֵי מִקְלָט תִּהְיֶינָה לָכֶם:

(יד) אֵת שְׁלֹשׁ הָעָרִים תִּתְּנוּ מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן- מִצַּד מִזְרַח, וְאֵת שְׁלֹשׁ הָעָרִים תִּתְּנוּ בְּאֶרֶץ כְּנָעַן- מִמְּעַרֵב לַיַּרְדֵּן, עָרֵי מִקְלָט תִּהְיֶינָה- הֵינָנו שְׂכַל הַשִּׁמּוּשׁ שֶׁלָּהֶם יִהְיֶה לַעִיר מִקְלָט בִּלְבַד וְלֹא לְשׁוֹם צוּרָה אַחֵר:

(טו) לְבִנְיָ יִשְׂרָאֵל, וְלַגֵּר- גּוֹי שֶׁהִתְגַּיֵּיר וְלַתּוֹשֵׁב בְּתוֹכָם- גֵּר תּוֹשֵׁב (גוי שגר בארץ והוא שומר שבע מצוות בני נח), תִּהְיֶינָה שְׁשׁ הָעָרִים הָאֵלֶּה לְמִקְלָט, לְנוֹס שָׁמָּה כָּל מִכָּה נִפְשׁ בְּשָׂגָה:

(טז) הַתּוֹרָה עוֹבֵרֶת לְפָרֵט שִׁישָׁה מִקְרִים בְּהֵם הַרוּצָח לֹא בּוֹרַח לַעִיר מִקְלָט מִפְּנֵי שֶׁהוּא חַיִּיב מִיִּתָּה: 1. וְאִם בְּכָלִי בְּרָזַל הִכְּהוּ וַיָּמָת- וְהָיָה צָרִיךְ לַקְּחַת בַּחֲשׁבוֹן שִׁיִּהְרַג הָאָדָם שֶׁהוּא מִכָּה, וְלִכֵּן רָצַח הוּא- אֵף אִם לֹא הִתְכוּוֹן לַהוֹרָגוֹ, וּמִמִּילָא מוֹת יוֹמָת הָרָצַח בְּבֵית הַדִּין:

(יז) 2. וְאִם בְּאֶבֶן בְּגוֹדֵל יָד אֲשֶׁר יָמָת בָּהּ- שֶׁאִפְשָׁר לְמוֹת עַל יְדָה- הִכְּהוּ וַיָּמָת- וְהָיָה צָרִיךְ לַקְּחַת בַּחֲשׁבוֹן שִׁיִּהְרַג הָאָדָם שֶׁהוּא מִכָּה, וְלִכֵּן רָצַח הוּא- אֵף אִם לֹא הִתְכוּוֹן לַהוֹרָגוֹ, וּמִמִּילָא מוֹת יוֹמָת הָרָצַח בְּבֵית הַדִּין:

(יח) 3. אוֹ בְּכָלִי עֵץ שֶׁתּוֹפְסִים אוֹתוֹ בַּיָּד אֲשֶׁר יָמָת בּוֹ- שֶׁאִפְשָׁר לְמוֹת עַל יְדוֹ- הִכְּהוּ וַיָּמָת- וְהָיָה צָרִיךְ לַקְּחַת בַּחֲשׁבוֹן שִׁיִּהְרַג הָאָדָם שֶׁהוּא מִכָּה, וְלִכֵּן רָצַח הוּא- אֵף אִם לֹא הִתְכוּוֹן לַהוֹרָגוֹ, וּמִמִּילָא מוֹת יוֹמָת הָרָצַח בְּבֵית הַדִּין. אִלּוּ שְׁלוֹשָׁה מִקְרִים בְּהֵם הָרַג עַל יְדֵי דָבָר שִׁיִּכּוֹל לַהֲרוֹג, וְהוּא חַיִּיב מִיִּתָּה אֵף אִם לֹא הִתְכוּוֹן לַהֲרוֹג:

(יט) גֹּאֵל הַדָּם (קְרוּבוֹ שֶׁל הַנִּרְצָח), הוּא יָמָת אֶת הָרָצַח, בְּפָגְעוֹ בּוֹ הוּא יִמְתָּנוּ- לְאַחַר הַמִּשְׁפָּט: (כ) 4. וְאִם בְּשִׂנְאָה יִהְדָּפוּנוּ- יִדְחֵף אוֹתוֹ מִמְּקוֹם גְּבוּהָ, 5. אוֹ הַשְּׁלִיךְ עָלָיו אִיזוּשָׁהוּ חִפֵּץ בְּצַדִּיקָה- בְּמֵאֲרֵב, וַיָּמָת:

(כא) 6. אוֹ בְּאֵיבָה- בְּשִׂנְאָה- הִכְּהוּ בְּיָדוֹ- מַכּוֹת בִּידָיִים- וַיָּמָת, מוֹת יוֹמָת הַמִּכָּה מִפְּנֵי שֶׁרָצַח הוּא. בְּשִׁלּוֹשֵׁת הַמִּקְרִים הָאֵלֶּה הַרוּצָח הָרַג בְּכוֹוֵנָה, וְלִכֵּן אֵף שֶׁלֹּא הָרַג בְּמִשְׁהוֹ שֶׁבִטּוֹחַ הוֹרַג גֹּאֵל הַדָּם יָמָת אֶת הָרָצַח בְּפָגְעוֹ בּוֹ:

(כב) וְאִם בְּפִתְעָה, בְּלֹא אֵיבָה- שִׁנְאָה הִדָּפוּ- דַּחְפוּ, אוֹ הַשְּׁלִיךְ עָלָיו כָּל כְּלִי בְּלֹא צַדִּיקָה- מֵאֲרֵב, לֹלָא כּוֹוֵנָה תַּחֲלִילָה:

(כג) אוֹ בְּכָל אֶבֶן אֲשֶׁר יָמָת בָּהּ אֲבֵל זֶה הָיָה בְּלֹא רְאוּת- שֶׁלֹּא רָאָה אֶת הַנִּרְצָח שֶׁעָלָיו הוּא זָרֵק אֶת הָאֶבֶן, וַיַּפֵּל עָלָיו וַיָּמָת, וְהוּא לֹא אוֹיֵב לוֹ, וְלֹא מִבְּקֵשׁ רְעוּתוֹ- שֶׁבְּמִקְרָה כֹּזֵה אִפְשָׁר לוֹמַר שֶׁהוּא הִתְכוּוֹן לַהֲרוֹג וְרַק עָשָׂה אֶת עֲצָמוֹ כְּאִילוֹ הוּא לֹא רָוָה אוֹתוֹ:

(כד) וְשִׁפְטוֹ הָעֵדָה- הַשׁוֹפְטִים בֵּין הַמִּכָּה וּבֵין גֹּאֵל הַדָּם עַל הַמִּשְׁפָּטִים הָאֵלֶּה- הַמְּפֹרָטִים לַעִיל, הָאֵם הַהֲרִיגָה הִיִּתָּה בְּמִזִּיד אוֹ בְּשׁוּגָג, וְאִם הִתְבַּרְרָ שֶׁזֶה הָיָה בְּשׁוּגָג, אִזּוֹ-

(כה) וְהִצִּילוֹ הָעֵדָה אֶת הָרָצַח מִיַּד גֹּאֵל הַדָּם, וְהִשִּׁיבוּ- וְהַחֲזִירוּ אוֹתוֹ הָעֵדָה אֶל עִיר מִקְלָטוֹ אֲשֶׁר נָס שָׁמָּה- שֶׁלֹּשׁ הוּא בָּרַח לִפְנֵי הַמִּשְׁפָּט וּמִשָּׁם הִבִּיאוּ אוֹתוֹ, וַיָּשֵׁב בָּהּ עַד מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל אֲשֶׁר מְשַׁח אוֹתוֹ בְּשִׁמְן הַקֹּדֶשׁ- וְאַחֲרָי שֶׁהִכְהֵן הַגָּדֹל יָמוֹת וַיִּכְפַּר עָלָיו בְּמִיתָתוֹ יוֹכַל לַחֲזוֹר לְבֵיתוֹ. יִשִּׁיבֵתוֹ בְּגוֹלוֹת מִחוּץ לְבֵיתוֹ הִיא כִּפְרָה עַל כֵּךְ שֶׁהָרַג אָדָם בְּשׁוּגָג:

(כו) וְאִם יָצָא יָצָא הָרָצַח אֶת גְּבוּל עִיר מִקְלָטוֹ אֲשֶׁר יָנוֹס שָׁמָּה: (כז) וּמִצָּא אוֹתוֹ גֹּאֵל הַדָּם מִחוּץ לְגְבוּל עִיר מִקְלָטוֹ וְרָצַח גֹּאֵל הַדָּם אֶת הָרָצַח, אִינוֹ לוֹ דָּם- אִין נַחֲשָׁב לְגוּאֵל הַדָּם כְּאִילוֹ הוּא שֶׁפֶךְ דָּם:

(כח) כִּי- מִפְּנֵי שֶׁבְּעִיר מִקְלָטוֹ יָשָׁב- הוּא צָרִיךְ לְשַׁבֵּת עַד מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל, וְאַחֲרָי מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל יָשׁוּב הָרָצַח אֶל אֶרֶץ אֲחֻזָּתוֹ- וּמִכִּיוּן שֶׁהוּא יָצָא קוֹדֵם לָכֵן, יֵשׁ רִשׁוּת לְגוּאֵל הַדָּם לַהוֹרָגוֹ:

(כט) וְהָיוּ אֵלֶּה- כָּל הַדִּינִים הָאֵלֶּה לְכֶם לְחֻקֵּי מִשְׁפָּט לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכָל מוֹשְׁבֵי־תֵיכֶם- גַּם בַּחוּץ לְאֶרֶץ:

(ל) **כָּל מִכָּה נִפְשׁ, לְפִי עֲדִים-** היינו לפחות שניים, **וְרָצַח אֶת הַרְצִח-** בית הדין יהרוג את הרוצח, אבל **וְעַד אֶחָד לֹא יַעֲנֶה-** יעיד בְּנִפְשׁ כדי לְמוֹת- על פי עד אחד אי אפשר להרוג את הרוצח: (לא) **וְלֹא תִקְחוּ כֶפֶר-** כסף לכפרה לְנִפְשׁ של רָצַח אֲשֶׁר הוּא רָשָׁע- התחייב בדינו לְמוֹת- אל תקחו ממנו כופר כדי שלא להורגו, **כִּי- אלא מוֹת יוֹמֵת:** (לב) **וְלֹא תִקְחוּ כֶפֶר-** כסף לכפרה, מאדם שצריך לְנוֹס אֶל עִיר מִקְלָטוֹ- אל תקחו ממנו כופר בשביל לְשׁוֹב לְשֶׁבֶת בְּאֶרֶץ עַד מוֹת הַכֹּהֵן- אלא הוא ישב בעיר המקלט עד מות הכהן הגדול: (לג) **וְלֹא תַחְנִיפוּ-** תרשיעו אֶת הָאֶרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם בָּהּ, **כִּי הַדָּם של הנרצח שנשפך הוא יַחְנִיף-** ירשיע אֶת הָאֶרֶץ, **וְלֹא יִכַּפֵּר לְדָם אֲשֶׁר שִׁפְךָ בָּהּ כִּי אִם-** אלא רק בְּדָם שִׁפְכוּ שִׁיעַנֵשׁ, ואם אתם תקחו כופר אז הארץ תהיה חניפה, שלא יכופר לה על הדם שנשפך: (לד) **וְלֹא תִטְמֵא אֶת הָאֶרֶץ-** בכך שלא תקחו כופר, **אֲשֶׁר אַתֶּם יֹשְׁבִים בָּהּ אֲשֶׁר אֲנִי שֹׁכֵן בְּתוֹכָהּ-** ואל תגרמו לי להיות בארץ טמאה, **כִּי- שהרי אֲנִי יָדוּד שֹׁכֵן בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:**

פרק לו

טענת בני יוסף ותשובת משה

(א) **וַיִּקְרְבוּ רְאֵשֵׁי הָאֲבוֹת-** ראשי המשפחות לְמִשְׁפַּחַת בְּנֵי גַלְעָד בֶּן מְכִיר בֶּן מְנַשֶּׁה- שהיו צריכים לקבל נחלה ממערב לירדן, **מִמִּשְׁפַּחַת בְּנֵי יוֹסֵף, וַיִּדְבְּרוּ לְפָנֵי מֹשֶׁה וְלְפָנֵי הַנְּשָׂאִים-** שהם רְאֵשֵׁי אֲבוֹת לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל- והם האחראים על חלוקת הארץ לנחלות: (ב) **וַיֹּאמְרוּ: אֵת אֲדֹנָי צְוֶה יָדוּד לְתַת אֶת הָאֶרֶץ בְּנַחֲלָה לְכָל שְׁבֵט בְּגוֹרָל לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל, וְאֲדֹנָי צְוֶה בִּידוּד-** על ידי ה' לְתַת אֶת נַחֲלַת צְלַפְחָד אַחִינוּ לְבְנֹתָיו: (ג) **וְהָיוּ לְנָשִׁים לְאֶחָד מִבְּנֵי שְׁבֻטֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל שאִינוּ מִשְׁבֵּט מְנַשֶּׁה, וְהָיוּ לָהֶם לְנָשִׁים, וְאִם וְנִגְרַעַה-** ונחסרה נַחֲלָתוֹ מִנַּחֲלַת אֲבֹתָיו- מפני שלאחר שהן ימותו יירשו אותן הבנים שלהן שיהיו משבט אחר כמו אביהם, **וְנוֹסֵף עַל נַחֲלַת הַמָּטָה אֲשֶׁר תִּהְיֶינָה לָהֶם בְּנוֹת צַלְפַּחַד לְנָשִׁים, וְאִילוּ וּמִגְרָל נַחֲלָתָנוּ יִגְרַע-** ייחסר אותו חלק: (ד) **וְאִפִּילוּ וְאִם יִהְיֶה הַיָּבֵל לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל-** לא תחזור הנחלה אלינו כמו בדיני מכירה, שהרי הם יקבלו את הנחלה בירושה מבנות צלפחד ולכן לא ישתנה הדין, **אלא וְנוֹסֵפָה נַחֲלָתוֹ עַל נַחֲלַת הַמָּטָה אֲשֶׁר תִּהְיֶינָה לָהֶם, וּמִנַּחֲלַת מֹטָה אֲבֹתָיו יִגְרַע-** יהיה חסר נַחֲלָתוֹ: (ה) **וַיֵּצֵאוּ מֹשֶׁה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל פִּי יָדוּד שְׁצִוָה אוֹתוֹ לֵאמֹר: בֶּן- אמת, דבר נכון מֹטָה בְּנֵי יוֹסֵף דְּבָרִים:** (ו) **זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר צְוֶה יָדוּד לְבְנוֹת צְלַפְחָד לֵאמֹר: לְטוֹב בְּעֵינֵיהֶם- למי שהן רוצות תִּהְיֶינָה לְנָשִׁים, אֲדָ- אבל רק לְמִשְׁפַּחַת מֹטָה אֲבִיהֶם- מטה מְנַשֶּׁה תִּהְיֶינָה לְנָשִׁים:** (ז) **וְזֶה כִּדִּי שׁ וְלֹא תִסָּב- תסתובב, היינו תעבור נַחֲלָה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּטָּה אֶל מִטָּה, כִּי- אלא כל אִישׁ בְּנַחֲלַת מֹטָה אֲבֹתָיו יִדְבְּקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:** (ח) **וְכֵן הָדִין בְּכָל יִשְׂרָאֵל, שׁ וְכָל בֵּית יִרְשֶׁת נַחֲלָה מִמִּטּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל- שלא היו לה אחים ולכן היא ירשה את אביה, רק לְאֶחָד מִמִּשְׁפַּחַת מֹטָה אֲבִיהָ תִּהְיֶה לְאִשָּׁה, לְמַעַן יִירְשׁוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל אִישׁ את נַחֲלַת אֲבֹתָיו- כדי שהבנים שלה שיוורשים אותה יהיו מאותו מטה שלה: (ט) **וְזֶה כִּדִּי שׁ וְלֹא תִסָּב נַחֲלָה מִמִּטָּה לְמִטָּה אַחֵר, כִּי- אלא אִישׁ בְּנַחֲלָתוֹ יִדְבְּקוּ מִטּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:** (י) **כִּי פֶאֶשֶׁר צְוֶה יָדוּד אֶת מֹשֶׁה, בֶּן- כֵּן עָשׂוּ בְנוֹת צְלַפְחָד:****

(יא) וְתִהְיֶינָה מַחְלָה תְרַצָּה וְחִגְלָה וּמִלְכָּה וְנֹעָה בְנוֹת צְלָפְחָד (הסדר כאן שונה מפרשת פינחס מפני ששם מנאן על פי הגייל שלהן, ואילו כאן מנה אותן לפי סדר הנישואים שלהן) לְבָנֵי דְדִיָּהֶן- (לא כולם היו בנים של אותו הדוד, היינו אחים, שהרי כתוב "דודיהן") לְנָשִׁים:

(יב) מִמִּשְׁפַּחַת בְּנֵי מְנַשֶּׁה בֶן יוֹסֵף הָיוּ לְנָשִׁים, וּלְכֹן מִמִּילָא וְתִהְיֶי נַחֲלָתָן עַל מִטָּה מִשְׁפַּחַת אֲבִיהֶן:

(יג) אֵלֶּה (כל מה שנאמר מסוף פרשת בלק) הַמְצֹוֹת- דינים שבין אדם למקום, וְהַמְשַׁפְּטִים דינים שבין אדם לחבירו אֲשֶׁר צִוָּה יְדוּד בְּיַד מֹשֶׁה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל יַרְדֵּן יְרַחוּ:

חזק חזק ונתחזק